

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNDEN YATIRIM
ALMIŞ ŞİRKETLERİN MUHASEBE ÇEVRELERİNİN
ULUSLARARASI STANDARTLARA UYUMU**

Nuh Ziyahan BAŞAR

DOKTORA TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM DOKTORA PROGRAMI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL

İstanbul, Aralık 2018

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNDEN YATIRIM
ALMIŞ ŞİRKETLERİN MUHASEBE ÇEVRELERİNİN
ULUSLARARASI STANDARTLARA UYUMU**

Nuh Ziyahan BAŞAR
(132052004)

DOKTORA TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

MUHASEBE ve DENETİM DOKTORA PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 03.01.2019
Tezin Savunulduğu Tarih : 25.12.2018

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL**
Okan Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi

Diğer Jüri Üyeleri : **Doç. Dr. Ayşe PAMUKÇU**
Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi

: **Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin MERT**
Okan Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi

: **Doç. Dr. Kadir TUNA**
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

: **Doç. Dr. Hakan TAŞTAN**
Okan Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi

Yedek Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Murat AKBALIK**
Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu

: **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Gökhan GÖKTAN**
Okan Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi

İstanbul, Aralık 2018

ÖNSÖZ

Sahibi olduğum meslek olan Mali Müşavirlik mesleği sayesinde bir çok firmanın finansal bilgilerine, imalat ve pazarlama süreçlerine, satış sonrası servis ve bakım süreçlerine müdahil olma şansı yakalanmıştır. Bir çok firmanın bu alanlardaki eksikliklerine firmadaki çalışanlar ile birlikte bir arada çalışarak çözümler üretilmiştir. Meslek hayatıma başladığım günden bu güne kadar fark edilen en önemli iki sorun şirketlerin finansmana erişimdeki yaşadıkları zorluklar ve elde kaynakları verimli kullanma konusundaki eksiklikleri olmuştur. Bu durumun aynı zamanda şirketlerin kısıtlı kaynakları nedeniyle yeni ürün ve hizmetler üretmek için Ar-Ge yapmalarına engel oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Doktora yeterlilik sınavının sonrasında Yüksek Lisans bitirme projemde bana danışmanlık yapan Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL ile risk ve girişim sermayesi uygulamalarının ülkemiz için çok önemli bir konu olduğunu ve bu alanda ülkemizde yeterli akademik araştırma yapılmadığı konusunda görüş alışverişi yapılmıştır. Söz konusu konu kapsamlıca incelendikten sonra risk ve girişim sermayesi uygulamalarının mevcut bir çok şirketin finansmana erişim sorununa ve Ar-Ge kültürünün oluşmasına önemli katkı sağlayabileceğinin farkına varılmış ve bu konuda faaliyette bulunacak şirketlerin muhasebe çevrelerinde oluşturulacak doğru bilginin son derece önemli olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Risk ve girişim sermayeleri diğer gelişmiş ülkelere ve bir kısım gelişmekte olan ülkeye kıyasla ülkemizde çok az uygulanan bir alandır ancak bu uygulamaların uluslararası muhasebe standartlarına uyumu ve bağımsız denetime bakış açılarının başarılarını doğrudan etkileyebileceği görüşüne varılmıştır. Bu nedenle tez çalışmasında risk ve girişim sermayelerinin Türkiye’de uygulayan şirketlerin ülkemizin de dahil olduğu IASB tarafından yayınlanan uluslararası muhasebe standartlarına uyumunu ve bağımsız denetime bakış açılarının araştırılmasına karar verilmiştir.

Böylesine kapsamlı bir çalışmayı hazırlayabilmek için bana çalışmanın önemini ve soru sormayı öğreten, mesleki anlamda bildiğim herşeyi öğrenmeme vesile olan, hayatımın rol modeli sevgili babam Mahmut BAŞAR ’a, bana dinlemeyi ve anlamayı, yardımlaşmayı, sabretmeyi ve değer vermeyi öğreten sevgili annem Ayla BAŞAR ’a, mutlu bir

çocukluk ve gençlik yaşamama katkı sağlayan sevgili kardeşlerime, eşim olmadan önce de tanıdığım günden bu güne kadar duruşuna ve bakış açısına büyük değerler atfettiğim, doktora tezimin yazım ve anket sürecinde yoğun desteği ve bana olan anlayışı için hayat arkadaşım, sevgili eşim Buğu Begüm BAŞAR 'a çok teşekkür ederim.

Bunun yanı sıra gerek yüksek öğrenimim boyunca hiçbir zaman benden desteklerini esirgemeyen hocalarıma, sınıf arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma çok teşekkür ederim. Son olarak gerek Yüksek Lisans bitirme projemde gerekse de Doktora tezimde bana danışmanlık yaparak yol gösteren, tez kapsamında finans sektörünün kilit isimleri ile görüşmemi sağlayan, bana her zaman büyük başarılarla ulaşmamı hedefleyen ve beni bu konuda cesaretlendiren değerli Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL hocama çok teşekkür ederim.

İçindekiler

	<u>SAYFA NO</u>
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
KISALTMALAR	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
TABLO LİSTESİ	xvii
1 GİRİŞ VE AMAÇ	1
2 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN TANIMI VE BÖLGESEL TARİHİ	8
2.1 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN TANIMI	10
2.1.1 Risk ve Girişim Sermayelerinin Çalışma Yapısı	12
2.1.2 Risk ve Girişim Sermayesinde Finansman Evreleri	17
2.1.3 Risk ve Girişim Sermayelerinin AR-GE ile İlişkisi	23
2.2 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN BÖLGELERE GÖRE TARİHİ VE GELİŞİMİ	28
2.2.1 Avrupa Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları	31
2.2.2 Amerika Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları	35
2.2.3 Asya Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları	38
2.2.4 Afrika Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları	41
2.3 TÜRKİYE’ DE RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ	42
2.3.1 Gereksinim ve İhtiyaç	47
2.3.2 İlk Girişimler	49
2.3.3 Risk ve Girişim Sermayesi Şirketleri ve Uygulamaları	50

2.3.4	Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarının İstatistikleri	57
2.3.5	Risk ve Girişim Sermayesi Uygulamasından Beklenen Faydalar .	62
2.3.6	Risk ve Girişim Sermayesi Uygulamalarında Karşılaşılan Prob- lemler	67
2.3.7	Risk ve Girişim Sermayesinde Vergi Uygulamaları	73
3	TÜRKİYE' DE YATIRIMCILAR YÖNÜNDE RİSK VE GİRİŞİM SER- MAYELERİ İLE KAMU OTORİTELERİNİN KONUYA YAKLAŞIMI	77
3.1	RİSK VE GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIMCILARI	80
3.1.1	Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	81
3.1.2	Yatırım Melekleri (Bireysel Katılım Sermayesi)	91
3.1.3	Girişim Sermayesi Yatırım Fonları	103
3.2	YATIRIMCILARIN PROJEDEN ÇIKIŞLARI	111
3.2.1	Halka Arz (IPO)	113
3.2.2	Stratejik Ortağa Satış	114
3.2.3	Finansal Ortağa Satış	115
3.2.4	Sahibine/Girişime Satış	115
3.2.5	Tasfiye (İstemsiz Çıkış)	116
3.3	İLİŞKİLİ KURUMLAR VE SAĞLADIKLARI FAYDALAR	116
3.3.1	Bakanlıklar	117
3.3.2	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	121
3.3.3	Vakıflar	124
4	RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ İLE İLGİLİ MUHASEBE VE Fİ- NANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	126
4.1	MUHASEBE STANDARTLARI VE FİNANSAL RAPORLAMA STAN- DARTLARI İLE İLİŞKİSİ	128
4.1.1	Stoklar - TMS 2	129
4.1.2	Nakit Akış Tablosu - TMS 7	132
4.1.3	Gelir Vergileri - TMS 12	135
4.1.4	Maddi Duran Varlıklar - TMS 16	140
4.1.5	Kiralama İşlemleri - TMS 17	145

4.1.6	Çalışanlara Sağlanan Faydalar - TMS 19	149
4.1.7	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Devlet Yardımlarının Açıklaması - TMS 20	156
4.1.8	İlişkili Taraf Açıklamaları - TMS 24	160
4.1.9	Varlıklarda Değer Düşüklüğü - TMS 36	163
4.1.10	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar - TMS 37	170
4.1.11	Maddi Olmayan Duran Varlıklar - TMS 38	177
4.2	BAĞIMSIZ DENETİM İLE İLİŞKİSİ	186
4.2.1	Zorunlu Bağımsız Denetime Tabi İşletmeler	188
4.2.2	Bağımsız Denetimin Sağladığı Faydalar	190
4.2.3	Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarında Bağımsız Denetimin Önemi	191
5	RISK VE GİRİŞİM SERMAYESİ ALMIŞ FİRMALARIN MUHASEBE ÇEVRELERİNDEKİ BİLİNÇLERİNE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI	193
5.1	ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	193
5.1.1	Anket Katılımcısı ve Girişimlere İlişkin Bilgiler	193
5.1.2	Bağımsız Denetim Hakkındaki Bulgular	208
5.1.3	Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Bulgular	211
5.1.4	Stoklar İle İlgili Bulgular	219
5.1.5	Nakit Akış Tablosu İle İlgili Bulgular	221
5.1.6	Gelir (Kurumlar) Vergisi İlgili Bulgular	224
5.1.7	Maddi Duran Varlıklar İle İlgili Bulgular	225
5.1.8	Kiralama İşlemleri İle İlgili Bulgular	229
5.1.9	Çalışanlara Sağlanan Faydalar İle İlgili Bulgular	232
5.1.10	Devlet Teşvikleri ve Yardımları İlgili Bulgular	233
5.1.11	İlişkili Taraflar İle İlgili Bulgular	235
5.1.12	Varlıklarda Değer Düşüklüğü İle İlgili Bulgular	239
5.1.13	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar İle İlgili Bulgular	240
5.1.14	Maddi Olmayan Duran Varlıklar İle İlgili Bulgular	242
5.2	ANKET ÇALIŞMASININ SONUÇLARI	245

6 SONUÇ	251
6.1 TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRMELER	251
6.2 SONUÇ VE ÖNERİLER	255
EK - ANKET SORULARI	274

ÖZET

RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNDEN YATIRIM ALMIŞ ŞİRKETLERİN MUHASEBE ÇEVRELERİNİN ULUSLARARASI STANDARTLARA UYUMU

Risk ve Girişim Sermayeleri' ni başarılı bir şekilde uygulayan ülkelerde ekonomik ve teknolojik alanlarda çok önemli katkılar sağlamış bir finansal model olmuştur. Bu model salt bilgi ve araştırmaların yanı sıra iş çevreleri ve deneyimlerden de önemli ölçüde faydalanarak oluşmuştur.

Şirket faaliyetlerinin sonucu olan finansal tablolar yöneticilerin karar vermeleri için son derece büyük öneme sahiptir. Muhasebe sisteminin ve finansal tabloların uluslararası standartlara uygun hazırlanması şirket yöneticilerine ve diğer bilgi kullanıcılarının doğru bilgiye ulaşmasına aracılık yapmaktadır. Aynı zamanda finansal tablolardaki bilgilerin bağımsız kuruluşlarca denetlenmesi de ortaklar arasındaki güveni artırmaya yönelik katkı sağlamaktadır.

Gerçekleştirdiğimiz anket çalışması sonucunda risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler için bağımsız denetimin bu şirketlere önemli katkılar sağlayacağı görüşünde hemfikir oldukları görülmüştür. Risk ve Girişim Sermayesi yatırımı alan şirketlerin uluslararası muhasebe ve raporlama standartları konusunda çok bilgi sahibi olmadıkları, gerçekleştirdikleri muhasebe uygulamalarının ise %41,31 oranında doğruluk payına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Risk Sermayesi, Girişim Sermayesi, Uluslararası Muhasebe Standartları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Bağımsız Denetim

Tarih: Aralık 2018

ABSTRACT

COMPLIANCE WITH THE INTERNATIONAL STANDARDS OF ACCOUNTING ENVIRONMENTS OF COMPANIES RECEIVED INVESTMENT FROM VENTURE CAPITAL AND PRIVATE EQUITY

Private equity and venture Capital has been a financial model that made important economic and technological contributions to the countries which implemented it successfully. This model has been formed using not only raw information and research, but also benefited greatly from business networks and their experiences.

Financial statements, which is a result of the company activities, has critical importance in decision making by the executives. Preparing the accountanant system and financial statements in compliance with the international standarts, enables the company executives and other information users to have access to accurate information. Furthermore, the inspection of the financial statements by independent institutions contributes in building up trust between business partners.

As a result of the survey that we conducted, it is clear that independent audit will make important contributions to companies that received private equity and venture capital. It is also observed that the companies which received private equity and venture capital are not well informed about the international accounting and reporting standards, and their accounting practices have an accuracy rate of 41,31%.

Keywords: Private Equity, Venture Capital, International Accounting Standards, International Financial Reporting Standards, Independent Audit

Date: December 2018

KISALTMALAR

ABD	: Amerikan Doları
ARDC	: American Research and Development Corporation
Ar-Ge/(ARGE)	: Araştırma ve Geliştirme
BKK	: Bakanlar Kurulu Kararı
BKY	: Bireysel Katılım Yatırımcısı
EEN	: European Enterprise Network
EVCA	: European Private Equity Association
FASB	: Financial Accounting Standards Board
GAAP	: Generally Accepted Accounting Principles
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
GSYO	: Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları
IASB	: International Accounting Standards Board
IASC	: International Accounting Standards Committee
IFAC	: International Federation of Accountants
IFRIC	: International Financial Reporting Interpretations Committee
KGK	: Kamu Gözetim Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MBO	: Management Buy Out
MDV	: Maddi Duran Varlık
MODV	: Maddi Olmayan Duran Varlık
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi
RG	: Resmi Gazete
SBA	: Small Bussiness Administration
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TDS	: Türkiye Denetim Standartları
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TTO	: Teknoloji Transfer Ofisi
TFV	: Toplam Faktör Verimliliği
TURKVEN	: Turkish Private Equity Fund
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi

Şekil Listesi

SAYFA NO

Şekil 2.1: Risk ve Girişim Sermayelerinin Çalışma Sistemi	15
Şekil 2.2: Invest Europe Yatırım Türleri Dağılımı	31
Şekil 2.3: Invest Europe Risk Sermayesi Yatırımlarının GSYİH Oranı	32
Şekil 2.4: Risk Sermayesi Yatırım İstatistikleri	33
Şekil 2.5: Girişim Sermayesi Yatırım Evreleri Yatırım Tutarı Yönünden Dağılımı	34
Şekil 2.6: Girişim Sermayesi Yatırım Evreleri Şirket Sayısı Yönünden Dağılımı	34
Şekil 2.7: 1995 - 2017 Yılları Arası ABD Girişim Sermayesi Yatırımları	36
Şekil 2.8: 1985 - 2015 Yılları Arası ABD Risk Sermayesi Yatırımları	37
Şekil 2.9: Ağustos 2017 İtibarıyla Asya Bölgesindeki Girişim Sermayesi Yatırımları	38
Şekil 2.10: Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarının Dağılımı	39
Şekil 2.11: Asya-Pasifik Bölgesinde Risk Sermayesinin Durumu	40
Şekil 2.12: Asya-Pasifik Bölgesinde Risk Sermayesi Yatırımları	40
Şekil 2.13: 2012 - 2017 Yılları Arası Afrika Risk Sermayesi Anlaşmaları ve Tutarları	41
Şekil 2.14: 2018 Cazibe Endeksinde Türkiye' nin Durumu	46
Şekil 2.15: 2011 - 2017 Yılları Arasında Türkiye'deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımları ile Çıkış Yapılan Yatırımlar	58
Şekil 2.16: 2011 - 2017 Yılları Arasında Türkiye'deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırım Tutarlarının Açıklanma Verisi	59
Şekil 2.17: 2011 - 2017 Yılları Arasında Türkiye'deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırım Tutarlarının Açıklanan Firma ve Yatırım Tutarı Verisi	60
Şekil 2.18: 2011 - 2017 Yılları Arasında En Yüksek Yatırım Alan 10 Girişim	61

Şekil 3.1: Halka Açık Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının Piyasa Değerleri ve Girişim Sermayesi Yatırımlarının Portföy İçerisindeki Oranı . . .	90
Şekil 3.2: Lisanslı Melek Yatırımcılar Tarafından Yapılan Yatırımlar	101
Şekil 3.3: Yatırım Yapılan Şirketlerin Sektörlere Göre Dağılımı	102
Şekil 3.4: GSYF Yatırım Modeli	104
Şekil 3.5: Girişim Sermayesi Yatırım Fonu Değeri ve Fona Yatırım Yapan Kişi/Kurum Sayısı	110
Şekil 4.1: TMS 12 - Ertelenmiş Vergi Karar Ağacı	138
Şekil 4.2: TMS 17'ye Göre Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	149
Şekil 4.3: TMS 36 - Değer Düşüklüğü Testi	168
Şekil 4.4: TMS 36 - Varlıklarda Değer Düşüklüğünün Muhasebeleştirilmesi . .	170
Şekil 4.5: TMS 37 - Karşılıklar ve Koşullu Borçlar Karar Ağacı	175
Şekil 4.6: TMS 37 - Koşullu Varlıklar Karar Akışı	176
Şekil 5.1: Anket Sonucu-S1-Katılımcının Eğitim Durumu	194
Şekil 5.2: Anket Sonucu-S2-Katılımcının Firmadaki Pozisyonu	194
Şekil 5.3: Anket Sonucu-S3-Katılımcı Şirketlerin Unvanları	195
Şekil 5.4: Anket Sonucu-S4-Katılımcıların Hukuki Yapıları	196
Şekil 5.5: Anket Sonucu-S5-Girişimin Kuruluş Sermayesi	196
Şekil 5.6: Anket Sonucu-S6-Girişimin Kuruluş Sermayesi	197
Şekil 5.7: Anket Sonucu-S7-Girişimin İstihdam Sayısı	197
Şekil 5.8: Anket Sonucu-S8-Girişimin Şuanki Sermayesi	198
Şekil 5.9: Anket Sonucu-S9-Girişimlerin Sektör Dağılımı	199
Şekil 5.10: Anket Sonucu-S10-Fikri ve Mülki Hakların Korunması	200
Şekil 5.11: Anket Sonucu-S11-Girişimlerin Satış Yaptığı Pazarlar	200
Şekil 5.12: Anket Sonucu-S12-Girişimlerin Yatırım Kaynakları	201
Şekil 5.13: Anket Sonucu-S13-Girişimlerin Yatırım Aldığı Evreler	202
Şekil 5.14: Anket Sonucu-S14-Devlet Teşviklerinden Faydalanma Durumu . . .	203
Şekil 5.15: Anket Sonucu-S15-Faydalanılan Devlet Teşviklerinin Dağılımı . . .	204
Şekil 5.16: Anket Sonucu-S16-Yatırımcılarının Çıkış Planlarının Varlığı	205
Şekil 5.17: Anket Sonucu-S17-Yatırımcıların Çıkış Planları	206

Şekil 5.18: Anket Sonucu-S18-Yatırımcıların Planlanan Çıkış Süreleri	207
Şekil 5.19: Anket Sonucu-S19-Girişimcilerin Yatırım Alma Amaçları	208
Şekil 5.20: Anket Sonucu-S20-Bağımsız Denetim Hakkındaki Görüşler	209
Şekil 5.21: Anket Sonucu-S21-Bağımsız Denetimin Faydası Hakkındaki Görüşler	211
Şekil 5.22: Anket Sonucu-S22-Muhasebe Hakkındaki Görüşler	212
Şekil 5.23: Anket Sonucu-S23-Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşler . .	215
Şekil 5.24: Anket Sonucu-S24-Standartların İçerikleri Hakkındaki Görüşler . .	217
Şekil 5.25: Anket Sonucu-S25-Şirketin Stok Hareketlerinin Varlığı	219
Şekil 5.26: Anket Sonucu-S26-Stokların Maliyet Kaydı Uygulamaları	220
Şekil 5.27: Anket Sonucu-S27-Stokların Yeniden Değerlenmesi	221
Şekil 5.28: Anket Sonucu-S28-Şirketin Nakit Akış Tablosunun Varlığı	222
Şekil 5.29: Anket Sonucu-S29-Nakit Akış Tablosunun Uygulanması	223
Şekil 5.30: Anket Sonucu-S30-Hesapların Yeniden Değerlenmesi Durumu . . .	224
Şekil 5.31: Anket Sonucu-S31-Değerlemeden Kaynaklanan Geçici Farkların Vergi Etkilerine İlişkin Uygulamalar	225
Şekil 5.32: Anket Sonucu-S32-MDV Maliyet Kaydı Uygulamaları	226
Şekil 5.33: Anket Sonucu-S33-MDVlerin Yeniden Değerlenmesi	227
Şekil 5.34: Anket Sonucu-S34-MDVler İçin Uygulanan Amortisman Yöntemi .	228
Şekil 5.35: Anket Sonucu-S35-Finansal-Faaliyet Kiralama İşlemlerinin Varlığı .	229
Şekil 5.36: Anket Sonucu-S39-Finansal Kiralama Uygulamaları	230
Şekil 5.37: Anket Sonucu-S37-Faaliyet Kiralama Uygulamaları	231
Şekil 5.38: Anket Sonucu-S38-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uygula- malar	232
Şekil 5.39: Anket Sonucu-S39-Devlet Teşvik ve Yardımlarından Faydalanma Durumu	233
Şekil 5.40: Anket Sonucu-S40-Devlet Teşvik ve Yardımlarına İlişkin Uygulamalar	234
Şekil 5.41: Anket Sonucu-S41-İlişkili Taraf Uygulamalarının Mevcudiyeti . . .	235
Şekil 5.42: Anket Sonucu-S42-İlişkili Taraf Açıklamalarının Dipnotlarda Açık- lanması	236
Şekil 5.43: Anket Sonucu-S43-İlişkili Taraf Uygulamalarına İlişkin Sorular . .	237
Şekil 5.44: Anket Sonucu-S44-Varlıklarda Değer Düşüklüğü Uygulamaları . . .	239

Şekil 5.45: Anket Sonucu-S45-Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar İle İlgili Uygulamalar	240
Şekil 5.46: Anket Sonucu-S46-Ar-Ge Faliyetlerinin Varlığı	242
Şekil 5.47: Anket Sonucu-S47-MODV Uygulamaları	243
Şekil 5.48: Anket Sonucu-S48-MODV Amortismanına İlişkin Uygulamalar . .	244
Şekil 5.49: Standartlara Uyuma İlişkin Yanıt Oranları Özeti	250

Tablo Listesi

	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 2.1 Risk ve Girişim Sermayesinin Farkları	11
Tablo 2.2 AR-GE Harcamalarının GSMH Oranları	25
Tablo 2.3 Avrupa Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları .	35
Tablo 2.4 Amerika Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları	37
Tablo 2.5 Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları . .	41
Tablo 2.6 Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları . .	42
Tablo 2.7 2011 - 2017 Yılları Arasında En Yüksek Yatırımı Alan 10 Girişim .	61
Tablo 3.1 Risk Sermayesi Yatırımcıları ve Yatırım Melekleri Arasında farklar	92
Tablo 3.2 Avrupa Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları .	105
Tablo 3.3 Türkiye'deki GSYF Listesi	109
Tablo 3.4 Risk ve Girişim Sermayelerinde Çıkış Süreleri	112
Tablo 5.1 Bağımsız Denetimin Faydası Hakkındaki Görüşlerin Özeti	245
Tablo 5.2 Bağımsız Denetimin Sağlayacağı Faydalar Hakkındaki Görüşlerin Özeti	246
Tablo 5.3 Muhasebeye Bakış Açısı Hakkındaki Görüşlerin Özeti	246
Tablo 5.4 Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Görüşlerin Özeti .	247
Tablo 5.5 Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Özeti	247
Tablo 5.6 Uluslararası Standartlara Uyuma Yönelik Soru Yanıtlar Oranları Özeti	248
Tablo 5.7 Standartlara Uyuma İlişkin Yanıt Oranları Özeti	249

BÖLÜM 1

GİRİŞ VE AMAÇ

Risk ve Girişim Sermayeleri' nin dünya uygulamalarına bakıldığında bu yatırım türünün devlet politikaları ve iş çevrelerindeki düzenlemeler ile doğrudan etkilendiği görülmektedir. Yatırımcı ve girişimcinin sürdürülebilir iş yapış modellerini oluşturmak ve gelir elde etmek için güven unsurunun sağlanması oldukça önemlidir. Yatırımcı ve girişimci açısından yapılan işin başarılı olabilmesinin ekonomik ölçütü ise ne kadar kazanç sağladıkları ile ölçülmektedir.

Risk ve Girişim Sermayesi aracılığı ile kaynak temin etmiş girişimlerin Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları ile uyumunu ve bu şirketlerin bağımsız denetime olan bakış açılarını ortaya koymayı amaçlayan bu doktora tezinde kapsam risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış olan şirketler olarak belirlenmiştir.

Anket çalışmasının gerçekleştirilebilmesi için Bireysel Katılım Yatırımcılarının (BKY) akredite olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı ile iletişime geçilerek anket çalışmasının kendilerine kayıtlı bütün yatırım meleklerine e-posta ile iletilerek yatırım gerçekleştirdiği şirketlerin sözü edilen anketi doldurulması konusunda talepte bulunulmuştur.

Bunun yanı sıra Ernst and Young ve Deloitte şirketlerinin yıllık birleşme ve satın alma raporlarında risk ve girişim sermayesi ile ilgili açıklanan firmaların yetkilileri ile iletişime geçilmiş ve bu firmalara yetkililerine anket çalışması doldurulmak üzere iletilmiştir.

Daha fazla anket verisi toplayabilmek amacıyla GSYO ve GSYF' nin tepe yöneticileri ile iletişime geçilerek yatırım yaptıkları şirketlere mevcut anketin doldurulması konusunda yardım talep edilmiştir.

Ayrıca girişimcilik ekosisteminde aktif olarak faaliyet gösteren ve kanaat önderi olarak kabul edilen kişiler ile iletişime geçilerek etki alanlarındaki yatırım almış şirketlerin anketi doldurması konusunda yardımları talep edilmiştir. Bununla da sınırlı kalınmayarak internet üzerinde yer alan çeşitli web sitelerinde yatırım aldığı ilan edilen şirket yetkilileri ile LinkedIn web sitesi aracılığı ile birebir iletişime geçilmiş ve anketin doldurulması konusunda yardım talep edilmiştir.

Bilimsel çalışmalarda araştırma sürecinde ortaya konulan hipotez çalışmanın doğrulanması ya da yanlışlanması gereken önerme olarak ifade edilmektedir. Hipotezler belirlenen bilimsel yöntemler ile sınanmaktadır. Risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirketlerin bağımsız denetime ait bakış açılarını ve bu sözü edilen şirketlerin muhasebe çevrelerinin uluslararası standartlara uyumunun araştırılması amacıyla iki ana hipotez, on bir adet alt hipotez oluşturulmuştur. Ortaya konulan hipotezler şu şekildedir:

H_1 – Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler bağımsız denetimin şirketlerine katkı sağlayacağına inanmaktadır.

H_2 – Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler uluslararası muhasebe ve raporlama standartları konusunda bilgi sahibi olup ilgili standartları doğru bir şekilde uygulamaktadır.

H_{2a} – Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 2 Stoklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2b} – Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2c} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 12 Gelir Vergileri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2d} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2e} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 17 Kiralama İşlemleri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2f} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2g} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 20 Devlet Teşvikleri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2h} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2i} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2j} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda

göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

H_{2k} –Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

Risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirket ekosistemi ülkemizde çok kısıtlı uygulama alanı bulabilmiştir. Risk ve girişim sermayesi uygulamaları için ülkemizde bir üst kuruluş bulunmadığından ülkede bu yolla yatırım almış firma sayısı hakkında gerçek ve doğru bir rakama ulaşmak mümkün gözükmemektedir. Bu durum mevcut araştırmanın en büyük kısıtını oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan görüşmeler göz önünde bulundurulduğunda ülkemizdeki risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin sayısının dört yüz ila beş yüz olduğu tahmin edilmektedir. Doktora tezi çalışması kapsamında altmış aşkın kişi/kurum anketi doldurmuş olup ankette tespit edilen hata, eksik ve yanlışlıklar göz önünde bulundurulduğunda geçersiz sayılan anketlerin sonuca etkisi göz önünde bulunarak geçersiz sayılan anketler silinmiş sonuç olarak kırk iki adet şirketin anketinin tam, doğru ve eksiksiz olabileceği kanaatine varılmıştır. Anketin oluşturulması amacına yönelik bütün çalışmalar kabul edilen kırk iki şirket üzerinden gerçekleştirilmiştir. Kabul edilen anket sayısı olan kırk iki adet şirket risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler ekosisteminin yaklaşık %10'unu temsil eden örnekleme işaret etmektedir.

Araştırmanın amacı ve kapsamı göz önüne alındığında araştırma yöntemlerinden nicel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nicel araştırmalar bilimsel yöntemleri takip eden, verileri sistematik ve standart bir şekilde toplanmasına olanak tanıyan bir araştırma yöntemidir. Sistematik ve standart şekilde toplanan veriler analize tabi tutularak araştırmanın kapsamı çerçevesinde amaca hizmet edecek yargıya varma imkanı sağlamaktadır.

Nicel araştırma yöntemlerinden birisi de anket çalışmalarıdır. Bu yöntem katılımcıları hakkında, onların bilgileri, yaklaşımları ve davranışlarını tanımlamak, karşılaştırmak

veya açıklamak için veri toplayan bir yöntemdir. Anket yöntemi ile yapılan araştırmalarda bilgiler doğrudan insanlardan sorulan sorulara cevap vermelerini isteyerek veya endirekt olarak insanların düşünce ve hareketlerinin yazılı, sözlü veya görsel kayıtlarını gözden geçirerek toplayabilirler.

Anket yönteminin bir çok uygulama çeşidi olmakla birlikte günümüzde en yaygın kullanılan anket yöntemi internet ortamındaki anketlerdir. Bu yöntemde soru formu veya bu formun yer aldığı internet adresi katılımcılara gönderilerek doldurmaları istenir. İnternet ortamındaki anketlerin sonuçları doğrudan dijital olarak erişilebilir olması sebebiyle katılımcının ankete yönelik yanıtları doğrudan anketi düzenleyene ulaşmaktadır. Bu aynı zamanda anketi düzenleyene de kapsamlı analizler yapabilmesi açısından teknik altyapıyı sağlamaktadır. Ayrıca internet ortamında düzenlenen anketlere katılımcıların dilediği zamanda katılma imkanları bulunmaktadır. İnternet anketleri düzenleyicisine son derece uygun maliyetlere araştırmasını gerçekleştirme imkanı sağlar. Bu nedenlerle araştırma yöntemi olarak internet anketlerinin kullanımının en etkin yöntem olacağına karar verilmiştir.

Anket oluşturulurken verilerin daha standart ve analize elverişli olabilmesi için kapalı uçlu sorulardan faydalanılmıştır. Kapalı uçlu sorularda yanıt olacak nitelikteki seçeneklerin bir listesi verilerek katılımcıların düşüncelerini en iyi yansıtan seçenek/seçenekleri işaretlemeleri istenir. Bu cevap seçenekleri sayısal ölçekler olabileceği gibi Evet/Hayır cevaplarını da içerebilecek şekilde oluşturulabilmektedir. Anketin katılımcıları anket içerisinde yer alan soruların yanıtlarından farklı bir yanıt vermelerinin önüne geçilerek analize tabi olacak verinin araştırmanın amacına uygun bir şekilde oluşması sağlanmıştır. Aynı zamanda bu durum katılımcının ankete ilişkin soruyu yanıtlarken diğer seçenekleri görerek içlerinden seçim yapması soruları katılımcı için daha anlaşılır hale getirmektedir.

Araştırmada anketin sonucunda oluşacak veriler frekans ve yüzde analizi ile değerlendirilecek ve bulgular buna göre yorumlanacaktır. Frekans ankete katılan katılımcıların ne kadarının belirli bir kategoriye uyduğunu veya belirli bir seçeneği tercih ettiklerini göstermek için kullanılmaktadır. Yüzde ise daha önceden tanımlanmış belirli bir kategoriye

ait frekansın toplam frekansa oran olarak tanımlanmaktadır.

Risk ve Girişim Sermayeleri bir çok ülkede başarıya ulaşmış, uygulandığı ülkelerdeki ekonomik gelişime, finansal piyasaların derinleşmesine olanak tanımış aynı zamanda istidama da olumlu katılar sunduğu araştırmalara konu olmuştur. Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarının temelinde her ne kadar iş fikri yer ediyorsa da bu iş fikrinin hayata geçirilişinde gerçek performansın ölçülebilmesi ve bu ölçüm metodunun herhangi bir ülkedeki herhangi bir yatırımcı tarafından anlaşılabilir olması son derece önemlidir. Aynı zamanda gerek yatırımcının gerekse de girişimcinin projeden elde edecekleri faydaları yerel vergi uygulamalarından ayırarak değerlendirebilmek de son derece önem arz etmektedir. Bu noktada uluslararası geçerliliği olan standartlar üzerinden hesaplama metotlarını ve yine uluslararası normlara uygun olarak raporlamalar yapmak gerek girişimci ve yatırımcı yönünden gerekse de konuyla dolaylı olarak ilgili bilgi kullanıcıları açısından önem oluşturmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları bu sayılan faydaların gerçek anlamı ile ölçülebilmesine olanak tanımaktadır.

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında gerek girişimciler gerekse de yatırımcılar iş fikri çerçevesinde oluşturulan girişim etrafında kümelenirler. Uygulamada girişimci bilgi deneyim ve girişimin organizasyonunu üstlenirken yatırımcı ise finansal kaynak, iş ağı ve organizasyona destek sunmaktadır. Girişimin gerçekleştirdiği faaliyetlerin uluslararası muhasebe standartlarına göre raporlanmasının akabinde söz konusu raporların çıkar çatışması içerisinde bulunmayan üçüncü bir taraf olan bağımsız denetçilerce denetlenmesi hem girişimin faaliyetlerinin doğruluğunun denetimi hem de girişimin yeni kaynaklar arayışında önemli katkılar sağlayabilecek bir unsur oluşturmaktadır. Bilindiği gibi bağımsız denetim girişim içerisindeki ortakların arasındaki güven unsurunu artırmaya, şirketin sahip olduğu kaynakların doğru amaçlar için etkin ve verimli kullanılmasına, faaliyetler süreci içerisinde meydana gelecek olası hataların önlenmesine olanak tanır. Bu nedenle yapısı gereği çıkar amaçlı iş ortaklığı olarak nitelendirilebilecek risk ve girişim sermayesi uygulamalarında meydana gelen güven sorunun ortadan kaldırılmasında bağımsız denetim önemli bir işleve sahiptir.

Bu araştırmada amaçlanan Uluslararası Muhasebe Standartları 'nın araştırmanın kapsamındaki bütün şletmeler için geçerli olabilecek yaygınlıkta bulunan uygulamalarının Risk ve Girişim Sermayesi yatırımı almış şirketlerde uygulanıp uygulanmadığının tespit edilmesidir. Ayrıca Risk ve Girişim Sermayesi yatırımı almış şirketlerin bağımsız denetim olgusuna nasıl baktıklarına ilişkin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu sayede ülkemizdeki risk ve girişim sermayelerinin finansal tablolarının uluslararası standartlarının uygun tutulup tutulmadığına ve sözü edilen bu şirketlerin bağımsız denetime bakış açlarına ilişkin ortaya bir görüş koymak amaçlamıştır.

BÖLÜM 2

RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN TANIMI VE BÖLGESEL TARİHİ

İnsan yaşamının başladığı ilk günden bu güne kadar ihtiyaçları sınırsız, kaynakları ise sınırlı olmuştur. Toplumlar ve kültürler oluştuğunda insan, bu kısıtlı kaynakların kullanımına yönelik daha etkin ve verimli çözümler aramıştır. Bu durum beraberinde ürün ve hizmetlerde farklılaşmanın yanı sıra rekabeti de meydana getirmiştir. Rekabetçi piyasalarda ürün ve hizmetlerin faydası artarken rekabeti sürdürebilmek için satış fiyatları aşağı yönlü seyretmekte veya aynı fiyatlara daha fazla fayda sağlayan ürün ve hizmetler ön plana çıkan bir hal almıştır.

Rekabetçi piyasaların gelişmesi ile ürün ve hizmetlere olan ihtiyacın artması girişimlerin kaynaklara olan erişimini kısıtlamıştır. Girişimcilerin kaynaklara erişiminde rekabetçi piyasalar yatırımcılar için risk oluşturmakta ve yatırım sahipleri bu yüksek risklere yatırım yapmak yerine daha az getirili güvenli limanlarda yatırımlarını değerlendirmeyi tercih etmişlerdir. Bu husus neticesinde bir çok girişim kurularak faaliyetlerine başlasa da, özellikle işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle veya mevcut iş ağlarının yetersiz kalarak üretim, pazarlama ve satış evrelerinde ihtiyaç sahiplerine ulaşmada sorun yaşaması, dolayısıyla nakit akışını dengeleyememesi sonucunda henüz kuluçka evresindeyken kaynaklarını tüketerek başarıya ulaşmadan faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kalmıştır.

Dünya nüfusunun artması ile birlikte ürün ve hizmetlere ilişkin çeşitlilik de hızla artış göstermiştir. Ayrıca teknolojik gelişmeler insanların yaşam tarzlarını inanılmaz boyutlarda değişime uğratmış ve insanı bir anlamda bu teknolojik gelişmelerin bağımlısı haline

getirmiştir. 21. yüzyılın başları ile günümüz karşılaştırıldığında dahi meydana gelen bu gelişim ve değişim hareketi bilgiye erişimin ve bilginin kullanım şeklinin ne denli değişiminin en somut göstergesidir.

Değişen dünya sadece teknoloji ve insanların yaşayış biçimleri ile sınırlı kalmamıştır. İnsanların, çevresel yaşam faktörleri doğrultusunda ihtiyaçlarını, inovatif düşünce ile başkalaştırarak daha yaratıcı çözümler ürettiği gözlenmiş ve bu durum ise yeni iş yapış metotlarını ortaya çıkartmıştır. Bu yeni yöntemlerden birisi ise dünyada bir çok ülkenin kalkınmasına önemli katkılar sağlamış Risk ve Girişim Sermayeleri'dir.

Risk ve Girişim Sermayeleri ağırlıklı teknolojik gelişim ve yüksek katma değer potansiyeli olan projelere yapılan bir tür yatırım biçimidir. İsmi doğasından gelen bu yatırım biçimiyle yatırımcı, yüksek kar potansiyeli olduğuna inandığı bir fikre veya projeye yatırımını gerçekleştirir. Bu yatırım sadece finansal bir yatırım olmamakla birlikte yatırımcının kendi iş çevresi ve proje ya da iş fikrine katkı sağlayabilecek bilgi ve deneyimleri ile birlikte bir bütündür.

Risk ve Girişim Sermayesi katma değeri yüksek ürün veya hizmetler üretecek projelere uygulanan, bu sayede yatırımcısına yatırımını piyasadan çok daha yüksek gelir elde etme potansiyeli sunan ancak bu yüksek getiriye karşılık aynı oranda yüksek risk içeren bir proje finansman yöntemidir. Bu finansman yöntemini kullan işletmeler projenin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan finansmanı ortak edinerek bulmanın yanı sıra aynı zaman içerisinde ortaklık kurulabilmesi için gerekli fizibilite ve çalışma planını hazırlamış olduğu için projenin uygulanması esnasında karşılaşılabileceği potansiyel sorunlara da önceden çözüm önerileri hazırlamış olmaktadır. Risk ve Girişim Sermayeleri'nin yatırım yapacağı işletmelerde aradığı projeye ilişkin fizibilite sayesinde işletmenin riskleri daha öngörülebilir olmasının yanı sıra kurulan ortaklık yardımıyla yatırım yapılan işletmeye aktarılan know-how ile ortak iş ağırları ışığında kontrol altına alınabilir ve sürdürülebilir bir risk yönetimi sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra katma değeri yüksek yatırım proje fikir sahipleri genellikle projenin nasıl yapılacağı ve yürütüleceği konusunda bilgi sahibi olmasına karşın iş fikrinin hayata geçirilmesi süreci içerisinde diğer (tedarik, pazarlama, finansal ve örgütsel yönetim vb.) konularda yeterli bilgi birikimi ve iş ağına sahip olmayabilirler. Bu nedenle risk sermayeleri bu tür yatırım projelerinin hayata geçirilmesi ve yürütülmesi aşamasında da önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle Risk ve Girişim Sermayeleri teknolojinin gelişmesi ve yeni yetişen neslin teknoloji ile olan etkin uyumu, girişimci gençlerin projenin teknik yeterliliğine sahip olmalarına karşı, iş yapış şekilleri ve piyasa gerçeklerine uzak oluşları nedeniyle aynı zamanda yol gösterici bir ortaklık oluşmasını sağlamaktadır.

Risk ve Girişim Sermayesi ile kurulan veya daha sonra bu sermaye türü ile fon sağlayan işletmeler sadece yatırımcıları için değil aynı zamanda yüksek katma değer yaratması ve genellikle yeni know-how' lar ortaya çıkartması sebebiyle diğer sektörlerle ve ekonomisine de pozitif katkı sağlamaktadır. Bu alanda faaliyet gösteren işletmeler inovasyon veya yeni ürün ve hizmetler üreterek hem kendi sektörlerinin gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda verimliliği artırıcı yöntemler ve yeni istihdam alanları yaratarak diğer sektörlerde kullanılacak ürün ve hizmetlerin yanı sıra aynı zamanda işsizliği azaltmada da önemli bir katkı sağlamaktadır.

2.1 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN TANIMI

Risk sermayesi ve girişim sermayesi tanımları birbirlerine yakın iki kavramlar olmasına ve uygulama açısından büyük benzerlikler içermesine rağmen aslında birbirinden farklı içeriklere ve amaçlara sahip olgulardır. Her iki olgunun da birbiri ile benzeşen birçok yanı olmasına rağmen Risk Sermayesi daha kapsayıcı bir nitelikte olup Girişim Sermayesi daha dar bir içeriği ifade etmektedir.

Risk sermayesi piyasada yerleşik bir pazarı olan ve yeni yatırımlarla daha yüksek pazar payına, kar oranına ve şirket değerine sahip olabilecek potansiyeldeki şirketlere yapılan yatırım şekli iken girişim sermayesi henüz ürün ve hizmetlerini oluşturmaya çalışan,

pazarda kendisine yer edinme çabasında bulunan yüksek katma değer yaratacak potansiyele sahip şirketlere gerçekleştirilen yatırım şeklidir.

Risk ve Girişim Sermayeleri arasındaki farkları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Tablo 2.1: Risk ve Girişim Sermayesinin Farkları

	Risk Sermayesi	Girişim Sermayesi
Yatırımlar	Stratejiye bağlı olarak genellikle büyük ve oturmuş şirketler ile değerinden düşük şirketlere yatırım yaparlar.	Başlangıç aşamasındaki küçük ve orta ölçekli girişimler ile henüz yeni gelir elde etmeye başlamış şirketlere yatırım yaparlar.
Yatırım Türü	Sermaye ve/veya borç vererek yatırımlarını gerçekleştirirler.	Sadece sermaye yoluyla yatırımlarını gerçekleştirirler.
Yatırım Büyüklükleri	Girişim Sermayelerine göre çok daha büyük tutarlarda yatırımlarda bulunurlar.	Risk Sermayelerine göre çok daha küçük tutarlarda yatırımlarda bulunurlar.
Hisse Alım Yüzdeleri	Genellikle yatırım yaptıkları şirketin bütün hisselerini satın alırlar.	Yatırım yaptıkları şirketlerin %50 hissesinden daha azını satın alırlar.
Yatırım Yaptıkları Sektörler	Bütün sektörlerdeki şirketlere yatırım yaparlar.	Yüksek katma değer yaratacak şirketlere yatırım yaparlar.
Yatırımı Nakde Dönüştürme	Hisselerini satın aldıkları değerden daha yüksek değerlere satarlar.	Hisselerini çıkış stratejilerine göre satarlar. (Halka Arz, Statejik Ortağa yada Sahibine Satış)

Risk sermayesi, SPK tarafından "dinamik, yaratıcı ancak finansal gücü yeterli olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan bir yatırım finansmanı biçimi" olarak tanımlanmaktadır. Bu sermaye türü projeye konu ürün veya hizmetin araştırma geliştirme aşamasından satış ve dağıtım aşamasına kadar herhangi bir sürecinde faydalanılabilecek nitelikteki sermaye türüdür. Projeye konu ürün ve hizmeti fonlayan bu yatırım finansman modelinin beklentisi yüksek kar marjları ve pazar payı elde edebilmektir. Kısacası yüksek kar marjı ve pazar payı potansiyeli olan inovatif veya yeni ürün ve hizmetlerin başarıya ulaşmama riskini de üstlenerek yapılan finansman türüdür.

Türkiye’ de Risk Sermayesi’ ni konu alan önemli bir çalışmaya göre; Risk Sermayesi, kaynak yetersizliği nedeniyle hayata geçirilemeyen, başarıya ulaşma olasılığı yüksek yatırım projelerinin finansmanını, yönetime katıldığı yeni şirketler kurarak yapılan ve

ileride oluşacak karlar ile pay senetleri fiyat artışlarından yararlanmayı hedefleyen örgütlenmiş bir portföy yönetim kuruluşudur. (Tülay, 1995) Yani risk sermayesi sadece yatırım projesine finansman sağlayan bir fon kaynağı değil aynı zamanda işletmelerin kurumsallaşmasına katkı sunan, yatırımcının iş ağları sayesinde tedarik, pazarlama ve satın alma süreçlerini de içeren bir organizasyondur. Bu organizasyonda fonu sağlayan kişi ya da kuruluşlarda projenin birer ortağı ve yöneticisi olarak yatırım projesinin başarıya ulaşabilmesi için gerekli olan çalışmayı proje sahibi girişimci gibi sahiplenerek bunun üzerine yoğun çalışma faaliyeti içerisinde bulunmaktadır.

2.1.1 Risk ve Girişim Sermayelerinin Çalışma Yapısı

Risk ve Girişim Sermayesi tarafından kaynak sağlanan yatırım projeleri sermayenin yanı sıra kurumsal yönetim uygulamalarını da uygulayarak projeye maksimum faydayı sağlamayı amaçlar. Risk Sermayeleri şirketlerin yatırım veya işletme sermayesi arayışlarından daha öte bir kavramsal çerçeveye sahiptir. Bu kavramsal çerçevenin içerisinde söz konusu yatırımın teknik altyapısını sağlayan ve projelendiren bir girişimci tarafın yanı sıra bir de kurumsallaşma, tedarik zinciri, üretim sistemleri, pazarlama sistemleri, kaynakların etkin kullanımına ilişkin yöntemler, satış sonrası destek sistemleri, muhasebe ve finans yapılanmaları gibi bir takım yönetsel süreçler de Risk Sermayesi kapsamında kurulan ortaklık sayesinde yatırım projesine dahil olur. Bu sayede ortaya çıkan sinerji ile projenin girişimci ve yatırımcısına piyasadaki diğer yatırım alternatiflerinden daha yüksek bir oranda getiri sağlamayı amaçlamaktadır.

Bir başka deyişle Risk ve Girişim Sermayesi, bağımsız profesyonel bir yöneticinin aracılığı ile yüksek büyüme potansiyeli olan firmalara yatırım yaparak getiri elde etmeyi amaçlayan yatırımcıların kullandığı kolektif bir yatırım aracıdır. (TTGV, 2012)

Risk sermayesinde yatırım projesini hayata geçiren girişimci ve yatırımcının projeden beklentisi yüksek sermaye getirisidir. Asimetrik bilgi, bir işlemle ilgili olarak taraflardan birinin belli bir bilgiye sahipken, diğer tarafın bu bilgiye sahip olmadığı durumun ifadesidir. Yatırımcının yüksek getiri beklentisi asimetrik bilgi kavramından gelmektedir. Asi-

metrik bilgi herhangi bir alım satıma konu ürün ve hizmet veya herhangi bir sözleşme söz konusu olduğunda bir tarafın diğerine göre daha iyi veya daha fazla bilgi sahibi olduğu durumlarda verilen kararların incelenmesidir. Bu durum bilgi açısından güç dengesizliğine neden olur. (Erdoğan, 2008)

Yatırıma fon sağlayan kişi veya kurumlar yatırım projesine ilişkin girişimci kadar bilgi ve fikir sahibi değildir. Her ne kadar yatırım projesi fikrine sahip girişimci yatırım fikrine ilişkin kapsamlı bir proje planı hazırlamışsa da yatırım yapacak kimse söz konusu iş fikrine dair girişimci kadar bilgi ve fikir sahibi olamayacaktır. Öte yandan yatırım projesine sahip kişi açısından bakılacak olursa girişimci kişi de profesyonel yatırımcının sahip olduğu fona ve iş ağına sahip değildir. Bu nedenle Risk sermayelerinde girişimci ve yatırımcıların beklentisi asimetrik bilgi nedeniyle bilinmezlerle karşı aldıkları yüksek risk nedeniyle piyasadaki diğer yatırım alternatiflerinden daha büyük bir getiri beklentisi içerisinde olurlar. Yatırımcı ve girişimcinin bir arada çalışarak projeye ilişkin güçlerini birleştirmekteki maksatları yüksek getiri sağlayabilecekleri iş fikrinde bulunan riskleri en aza indirme çabasıyla kaynaklanmaktadır.

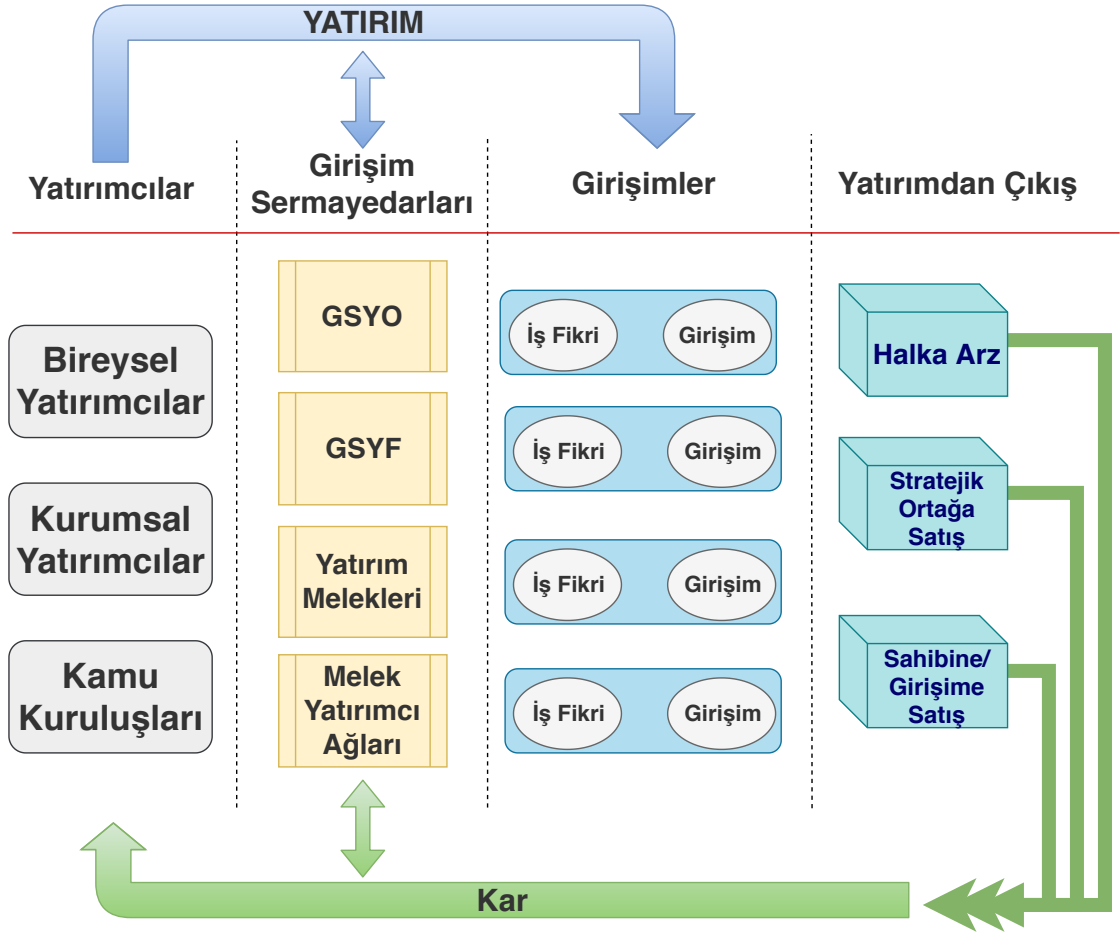
Risk ve Girişim Sermayesi'ne yatırım yapan kişi ve kuruluşlar nakit akışı sağlayarak ortak oldukları iş fikirlerine projede ön görüldüğü zaman dilimleri içerisinde kaynak sağlamış olurlar. Esasen sağlanan bu fon projelendirilen iş fikrinin başarılı olma garantisi bulunmadığından yüksek risk içermektedir ve Risk ve Girişim Sermayeleri'nin yapısı gereği iş fikrinin başarılı olamaması durumunda fon olarak sağlanan tutarın kaybı ile sonuçlanacaktır. Bu açıdan bakıldığında iş fikrinin sahibi konumunda bulunan girişimcinin riski sadece iş fikri için harcamış olduğu zaman ve emek olurken yatırımcı açısından kayıp iş fikri için sağlamış olduğu fondur.

Risk sermayedarlarını kişisel ve kurumsal risk sermayedarları olarak iki gruba ayırabiliriz. Kişisel risk sermayedarlarına melek yatırımcı adı verilir. Kurumsal olanlar da risk sermayesi firması olarak adlandırılmaktadır.(Günay ve Başalp, 2011) Melek yatırımcılar kendi kişisel servetleri ile yatırım yaparken kurumsal yatırımcılar Yatırım Ortaklığı şeklinde yapılarak ortak bir fon havuzundan sermaye gereksinimlerini karşılarlar.

Girişim sermayesi ise risk sermayesinden daha geniş bir kapsama ve risk sermayesine göre daha yüksek risk içeren bir yapıya sahiptir. Girişim sermayesi yüksek teknoloji sektöründe küçük ölçekli yenilikçi firmaları için en uygun finansman türlerinden biri olarak görülmektedir.(Aytaç, 2014) Risk sermayesi kavramı yatırım projesinin herhangi bir aşamasında uygulamaya geçebilmektedir. Yeni yatırım yapmak isteyen işletmeler, pazar payını artırmak isteyen kurumlar, maliyetleri düşürerek karlılığı artırmayı isteyen işletmeler risk sermayesinden faydalanmaktadır. Bunun yanı sıra yeni oluşan iş fikirlerinde girişimin hayata geçebilmesi için gerekli olan fonlamanın sağlandığı durumlar da söz konusudur. Dünya çapında isim yaparak sektörünü bir endüstri haline getirmiş Apple, Google, Amazon gibi bir çok firma girişim sermayesi ile kurularak bugünkü halini almış örneklerden sadece birkaçıdır.

Girişim sermayesi ile kurulan işletmelerde ortada sadece iş fikri ve tahmin edilemez potansiyel söz konusudur. Bu yöntem ile kurulan şirketlerin başarı oranları çok düşük olmakla başarı söz konusu olduğunda yatırılan sermayenin onlarca katı yatırımcısına getiri olarak dönmektedir. Bu nedenle girişim sermayesinden faydalanan işletmeler genelde teknolojik ürün ve hizmetlere odaklanarak piyasada olmayı yapmayı, yeni pazarlar yaratmayı veya inovasyon ile mevcut ürün ve hizmetleri daha etkin kullanılacak bir yapıya büründürmeyi hedef edinirler. Bu sayede kaynakların kısıtlı ve rekabetin çok yüksek olduğu piyasalarda iş konularına ilişkin kendi pazarlarını yaratmayı veya mevcut pazardan daha rahat pay almayı amaçlarlar. Yatırımcılardan edindikleri fonlar büyük ölçüde Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılarak bu fonların karşılığı olarak patent, know-how veya inovatif ürünler ortaya koyarak faaliyetlerini sürdürmeyi amaçlarlar.

Fikir aşamasında sağlanan Çekirdek Sermayesi (Seed Capital) ve kuruluşun faaliyete başlaması maksadıyla sağlanan Başlangıç Finansmanı (Startup Capital) evrelerini girişim Sermayesi olarak tanımlamak mümkündür. Girişim Sermayesi sağlayanlar iş fikrinin bu erken evrelerinde genellikle Melek Yatırımcılardır. Melek yatırımcılar bir tür Yatırım Ortaklığı olarak değil bireysel olarak gelecek vadeden projelere yatırım yapmaktadır.(Ertürk ve Sayılğan, 2014)

Şekil 2.1: Risk ve Girişim Sermayelerinin Çalışma Sistemi

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere Risk ve Girişim Sermayeleri bireysel ya da kurumsal yatırımcıların belirli girişim sermayedarlarına aktarmış olduğu sermayeler ile finanse edilmektedir. Bu sermayeler melek yatırımcılar için bireysel servetler kurumsal yatırımcılar için ise diğer kişi ve kurumlar için yatırıma dönüştürülmesi için toplanan kaynaklar ile sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra kamu çeşitli kurum ve kuruluşların sağladığı doğrudan yardımlar ve çeşitli teşvikler ile girişimciliği beslemektedir.

Girişim sermayesi bağımsız profesyonel bir yöneticinin aracılığı ile yüksek büyüme potansiyeli olan firmalara yatırım yaparak getiri elde etmeyi amaçlayan yatırımcıların kullandığı kolektif bir yatırım aracı olarak da tanımlanabilir. (TTGV, 2012) Burada sözü edilen profesyonel yönetici gerek yatırımcının menfaatlerini koruyacak gerekse de girişim-

cinin fikirlerinin hayata geçebilmesi için karar alma mekanizmasında duygusal davranmayacak, yürütülen iş fikrine ilişkin yetkinliği olan bir idareciyi ifade etmektedir. Profesyonel yönetici şirketi yönetirken yatırımcı ile girişimcinin birlikte hazırlayıp uygulamaya koyduğu iş planına göre hareket ederek iş fikrinin amaçlarına ulaşılması için faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayacaktır.

Kaynak sağlayıcı ya da kaynağı toplanarak yatırıma dönüştürecek olan kişi ya da kurumlar risk ve girişim sermayelerine yönelik aşağıdaki şekilde hareket etmektedirler. (Koçak, 2015)

- Yüksek getiri beklentisi içinde olmakta ve bu nedenle de risk iştahları artmaktadır.
- Kaynak sağladıkları şirketlere yönelik beklentileri uzun dönemli olmaktadır.
- Bu yatırımlarının riskini, ayna anda birden çok şirkete finansman karşılığında ortak olarak dağıtmayı ve bu sayede yönetmiş oldukları fonun risklerini azaltmayı amaçlamaktadırlar.
- Başka Risk Sermayesi şirketleri ile ortak yatırım gerektiren işlere girmekte veya mevcut işlerine diğer Risk Sermayesi Şirketlerini ortak ederek gerek fon büyüklüğünü gerekse de iş ağını genişletebilirler.
- Genellikle yüksek teknoloji üreten şirketlere yatırım yapmalarının yanı sıra mevcut yatırımlarını destekleyebilecek stratejik diğer teknolojik sektörler de yatırım yapmaktadırlar.
- Süreç olarak yatırımdan çıkışı, ortak oldukları şirketi borsada halka arz etmek suretiyle veya işletmeyle ilgilenen başka bir şirkete işletme hisse senetlerini satmak suretiyle gerçekleştirmektedirler.

Bu bağlamda, yatırımlarının taşıdığı riski, ayna anda birçok şirkete finansman karşılığında ortak olarak, dağıtmayı ve riskleri azaltmayı amaç edinmektedirler. Başka risk sermayesi şirketlerle ortak yatırım gerektiren işlere girebilmekte ve mevcut işlere yatırım yapabilmektedirler. Genellikle yüksek teknoloji üreten şirketlere yatırım yapmalarının yanında, diğer teknolojik sektörler de yatırım kapsamı dahilinde yer almaktadır. Süreç olarak yatırımdan çıkışı, ortak oldukları şirketi borsada halka arz etmek suretiyle

veya işletmeyle ilgilenen başka bir şirkete işletme hisse senetlerini satmak suretiyle gerçekleştirilmektedirler.

2.1.2 Risk ve Girişim Sermayesinde Finansman Evreleri

Şirketlerde finansman ihtiyacı daha kuruluş evresinde dahi gerekli yasal prosedürler gereği doğmaya başlar. Bu finansman kaynakları günümüzde bir çok iş girişiminde, girişimcinin kendi bireysel birikimleri, kredibilitesi veya girişimciye ve iş fikrine inanan girişimci yakınlarınca karşılanmaktadır. Doğası gereği fırsatları algılama, taşıdığı hedef, sahip olduğu bilgi birikimi ve izlediği yönetim metodu gibi değişkenler kullanılmak suretiyle girişimci tanımlanabilir. (Bulut, 2000)

Girişimini başlatabilmek ve kar amacını gerçekleştirebilmek için kullanılan yönetim metodu içerisinde finansman ise büyük bir önem taşımaktadır. Gözek ve Akbay iş kurmak ve önündeki engelleri araştırmak üzere yapmış oldukları anket çalışmasında ankete katılan bireylerin en önemli eksikliğini sermaye olarak belirlemişlerdir. (Gözek ve Akbay, 2012)

Risk ve Girişim sermayeleri de ülkemizde bir çok araştırmaya konu olmuş ve finansman ihtiyacını karşılamaya yarayan alternatif bir yöntem olarak kabul edilmiştir. Gerek Yatırım Ortaklıkları şeklinde yapılanmış kurumsal organizmalar gerekse de daha çok Çekirdek Sermaye ve Başlangıç Finansmanı sağlayan Yatırım Melekleri fon ihtiyacı olan şirketlere finansman desteğinin yanı sıra ortaklık kültürü ve birlikte hareket etmenin sinerjisinin yaratılmasına sebep olmaktadır. Bütün bunların yanı sıra kamu ve özel sektörün desteği ile oluşturulan kuluçka merkezleri ile çeşitli hibe fonlar da şirketlerin finansman ihtiyaçlarının bir kısmını karşılamaktadır.

Girişimcilerin fon kullanma ihtiyaçları ve zamanlamaları iş fikrinden iş fikrine, projeden projeye ve hatta girişimciden girişimciye farklılık göstermektedir. Kimi girişimciler faaliyete başlamadan önce bu tür fonlara gereksinim duyarken kimileri ise belirli bir büyüklüğe ulaştıktan sonra pazar payını genişletmek, karlılığını artırmak veya maliyetlerini

düşürmek için finansmana ihtiyaç duyarlar.

Risk sermayesi üzerinde önemli çalışmalar yapan Sahlman' ın araştırmasına göre halka açılmadan evvel risk sermayesi finansman evreleri şu şekildedir.(Sahlman, 1990);

- Çekirdek Yatırımı (Seed Investments)
- Başlangıç Finansmanı (Start-up Finance)
- 1. Evre - Erken Aşama (Early Development)
- 2. Evre - Genişleme (Expansion)
- 3. Evre - Karlı Ama Nakit Yoksunu (Profitable But Cash Poor)
- 4. Evre - Likidite Yönünde Hızlı Büyüme (Rapid Growth Toward Liquidity Point)
- Köprü Evresi - Ara Finansman (Bridge Stage - Mezzanine Investment)
- Likidite Evresi - Satış ya da Çıkış (Liquidity Stage - Cash-out or Exit)

Sahlman her ne kadar detaylıca sekiz adet evre belirlese de uygulamada yatırımcılar beş aşamada iş fikrine ilişkin yatırım projelerine kaynak aktarmayı tercih etmektedir. Bunun sebebi iş akışı içerisinde finansman evrelerinin aşırı geçişken oluşudur. Literatürde Risk ve Girişim sermayesi yatırımcıları söz konusu yatırım projesine aşağıdaki evrelerde kaynak aktarmaktadır:

2.1.2.1 Çekirdek Sermayesi (Seed Capital)

Çekirdek sermayesi iş fikrinin henüz yeni doğduğu evrede yapılan yatırımları ifade eder. Bu evrede girişimcinin iş fikrini hayata geçirebilmesi için gerekli olan ilk adımları attığı evredir. Girişimcinin iş fikrinin en riskli olduğu, projenin pazarına ilişkin riskler ile uygulanabilirliğine yönelik risklerin en yüksek olduğu aşamada gerekli olan sermayeye Çekirdek Sermayesi denilmektedir. (Aydın, 2013)

Bu finansman kaynağı yeni oluşturulan şirketlere hayatta kalma ve iş fikri ile ilgili saha araştırmaları da dahil olmak üzere gerekli bütün çalışmalarını için finansman desteği sağlar. (Beşkardeşler, 2010)

Çekirdek sermayesi, bir girişimciye iş fikri aşamasında sağlanan ilk para olarak tanımlanabilir. Çekirdek sermayesi ile girişimci iş fikri hakkında daha kapsamlı bir araştırma ve inceleme yapabilir. Örneğin, bir iş fikri için halka açık ve erişilebilir veriler iş fırsatının gerçekten var olup olmadığına karar verebilmek için yetersiz olduğu zamanlarda yatırımcı iş fikrinin gerçek bir fırsat olup olmadığını değerlendirebilmek için girişimciye bu durumun araştırılması için kaynak sağlayabilir. Sağlanan bu fon ile girişimci halka açık erişimi olmayan para ile satılan çalışmaları veya özel araştırma firmalarından sektörel olarak yapmış olduğu kapsamlı araştırmaları ve raporların kopyalarını satın alabilir.

2.1.2.2 Başlangıç Sermayesi (Startup Capital)

Risk sermayesinin genel kullanım alanı bu yatırım biçimidir. Genellikle kuruluş süreci içinde olan yada kısa bir süreden beri faaliyette olan ancak ürününü henüz ticarileşmemiş firmaların finansmanında kullanılır. Genellikle başlangıç sermayesi yatırımlarının finansmanı 3-5 yıl sürmektedir. (Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, 2017)

Girişimcinin çeşitli değerlendirme ve araştırmalar oluşturduktan sonra fırsat olarak gördüğü iş fikrinin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan sermayeye olarak tanımlanabilir. Yatırımcılar tarafından sağlanan bu fon ile iş fikrinin hayata geçirilmesi için gerekli olan şirketin kurulması ve şirkete ait sabit gider yatırımlarının yapılması sağlanır.

Bu fon ağırlıklı olarak aşağıdaki harcama kalemlerinde kullanılır:

- Şirket kuruluşu için gerekli resmi makamlara yapılacak harcamalar
- Kuruluş işlemleri için gereken mesleki veya hukuki harcamalar
- Sabit Yatırımlar
 - Mobilya ve Dekorasyon
 - Bilgisayar ve diğer haberleşme aygıtları
 - Lisanslar ve izinler
- İşletme Sermayesi (Sabit Giderler)
 - İşyeri Kira Giderleri

- Haberleşme Giderleri (Telefon, İnternet vb.)
- Vergi ve Sigorta Primleri (Stopaj, SGK vb.)
- Satış ve pazarlama faaliyetleri için gerekli harcamalar
- Ürün geliştirme ve üretim için gerekli emtialar

Özetlemek gerekirse başlangıç sermayesi, ofis alanı, izinler, lisanslar, envanter, ürün geliştirme ve üretim, pazarlama veya diğer giderler için gerekli olan parayı ifade eder. Bu sermaye genelde girişimcinin kendi mal varlığından, aile bireylerinden sağladığı kaynakla ya da finans kuruluşlarından teminat karşılığı edindiği para ile sağlanır. Çekirdek sermayeleri iş fikrinin henüz çok başında olması ve sözü edilen tutarların genelde resmi iş ve işlemlere harcanması nedeniyle diğer sermaye finansmanlarına göre oldukça düşük bütçeye sahiptir.

Ülkemizde bu alanda KOSGEB' in Girişimcilik Destek Programları başlangıç sermayesine örnek gösterilebilir. KOSGEB özelinde gerçekleşen uygulamalarda girişimci iş planını hazırlayarak KOSGEB ' e başvuruda bulunur. KOSGEB iş fikrinin uygulanabilir olduğuna kanaat getirirse girişimcinin harcamalarının bir kısmına hibe yoluyla fon aktarımı gerçekleştirir. Bu durum girişimcilerin harcamalarının bir kısmını geri alması ve bu geri alınan para ile sağlanan fonu yine işi ile ilgili kullanarak daha hızlı gelişim sağlamayı amaçlamaktadır.

2.1.2.3 Erken Aşama ve Geçit Finansmanı (Early Stage and Gate Financing)

Erken Aşama ve Geçit Finansmanı hali hazırda satışı gerçekleştirilmekte olan ürün ve hizmetleri bulunan firmaların pazar paylarını yükseltebilecekleri uygulamaları gerçekleştirebilmek için gerekli olan finansman ihtiyacını sağlamaya yönelik bir finansmandır.

İşletmeler bu finansman ile marka imajını yerleştirmek ve markanın bilinirliğini artırmak için yapacağı harcamaları, pazar payını artırıcı faaliyetler sağlanabilmesi için gerekli olan iş anlaşmalarını sağlamak üzere iş ağırları ve verimliliği artırıcı yönetsel kararlar konusunda yatırımcılardan destek alabilirler.

Erken aşama ve geçit finansmanında gereksinimler **aşama** olarak, uygulanması ise **geçit** olarak tanımlanır. Her bir aşama ve geçit için maddi ve yönetsel gereksinimler belirlendikten sonra hedeflenen pazar payı ve karlılık üzerinden bir iş ortaklığı kurulur. Bu sayede girişimci iş fikrini daha geniş bir kitleye pazarlama ve satma imkanı bulur.

Yatırımcı ve girişimci her bir aşama ve geçit evrelerinde ortaklığın başlangıçta hedeflediği amaçlara ulaşip ulaşmadıklarını kontrol ettikten sonra bir sonraki aşama ve geçit evrelerine geçmeye karar verirler. Bu süreç içerisinde girişimci sağlanan fonun ne şekilde harcandığı ve bu harcama kalemlerinin amaçlanan hedefe ne kadar katkı sağlayabildiğine ilişkin verileri sağlayabilmesi beklenir. Daha önce planlanan hedeflerden sapma olması durumunda nedenleri ve alınacak aksiyon planları revize edilerek çalışmaya devam edilir.

Girişimcinin iş fikrine bu aşamada yapılan yatırımdan kısa vadeli bir nakit beklentisi bulunmaz. Yatırımcı şirketin marka bilinirliğini ve pazar payını artırmayı amaçladığından yapılan bu yatırım uzun vadeli bir yatırım olarak kabul edilir. Bu uzun vadeli yatırım süreci belirsizlikler nedeniyle riskleri de artırdığından erken aşama ve geçit finansmanı yüksek riskli bir yatırım türüdür.

2.1.2.4 Köprü Finansman (Bridge Financing)

Köprü finansmanı geniş anlamı ile uzun vadeli yeni bir finansman kaynağı bulununcaya kadar geçecek kısa vadeli sürede işletmelerin gereksinim duyduğu finansal kaynağı sağlayan bir modeldir. Köprü finansmanı işletmenin nakit sıkışıklığına düşeceği zaman ile nakit sıkışıklığından kurtulacağı zamanın bilindiği durumlarda kullanılır. Örneğin bir şirket, önümüzdeki 10 ay içinde büyümeye devam edip karlılık kazanacağını, ancak mevcut nakit akışında sadece altı aylık işletme giderlerini karşılayacak sermayeye sahipse, köprü finansmanı seçeneği arta kalan dört aylık finansman ihtiyacını sağlayacak geçici bir sermaye aracıdır.

Risk ve Girişim Sermayelerinde köprü finansmanı metodu iki şekilde kullanılmaktadır. Bunlar şu şekildedir:

Özkaynak Köprüsü Finansmanı; Şirketlerin yüksek faiz ile borçlanmak istemedikleri zamanlarda şirkete doğrudan kaynak sağlayabilmek için bir kısım hisselerini girişim sermayesi şirketlerine satarak karşılığında şirkete kaynak sağlamayı tercih edebilmektedirler. Risk ve Girişim sermayesi yatırımcıları bu durumlarda şirketin ön görülen periyod itibarıyla kar elde edeceğini ve bunun hisse değerini artırarak kar elde edildiği zaman satın aldıkları hisseleri geri satacaklarını değerlendirerek özkaynak köprüsü finansmanı uygulamasına girişebilmektedirler.

Bir Halka Arz sırasında Köprü Finansmanı; Bu finansman yöntemi ile şirketin özel mülkiyetten halka arz için planlanan geçiş sürecinde ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. (Cumming ve Johan, 2013)

Yatırım bankacılığı şartlarında köprü finansmanı, halka arz öncesi şirketler tarafından kullanılan bir finansman yöntemidir. Bu tip köprü finansmanı, halka arz ile ilgili masrafları karşılamak üzere tasarlanmıştır ve doğasının gereği kısa vadeli. Halka arz işlemi tamamlandıktan sonra, tekliften sağlanan nakit ile sağlanan fon geri ödenerek kapatılır.

2.1.2.5 Kuruluşun Kendi Yönetici Kadrosu Tarafından Alınması (Management Buy Out)

Kuruluşun kendi yöneticileri tarafından alınması (MBO), çalışanlardan ziyade iş sahiplerinden olmanın potansiyel yüksek kazançlarından dolayı profesyonel yöneticilere çekici gelmektedir. Şirketi yöneten kimselerin yönettikleri işlerin tümünü veya kusursuz bölümlere ayrılmış işletme faaliyetlerinin bir kısmını satın almasıdır. Burada amaç işletmeyi yöneten ortak olmayan yöneticilerin işletmeye yeni kaynak ile birlikte kişisel uzmanlıklarını ve iş yapabilme kapasitelerini şirkete katarak şirketin değerini artırmaktır. Şirketin kendi yöneticileri tarafından alınmasında genellikle şirket yöneticilerinin kendi

servetlerinin yanı sıra harici yatırımcılardan oluşan bir yatırım havuzu ile finanse edilir.

Bununla birlikte, MBO yapısının birkaç dezavantajı vardır. Yönetim ekibi mülkiyet haklarını elde edebilmesine rağmen, çalışanlardan sahiplere geçiş yapmak zorundadır; bu da yöneticilikten girişimciliğe zihniyet değişikliği gerektirir. Şirket yöneticisi olmak ile hisse sahibi olmak farklı çıkarları gözetmeyi ve aralarında en doğru kararı vermeyi gerektirdiğinden satın alma sonrası çıkar çatışmaları doğabilmektedir. Bunun yanı sıra MBO yapılan işletmelerde şirket yönetimi şirketin sahibine göre daha fazla asimetrik bilgi sahibidir. Bu durum da hisselerini şirket yöneticisine satış yapan hissedarların kendi çıkarlarını koruyabilmesi açısından negatif bir unsurdur.

2.1.3 Risk ve Girişim Sermayelerinin AR-GE ile İlişkisi

Araştırma ve geliştirme (AR-GE), bir kurum ya da kuruluşun tek başına veya birden fazla kurum ya da kuruluş ile bir araya gelerek mevcut ürün ve hizmetleri yahut bu ürün ve hizmetlerin üretiminde, satışında veya tesliminde ortaya çıkan prosedürleri iyileştirmek veya yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yönlendirmek için yürüttüğü araştırma faaliyetlerini ifade eder.

TÜBİTAK tarafından yapılan AR-GE tanımı "İnsan, kültür ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bu dağarcığın yeni uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik temelde yürütülen yaratıcı çalışmalar." olarak tanımlanmaktadır.

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun' a göre ise AR-GE "Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler" olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan da açıkça anlaşıldığı üzere Ar-Ge var olmayanı bulma ya da var olanı iyileştirme çabasına dönük yapılan iş ve işlemlerin bütünüdür. Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya somut ürün ve hizmet çıkabileceği gibi mevcut ürün ve hizmetlerin daha etkin kullanımına yönelik yenilikler de elde edilmesi olasıdır. Bu yönüyle yapılan çalışmaların ortaya çıkartacağı yenilik ve gelişmeler AR-GE yapan kurum ve kuruluşların sektördeki diğer şirketlerden pozitif yönlü ayrışmasını sağlayacağı açıktır.

Günümüzde gelişmiş ülkeler olarak nitelendirilen ülkelerin kazanç sağladığı ürün ve hizmet çeşitliliklerine bakıldığında büyük bir çoğunluğunun yüksek katma değerli ürün ve hizmetleri ihraç ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra katma değeri düşük ürün ve hizmetleri ise diğer (gelişmemiş veya gelişmekte olan) ülkelere daha uygun maliyetlerle sunabilecek iş yönetim sistemlerinin de oluştuğu gözlenmektedir. Gelişmiş ülkelere bu kapasiteyi sağlayan en önemli etken AR-GE faaliyetlerine önem vermeleri ve bu faaliyetler için gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere daha fazla kaynak ayırmalarıdır.

Gelişmiş Ülkeler ve Gelişmekte Olan ülkeler arasında Ar-Ge için yapılan harcamaların farkları daha açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca gelişmiş ülkelerin ekonomik büyüklükleri ve GSMH 'ları dikkate alındığında AR-GE 'ye ayrılan payın ülke ekonomisine olan getirisi daha da önemli bir hal almaktadır.

Tablo 2.2: AR-GE Harcamalarının GSYİH Oranları

Ülke	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
İsrail	3,93%	4,05%	3,94%	4,01%	4,16%	4,15%	4,20%	4,27%	4,25%
Kore	2,18%	2,63%	3,47%	3,74%	4,03%	4,15%	4,29%	4,22%	4,23%
Japonya	2,91%	3,18%	3,14%	3,25%	3,21%	3,32%	3,40%	3,28%	3,14%
Almanya	2,39%	2,42%	2,71%	2,80%	2,87%	2,82%	2,87%	2,92%	2,93%
Amerika Birleşik Devletleri	2,62%	2,51%	2,74%	2,77%	2,69%	2,73%	2,73%	2,74%	2,74%
OECD Toplamı	2,12%	2,14%	2,29%	2,32%	2,31%	2,34%	2,36%	2,36%	2,34%
Fransa	2,09%	2,05%	2,18%	2,19%	2,23%	2,24%	2,28%	2,27%	2,25%
Çin Halk Cumhuriyeti	0,89%	1,31%	1,71%	1,78%	1,91%	1,99%	2,02%	2,06%	2,11%
Avrupa Birliği (28 ülke)	1,67%	1,66%	1,84%	1,88%	1,91%	1,92%	1,95%	1,96%	1,94%
İngiltere	1,63%	1,56%	1,67%	1,68%	1,60%	1,65%	1,67%	1,67%	1,69%
Kanada	1,87%	1,98%	1,83%	1,79%	1,78%	1,71%	1,72%	1,65%	1,60%
İtalya	1,01%	1,05%	1,22%	1,21%	1,27%	1,31%	1,34%	1,34%	1,29%
Rusya	0,98%	0,99%	1,05%	1,01%	1,03%	1,03%	1,07%	1,10%	1,10%
Türkiye	0,47%	0,57%	0,80%	0,80%	0,83%	0,82%	0,86%	0,88%	0,95%
Arjantin	0,40%	0,42%	0,56%	0,57%	0,64%	0,62%	0,59%	0,62%	0,53%
Meksika	0,31%	0,40%	0,53%	0,51%	0,49%	0,50%	0,53%	0,52%	0,49%
Avustralya	1,48%	0,00%	2,19%	2,12%	0,00%	2,10%	0,00%	1,88%	0,00%
Güney Afrika	0,00%	0,86%	0,74%	0,74%	0,73%	0,73%	0,77%	0,80%	0,00%

Kaynak: (Research and development (R&D) - Gross domestic spending on R&D - OECD Data 2017) Erişimi: 12.12.2018

Yukarıdaki tabloda açıkça görüldüğü üzere İsrail, Kore, Japonya, Almanya ve Amerika GSYİH 'larından OECD ortalamalarından daha fazla kaynak ayırmaktadır. Dünyanın bir çok yerinde bir çok öncü teknoloji bu ülkelerde icat edilmekte ve dünya geneline yayılmaktadır. Türkiye geriye dönük istatistikler ile mukayese edildiğinde AR-GE harcamalarını belirgin bir düzeyde artırmayı başarmışsa da GSYİH içerisindeki Ar-Ge harcamalarının payı göz önüne alındığında AR-GE için çok kısıtlı kaynak ayırımı gerçekleştirebilmektedir.

Ar-Ge' nin Risk ve Girişim Sermayelerindeki en belirgin rolü Ar-Ge ile elde edilen sonuçların kendi pazarını yaratabilme gücüdür. Ar-Ge ile ortaya çıkartılan ürün ve hizmetler ya mevcut pazarda bulunmayan ürün ve hizmetlere dönüşmekte ya da mevcut ürün ve hizmetlerin daha az kaynak ile meydana getirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle Ar-Ge 'ye kaynak ayıran ülkeler günümüzde kullanmakta olduğumuz ürün ve hizmetlerin bir çoğunun meydana çıkmasını sağlamışlardır.

Globalleşmenin gelişmemiş ülkelerde dahi özümsemiştiği dünya piyasasında değişik özelliklere sahip ve daha kaliteli ürünlerle rekabet edebilmek için Ar-Ge çalışmalarına önem verilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Yeni ekonomi devrimi olarak sunulan söz edilen Sanayi 4.0 rüzgarını kaçırmamak için, sanayinin rekabet gücünü yükseltmek için Ar-Ge çalışmaları önemli bir işlev yüklenmektedir.

Doğası gereği Ar-Ge somut bir çıktının çıkacağı kesin olmadığı araştırma faaliyetlerine dayanmaktadır. Planlı ve programlı bir şekilde yürütülen Ar-Ge projeleri özünde bilime doğrudan katkı sağlayan faaliyetler bütünüdür. Her bilimsel öneri gibi Ar-Ge ile elde edilen sonuç araştırılan konunun belirlenen yöntem ile test edilmesinde sonucunun olumlu ya da olumsuz olabileceği önermesi ile başlar. Bu yönden değerlendirildiğinde Ar-Ge 'nin kesin ve işe yarar bir sonuç doğuracağına garantisiz olması sebebiyle araştırmacısı açısından başlı başına risk içeren çalışmalardır.

Ar-Ge faaliyetleri sonunda elde edilen verilerin ulaşılması hedeflenen sonuçlara ulaşmaması halinde araştırmacının yapmış olduğu faaliyetler ulaşılması hedeflenen sonuçlara

ne şekilde ulaşılamayacağına ilişkin bir veri doğursa da Ar-Ge' nin asıl amacı hedeflenen sonuçlara ulaşmak olduğu için araştırmacı ve araştırmayı finanse eden yönünden Ar-Ge faaliyeti başarısız nitelendirilecektir. Bu yönden değerlendirildiğinde Ar-Ge faaliyetleri Risk ve Girişim Sermayelerinin özünü oluşturmaktadır. Risk ve Girişim Sermayelerinde girişimci Ar-Ge faaliyetini gerçekleştiren, yatırımcı ise Ar-Ge faaliyetlerini finanse eden kişi ya da kurum konumundadır. Yatırımcı Ar-Ge faaliyetlerinin getiri sağlayabilecek sonuçları olduğunu düşünerek yatırım yapmaktadır.

Ar-Ge faaliyetlerinin ülke ekonomilerine olan etkileri aşağıdaki göstergeler ile değerlendirilebilmektedir:

1. Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki oranı
2. Kişi başına düşen Ar-Ge harcaması
3. Ülkedeki her onbin kişiye düşen Ar-Ge personeli sayısı
4. Yıllık patent başvuru sayısı ve alınan patent sayısı
5. Uluslararası bilimsel yayınların sayısı ve h-Index değerleri¹
6. Know-How ve teknoloji ihracatından sağlanan döviz

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları Ar-Ge ile doğrudan ilişkili bir yapıya sahip olması nedeniyle Ar-Ge kültürü gelişmemiş ülkelerde Risk ve Girişim Sermayeleri diğer ülkelere kıyasla gelişmekte ve piyasa derinliği oluşmasında oldukça geride kalmaktadır. Yukarıda sözü edilen parametrelerin olumsuz yanıtlar bulması ülkedeki Ar-Ge kültürünün eksikliğinin göstergesi niteliğindedir. Ar-Ge kültürünün bulunmadığı ülkelerde gerek Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştirecek girişimci gerekse de Ar-Ge faaliyetini finanse edecek yatırımcı bulunması güçtür.

¹Jorge E. Hirsch tarafından 2005 yılında her bilim insanının araştırma performansını değerlendirmek üzere yeni bir gösterge önerilmiştir. Bu ölçüm h-göstergesi (h-index) olarak isimlendirilmiştir. Özellikle mikro düzeyde uygulanmak üzere tasarlanmış ve yayın aktivitesi ile atıf etkinliğinin her ikisini de ölçmektedir. Kalite ve kantiteyi birleştiren sağlam ve etkin tek bir metrik numara olarak akademisyenin etkinliğini ortaya çıkartmayı amaçlamaktadır.

Yapılan bir çalışmada gelişmekte olan ülkelerde risk sermayesi ile fonlamanın az olmasının sebebine ilişkin aşağıdaki nedenler ileri sürülmüştür. (Koçak, 2015)

- Pazar büyüklüğünün dar ve yetersiz olması
- Yasal yapının yetersiz kalması ve eksikliklerinin olması
- Finansman kaynağının az olması
- Alım gücünün düşük olması
- Menkul kıymetler borsalarının yetersiz oluşu ya da hiç olmaması
- Teknolojik olanakların kısıtlılığı ve tam olarak desteklenmemesi
- Toplumun ya da ilgililerin girişimcilik kültürünün zayıf olması
- Kalifiye iş gücünün eksikliği ve yetersiz olması

Risk ve Girişim Sermayelerini finanse edecek kişi ve kurumlar faaliyet gösterdikleri ülkede finanse edilecek projenin gerçekleşebileceğine, meydana somut bir sonucun çıkacağına ve bu sonucu çıkartabilecek nitelik ve nicelikte kişi ve kurumların var olduğuna, yatırımlarının güvende olacaklarına ilişkin hukuki düzenlemelerin mevcut olmasına ve elde edilen sonucun yatırımlarının üzerinde kar getireceğine ilişkin beklenti içerisinde olduklarından gelişmekte olan ülkelerin yukarıda sayılan eksiklikler nedeniyle Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcılarını yatırım yapmaları için ikna etmekte zorluklar yaşamaktadırlar.

2.2 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİNİN BÖLGELERE GÖRE TARİHİ VE GELİŞİMİ

Risk ve Girişim sermayelerine yönelik iş modeli esasen dünya üzerinde yeni uygulanan ya da kısa tarihe sahip bir iş modeli değildir. Her ne kadar adı ve uygulama kuralları 20. yüzyıldan sonra şekillenmiş ise de uzak tarihe bakıldığında Portekizli kaşif Ferdinand Magellan dünya turunu ve keşiflerini finanse etmeleri karşılığında bu serüvenden elde edeceği kazancın %75 ini kral ve kraliçe ile paylaşmayı ikna etmiştir. Başarısız bir örnek olarak tarihe geçen bu girişim gibi bir çok başka örnek bulunabilir. Bütün bu örneklerin

temelinde ise **yeni olanı keşfetme** ve **yeni olanın erken sahibi olarak büyük gelirler elde etme** arzusu yatmaktadır.

16. yüzyılda ilk hisse senetleri Rusya ile ticaret yapmak üzere Londra'da kurulan Muscovy Company'nin liderliğinde ihraç edilmesine karşın 19. yüzyıla kadar hisse senetleri bir kumar oyunu gibi görülmüştür. 1811 yılında ise New York eyaleti üretim şirketleri için genel bir sınırlı sorumluluk yasası çıkarmış bu yasadan sonra hisse senedi sahibi olmanın riskler bir nebze daha azalmıştır. (The Economist, 1999)

Büyük buhran ve 2. Dünya Savaşı sonrasında Radar teknolojisi ve atom bombasının bulunmasının ardından 1945 yılında ABD başkanı Franklin D. Roosevelt yeni bilimsel ve teknolojik bilgilerin savaş sonrası ABD ekonomisine nasıl yardımcı olabileceğine ilişkin bir rapor hazırlamasını istemiştir. O dönemde küçük teknoloji tabanlı firmalarda karlı yatırım fırsatı olduğu değerlendirilmektedir. İkinci dünya savaşının sona ermesinden kısa bir süre sonra birkaç öncü Risk ve Girişim Sermayesi şirketi kurulmuştur. Öncü şirketler, bir risk sermayesi firmasının portföy firmalarına finansal ve yönetsel tavsiyeler ve diğer yardımlar sunması gerektiğini kabul etmişlerdir. (Kenney, 2011)

Risk ve Girişim sermayelerinin ilk uygulaması 1946 yılında bu amaçla kurulmuş iki şirket olan Amerikan Araştırma ve Geliştirme Şirketi (ARDC) ve J. H. Whitney & Company olarak ifade edilebilir. ARDC'nin kurucusu Harvard İşletme Fakültesi eski dekanı Georges Doroit olup risk ve girişim sermayesi tarihinde ilk başarılı risk sermayesi uygulamasının sahibi konumundadır. Bu kuruluşun amacı, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra eski Amerikalı askerler tarafından geliştirilen işlere özel yatırımcıları yatırım yapmaya teşvik etmek olmuştur. 1957 yılında 70 Bin USD yatırım ile Digital Equipment Corporation ismi ile kurulan şirket 1968 yılında 355 Milyon USD ile hakla açılmıştır. Digital Equipment Corporation şirketi 1950li yıllardan 1990lı yıllara kadar bilgisayar endüstrisinde önemli bir Amerikan şirketi olmuştur. Bu şirket 1998 yılında Compaq şirketi tarafından satın alınmış, daha sonra 2001 yılında Compaq şirketi Hewlett-Packard (HP) şirketi ile birleşmişlerdir.

Girişim sermayelerini bir varlıklı birkaç ailenin tekelinden çıkartmaya yönelik profesyonelce yönetilen bir girişim sermayesi endüstrisine doğru atılan ilk adımlardan biri, 1958 tarihli Amerikada çıkartılan "Small Business Investment" (Küçük İşletme Yatırım) yasasının kabul edilmesiydi. Bu yasa ile kurulan Small Bussiness Administartion (SBA) kuruluşu ile küçük işletmelere destek sağlayan bir ajans kurulmuştur. Bu ajans 1996 yılında kaldırılmaya çalışıldıysa da Amerika da meydana gelen ve bütün dünyayı etkileyen 2009 krizine karşı alınan önemlerle söz konusu kuruluşun sağladığı krediler güçlendirilmiştir.

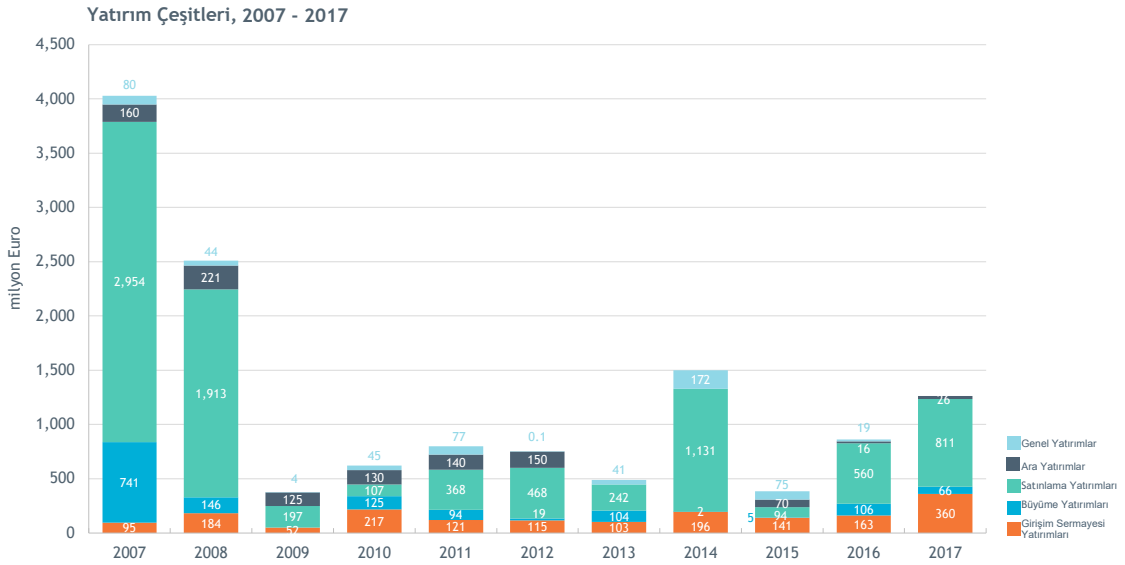
1955 yılında Risk Sermayesi benzeri yatırımı Silikon Vadisi'nin gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Sekiz mühendis çalışanı oldukları Amerikalı mucit Shockley ile yaşadıkları anlaşmazlıklar nedeniyle kendi firmasını kurmaya karar vermişlerdir. Kendileri için yatırımcı aramayı kabul eden bir yatırım firması ile temasa geçerek Sherman Fairchild, Fairchild Semiconductor adlı yeni firmaya 3 milyon dolar yatırım yapmayı kabul ettirmeyi başarmışlardır. Bu yatırım daha fazla girişimcinin silikon vadisine dikkatini çekti ve bölgedeki halihazırda faal olan girişimci gayretin aşırı yüklenmesinin anahtarı oldu. Bu yapılanmanın bir başka özelliği ise projesine güvenen yatırımcıların çalışanlarına hisse senedi alma opsiyonu sunmasıydı. Bu opsiyon bir çok başarılı çalışmaya ev sahipliği yapan silikon vadisinde çalışacak olan mühendisler için büyük bir kazanç sağlama umudu ve bunun için yüksek motivasyonda çalışma azmi demektir. (Kenney, 2011)

1960' lı ve 1970' li yıllarda Risk ve Girişim Sermayelerine yapılan yatırımlar ağırlıklı olarak teknoloji yatırımları olmuştur. 1979 tarihinden sonra ise Amerika'da değiştirilen Emeklilik Yasasının (Employee Retirement Income Security Act) etkisi ile fon yöneticilerinin girişim sermayelerine kendi sermayelerinin %10'una kadar yatırım yapmasına izin verdi. Emeklilik sermayesi için emeklilik fon taahhütleri, 1970'lerde 100-200 milyon dolardan, 1980'lerin sonuna kadar 4 milyar doları aşan girişim sermayesi fonlarına her yıl artan yeni katkıları artırdı. Bu sayede Risk ve Girişim Sermayeleri için doğal bir fon oluştu. Bu fonun kullanıcıları bugün bile bildiğimiz Compaq, Intel, McAfee, Hotmail, Skype ve American Online gibi günümüz teknolojisini yaratan bir çok şirketin doğuşuna ve büyümesine yarar sağladı.

2.2.1 Avrupa Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları

Avrupa kıtası Risk ve Girişim Sermayeleri' nin devlet politikası olarak kurulduğu ve geliştirildiği bir kıtadır. Bu devlet politikasında Avrupa Birliği' nin rolü büyük olmak ile birlikte ülkeler özelinde kurulu bulunan Risk ve Girişim Sermayelerine yönelik kuruluşlar 1983 yılında kurulan European Private Equity and Venture Capital Association (EVCA) olarak bilinen ve 2015 yılında Invest Europe olarak isim değiştiren çatı kuruluş ile koordinasyon içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

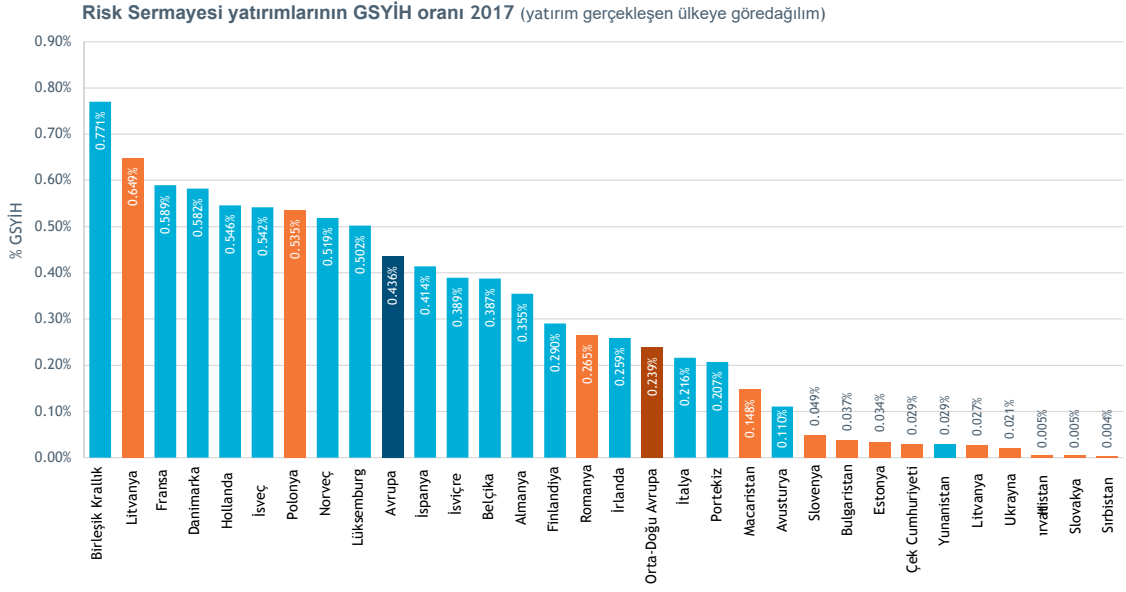
Avrupa Bölgesinde gerçekleşen Risk ve Girişim Sermayeleri yatırımlarınının 2007 yılından 2017 yılına kadar olan yatırım türlerinin dağılımı aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.2: Invest Europe Yatırım Türleri Dağılımı

Kaynak: Invest Europe, *2017 Private Equity Statistics Anually Report*, 2018

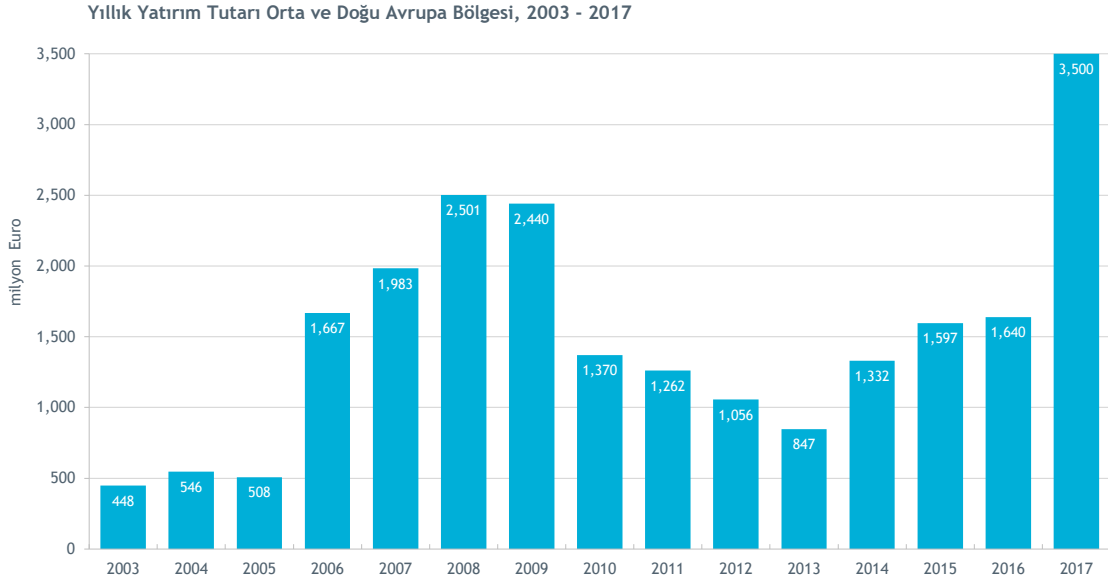
Yatırımlara göre dağılım incelendiğinde Invest Europe raporunda raporlanan yatırımların en büyük dilimi satınalma yatırımlarına yönelik sağlanan fonlar ile gerçekleşmiştir. Girişim Sermayesi yatırımları ise gerçekleştirilen yatırımlar yönünden ikinci sırada yer almaktadır.

Şekil 2.3: Invest Europe Risk Sermayesi Yatırımlarının GSYİH Oranı
Kaynak: Invest Europe, *2017 Private Equity Statistics Anually Report*, 2018

Raporun kapsadığı bölgelerde risk sermayesi yatırımlarının GSYİH oranı yukarıdaki gibidir. Söz konusu şekil incelendiğinde GSYİH yönünden en fazla yatırım Birleşik Krallıkta gerçekleşmekte olup en az yatırım ise Sırbistanda gerçekleşmektedir. Lüksembur, Norveç, Polonya, İsveç, Hollanda, Danimarka, Fransa ve Litvanya risk sermayeleri yönünden bütün avrupa ortalamasının üzerinde yatırım gerçekleştirmiştir.

Invest Europe kuruluşu Risk Sermayesi ve Girişim Sermayesi faaliyetlerini ayrı ayrı raporlamaktadır. Risk sermayesi yönünden Invest Europe raporuna göre yıllar yapılan yatırımlar aşağıdaki gibidir.

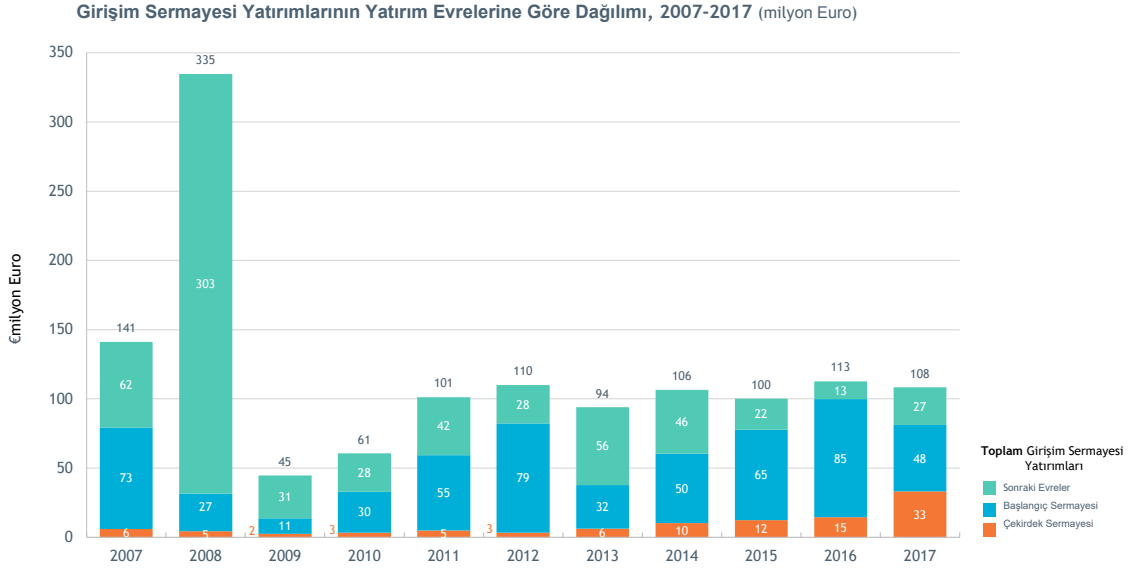

Şekil 2.4: Risk Sermayesi Yatırım İstatistikleri

Kaynak: Invest Europe, *2017 Private Equity Statistics Anually Report*, 2018

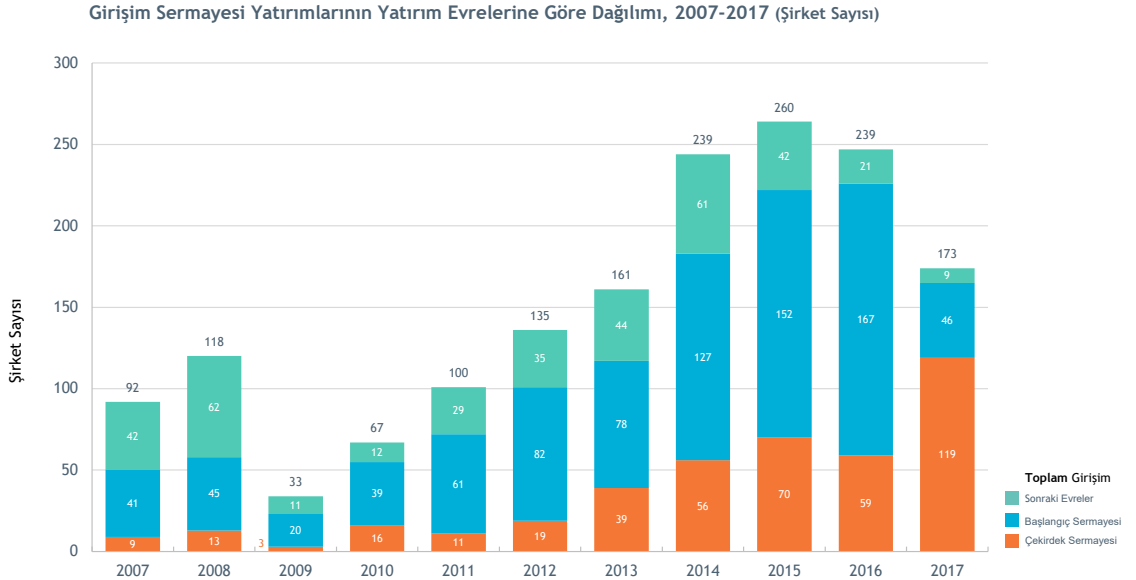
Söz konusu rapora göre yıllar itibarıyla bakıldığında risk sermayesi yönünden küresel ekonomik krizin etkileri 2013 yılı itibarıyla belirgin bir şekilde görülmektedir. Daha sonra küresel ekonomideki düzelmeler risk sermayesi yatırımlara da olumlu bir şekilde yansımış olup 2017 yılı itibarıyla doğu ve orta avrupa bölgesindeki risk sermayesi yatırımları 3,5 milyon euroya yükselmiştir.

Orta ve Doğu Avrupa bölgesindeki Girişim Sermayesi yatırımlarının hangi aşamada gerçekleştiğine ilişkin veri aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.5: Girişim Sermayesi Yatırım Evreleri Yatırım Tutarı Yönünden Dağılımı
Kaynak: Invest Europe, *2017 Private Equity Statistics Anually Report*, 2018

Dönemler itibarıyla Çekirdek sermayesi ile başlangıç sermayeleri gerçekleştirilen yatırımların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Girişim sermaye yatırımlarında sonraki evre yatırımları oransal olarak diğer iki evre yatırımlarının toplamından daha az yatırım tutarına sahiptir. Yatırım gerçekleştirilen şirket açısından durum ise aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.6: Girişim Sermayesi Yatırım Evreleri Şirket Sayısı Yönünden Dağılımı
Kaynak: Invest Europe, *2017 Private Equity Statistics Anually Report*, 2018

Yatırım gerçekleştirilen girişim şirketi sayısına bakıldığında başlangıç sermayesi yatırımları ile çekirdek sermaye yatırımlarının dönemler itibarıyla arttığı gözlemlenmektedir. Son veri yılı 2017 yılında ise çekirdek sermayesi yatırımı gerçekleştirilen girişim sayısı tüm dönemlerin en yükseğine ulaşmayı başarmış olduğu görülmektedir.

Avrupa bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi faaliyetlerini desteklemek için mevcut bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlara ilişkin liste ve yerleşik oldukları ülkeler aşağıdaki gibidir.

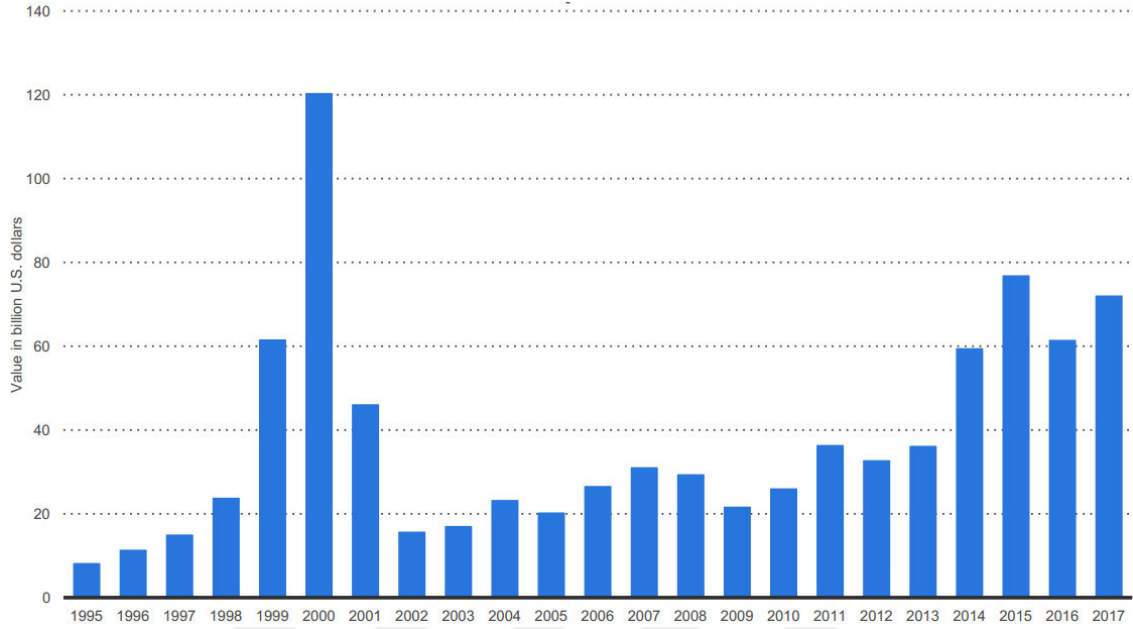
Tablo 2.3: Avrupa Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları

Kısa Adı	Organizasyon Adı	Ülke
AIFI	Italian Private Equity and Venture Capital Association	İtalya
APCRI	Portuguese Private Equity and Venture Capital Association	Portekiz
ASCRI	Spanish Private Equity and Venture Capital Association	İspanya
BVA	Belgian Venture Capital & Private Equity Association	Belçika
BVCA	British Private Equity and Venture Capital Association	Birleşik Krallık
BVK	German Private Equity and Venture Capital Association e.V.	Almanya
CVCA	Czech Venture Capital and Private Equity Association	Çek Cumhuriyeti
DVCA	The Danish Venture Capital and Private Equity Association	Danimarka
FVCA	Finnish Venture Capital Association	Finlandiya
HVCA	Hungarian Venture Capital and Private Equity Association	Macaristan
IVCA	Irish Venture Capital Association	İrlanda
LVCA	Latvian Venture Capital Association	Litvanya
NVCA	Norwegian Venture Capital & Private Equity Association	Norveç
SVCA	Swedish Private Equity and Venture Capital Association	İsveç
NVP	Dutch Private Equity and Venture Capital Association	Hollanda
PSIK	Polish Private Equity and Venture Capital Association	Polonya
SECA	Swiss Private Equity and Corporate Finance Association	İsviçre
SLOVCA	Slovak Venture Capital Association	Slovenya

2.2.2 Amerika Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları

Risk ve Girişim Sermayelerinin en geliştiği bölge Amerika bölgesi olarak öne çıkmaktadır. Özellikle 90lı yıllarda bilgi teknolojilerindeki gelişim bir çok girişim sermayesi projesi için yatırım yapılabilecek bir alan olarak görülmüştür.

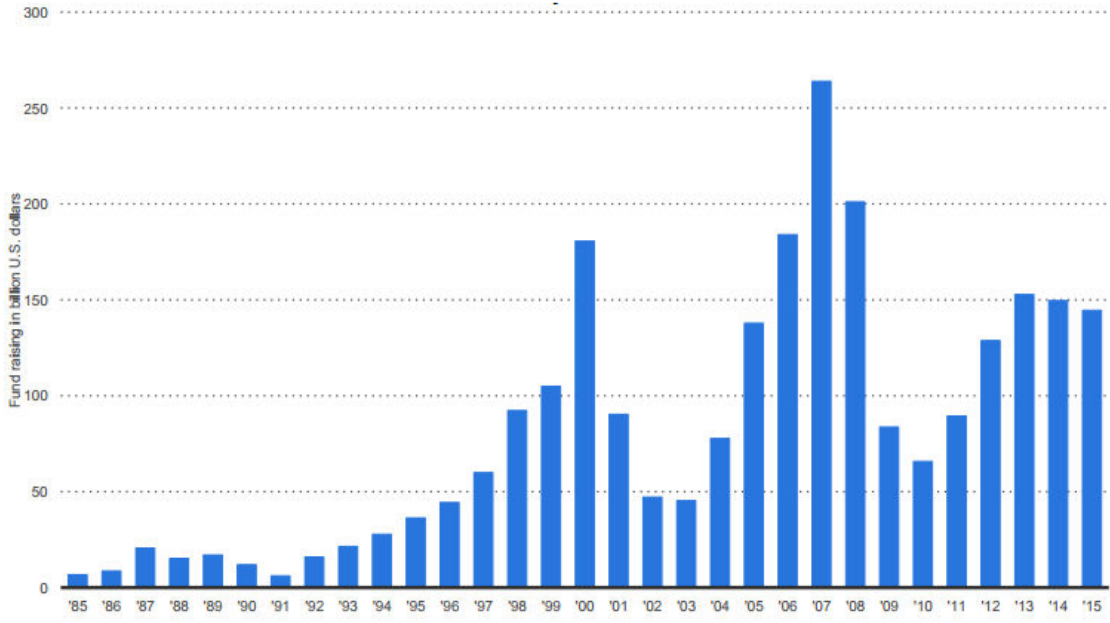
Amerika Birleşik Devletlerinde 1995 yılından 2017 yılına kadar gerçekleştirilen girişim sermayesi yatırımları milyar dolar olarak aşağıdaki şekilde raporlanmaktadır.

Şekil 2.7: 1995 - 2017 Yılları Arası ABD Girişim Sermayesi Yatırımları
Kaynak: Statista, *Venture Capital in North America*, 2017

2000li yıllarda internet balonu olarak nitelendirilen ekonomik olaylar sonucunda bu alanlardaki yatırımlarda çok keskin düşüşler meydana gelse de bu alandaki yatırımlar üzerindeki toparlanmalar devam etmektedir. Esasen 2000 yılı göz ardı edilirse geçen süre içerisinde Amerika özelindeki girişim sermayesi yatırımlarının önemli ölçüde arttığı görülebilecektir.

Amerika Birleşik Devletlerinde 1985 yılından 2015 yılına kadar gerçekleştirilen risk sermayesi yatırımları milyar dolar olarak aşağıdaki şekilde raporlanmaktadır.

Şekil 2.8: 1985 - 2015 Yılları Arası ABD Risk Sermayesi Yatırımları
Kaynak: Statista, *Private Equity*, 2017

Amerika uygulamalarında Risk Sermayesi yatırımları Girişim Sermayesi yatırımlarından çok daha fazla fonlamada bulunmuştur. Girişim Sermayesi yatırımlarında 2000 yılında meydana gelen dramatik düşüş halen toparlanamamasına karşın Risk Sermayesi yönünden toparlanma hızlı bir şekilde meydana gelmiştir. ABD 'de yaşanan 2009 krizi Risk Sermayesi yatırımlarına etki etmiş olmasına karşın kısa süre içerisinde yatırımlar toparlanmıştır.

Amerika bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi faaliyetlerini desteklemek için mevcut bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlara ilişkin liste ve yerleşik oldukları ülkeler aşağıdaki gibidir.

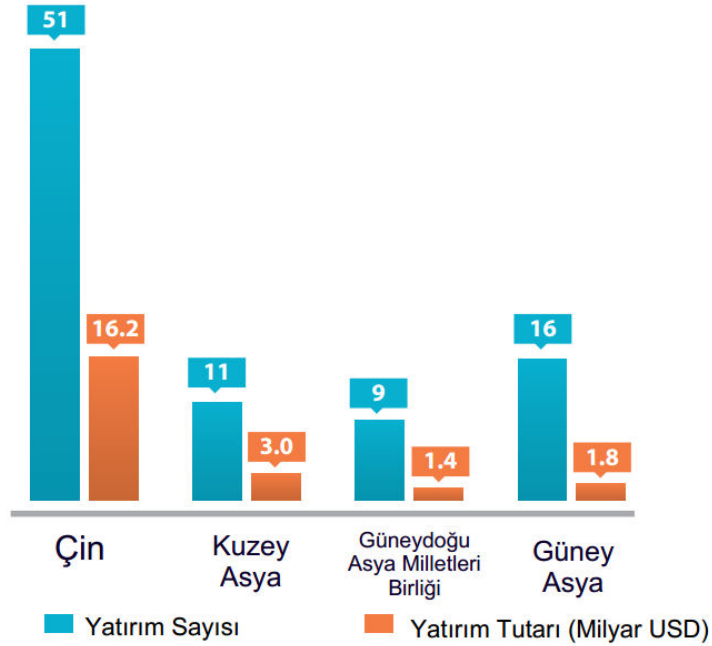
Tablo 2.4: Amerika Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları

Kısa Adı	Organizasyon Adı	Ülke
US NVCA	United States National Venture Capital Association	ABD
PEGCC	Private Equity Growth Capital Council	ABD
AMEXCAP	Mexican Private Equity Association	Meksika
AVCO	Austrian Private Equity and Venture Capital Organization	Avusturya
CVCA	Canada's Venture Capital and Private Equity Association	Kanada
LAVCA	Latin American Private Equity and Venture Capital Association	Latin Amerika

2.2.3 Asya Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları

2000li yıllardaki ABD dışındaki risk ve girişim sermayesi henüz gelişmemiş bir yapıdaydı. Bu yatırım yöntemi Batı Avrupa'nın büyük şehirlerinde ise henüz yeni yeni oluşmaktaydı buna karşın Asya-Pasifik bölgesinde ise neredeyse hiç yoktu. Bugün Asya-Pasifik bölgesi, Kuzey Amerika'ya, risk sermayesi yatırımı için iki önemli küresel alandan biri olarak meydan okumakta ve 21. Yüzyılın ilk yirmi yılında tanık olunan Atlantik'ten Pasifik'e jeopolitik değişimi yansıtmaktadır. Sadece Güneydoğu Asya'da, bölge hem Risk hem de Girişim sermayesi yatırımları 2017 yılında yaklaşık üç kat artarak 23,5 milyar dolara ulaşmıştır. (Poon, 2018)

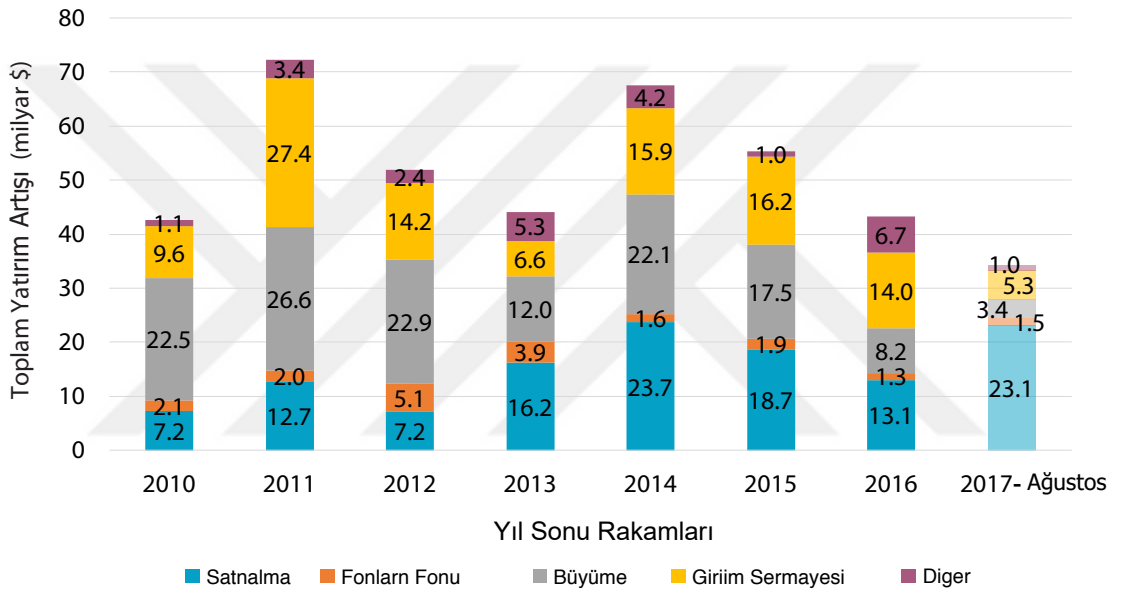
2017 yılı baz alınarak Risk ve Girişim Sermayesinin yatırım tutar ve miktarlarının bölgesel dağılımına ilişkin istatistik aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.9: Ağustos 2017 İtibarıyla Asya Bölgesindeki Girişim Sermayesi Yatırımları
Kaynak:., *Preşin Special Report: Asian Private Equity and Venture Capital*, 2017

Söz konusu istatistik bizlere yatırım sayısı ve yapılan yatırım tutarı açısından Çin' in ön planı çıktığını göstermektedir. Çin'i göz ardı ettiğimizde ise Güney Asya bölgesi yatırım sayısı açısından öne çıkarken Kuzey Asya bölgesi ise yatırım tutarı açısından öne çıkmaktadır.

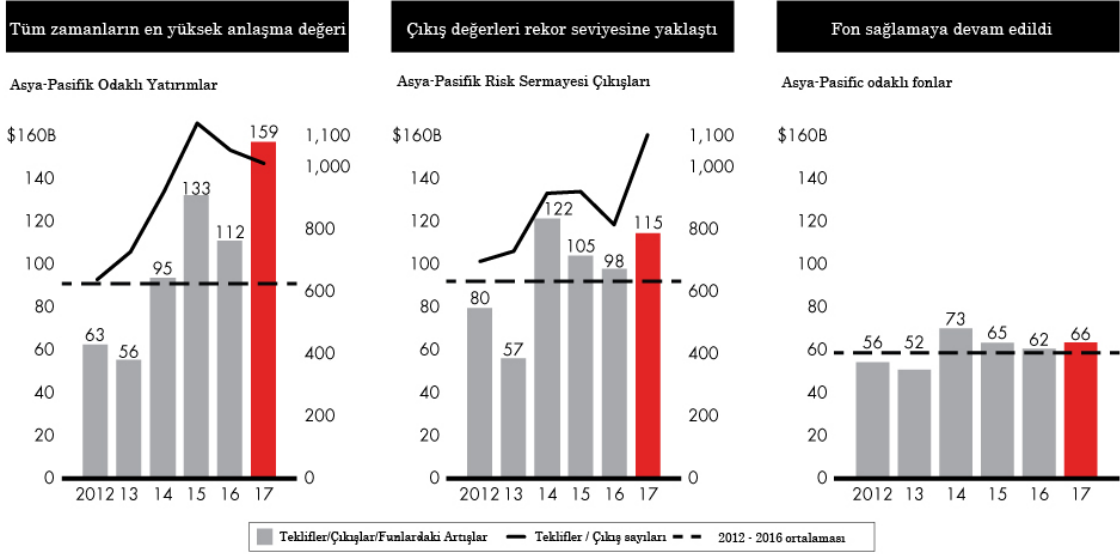
Asya bölgesindeki risk ve girişim sermayesinde yapılan yatırımların yıllar itibarıyla dağılımları aşağıdaki gibidir. Söz konusu istatistik bizlere gerçekleşen yatırımların ağırlıklı olarak satın alma ve büyüme yönündeki evrelerde yatırım almayı başardığını göstermektedir. Buna karşın girişim sermayesi yatırımları istatistiklerde önemli bir kısmı oluşturmaya devam ettiği açıkça görülmektedir.

Source: Preqin Private Equity Online

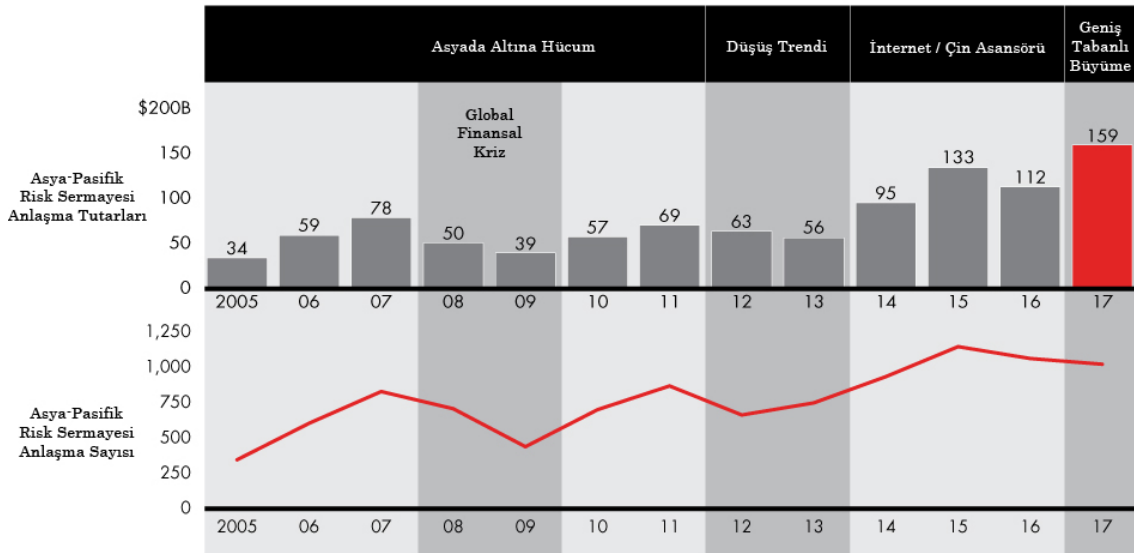
Şekil 2.10: Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarının Dağılımı
Kaynak:; *Preqin Special Report: Asian Private Equity and Venture Capital, 2017*

Asya bölgesindeki risk sermayesine yönelik değişimler ile ilgili aşağıda kapsamlı bir grafik hazırlanmıştır. Bu grafiğe göre yıllar itibarıyla risk sermayesi yatırımlarında artışlar meydana geldiği, daha önce yapılan yatırımların çıkışlarında son yıllarda başarılar elde edildiği ve 2017 yılı itibarıyla sağlanan fonların geçmiş yılların ortalamasının da üzerine çıkmayı başardığı görülmektedir.

Şekil 2.11: Asya-Pasifik Bölgesinde Risk Sermayesinin Durumu
Kaynak: Varma, *Asia-Pacific Private Equity Report*, 2018

Aşağıdaki grafikte Asya bölgesinde risk sermayesinin yıllar itibarıyla etkinlendiği dış etkenler ile olan ilişkisi göz öne konulmuştur. Küresel ekonomik kriz dönemlerinde risk sermayesine yönelik yatırımların azaldığı ancak 2014 yılından itibaren yatırımların gerek miktarsal gerekse de tutarsal olarak arttığı açıkça görülmektedir.

Şekil 2.12: Asya-Pasifik Bölgesinde Risk Sermayesi Yatırımları
Kaynak: Varma, *Asia-Pacific Private Equity Report*, 2018

Asya bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi faaliyetlerini desteklemek için mevcut bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlara ilişkin liste ve yerleşik oldukları ülkeler aşağıdaki gibidir.

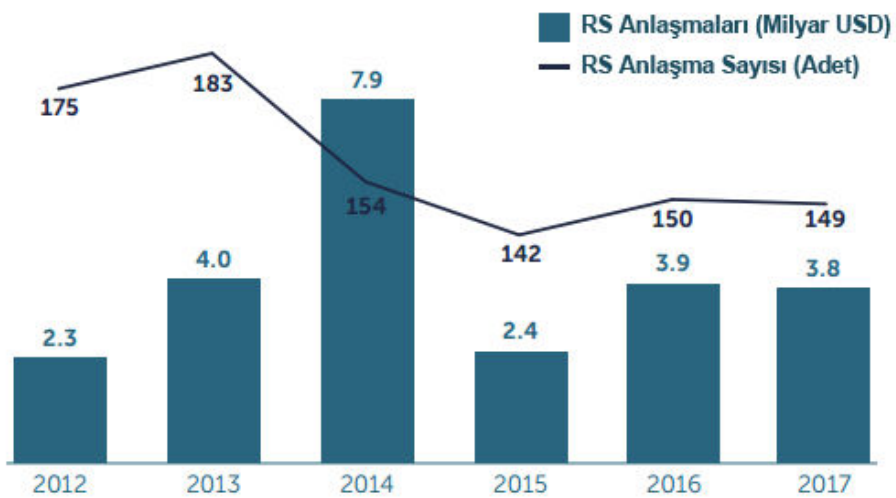
Tablo 2.5: Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları

Kısa Adı	Organizasyon Adı	Ülke
CAPE	China Association of Private Equity	Çin
CVCA	China Venture Capital Association	Çin
APEA	Arab Private Equity Association	Arabiistan
GVCA	Gulf Venture Capital Association	Bahreyn
SVCA	Singapore Venture Capital and Private Equity Association	Sinagpur
HKVCA	Hong Kong Venture Capital and Private Equity Association	Hong Kong
JVCA	Japan Venture Capital Association	Japonya
KVCA	Korea Venture Capital Association	Kore
IVCA	Indian Private Equity & Venture Capital Association	Hindistan
TVCA	Taiwan Venture Capital Association	Tayvan

2.2.4 Afrika Bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi Kuruluşları

Afrikada Risk ve Girişim Sermayelerine yönelik verileri temin etme imkanları son derece sınırlıdır. Buna karşın Afrika'daki risk ve girişim sermayelerinin üst kuruluşu olan AVCA'nın 2017 yılı faaliyet raporuna göre sektörün yapılan yatırım sayısı ve tutarı yönünden durumu aşağıdaki gibidir.

Afrikadaki Risk Sermayesi Anlaşmaları ve Tutarı

Şekil 2.13: 2012 - 2017 Yılları Arası Afrikad Risk Sermayesi Anlaşmaları ve Tutarları
Kaynak: (African Private Equity And Venture Capital Association, 2018)

Asya bölgesinde Risk ve Girişim Sermayesi faaliyetlerini desteklemek için mevcut bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlara ilişkin liste ve yerleşik oldukları ülkeler aşağıdaki gibidir.

Tablo 2.6: Asya Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları

Kısa Adı	Organizasyon Adı	Ülke
AVCA	African Venture Capital Association	İngiltere
AMIC	Moroccan Venture Capital and Private Equity Association	Fas
ATIC	Tunisian Association of Capital Investors	Tunus
SAVCA	South African Venture Capital and Private Equity Association	Güney Afrika

2.3 TÜRKİYE’ DE RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ

Yatırım Ortaklıkları kavramı 13.05.1992 tarih ve 21227 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan "Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına, Bankalar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesine ve 35 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun" ’un 35. maddesi ile 36. maddesinde değişiklik yapılarak ülkemiz hukukuna girmişlerdir. İlk girişim olarak nitelendirilebilecek bu düzenleme ile sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla kurulan anonim ortaklıklar olarak tarif edilmiştir.

06.07.1993 tarih ve 21629 sayılı Resmi Gazete’ de SPK Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (VIII/21) yayınlanmıştır. Bu tebliğ ile Türkiye Risk Sermayesi ile hukuki anlamda tanışmıştır. Söz konusu tebliğ ile SPK gözetiminde kurulacak olan Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının amaçları net bir şekilde ortaya konulmuştur.

06.11.1998 tarihinde Resmi Gazete’ de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: VI, No: 10) yayınlanarak GSYOların yapısı yeniden belirlenmiştir. Bu yeniden yapılanma bir önceki düzenleme olan 06.07.1193 tarihli tebliği ve yükümlülüklerini tamamen kaldırmış ve geçerli olarak mevcut yeni yükümlülükleri ve geçişlere ilişkin yol haritasını belirlemiştir. Bu tebliğ ile bir anlamda geçen süre zarfındaki

eksiklikler ve değişen koşullar yeniden düzenlenmiştir.

20.03.2003 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: VI, No: 15) yayınlanarak GSYOların bütün yapısı SPK tarafından yeniden belirlenmiştir. Bu yeniden yapılanma bir önceki düzenleme olan 06.11.1998 tarihli tebliği ve yükümlülüklerini tamamen kaldırmış ve geçerli olarak mevcut yeni yükümlülükleri ve geçişlere ilişkin yol haritasını belirlemiştir.

07.01.2004 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri:VI, No: 16) ile Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının kuruluş şartlarında Kamu Kurumları ve Kamu Kurumu Niteliğindeki Tüzel Kişilerde 1993 yılında yayınlanan tebliğin 5. maddesinde yer alan Kurucuların Niteliklerine yönelik istisna getirilmiştir.

21.01.2009 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, NO: 23) ile Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu tebliğ ile yapılan değişikliklerle yatırım sınırlamaları ve halka arza yönelik çeşitli sınırlandırma ve düzenlemeler getirilmiştir.

04.07.2010 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, No: 28) ile temel olarak, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının Girişim Sermayesi yatırımlarındaki payının ve etkinliğinin artırılması, faaliyet alanlarının genişletilmesi, KOBİ niteliğindeki şirketlere yapılacak yatırımların özendirilmesi, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarıyla beraber hareket edebilecek yabancı yatırımcılar için kaynak aktarımının kolaylaştırılması ve SPK mevzuatına tabi olmadan bu faaliyeti yürüten kuruluşlar ile rekabet edebilmelerine imkan sağlanması amaçlanarak bu yönde düzenlemeler yapılmıştır.

09.10.2013 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: III, No: 48.3) yayınlanarak GSYOların bütün yapısı

SPK tarafından yeniden belirlenmiştir. Bu yeniden yapılanma bir önceki düzenleme olan 20.03.2003 tarihli tebliği ve yükümlülüklerini külliyen kaldırmış ve geçerli olarak mevcut tebliği bütün düzenlemeler dikkate alınarak tekrar kaleme almıştır.

Bunların yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti ile Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası arasında 05.04.1991 tarihinde imzalanan milletlerarası antlaşma uyarınca 30.05.1991 tarihinde Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı kurulmuştur. Sözü edilen vakfın kurucuları Kamunun uhdesinde bulunan şirketler ile özel sektörde faaliyet gösteren şirketlerin bir araya gelmesi ile kurulmuştur. Kurucu üyeleri arasında TÜBİTAK, KOSGEB gibi kamu kuruluşları, TAYSAD, TÜGİAD, Türkiye Bilişim Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları, Aselsan, Arçelik, Vestel gibi özel sektör şirketleri gibi üyeler bulunmaktadır. Söz konusu vakıf 10.07.2009 tarihinde Resmi Gazete’ de yayınlanan 5917 sayılı kanununun 35. maddesi ile kurulduğu tarih itibarıyla kanunla kurulmuş vakıf niteliği kazanmış olup Türkiye’ de kanun ile kurulmuş olan 7 vakıftan biridir.

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı;

- 1992 yılında Dünya Bankası ve Hazine Müsteşarlığı’nın işbirliğinde Türkiye’de uygulanan ilk özel sektör odaklı AR-GE destek programını yürütmüştür.
- 2000 yılında TURKVEN (Turkish Private Equity Fund) ve İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığına yatırım desteği vermiştir.
- 2002 yılında Türkiye’nin ilk teknoparkları olan Ankara merkezli Cyberpark ve İTÜ Arı Teknokent’in kuruluşlarına destek olmuştur.
- 2005 yılında başlangıç ve büyüme aşamasındaki teknoloji firmalarına yatırım yapmak için Teknoloji Yatırım A.Ş.’yi kurmuştur.
- 2007 yılında yenilikçi KOBİ’lerin ihtiyacını duyduğu büyüme sermayesinin uluslararası standartlarda sağlanabilmesi için Türkiye’nin ilk fonların fonu girişimi olan ve toplam 160 Milyon Avro büyüklüğündeki İstanbul Risk Sermayesi Girişimi (iVCi)’ne yatırımcı olarak katılmıştır.
- 2009 yılında Avrupa İşletmeler Ağı’nın (EEN) bir parçası olmuştur.

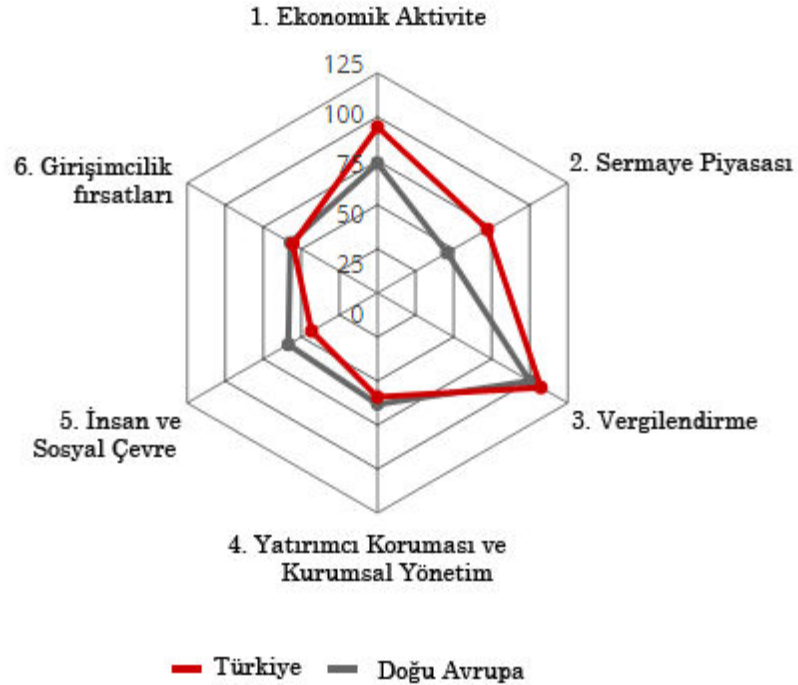
2017 yılı verilerine göre dünyanın en iyi onuncu ve Avrupa'nın en iyi beşinci üniversitesi olan Navarra Üniversitesi Girişim Sermayesi Cazibe Endeksine yönelik araştırmalar sürdürmektedir. Bu çalışmalar araştırmaya konu ülkelerin Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcıları ve girişimcileri için ne kadar uygun olanaklara sahip olduğu yönünde araştırmalar yürütmektedir. Araştırma sonuçları ülkelerin Risk ve Girişim Sermayesi alanında finansal ve deneysel kaynak bulmak ve sunmak isteyen kişi ve kuruluşların hangi parametreleri dikkate aldığına ilişkin önemli işaretler sunmaktadır.

Söz konusu çalışmalarda baz alınan ve incelenen veri kümelerine ilişkin ana şema aşağıdaki gibidir. (*The Venture Capital and Private Equity Country Attractiveness Index - 2016 Annual Report 2016*)

- Ekonomik Faaliyetler
 - Gayri Safı Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
 - Beklenen Büyüme Oranı
 - İşsizlik Oranı
- Sermaye Piyasası Derinliği
 - Sermaye Piyasası Büyüklüğü
 - Sermaye Piyasası İşlem Hacmi
 - Halka Arz Faaliyetleri
 - Satın Alma ve Birleşme Faaliyetleri
 - Kredi ve Borç Piyasası
 - Batık Krediler
 - Finansal Piyasaların Kapsamlılığı
- Vergilendirmeler
 - İdari Vergiler Dahil Girişimcilerin Vergilendirilmesi
- Yatırımcının Korunması ve Kurumsal Yönetim
 - Kurumsal Yönetim Kalitesi
 - Mülkiyet Haklarının Güvenliği
 - Yasaların Uygulanabilirliği
- İş gücü ve Sosyal Çevre

- Eğitim ve İnsan Kaynakları
- İş Gücü Piyasasındaki Esneklik
- Rüşvet ve Yolsuzluk
- Girişimcilik Kültürü ve İş Fırsatları
 - İnovasyon
 - Bilimsel ve Teknolojik Makaleler
 - Şirketlerin Kuruluş ve İşletilmesinde Karmaşıklık
 - Şirketlerin Kapatılma Prosedürlerinin Karmaşıklığı
 - Kurumsal Ar-Ge

Navarra Üniversitesi tarafından düzenlenen yatırımcılık yönünden cazibe endeksine göre ülkemiz dahil olmuş olduğu Doğu Avrupa Grubunda söz konusu araştırmanın etkinlik parametrelerine göre oluşturulmuş grafiğe göre aşağıdaki durumdadır.

Şekil 2.14: 2018 Cazibe Endeksinde Türkiye' nin Durumu

Kaynak: Groh vd., *The Venture Capital & Private Equity Country Attractiveness Index*, Erişim Tarihi: 01.11.2018

Türkiye göre 2011 yılında toplam 52,8 puanla 39. sırada, 2012 yılında 34. sıraya çıkmış, 2013 yılında 29. sıraya kadar yükselmeyi başarmıştır. 2014 yılında 29. sıradaki yerini koruyan ülkemiz 2015 yılında 31. sıraya gerilemiş, 2016 verileri ile de 33. sıraya gerileyerek toplam 67.2 puana sahiptir. 2017 ve 2018 yıllarındaki verilere göre ülkemiz söz konusu sıralamada 35. sırada yer almaktadır. Ayrıca ülkemiz Girişim Sermayesi Cazibe Endeksinde etkin parametrelere göre Doğu Avrupa ülkeleri ile gruplanmıştır. Grubumuzda Polonya, Litvanya, Estonya, Romanya, Macaristan ve Slovenya yer almaktadır.

2.3.1 Gereksinim ve İhtiyaç

Ülkelerin varlıklarının sebebi halklarını güven ve refah içerisinde yaşatabilme çabalarıdır. Güven kavramı halkların ülke içerisindeki veya dışarısındaki tehditlerden korunabilmesi olarak ifade edilebileceği gibi refah kavramı da özünde alım gücünü temsil eder. Ülkelerin yöneticileri halklarının güven ve refah içerisinde yaşayabilmesini sağlayabilmek için her türlü bilgiye ve bu bilgiye ulaşabilecekleri güçlere ihtiyaç duyarlar. Bilginin edinimi doğrudan satın alma olabileceği gibi çeşitli çalışmalar ile ülke özelinde veya uluslararası ortak çalışmalarla da edinilebilir.

Ülkelerin halkları için sunmaya çaba gösterdiği güven ve refah ortamı iki ana bileşen üzerine kuruludur. Bu bileşenler güvenliği sağlayabilmek için bilgi ve bu bilgileri edinmek için gerekli olan güçtür. Bu iki bileşen diğer alt bileşenleri ile birlikte değerlendirildiğinde ülke halkları için refahı getirir. Her ne kadar soyut kavramlar üzerinden bu tanımlamalar yapılabilse de bilgi ve güce erişmenin en temel yolu mevcut kaynakları en etkin şekilde kullanarak bilgiye erişimin sağlanmasıdır. Ülke kaynakları bütün bu faaliyetleri sağlayabilecek güce sahip olmadığında ise yabancı kaynak olarak nitelendirilebilecek yeni güçlere ihtiyaç duyarlar. Bu güçler ise satıcı ve alıcı mantığında faaliyetlerini sürdürür.

Ülkelerin amaçlarını yerine getirebilmesi için mevcut kaynaklarını ve yabancılardan elde edeceği kaynakları kullanarak refah yaratıcı faaliyetlere gerekli ortamı sağlaması gerekmektedir. Ülke yönetimi tarafından sağlanacak bu ortamda bilgi ve kaynaklar işlenerek

yeni ürün ve hizmetler yahut daha az kaynak kullanımı ile benzer çıktılar alınabilen yeni yöntemler keşfedilmesi sağlanacaktır. Ülkelerin sahip olduğu kaynakların sınırlı olması, yabancı kaynakların maliyetli olması ve çoğu zaman salt kaynağın yetersiz olması nedeniyle ülkelerin Araştırma ve Geliştirme faaliyetleri ile yabancı kaynakların daha düşük maliyetlerle ülke içerisinde kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapması en akılcı politikadır.

Ülkemiz ekonomik faaliyetleri içerisinde KOBİ'lerin önemi çok büyüktür. Ülke içerisinde faaliyet gösteren ve istihdam sağlayan şirket türlerine bakıldığında neredeyse tamamına yakınının KOBİ olması KOBİ şirketlerini ekonominin temel dayanak noktası olarak kabul edilmesini gerekli kılmaktadır. Günümüzde KOBİ'ler işletme faaliyetlerinin önemli bir kısmını yabancı kaynaklardan borçlanmaları KOBİ'lerin finansman sıkıntısını çektiğinin açık bir göstergesidir. Ülkenin üretken şirketlerinin büyük bir bölümünü oluşturduğu KOBİ'lerin maliyetine katlanarak elde etmiş olduğu finansman hem büyümelerine yeterli katkıyı sağlamamakta hem de KOBİ'lere sağlanan finansman desteği faaliyetlerin büyümesinde yeterince ivme katamamaktadır.

Risk ve Girişim Sermayelerinin varlığı ülkelerin ekonomik ve teknolojik gelişmelerini pozitif etki yaratmakta, kaynakların sıradan yatırım yöntemleri yerine yüksek getiri imkanı sağlayacak ve yeni ürün ve hizmetler yaratabilecek yatırımlara dönüşmesine olanak sağlayan, yatırımcı ve girişimcinin ortak iş yapabilmesine imkan sağlaması nedeniyle daha fazla denetime açık bir yapıda faaliyet göstermelerine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte Risk ve Girişim Sermayesi almış şirketlerin yatırımcıların iş ağı ile daha etkin ve hızlı sonuçlar alınmasına olanak tanımaktadır. Risk ve Girişim Sermayesi bunların yanı sıra başarılı örneklerin çoğalması ile sosyolojik olarak özgüvenin doğmasına, yabancıların üretmiş olduğu bilgi ve teknolojilerin ülke içerisinde de üretebilmesine ilişkin organize yapılar oluşabilmesine ve toplumun üretime ve gelişimine olan motivasyonunun oluşmasına olanak sağlamaktadır.

2.3.2 İlk Girişimler

Bu bölümde Risk ve Girişim sermayelerine ilişkin Türkiye ' de başlanılan ilk uygulama örnekleri ile hukuki alt yapının ne zaman ne şekilde oluştuğuna ilişkin bilgi verilecektir.

Risk ve Girişim Sermayeleri'nin ülkemizdeki gerçek anlamdaki öncüsü Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) olmuştur. 1991 yılında kurulan TTGV, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, TÜBİTAK ve PTT kurumlarının kurucusu olduğu TTGV nin önde gelen bir çok özel şirket de kurulmasına destek vermiştir. Destek verdiği tüm çalışma ve uygulamalarda kullanılan finansal kaynakları Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Dünya Bankası Grubu (World Bank Group) ve kendi kaynaklarından elde eden TTGV bu kaynaklarla ülke çapında AR-GE proje destekleri ve teknolojik girişimcilik destekleri gibi uygulamaları yürütmektedir.

Mevzuat yönünden her ne kadar mümkün olsa da çeşitli nedenlerle kurulumu geciken Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı teşebbüsleri ancak Ekim 2001 tarihi itibariyle Vakıf Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ve İş Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. olarak kurulabilmiştir. 2001 ekonomik krizi nedeniyle kısa vadede önemli bir rol oynayamayan bu kuruluşlar kısa dönem içerisinde bu gün dahi hatırladığımız bir çok şirketin varlığına aracı olabilmeyi başarmışlardır.

Bunların yanı sıra 2000 li yıllarda dünya çapında artan teknoloji yatırımları özel şirket ve fon yöneticileri tarafından da ülkemizde bir kısım yatırımlara vesile olmuştur. Koç Topluluğu bünyesinde 2000 yılı içerisinde kurulan Bilgi Grubu, Koç Sistem, Koç Net, Ultra TV, GVZ, Biletix, Comsalt, Kangurum ve benzeri şirketlerden oluşan portföyünü risk sermayesi mantığıyla hareket ettirmiştir.

Benzer tarihlerdeki Ata Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. (Ata Invest), fonlarını daha çok gelişme aşamasındaki firmalara aktarmaktadır. 1995 yılından 2001 yılı sonuna kadar 5 ayrı projeye fon aktaran Ata Invest son olarak ABD ve İngiltere sermayeli olarak

kurulan AIG'nin Türkiye'de kullandıracağı 100 milyon ABD Doları tutarındaki fonu yönlendirme çalışmalarını yürütmektedir.

Bir başka yatırım şirketi olan İLAB, internet sektöründe yatırım yapmak üzere Nisan 2000'de kurulan ve 20 milyon ABD Doları fona sahip bir firmadır. Ortaklık şeklinde yatırım yapmaktadır. İLAB 2001 sonuna kadar Kariyer.net, Yüksek Teknoloji Merkezi, DigiLane, Nokta.com gibi projelere yatırım yapmıştır.

Finans Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Finans Invest), risk sermayesi için ayırdığı özel bir fonu olmamakla birlikte özel iştirak anlayışıyla, büyüyen sektörlerdeki pazar payı yüksek şirketlere aracılık sağlamaktadır. Türk Nokta Net Bilgi Hizmetleri A.Ş. (Turk.Net)'in hisselerinin Hacı Ömer Sabancı Holding'e satışını gerçekleştirmiştir. Link Yazılım ve Arena Bilgisayar'ın halka arzları Finans Invest'in teknoloji sektöründe gerçekleştirdiği diğer projelerdendir.

Ülkedeki ekonomik durumun zamanla düzelmesi ve krizin etkileri kaybolmaya başladığı dönemlerde Risk ve Girişim sermayeleri yönünden de gelişmeler meydana gelmiştir. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı 2005 yılında başlangıç ve büyüme aşamasındaki teknoloji firmalarına yatırım yapmak için Teknoloji Yatırım A.Ş.'yi kurmuştur. 2007 yılında ise Yenilikçi KOBİ'lerin ihtiyacını duyduğu büyüme sermayesinin uluslararası standartlarda sağlanabilmesi için Türkiye'nin ilk fonların fonu girişimi olan ve toplam 160 Milyon Euro büyüklüğündeki İstanbul Risk Sermayesi Girişimi (iVCi)'ne yatırımcı olarak katılmıştır.

2.3.3 Risk ve Girişim Sermayesi Şirketleri ve Uygulamaları

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından akreditasyonu bulunan on üç adet Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketi bulunmaktadır. Bu şirketlerin sadece sekizi Borsa İstanbul'da işlem görmektedir.

Borsa İstanbul'da işlem gören Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketleri ve söz

konusu şirketlerin göze çarpan önemli yatırımları aşağıdaki gibidir:

2.3.3.1 Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

18.04.1996 tarihinde Vakıfbank'ın iştiraki olarak Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. unvanı ile kurulmuştur. Başlangıç sermayesi 250.000.-TL olan şirket sermayesini Mayıs 2000 döneminde halka arz yöntemini de kullanarak 500.000.-TL' sına, Ocak 2001 döneminde ise 900.000.-TL' ye çıkartmıştır. Temmuz 2004 tarihinde Sermaye Piyasası Mevzuatında yapılan değişikliğe uygun olarak gerekli ana sözleşme değişikliklerini yapmıştır. Vakıfbank iştiraki olarak faaliyeti süresince yaklaşık 600 civarında proje başvurusu alan ve bunlar içerisinde seçilen 3 şirkete de yatırım yapan Vakıf Girişim, bu yatırımlarının 2007 ve 2008 yıllarında tasfiye etmiştir.

2009 yılında VakıfBank'ın stratejik vizyonuna paralel olarak satışa çıkartılan imtiyazlı hisseler rekabetçi bir ihale süreci neticesinde Rhea Grubu tarafından 18.08.2009 imzalanan hisse satış anlaşmasına konu olan hisse devrine SPK'nın da gerekli onayları vermesi ile 11.12.2009 tarihinde devredilmiştir. Türkiye'nin ilk Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı olarak kurulan ve sektörün oluşumunda önemli bir yer alan Vakıf Girişim'in unvanı 2010 yılının ilk ayında RHEA Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı olarak değiştirilmiştir.

Söz konusu şirketin yurt içinde Sağlık sektöründe Hasta Güvenliği ve Tek Kullanımlık Malzemeler üreten Seta Tıbbi Cihazlar şirketinde %95,6 payı Teknoloji sektöründe Bilgi Güvenliği hizmetleri üreten Netsafe Bilgi Teknolojileri şirketinde %100 payı taşımacılık sektöründe Uluslararası Deniz Taşımacılığı ve Lojistik faaliyetleri yapan RML Lojistik şirketinde %100 payı olmakla birlikte Hollanda merkezli OEP Turkey Tech B.V. şirketinde Türkiye' de Girişim Sermayesi yatırımları yapılmak üzere kurulan şirkette ise %19,79 payı bulunmaktadır.

Hali hazırda Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı'nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 41.550.000.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 207.750.000.-TL' dir. Borsa İstanbul' da Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarında işlem görmektedir. Söz konusu şirket BIST Holding ve Yatırım, BIST Tüm-100, BIST Tüm ve

BIST Mali endekslerinde yer almaktadır.

2.3.3.2 İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

31.10.2000 tarihinde Dünya Bankası'ndan da desteği de alınarak kurulan İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı'nın hissedarları arasında Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı bulunmaktadır.

2002 yılında Türkiye' nin ilk yerli ve yabancıların birlikte risk sermayesi yatırımı gerçekleştirdikleri şirket olan Probil şirketinin %10 hissesini alarak ve bilişim sektöründe faaliyet gösteren ITD şirketlerini %39,98 hissesini almıştır. 2010 yılında ITD şirketini Avrupa'nın en büyük 5. yazılım şirketi olan Asseco Poland SA' ya satmıştır. 2003 yılında Sinema zinciri Cinemars ve IP bütünlük çözümleri üzerine uzman yazılım şirketi Nevotek şirketlerine ortak olarak finansal kaynak sağlamışlardır. 2005 ile 2007 yılları arasında TÜYAP fuarcılığın %29,75 hissesini alarak fonlama gerçekleştirmişlerdir. 2006 yılında daha önce hisselerini aldıkları Cinemars' ın, sahiplerine satışını gerçekleştirmişlerdir. 2009 yılında Havaş' ın %6,7' ini alarak fonlama gerçekleştirmiş olan İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı 2011 ile 2013 yılları arasında Türkiye' nin en bilindik kargo şirketi olan Aras Kargo'nun %20 hissesini alarak söz konusu şirketi fonlamıştır. 2012 yılında Numnum Restorantları'nın ana şirketi olan İstanbul Yiyecek İçecek Grubunun %83,57 hissesine yatırım yapmıştır. 2014 yılında Türkiye' nin en büyük veri merkezlerinden biri olan olan Radore Bilişim' in %25,50 hissesini almıştır. 2015 yılında Tatil Budur şirketinin %20 hissesine yatırım yapmıştır.

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı' nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 74.652.480.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 250.000.000.-TL' dir. Borsa İstanbul ' da Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarında işlem görmektedir. Söz konusu şirket BIST Holding ve Yatırım, BIST Tüm-100, BIST Tüm ve BIST Mali endekslerinde yer almaktadır.

2.3.3.3 Gedik Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

29.09.2006 tarihinde Marbaş B Tipi Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklığı A.Ş. olarak kurulan şirket 30.04.2012 tarihinde unvan değiştirerek Gedik Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. unvanını almıştır. Mevcut ortaklık yapısı Byb Teknoloji Yatırımları ve Ticaret A.Ş. %45.45, Gedik Yatırım Holding A.Ş. %28.82, Netmarble Emea Fz LLC %5 ve Diğer %20.73 olarak dağılmış durumdadır.

Gedik Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı' nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 20.000.000.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 50.000.000.-TL' dir. Borsa İstanbul ' da Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarında işlem görmektedir.

2.3.3.4 Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

22.01.2010 tarihinde Gözde Finansal Hizmetler A.Ş. unvanı ile kurulan şirket 28.07.2011 tarihinde Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. unvanını almıştır. Şirketin sermaye yapısı %29,73 Kökler Yatırım A.Ş. 'ye, %25,53' ü Üs Holding A.Ş.' ye, %17,73' ü Yıldız Holding A.Ş.' ye, %5' i Franklin Temptation Luxembourg SA' ya, %6,96' sı Ahsen Özokur' a ve %19,05 'i ise diğer ortaklara aittir.

Gözde Girişim Sermayesi Yatırım ortaklığı 2011 yılında Şok Marketleri' nin %39' una ortak olmuştur. 2013 yılında Derby marka traş bıçaklarının üreticisi olan Azmüsebat Çelik San. ve Tic. A.Ş. 'nin %97,61 ine ve bir ayakkabı mağazaları zinciri olan Flo Mağazacılık şirketinin ise %11,5 hissesine ortak olmuştur. 2014 yılında Türkiye' nin en büyük teknoloji dispritörlerinden biri olan Penta Teknoloji şirketinin %54,30' una ortak olmuştur. Söz konusu şirketin son fonlaması 2016 yılında bilinen çakmak üreticisi Tokai çakmaklarının üreticisi Sebat Çakmak şirketi olmuş olup adı geçen şirketin hisselerinin %100 ' ü satın alınmıştır.

Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı' nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 385.000.000.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 2.000.000.000.-TL' dir. Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı' nda ve Kesin Alım-Satım Pazarı (Ni-

telikli Yatırımcılar) pazarlarında işlem görmektedir. Söz konusu şirket herhangi bir endste yer almamaktadır.

2.3.3.5 Verusaturk Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

09.01.2012 tarihinde Verusaturk Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. unvanı ile kurulan ve lider sermayedar olarak Verusa Holding tarafından kurulmuş bir girişim sermayesi şirkettir

2012 yılında Anel Telokom' un hisselerini alan Verusaturk GSYO 2014 yılında Profreight Taşımacılık Hizmetleri' nin %44 sermayesine yatırım yapmıştır. 2015 yılında Kafein Yazılım şirketine iki kere hisse alarak yatırım yapan şirket 2015 yılında Borsa İstanbul' da işlem görmeye başlamıştır. Aynı yıl Gersan Elektrik ve Pamukova Elektrik şirketlerine yatırım yapmış, 2016 yılında Smartiks Bilgi Teknolojisi Hizmetlerinin %40 hissesini alarak yatırımlarına devam etmiştir. 2016 yılında daha önce yatırım yapmış olduğu Pamukova Elektrik şirketinin İzmir Çeşme yarım adasına yapmış olduğu Rüzgar Enerji Santrali tamamlanmıştır.

Verusaturk Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı' nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 52.000.000.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 75.000.000.-TL'dir. Şirket BİST Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarında işlem görmektedir. Söz konusu şirket BIST TUM-100, BIST TUM, BIST HOLDİNG VE YATIRIM endekslerinde yer almaktadır.

2.3.3.6 Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

20.03.2012 tarihinde Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. unvanı ile kurulmuş bir girişim sermayesi şirkettir. Söz konusu şirketin yatırım için odaklandığı bir sektör olmamakla birlikte yatırım yapacağı şirketlerde asgari KOBİ olma şartını, projenin teknolojik farklılıklar yaratarak, pazarda rekabet avantajı sağlayabilecek olması veya geliştirme potansiyeli olan yeni ürün-hizmet portföyü sunması imkanlarını aramaktadırlar.

Şirketin otomotiv sanayide faaliyet gösteren Tümosan Motor Ve Traktör Sanayi A.Ş. 'nin % 0.70' ine yatırım yapmıştır. Bunun yanı sıra Jeotermal Enerji alanında faaliyet gösteren Afyon Jeotermal Yatırımlar A.Ş. şirketinin %97,50 'sine yatırım yapmıştır.

Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı' nın ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarı 28.000.000.-TL olmak ile birlikte kayıtlı sermayesi 100.000.000.-TL'dir. Şirket BİST Kollektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarında işlem görmektedir. Söz konusu şirket BIST TÜM-100, BIST MALİ, BIST TÜM, BIST TEMETTÜ ve BIST HOLDİNG VE YATIRIM endeklerinde yer almaktadır.

BİSTde işlem görmeyen Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketleri ve söz konusu şirketlerin göze çarpan önemli yatırımları aşağıdaki gibidir.

2.3.3.7 Doğu SK Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

Yatırımcıları arasında SK Group (G.Kore) ve Doğu Grubu (Türkiye) gibi uluslararası kuruluşlar bulunan DGSK, 100 milyon USD'lık taahhüt edilmiş fon büyüklüğü ile kurulmuştur. 28.03.2013 tarihinde kurulan Doğu SK Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı 38.250.624.-TL ödenmiş sermayeye sahiptir. Söz konusu girişim sermayesi 2014 yılında Türkiye'nin en büyük bağımsız veri merkezlerinden biri olan Radore şirketine fon sağlamıştır.

2.3.3.8 KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. genel merkezi Ankara 'da bulunan ve 1999 yılında KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK ve 16 Sanayi ve Ticaret Odası'nın ortaklığında "KOBİ Yatırımlarına Ortaklık A.Ş."adı altında 317.800 TL sermaye ile kurulmuştur. Bu gün itibarıyla şirketin %91,12 hissesin sırasıyla TOBB, Halkbankası ve KOSGEB kuruluşlarından oluşmaktadır.

2000'li yıllardaki ekonomik krizin ardından sağlanan ekonomik ve siyasal istikrarla birlikte 2003 yılında şirketin girişim sermayesi alanında faaliyet göstermesine karar ve-

rilmiş bu amaçla şirketin unvanı SPK mevzuatının ilgili tebliği kapsamında girişim sermayesi alanında faaliyet göstermek üzere “KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı” olarak değiştirilmiştir. Bunun yanı sıra 2004 yılı sonunda SPK’dan almış olduğu "Portföy Yönetim Belgesi" ile ödenmiş sermayesi 20 milyon TL’ye çıkarılarak faaliyetlerine resmen başlamıştır. KOBİ GSYO finansman kaynaklarına ulaşmakta zorluk çeken yenilikçi KOBİ’lerin Türkiye ekonomisine katkı sağlayabilecek yüksek rekabet avantajına sahip ürün veya hizmet projelerini, sermaye ve yönetim desteği ile gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Şirket 2006 yılından 2011 yılına kadar çeşitli şirketlere yatırımlar yapmıştır. Bu yatırımların dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak makina ve imalat sektörüne yönelik imalat ve hizmet üreten şirketle ile medikal ürün ve hizmetler üreten şirketler olduğu görülmektedir. KOBİ GSYO faaliyet raporlarına göre kendilerine yatırım için başvuran sektörler ağırlıklı olarak Gıda, Bilişim/Yazılım/E-Ticaret, Sağlık/Medikal Cihazlar ve İnşaat/Yapı Malzemeleri sektörlerinde yoğunlaşmaktadır.

2.3.3.9 Öncü Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

Öncü Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. 18.12.2014 tarihinde Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. tarafından kurulmuştur. Şirketin toplam sermayesi 80.000.000.-TL olmak ile birlikte bu sermayenin %80 ’i Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. ’ ye %20 ’si ise Doğan Gazetecilik A.Ş.’ ye aittir.

Söz konusu şirket Dijital teknoloji alanlarında 3 adet projeye yatırımcı olmuştur

2.3.3.10 SNK Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

SNK Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. 15.07.2015 tarihinde Gaziantep’ de 8.000.000.-TL sermaye ile Sanko Holding’ in sermayedarlığında kurulmuştur. Kimya ve mobil teknolojiler üzerine yatırımları bulunmaktadır.

2.3.3.11 TURKVEN

Turkven'in kurucu üyesi olduğu Global PE Alliance 2009 yılında kurulmuştur ve her biri kendi pazarının lideri olan 8 girişim sermayesinden 300 yatırım profesyonelinin tecrübelerini ve iş bağlantılarını bir araya getirmektedir. Global PE'nin üyeleri olan Capiton (Almanya), CITIC (Çin), FSN (İskandinavya), India Value Fund (Hindistan), Innova (Orta ve Doğu Avrupa), Living Bridge (Birleşik Krallık), Turkven (Türkiye) ve Victoria (Latin Amerika) toplam 370 kurumsal yatırımcıyı ve 13 milyar USD üzerinde fonu temsil etmektedirler.

Turkven olarak, Global PE'nin yatırım yaptığı 300 şirkette geliştirdiği tecrübeden faydalanma ve Çin, Hindistan gibi stratejik pazarlarda iş yapmak için gerekli bilgi ve bağlantıları sağlama imkanını sunmaktadır. Nakliye, sağlık, giyim, yazılım, gıda, perakende alışveriş ve benzeri bir çok sektörde Türkiye' de herkes tarafından tanınan bir çok şirkete yatırımda bulunmuşlardır.

2.3.3.12 İLAB Ventures

iLab Ventures, Nisan 2000 tarihinde Access Turkey Capital Group bünyesinde, yüksek büyüme potansiyeli olan sektörlerde, şirketlere ve projelere yatırım yapmak üzere kurulan, internet ve teknolojiyi çalışmalarının odağına alan bir girişim sermayesi şirkettir.

Kurulduğu günden bu güne kadar bir çok dijital teknolojiye yatırım yapan şirket önemli gördüğümüz fırsatlara yatırım yapmakta ve yatırım yaptığı şirketlerin değerini birlikte maksimize etmek üzerine faaliyetlerde bulunmaktadır.

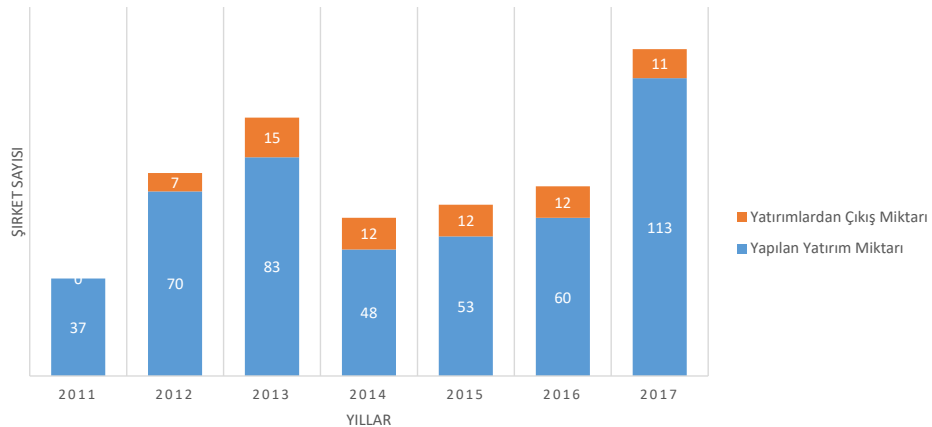
2.3.4 Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarının İstatistikleri

Türkiye'de Risk ve Girişim Sermayelerinin tamamını kayıt altına alan bir üst kuruluş bulunmamaktadır. Bu nedenle pazardaki gelişmeler melek yatırımcı ağları ile uluslararası muhasebe ve denetim şirketlerinin yıllık yayınladığı birleşme ve satın alma raporları üzerinden takip edilebilmektedir.

Türkiye'deki risk ve girişim sermayesi yatırımlarının durumunu ortaya koyabilmek adına Ernst and Young Türkiye şirketi ile Deloitte şirketinin her yıl yayınladıkları Satınalma ve Birleşme Raporlarında risk ve girişim sermayesi ile ilgili firma listelerinden yararlanılmıştır. Ernst and Young şirketinin raporları 2011 yılından 2017 yılına kadar mevcut iken Deloitte şirketinin raporları 2012 yılından 2017 yılına kadar mevcuttur. Söz konusu raporlar birleştirilmiş ve mükerrer kayıtlar temizlendikten sonra Türkiye' deki 2011 yılından 2017 yılına kadar risk ve girişim sermayesinin gelişimi ortaya konulmuştur.

Yıllar itibarıyla Türkiye' de gerçekleştirilen risk ve girişim sermayesi yatırımlarına ilişkin sayı dağılımı aşağıdaki gibidir. 2011 yılında yatırımlardan çıkış görülmemesinin sebebi yatırımlardan çıkış verilerinin Deloitte şirketinin düzenlediği raporlardan derlenmesi ve söz konusu şirketin 2011 yılındaki Yıllık Satınalma ve Birleşme raporunun bulunmaması nedeniyledir. Yıllar itibarıyla bakıldığında en düşük yatırım yapılan şirket sayısı 2011 ve 2014 yıllarında gerçekleşmiştir. 2017 yılı en yüksek yatırımın sayısının gerçekleştiği yıl olarak göze çarpmaktadır.

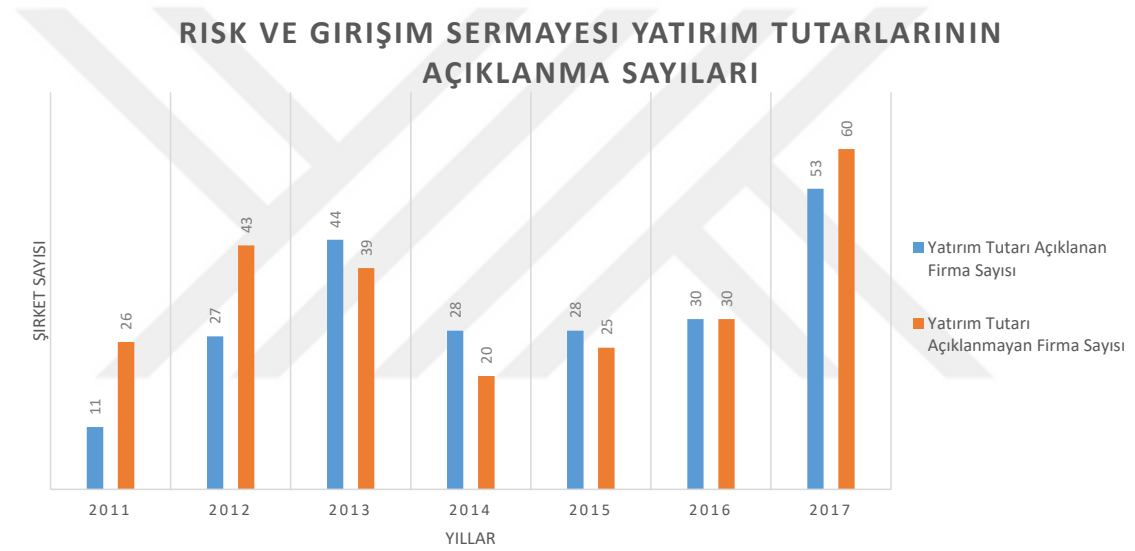
RISK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ YATIRIM YAPILAN VE YATIRIMI SONLANDIRILAN ŞİRKET SAYISI

Şekil 2.15: 2011 - 2017 Yılları Arasında Türkiye'deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımları ile Çıkış Yapılan Yatırımlar

Kaynak: EY ve Deloitte Şirketleri Yıllık Satın Alma ve Birleşme Raporlarından Derlenmiştir

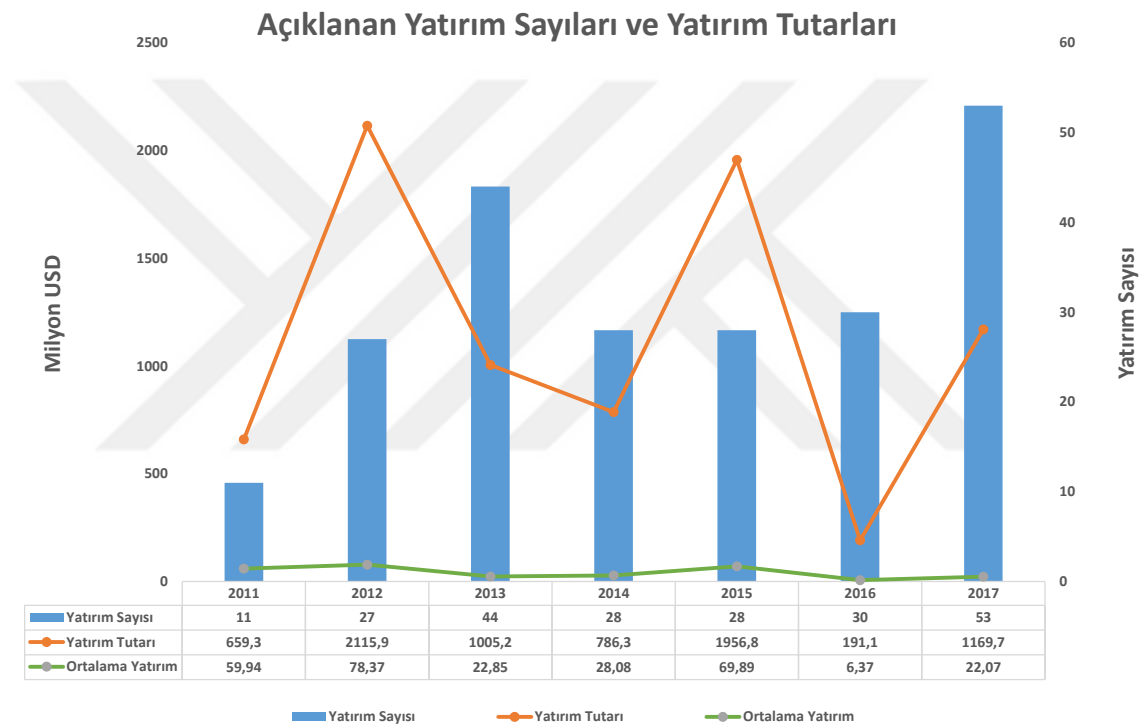
Risk ve Girişim sermayesi yatırımlarına onay veren bir üst kuruluş olmadığı için ve söz konusu verilerin piyasada dolaşan haberler üzerinden oluşturulması nedeniyle yatırıma ilişkin toplanan istatistiklerde yatırımcıların gerçekleştirdikleri yatırımların tutarlarını açıklama zorunluluğu bulunmamaktadır. 2011 ila 2017 yılları arasında gerçekleşen yatırımların yatırım tutarlarının açıklanmasına veya gizli tutulmasına ilişkin grafik aşağıdaki gibidir. Veri setindeki verilere bakıldığında yatırımcıların yatırım tutarlarını açıklama konusunda birbirine yakın oranlarda karar verdikleri görülmektedir. Bütün dönemler bir arada düşünüldüğünde yatırım tutarını açıklamak istemeyen firma sayısı ufak bir farkla öne geçtiği görülmektedir.

Şekil 2.16: 2011 - 2017 Yılları Arasında Türkiye’deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırım Tutarlarının Açıklanma Verisi

Kaynak: EY ve Deloitte Şirketleri Yıllık Satın Alma ve Birleşme Raporlarından Derlenmiştir

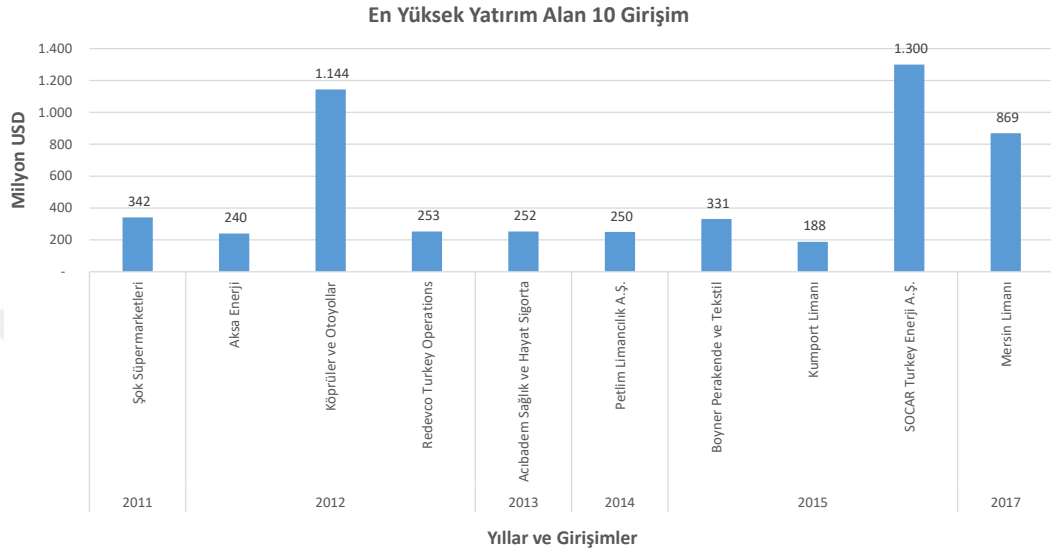
Yatırım tutarlarını açıklayan şirketlerin gerçekleştirmiş oldukları yatırımlar Milyon USD olarak yıllar itibarıyla aşağıda verilmiştir. Yıllar itibarıyla gerçekleştirilen yatırım sayısında dalgalanma olduğu gibi yatırım tutarları açısından da bir dalgalanma söz konusudur. Gerçekleşen yatırımların yatırım başına düşen ortalaması alındığında 2013, 2014 ve 2017 yıllarındaki yatırım başına düşen yatırım tutarı birbirlerine yakın seyretmektedir. Şirket başına en yüksek yatırım 2012 yılında gerçekleşmiş olmakla birlikte 2016 şirket başına en az yatırım tutarı ortalaması hesaplanmıştır.

Şekil 2.17: 2011 - 2017 Yılları Arasındaki Türkiye'deki Risk ve Girişim Sermayesi Yatırım Tutarlarının Açıklanan Firma ve Yatırım Tutarı Verisi

Kaynak: EY ve Deloitte Şirketleri Yıllık Satın Alma ve Birleşme Raporlarından Derlenmiştir

Yatırım tutarı açıklanan firmalar üzerinden istatistik verisinin bulunabildiği 2011 yılları ile 2017 yılları arasındaki verilere bakıldığında ülkemizden en yüksek yatırım tutarına sahip 10 şirket incelendiğinde gerçekleşen yatırım büyüklüklerine göre sıralaması aşağıdaki gibidir.

Şekil 2.18: 2011 - 2017 Yılları Arasında En Yüksek Yatırım Alan 10 Girişim

Kaynak: EY ve Deloitte Şirketleri Yıllık Satın Alma ve Birleşme Raporlarından Derlenmiştir

Tablo 2.7: 2011 - 2017 Yılları Arasında En Yüksek Yatırımı Alan 10 Girişim

Firma Adı	Yatırım Yılı	Yatırım Tutarı (Milyon USD)
SOCAR Turkey Enerji A.Ş.	2015	1.300
Köprüler ve Otoyolları	2012	1.144
Mersin Limanı	2017	869
Şok Süpermarketleri	2011	342
Boyner Perakende ve Tekstil	2015	331
Redevco Turkey Operations	2012	253
Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta	2013	252
Petlim Limancılık A.Ş.	2014	250
Aksa Enerji	2012	240
Kumport Limanı	2015	188

Temin edilebilen verilere bakıldığında en yüksek yatırım alan girişim SOCAR Türkiye Enerji şirketi olmakla birlikte daha sonraki en büyük yatırımlar devlet destekli projeler olan Köprü ve Otoyollar ile Mersin limanı için sağlandığı görülmektedir.

2.3.5 Risk ve Girişim Sermayesi Uygulamasından Beklenen Faydalar

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarının uygulandığı ülkelere önemli sayılabilecek olumlu katkıları bir çok araştırmaya konu olmuştur. Ülkemizde Risk ve Girişim Sermayelerinin uygulanması durumunda da bir çok ülkede olduğu gibi olumlu katkılardan söz edilebilecektir.

2.3.5.1 Halka Arzların Artışı ile Piyasa Derinliği Etkisi

Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcıları girişimci tarafından hazırlanmış ve başarıya ulaşması yönünden risk ve fırsatları içeren projeyi inceledikten sonra söz konusu girişime destek vermeye karar vermektedir. Bu karar sürecinden sonra şirket hedefler doğrultusunda faaliyetlerini sürdürerek başarıya ulaşmak için çaba harcamaktadır. Girişimci yönünden başarının tanımı iş fikrinin hayata geçirilmesi ve bu fikir üzerinden kazanç sağlamak iken yatırımcı yönünden planlanan süre sonucunda söz konusu yatırımdaki hisselerini satarak yapmış olduğu yatırımdan kazanç sağlamaktır.

Yatırımcı iş fikrine ait yatırım yapmış olduğu projeden birkaç farklı yöntem ile çıkış yapabilmektedir. Bu yöntemlerden birisi de hisselerine sahip olduğu şirketin halka arz edilmesi yöntemidir. Risk ve Girişim Sermayelerinin uygulandığı şirketlerin halka arzı ülke içerisindeki halka açık şirketlerin sayısını artıracaktır. Bir ülkede yatırım yapılabilecek halka açık şirketlerin sayısındaki artış yabancı yatırımcılar açısından da son derece olumlu karşılanacaktır. Yatırımcılar daha çeşitli şirketlere yatırım yapabilme imkanı bulacaklardır. Bu durum Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcılarının yanı sıra Borsa İstanbul' da yatırım yapan bireysel ve kurumsal yatırımcıların girişime ait şirkete yatırım yapabilmesinin yolunu açacak, piyasa da derinlik yaratılmasına vesile olacaktır.

2006 yılında yayınlanan kamu politikasının erken aşamadaki girişimlerdeki payının nasıl artırılacağına ilişkin bir akademik çalışmaya göre girişimcilik şirketlerine yönelik hisse senedi piyasalarının açılması erken aşama ve yüksek teknoloji risk sermayesi yatırımlarının hisselerini olumlu etkileyeceği tespit edilmiştir. Bu çalışmada kamunun girişim sermayesi uygulamalarına uygun pazarlar oluşturmasının piyasada derinlik sağla-

yacağı sonucuna varılmıştır.(Rin, Nicodano, ve Sembenelli, 2006)

2.3.5.2 Finansal Kaynakların Daha Etkin ve Verimli Kullanımı

Ülkemizde ihtiyaç sahiplerinin erişebileceği finansal kaynaklar son derece sınırlıdır. Ülkemiz yapısı itibarıyla borçlanarak büyüeyebilen, üretmiş olduğu ürün ve hizmetler için dışarıdan yabancı kaynağa ihtiyaç doğan ve kendi kendine yetemeyen bir ülke olması sebebi ile serbest piyasada yabancı kaynakların kıtlığı yeni ve mevcut firmaların finansal kaynaklara erişimini zorlaştırmaktadır.

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarının genişlemesi yeni bir ürün yaratmaya çalışan yahut mevcut bir ürünü daha ucuz ve/veya daha işlevsel hale getirebilmek için piyasadaki kredi bulmaya çalışan firmalar açısından önem arz etmektedir. Bilindiği gibi Risk ve Girişim Sermayeleri klasik anlamda bildiğimiz borç/faiz ilişkisinden ziyade yatırım ve kar payı/hisse satışı üzerinden gelir elde etme modelidir. Bu yöntemin uygulama alanlarının genişlemesi sayesinde Ar-Ge ve İnovasyon için klasik anlamda finansal kaynak bulmaya çalışan şirketler hali hazırda piyasada kısıtlı olan finansal kaynaklara yönelmeyecek bunun yerine yatırımcılar üzerinden finansal kaynak temin edeceklerdir. Bu durum piyasada Ar-Ge ve inovasyona giden finansal kaynakların piyasadaki diğer şirketler tarafından kapasite artırımı veya işletme sermayesi olarak kullanılmasına olanak tanıyacaktır.

2.3.5.3 Cari Açığı Azaltma Etkisi

Gelişmekte olan ülkelerde cari işlemler açığının bulunmaması beklenmemektedir çünkü büyüme için dış kaynaklara ihtiyaç söz konusudur. Fakat büyümenin devamı için cari açığın mümkün olduğu kadar az olması gerekmektedir. Bunun için ilk olarak cari açığın ne olduğunu ve nelerden kaynaklandığını bilmeliyiz.

Cari açık cari dengenin negatif çıkması durumunda oluşur. Cari denge ise kendi içinde dört dengenin hesaplanmasıyla belli olur. Bunlardan birincisi mal dengesi (bir ülkenin sattığı mallardan elde ettiği döviz ile aldığı mallara ödediği döviz bedelleri arasındaki farktır), ikincisi hizmetler dengesi (bir ülkenin dışarıya sağladığı turizm, sigorta gibi hizmet-

lerden elde ettiği döviz gelirleri ile dışarıdan aldığı benzer hizmetlere karşılık ödediği döviz bedelleri arasındaki farktır), üçüncüsü yatırım gelirleri dengesi (bir ülkenin ülke dışında yapılan sermaye yatırımları sonucu elde ettiği döviz ile diğer ülkelerin o ülkedeki yatırımları sonucu elde ettiği dövizlerin arasındaki farktır) ve son olarak dördüncüsü ise cari transferlerdir (yurt dışındaki işçilerden sağlanan döviz girdileridir). O halde Cari Denge = Mal Dengesi + Hizmetler Dengesi + Yatırım Gelirleri Dengesi + Cari Transferler. Bu işlemin sonucu pozitif ise cari fazlalık, negatif ise cari açık söz konusu demektir. (Taksim, 2013)

Bu durumda Risk ve Girişim Sermayeleri uygulamaları yurt dışında üretilip ithal edilen ürün ve hizmetlerin ülkede yatırım bulunarak gerçekleştirilmesi halinde, yabancı yatırımcıların Türkiye'ye gelerek söz konusu uygulamalara dahil olarak doğrudan yatırım yapmaları sayesinde iki yönlü olarak cari açığın azaltılmasına önemli pozitif etkide bulunacaktır. Şöyle ki daha önce ithal edilen mallar ithal edilmediğinde, söz konusu mallar başka ülkelere ihraç edildiğinde ve yurt dışına yapılan yatırımlar yerine ülkemize doğrudan yatırım çekilmesi başarıldığında Cari Açık ikili etki ile önemli ölçüde azalacaktır.

2.3.5.4 Uzun Vadeli Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Cari açık veren ülkemiz büyümesini sürdürebilmek için yerli ve yabancı kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Özellikle faiz oranlarının yüksek olduğu dönemlerin sebebi temelde yabancı kaynak ihtiyacının sağlanmasına yönelik girişimlerden kaynaklanmaktadır. Para sahipleri ellerinde bulunan kaynakları borç olarak verirken riskleri göz önünde bulundurarak bu borca karşılık faiz talep etmektedir. Sağlanan bu kaynaklar kolay çıkış yapılabilecek yatırım araçlarında kümelenmiş olup gelen yabancı kaynaklar doğrudan yatırım olarak sayılabilecek nitelikte bulunmamaktadır. Bu durum ülkenin iç ve dış gelişmelere daha duyarlı olmasına sebep olmakta, ülke ekonomisini daha kırılgan hale getirmektedir.

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarının genişlemesi sayesinde kar getirisi sağlayabilecek projelere sadece yurt içerisinden değil yurt dışından da yabancı yatırımcıların sağlayacağı kaynaklar uzun vadeli yatırımlara dönüşebilecektir. Özellikle Fonların Fonu uygulamalarının yerleşik hale gelmesi tahvil ya da hisse senedine kısa süreli yatırım yapan

yabancı yatırımcıların ülkemizde kalıcı, uzun vadeli yatırımlara dönüşme imkanı bulacaktır. Mevcut durumda sağlanan ve gelecekte genişletilebilecek vergi avantajlarına yönelik uygulamalar uzun vadeli yatırımlardan elde edilen kazancın yeniden yatırıma dönüşmesine ve daha çok yabancı yatırımcının ülkeye giriş yapmasına olanak sağlayacaktır.

2006 yılında kaleme alınmış akademik çalışmada Risk Sermayesi'nin gerekli düzenlemeler yapılması halinde hisse senedi yoluyla finansman sağlaması, yapılan yatırımların ülkenin teknolojik kapasitesinin ve uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü artırıcı etki yaratabilme kapasitesi nedeniyle ülkenin gelişim sürecine katkıda bulunacağı ifade edilmiştir.(Ipekten, 2006)

2.3.5.5 Bilimsel ve Teknolojik Gelişim

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında gelişen teknoloji ile ihtiyaçlar göz önüne bulundurularak Ar-Ge ve inovasyon temeli üzerine faaliyet göstermektedir. Özellikle yeni ürün ve hizmetler üretilmesi ya da mevcut ürün ve hizmetlerin daha uygun maliyetle ya da daha etkin olacak şekilde yeniden yapılandırılması Risk ve Girişim Sermaye uygulamalarının özünü oluşturmaktadır.

Risk ve Girişim Sermayelerinin uygulanma alanlarının genişlemesi ülkedeki pozitif bilime doğrudan katkı sağlayacaktır. Yeni yaratılacak ürün ve hizmetlerin oluşturulması sırasındaki süreç ve bu süreçlerin olumlu ya da olumsuz çıktıları deneyim ile birlikte bilimsel ve teknolojik gelişmeleri ortaya çıkartacaktır. Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları teknik ve kapsamlı fizibilite çalışmaları gerektirmektedir. Bu çalışmaları yapabilecek insan profili mevcut durumda akademi ile ilişkili kişilerden oluşmaktadır. Girişimcilerin hazırlayacağı projeler fizibilite gerektirmekte olduğundan bu projelerin hazırlanması ve uygulanması noktasında bilimsel araştırmalar yapılacak bu araştırmalar uzmanlarınca bilimsel yayınlara dönüşebilme imkanı bulacaktır.

2000 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre 1979 yılından 2000 yılına kadar Girişim Sermayesi yatırımlarının ABD genelindeki patent sayılarını önemli ölçüde artırdığı, bununla birlikte Ar-Ge harcamalarındaki Girişim Sermayesi payının bu 1983-1992 yılları

arasında %3 olan payının %8'e kadar çıktığı tespit edilmiştir. (Kortum ve Lerner, 2000)

Bunun yanı sıra yaygınlaşan Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları sonucu oluşan ürün ve hizmetler yeni teknolojilerin üretilmesine ve uygulanmasına olanak sağlayacak, yeni oluşturulan bu ürün ve hizmetlerden de yeni yan ürün ve hizmetlerin oluşmasına olanak tanınmış olacaktır. Bu sayede Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları gerek kendi alanı içerisinde gerekse de diğer ticari uygulama alanları içerisinde kar topu etkisi gösterecek ve oluşturulan yeni ürün ve hizmetler başka ürün ve hizmetlerin oluşturulmasına ön ayak olacaktır.

2.3.5.6 Kurumsallaşma ve Ortaklık Anlayışının Yerleşmesi

Ülkemizde faaliyet gösteren ticari işletmelerin tamamına yakını aile işletmesi olarak nitelendirilen yönetim anlayışı ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu anlayış dar bir yönetici grubunun (genellikle aile bireylerinden oluşan) şirket ile ilgili verilmesi gereken kararların veren, başarıyı ve başarısızlığı yine bu dar yönetici grubunun üstlendiği yapılarıdır. Bu yapılar hızlı karar alınmasını ve alınan kararların kolay uygulanmasını sağlasa da doğru ve objektif kararlar alabilmek açısından önemli riskler oluşturmaktadır. Özellikle sadece kan bağı sayesinde yetkilendirilen yeterli niteliğe sahip olmayan kişilerin yapmış olduğu stratejik hatalar en iyi ihtimalle şirketin beklenenden daha az büyümesine yahut yerinde saymasına neden olmaktadır.

Risk ve Girişim Sermayesinden bağımsız olarak belirli bir büyüklüğü aşan şirketlerin kurumsallaşması kaçınılmazdır. Kurumsallaşma sürecini yerine getiremeyen işletmeler zaman içerisinde pazar paylarını kaybetmekte, olası riskler ve fırsatlar açısından körleşmeye başlamaktadır. Bu körleşme durumu dar yönetici grubunun hatalı kararlar vermesine veya fırsatları gözden kaçırmalarına neden olmaktadır.

Ülkemizde ortaklık kültürü de pek gelişmemiştir. Bunun sebebi kültürümüzde genlerimize işlemiş olan kanaatkarlık ve aidiyet duygusunun yoğun oluşu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kan bağı olmayan kişilerle ortak işe yapabileme deneyimleri genelde müzakere edebilme yoksunluğu nedeniyle başarısızlıklarla sonuçlanmaktadır. Söz gelimi bir

işletmeye sahip iki ortak yapılan işin geliştirilmesi ile ilgilenmek yerine genelde diğer ortağın harcamaları ile yahut almak istediği risklere karşı çıkılması ile uğraşmaktadır.

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında girişimci yönünden bilgi, vizyon ve emek ile yatırımcı yönünden kaynak ve iş ağı güçleri birleştirilerek oluşturulan projeler çerçevesinde faaliyet gösterecek işletmeler kan bağı olmayan kişilerin de ortaklaşa çalışarak başarılı olabileceği örneklerin artmasına olanak tanıyacaktır. Genel ilkeleri belirlenmiş, görev dağıtımları yapılmış iş fikirlerinin projeler çerçevesinde önceden ön görülmüş riskler dikkate alınarak yönetilmesi, hesap verme gereksinimlerinin karşılanabildiği iş akışlarının oluşturulması toplumda kurumsallaşmanın ve ortaklık anlayışının gelişmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

2.3.6 Risk ve Girişim Sermayesi Uygulamalarında Karşılaşılan Problemler

Türkiye 'de Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarını hayata geçirilmesi noktasında bir çok sorun ile karşılaşmaktadır. Bu sorunların bir kısmı kısa süre içerisinde yapılacak düzeltmeler ile giderilebileceği gibi bir kısmı ise uzun süreli ve planlı bir kısım reform ile aşılabilecek nitelikteki sorunlardır.

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında karşılaşılan sorunlardan aşağıdaki şekilde söz edilebilir:

2.3.6.1 Deneyimli Araştırmacıların Az Olması

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları kapsamlı iş planı hazırlanmasını, hazırlanan iş planının uygulanması esasına dayanır. Bu iş planı hazırlanırken bir çok riskin ve fırsatın olası etkisinin önceden hesaplanabilmesi iş fikrinin başarıya ulaşabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Sözü edilen riskler ve fırsatların olası etkilerini doğru tespit edebilmek de bilimsel yöntemler ile kapsamlı araştırmaları gerektirmektedir.

Araştırma konusu sadece proje hazırlığı konusunda bitmemektedir. Projelendirilen iş fikrinin hayata geçirilmesi esnasında yapılan Ar-Ge çalışmaları da bu araştırma sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Projelendirilen iş fikrinin Ar-Ge sürecindeki çalış-

malarda beklenen sonuca ulaşamaması halinde yeni süreçlerin oluşturulması ve amaca ulaşılabilir şekilde projenin revize edilebilmesi iş fikrinin başarıya ulaşabilmesi açısından son derece önemlidir.

Ülkemizde kapsamlı araştırmalar yaparak bu araştırmaların sonucunda olası risk ve fırsatları ortaya koyabilecek nitelikte araştırmacı sayısı kısıtlıdır. Bunun en açık kanıtı ülkeler arası H-Index sıralamasıdır. Ülkemizde yayınlanan makalelerin almış oldukları atıf sayıları ve atıf alınan yayınların da almış oldukları atıflar değerlendirilerek oluşturulan H-Index sıralamasına göre Türkiye 1996-2016 tarihleri arasında yayınlanan makaleler yönünden 36. sırada bulunmaktadır. (The SCImago Journal & Country Rank, 2018) Bu durum Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarını hayata geçirebilecek nitelikli insan gücünün az olmasının açık göstergesidir.

2.3.6.2 Ekonomik İstikrar

Yatırımcılar yatırım yaptıkları zaman dilimi içerisinde yatırıma dönüştürmüş oldukları kaynakları çoğaltabilmek maksadı taşırlar. Yatırımlarının sonucu elde ettikleri karlar yatırım süresi boyunca alım gücü yönünden de değerini korumalı ve yatırımcısının alım gücünü geriye götürmeyecek şekilde fayda sağlayabilmelidir. Bu durum enflasyonun ve faizlerin dalgalı seyir göstermemesini ve çok yüksek ve düşük büyüme yerine dengeli ve istikrarlı bir büyüme gereksinimi duymaktadır. Ülkemizin kuruluşundan bu yana ortalama alındığında her ne kadar istikrarlı bir büyümeden söz edilebilecek olsa da enflasyonun büyüme ile birlikte artması ekonomik istikrar yönünden sıkıntılar doğurmaktadır.

2.3.6.3 Volatilité

Volatilité kelimesi sözlükte "oyunaklık" anlamına gelmektedir. Finansal piyasalarda ise volatiliteden kasıt fiyatlardaki değişimin ne kadar yüksek aralıklarla gerçekleştiğini, finansal ürünün fiyat hareketleri arasındaki farkın büyüklüğünü ölçmesidir. Ülkemizde ekonomik istikrarın bir bütün olarak sağlanamaması nedeniyle finansal ürün hareketlerinde ciddi oyunaklıklar meydana gelmektedir. Bir yatırımcı gözünden bakıldığında bu oyunaklık belirsizlikleri artırdığından riskleri de artırmaktadır. Risk ve Girişim Sermayesi'nin zaten doğal bir riski olması nedeniyle bunun yanına Volatilité eklendiğinde Risk ve Girişim

Sermayesi uygulamalarının hayat bulması daha da zorlaşmaktadır.

2.3.6.4 Faiz Oranları

Faiz banka ve benzeri bir yere ya da bir kimseye belli bir süre işletilmek üzere ödünç verilen paranın kullanımına karşılık olarak alınan kâr; başkasının parasını belli bir süre kullanmak, işletmek için ödenen para olarak tanımlanmaktadır. Faizi tahsil eden kişi ya da kurumlar söz konusu ödünç verdikleri paranın ne şekilde kullanılacağına karışmayarak sadece belirlenen süre sonunda işletme bedelini faiz olarak tahsil ederler. Ülkede faiz oranlarının yüksek olması Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarını doğrudan etkilemektedir. Şöyle ki; yüksek faiz oranlarında para sahipleri paralarını zaten yüksek getiri sağlayan faiz temelli finansal araçlara yatıracak bu paralar da dolayısıyla Risk ve Girişim Sermayesi projelerine kaynak olamayacaktır. Düşük faiz oranları bulunan ülkelerde yatırımcılar düşük faiz getirileri ile tatmin olmayacak ve ellerinde paralarını Risk ve Girişim Sermayesi araçlarının da içinde bulunduğu doğrudan yatırım olabilecek nitelikteki kurum ve kuruluşlara yönlendirebilecektir.

2.3.6.5 Risk ve Girişim Sermayelerinin Mevcut Uygulama Sayıları

Risk ve Girişim Sermayelerinin uygulama sayısındaki azlık bu alanda yatırım yapmak isteyen yatırımcılar yönünden risk algısını olumsuz yönde etkilemekte, söz konusu yatırımların görünenden daha fazla riske sahip olduğu algısını yaratmaktadır. Bu uygulamaların az olması bu uygulamaya ihtiyaç duyan kişilerin de bu uygulama üzerinden kaynak temini yönündeki umutsuzluğuna neden olmaktadır. Özellikle bu türden uygulamaların az oluşu Risk ve Girişim Sermayesi alanındaki uygulamalara ilişkin genel geçer yol haritalarının oluşmasına olanak tanımamaktadır. Her bir Risk ve Girişim Sermayesine dönük hazırlanan projenin yatırımcı ve girişimci haklarını koruyabilmek adına gizlilik içermesi nedeniyle bu alana girmek isteyen yatırımcı ve girişimcilerin bu uygulamaların içeriklerine erişememesine neden olmaktadır. Bu durum ise bu tür riskleri üstlenmeyi göze alabilecek çok az sayıda kişi ve kuruluşun bu uygulama üzerinden iş modeli geliştirmesine neden olduğundan Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarına dahil olacak yeni kişi ve kurumlar yönünden tecrübesizlikten kaynaklı risk algısının yüksek olmasına sebebiyet vermektedir.

2.3.6.6 Pazar Araştırmalarının Yaygın Olmayışı

Risk ve Girişim Sermayesi projelerinin değerlendirme aşamasında başarıya ulaşıp ulaşmayacağına yahut riskin büyüklüğünün doğru bir şekilde saptanabilmesi için en önemli hususlardan birisi de ortaya çıkacak ürün veya hizmetin pazarda karşılık bulup bulamayacağı bilgisidir. Ülkemizde Pazar Araştırma şirketlerinin henüz KOBİ düzeyindeki işletmelere hizmet verebilecek ücret aralığına sahip olmaması nedeniyle yeni girişimciler pazar araştırmalarından yeterince faydalanamamaktadır.

Girişimci ve yatırımcı yönünden pazarın ihtiyaçları ve talebi doğru olarak ölçülemediği zamanda Risk ve Girişim Sermayeleri uygulamalarının mevcut riskleri daha da artmaktadır. Bunun yanı sıra Risk ve Girişim Sermayesi yapısal olarak karını maksimize edebilmek adına kendi talebini yaratacak ürünler arz etmeyi hedeflediğinden pazar araştırması yapılması yönünden de önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Ülkedeki pazar araştırmalarının KOBİ düzeyine yaygınlaşması halinde pazara sunulacak ürün ve hizmetlerin potansiyel karları söz konusu projelerin değerlendirilebilmesi açısından büyük kolaylık sağlayacaktır.

2.3.6.7 Hukuki Alt Yapı ve Ortaklık Kültürünün Eksikliği

Risk ve Girişim Sermayesi'nin paydaşları önemli bir fırsat olarak görmüş oldukları ürün ve hizmetlerin kendilerine pazar yaratmasını beklemektedirler. Girişimci ve yatırımcının güçlerini birleştirerek bu pazarın oluşturulması ve doyurulması yönünde amaç birliği içerisinde hareket etmektedirler. Bu durum birbirleri ile hiç bir bağı olmayan kişi ve kurumların aynı gaye için bir arada adaletli bir şekilde çalışmasını gerektirmektedir.

Ülkemizde birbirleri ile hiçbir bağı olmayan kişi ve kurumların aynı gaye için bir arada çalışabilmesi çok sık gözlemlenebilen bir husus değildir. Taraflar arasındaki çıkar çatışmaları söz konusu çoğu zaman bu ortaklığı sona erdirme noktasına gelmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi de hukuk alt yapısının ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözmekteki yavaşlığıdır. Ortaklar mevcut sorunları hukuk yolları ile çözmeye kalktıklarında sadece yerel mahkeme yargılamaları birkaç yıl sürebilmektedir. Bu da ortaklık

kültürünün oluşmasına ve ortağa güven duymaya önemli ölçüde zarar vermektedir. Ortakların arasındaki hukuki bir anlaşmazlığın çözümünün uzunca bir süre alacağına gerçeği insanları ortaksız, kendi imkanları ile hedefe yürümeye zorlamaktadır. Ülkemizde şirketler hukukunda azınlık hakları her ne kadar kağıt üzerinde detaylıca düzenlenmiş görünmekteyse de ortaklar arasında yaşanan hukuki uyuşmazlıklar her halükarda yıllar süren davalara dönüşmektedir.

Risk ve Girişim Sermayeleri'nde en büyük zorluklardan birisi de mevcut projeyi yürüten şirketin ne şekilde yönetileceğidir. Kağıt üzerinde işi bilen ve yapacak olan girişimci iken kaynak sağlayan yatırımcı yatırmış olduğu kaynağa karşılık şirketi tek başına yönetmek istemektedir. Bu durum da önemli çıkar çatışmalarından birini oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra ülkemizde marka ve patent hukukunda da önemli eksiklikler yer almaktadır. Bu nedenle bir çok ürün ve hizmet mucidi tarafından koruma altına alınmaya çalışılmamaktadır bile. Bu durum da Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında yeni üretilecek ürün ve hizmetlerin hukuken korunamaması tehlikesini doğurmakta, yatırımcı ve girişimci yönünden bu tür riskler mevcut risklere eklendiğinde Risk ve Girişim Sermayesi projeleri uygulanma olanağı bulamamaktadır.

2.3.6.8 Özel Sektörün İlgisizliği

Özel sektör yatırımcıları Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarına yeterli ölçüde ilgi göstermemektedir. Bunun en önemli sebebi mevcut proje risklerine ek yukarıda da sözü edilen ekonomik koşullar Risk ve Girişim Sermayesi gibi uzun süreli yatırımların olası getirilerinin enflasyon karşısında erime riskidir.

Bununla birlikte değerlendirmeye konu olabilecek detaylarla hazırlanmış proje azlığı ve bu projeleri değerlendirebilecek yetkinlikte kuruluşların az sayıda olması da yatırımcılar açısından önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu durum Risk ve Girişim Sermayesi'ni kısıtlı bir kesim için vergi planlama aracı olarak kullanmaya itmiştir. Uygulaya bakıldığında bir çok Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketi grup şirketler üzerindeki plan ve projelere yatırım yaparak Ar-Ge maliyetlerini bu sayede vergi avantajından faydalan-

dırmaktadır.

2.3.6.9 Girişimcilik Kültürü Eksikliği

Risk ve Girişim Sermayesi'nin gelişmesindeki en önemli eksikliklerden biri ise girişimcilerin proje üretmeye yönelik cesaretsizlikleri ve söz konusu projeyi oluşturabilecek nitelikte ve nicelikte insan gücü bulamamasından kaynaklanmaktadır. Pratik zekası ve üretkenliği olmasına karşın ülkemiz girişimcileri araştırma ve doküman hazırlamak yerine kendi erişebildikleri kaynaklar ile deneme yanılma yolunu tercih etmektedir. Bu durum ise ülkemizde girişimcilik kültürünün başarıya ulaşabilecek şekilde organize edilmediğinin, mevcut bir kültürün olduğunun ancak bu mevcut kültürün Risk ve Girişim Sermayesi yapısına uygun olmadığı açıktır.

2012 yılında İç Anadolu Bölgesindeki gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerine yapılan bir akademik çalışmada bölgedeki gençlerin girişimcilik eğilimlerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Girişimcilik sorununun temelindeki nedenler kültürel miras, eğitim, sermaye sorunları olarak nitelendirilmiştir. (Öneren, 2012)

2014 yılında yapılan bir başka akademik çalışmada ise bireylerde girişimcilik davranışının ortaya çıkmasını etkileyen girişimcilik eğilimi Amerika ve Türkiye'deki üniversite öğrencileri üzerinde incelenmiştir. Çalışmaya Amerika'dan SUNY Cortland Üniversitesi'nin İktisat bölümü öğrencileriyle Türkiye'den Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümü öğrencileri olmak üzere toplam 417 öğrenci katılmıştır. Amerikan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin, Türk üniversite öğrencilerinin eğilimlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Özdemir, 2015)

Bunların yanı sıra girişimcilik kültürüne doğrudan katkı sağlayacak olan bilimsel bakış açısı ülkemizde henüz yeni lisans düzeyinde öğretilmeye başlanmaktadır. Bilimsel bakış açısının yoksunluğu bilimsel araştırma tekniklerinin Girişimci düzeyine inememesine sebep olmaktadır. Üniversite - Özel Sektör iş birliği ise halen verimli çalışmalar çıkarılabilmesi için gerekli olan noktadan çok uzaktadır.

2.3.7 Risk ve Girişim Sermayesinde Vergi Uygulamaları

Risk ve Girişim Sermayeleri yönünden vergi uygulamaları yapısal olarak üç perspektiften bakılmaktadır. Bunlardan birincisi Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları'nın elde edeceği karlar üzerindeki sübvansiyonlar, ikincisi Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları'na yatırım amacıyla kaynak aktarımı yapan tam mükellefiyete tabi olanlar ile dünya literatüründe melek yatırımcı olarak bilinen Bireysel Katılım Sermayesi'ne yatırım yapan dış yatırımcıların üzerine atılı vergisel sübvansiyonlardır.

Devlet yapmış olduğu bu düzenlemelerde özetle Risk ve Girişim Sermayesi'ne konu projelere yapılan yatırımları vergi matrahının dışına çıkarılmasına müsaade etmekte ve tahsil etmiş olduğu vergiden vazgeçmektedir.

2.3.7.1 GSYO Şirketleri ve GSYF Yönünden Vergisel Durum

Resmi Gazete' nin 30.12.2012 tarih ile 28513 sayılı nüshasında 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 48. ve 49. maddeleri gözetilerek Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları'na ilişkin usul ve esaslar SPK'nın III-48.3 "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği" ile yeniden düzenlenmiştir. Bahse konu tebliğ 09.10.2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu tebliğde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları'nın kuruluşundan çalışma esaslarına kadar bütün düzenlemeler kapsamlıca ele alınmıştır.

Ayrıca 15.06.2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 6322 sayılı yasa göre 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre Türkiye' de kurulu Girişim Sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları Kurumlar Vergisi'nden istisna kapsamındadır. Ayrıca aynı kanunun madde 15/3 maddesi kapsamında 5/1-d'ye atıfta bulunmak suretiyle bahsi geçen kazançlardan, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurum bünyesinde %15 oranında vergi kesintisi yapılacağı ifade edilmektedir.

2.3.7.2 GSYO Şirketlerine GSYF'na Yatırım Yapanlar Açısından Vergisel Durum

Resmi Gazetede yayınlanan 6322 sayılı Kanunun ' un 15. maddesi ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesi düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilmesine olanak tanımış ancak bu fonun kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca söz konusu düzenlemede GSYOlarına aktarılmak için vergi matrahından ayrılan tutarların başka amaçlarla kullanılmayacağı, kullanılması halinde gecikme zammı ile birlikte vergi tarhiyatı gerektireceği, şayet GSYO lara aktarılsa bile GSYO lardan edinilmiş hakların geri satılması halinde ise ilgili dönemde matrahtan ayrılan kısım doğrudan matraha ilave edilerek vergiye tabi tutulacağı açıklanmıştır.

Yukarıdaki düzenlemede özetle şirketlerin edinmiş oldukları karları GSYO 'na aktarmaları halinde aktarılan kısma isabet eden vergilerin aktarılan tutarlar (edinilmiş haklar) geri çekilinceye kadar erteleneceği düzenlenmiştir. Geri çekilme hususu GSYO lara yapılan yatırımlardan elde edilen kar paylarını değil girişime yapılan katılma paylarının geri satılması halinde ortaya çıkan durumu ifade etmektedir.

2.3.7.3 Bireysel Katılım Sermayesi Lisansı ile Yatırım Yapanlar Açısından Vergisel Durum

Bireysel Katılım Sermayesi 'nin yasal altyapısı 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer almaktadır. Bireysel Katılım Sermayesi 4059 sayılı kanuna Ek Madde 5 olarak 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak tanımlanmıştır. Bireysel Katılım Sermayesi lisansına sahip yatırımcıların vergi ile ilgili düzenlemeler ise 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 6327 sayılı Yasanın 10 uncu maddesiyle eklenen ve güncel olarak 193 Sayılı Kanunun Geçici 82 inci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme aşağıdaki gibidir:

Bu düzenleme ile bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişiler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra iktisap ettikleri tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bunun yanı sıra ilgili mevzuatta sözü edilen kurumlar tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan bireysel katılım yatırımcıları için bu oran %100 olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

İlgili mevzuatta yıllık indirim tutarının 1 Milyon TL'yi aşamayacağı, ilgili yıl kazancından indirilmeyen kısım içinse belirlenen yeniden değerlendirme oranları dikkate alınarak izleyen yıllarda indirim konusu yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Şayet ilgili yatırımın iki tam yıl elde tutulma şartının yerine getirilmemesi halinde ise söz konusu indirim nedeniyle vergi ziyayı doğmuş olacağı açıklanmıştır.

Bireysel katılım yatırımcılarının vergi desteklerinden yararlanabilmesi için, ilgili mevzuatta belirlenen iştirak hisselerini almadan önce Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış olmaları ve lisans kapsamında ortaklık kurdukları kurumlar tarafından yapılacak faaliyetleri beyan etmeleri şart koşulmuştur. Sözü edilen mevzuat bireysel katılım yatırımcılarının iştirak ettikleri kurumun doğrudan veya dolaylı olarak ya da ayrı ayrı veya birlikte hakim ortağı olamayacağını ileri sürmektedir. Doğrudan yatırımcının yanı sıra eşinin, kendisinin veya eşinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımlarının ya da idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan ya da nüfuzu altında bulunan kurumlara iştirak edemeyecekleri düzenlenmiştir.

Söz konusu kanun her ne kadar Bireysel Katılım Sermayesi başvurularını 31.12.2017 tarihi ile sınırlamış ise de 01.01.2018 tarihin ve 30288 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 2017/11176 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3. maddesi ile bu süre 31.12.2022 tarihine

kadar (bu tarih dahil) uzatılmıştır.

Özetle devlet Hazine Müsteşarlığı'na başvuruda bulunarak gerekli şartlara haiz melek yatırımcıların asgari 20.000.-TL azami 1.000.000.-TL yapmış olduğu iştirak yatırımlarını 2 yıl süreyle elde tutma şartıyla %75' ini, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara yapılan yatırımların ise %100' ünü Gelir Vergisi matrahından düşme imkanı tanımış, kullanılmayan kısımları ise yeniden değerlendirme oranları ile sonraki yıllarda Gelir Vergisi matrahlarından indirilmesine müsaade etmiştir.

BÖLÜM 3

TÜRKİYE' DE YATIRIMCILAR YÖNÜNDEN RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ İLE KAMU OTORİTELERİNİN KONUYA YAKLAŞIMI

Türkiye' de Risk ve Girişim Sermayesi uygulamaları doğrudan yasal mevzuatı yayımlanarak yürürlüğe girmemiştir. Özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında dünyada bulunan kaynak kıtlığı ülkeleri farklı yatırım modelleri aramaya itmiş, Türkiye de bu arayışların içerisindeki ülkeler arasında yer almıştır. Bu arayışın sonucunda üretim ve istihdam için gerekli tedbirlerin alınmasını öncelikli görmüştür. Üretime yönelik altyapının kurulmasıyla birlikte yurt dışına giden kaynakları azaltabilmek amacıyla araştırma ve geliştirme faaliyetlerini destekleyici önlemler almaya çaba göstermiştir. Bu amaçla bir çok kuruluş ve örgütün içerisinde bu yönde faaliyetlere destek sunmayı amaçlamıştır. Gerek vergi sübvansiyonları gerekse de doğrudan verilen teşvikler bu amaca yönelik hareketler olarak nitelendirilmektedir.

1963-1967 yılları arası için düzenlenen Birinci Kalkınma Planında sınırlı kaynakların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için teknolojinin önemi göz önünde bulundurulmuştur. "Bir bütün olarak araştırma, endüstriyel, teknolojik, iktisadi ve sosyal konularda gelişmeyi destekleyen ve hızlandıran en önemli unsurlardandır. Kalkınmanın kapsadığı her alanda çeşitli problemlerin Türkiye'ye uygun çözüm yollarının en doğru, en verimli ve en çabuk sonuçlanacak şekilde bulunması araştırma yoluyla sağlanacağı" ifade edilmiştir. Aynı kalkınma planında devlet ve özel sektör için ileri teknolojiden geniş ölçüde faydalanmayı, yatırım kararlarında teknolojik imkan ve ilerlemeleri daima göz önünde tutmayı ve teşvik etmeyi yatırım politikası haline getirmiştir. Ayrıca söz konusu planda "Tabii bi-

limlerde temel ve uygulamalı araştırmaları teşkilatlandırmak, bunlar arasında işbirliğini sağlamak ve araştırma yapmayı teşvik etmek üzere bir Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu kurulacaktır. Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu, araştırmaların plân hedeflerini gerçekleştirecek alanlara yönelmesinde ve buna göre öncelik almasında yardımcı olacaktır." denilerek bu yatırım politikasının bir diğer ürünü olan TÜBİTAK'ın 1963 yılında kurulmasına sebep olmuştur. (Devlet Planlama Teşkilatı, 1963)

1983 yılında Devlet Planlama Teşkilatı ve TÜBİTAK'ın ortak çalışması ile Türk Bilim Politikası: 1983 - 2003 başlıklı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu alışma sonucunda Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurumu diye bir kurum ihdas edilmesi önerilmiş olup söz konusu kurum 1983 yılında çıkarılan 77 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Kurumun etki alanı "*Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan üniversiteler dahil tüm kamu kuruluşları, bu faaliyetlerin yönlendirilmesi ve koordinasyonu açısından bu KHK'nın kapsamındadır.*" olarak oldukça geniş olarak tanımlanmıştır. Aynı Kanun Hükmünde Kararnamede söz konusu kurulun alacağı kararların uygulanması ile ilgili tüm kuruluşlar görevlidir denilerek kurula üye kurumlara büyük sorumluluklar yüklenmiştir.

Risk ve Girişim Sermayesi ile ilgili en önemli oluşumlardan birisi de 1990 yılında kurulan KOSGEB'dir. Kurulduğu tarihten 2009 'a kadar sadece imalat ve üretim sektörlerine destek sağlayan KOSGEB 05.05.2009 tarih ve 27219 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 5981 sayılı kanun ile birlikte hizmet ve ticaret sektörlerini de destekleyen bir konuma gelmiştir.

1991 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile Dünya Bankası arasında imzalanan Teknoloji Geliştirme Projesi İkras Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Dünya Bankası Teknolojik Araştırma Geliştirme amacıyla kurulacak bir vakfın finansmanını sağlamaktaydı. Söz konusu kuruluşun vakıf niteliğinde olmasının sebebi ise hem devletin hem de özel sektör temsilcilerinin birlikte söz ve karar sahibi olacakları ama her iki tarafa karşı da bağımsız olabilecek daha esnek ve etkin bir kuruluş arayışından kaynaklanmaktadır. Bu amaçla 1991 yılında Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı kuruldu. 1992 yılında Dünya Bankasından temin edilen kaynağın 43.3 milyon dolar karşılığı TTGV 'ye aktarılmıştır.

1993 yılında ise Risk ve Girişim Sermayelerinin hukuki alt yapısı kurularak SPK tarafından Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği yürürlüğe girmiştir. Söz konusu tebliğ 1998, 2003 ve 2013 yıllarında çeşitli değişimlere uğramış olmasına karşın 1993 yılından 2003 yılına kadar irili ufaklı ve yurt dışı kaynaklı birkaç girişim sermayesi faaliyeti gerçekleşmiştir.

Yukarıda sözü edilen gelişmeler çerçevesinde bugün bir çok kamu kurumu ile sivil toplum kuruluşları Risk ve Girişim Sermayesinin temelini oluşturan Araştırma ve Geliştirme faaliyetlerinin daha etkin sürdürülebilmesi için oluşturduğu bir çok destek ve teşvik mevcuttur. Bu destek ve teşvikler gerek ürün ve hizmetlerin gelişmesi için gerekli Ar-Ge ortamını sağlamakta gerekse de yatırımcılar yönünden farklı yatırım araçları oluşmasına olanak tanımaktadır.

Amerika ve Avrupa' da Risk ve Girişim Sermayelerine yönelik ülkemize kıyasla daha fazla tecrübeleri bulunmaktadır. Bu nedenle Risk ve Girişim Sermayelerine ilişkin verilerin kayıt altına alınması ve istatistiki rapor oluşturulmasına yönelik altyapı mevcuttur. Bu bölgelerde yapılan faaliyetlerin sonuçları ilgili kuruluşlar tarafından düzenli temin edilerek raporlanmaktadır.

Buna karşın Türkiye 'de Risk ve Girişim Sermayelerine ilişkin faaliyetlerin düzenli raporları bulunmamaktadır. Bunun sebebi Risk ve Girişim Sermayelerinin günümüzde yeni tanınmaya başlanması ve bunların raporlarının sunulduğu ve denetleyicisi tek bir kurum olmamasından kaynaklanmaktadır. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Girişim Sermayesi Yatırım Fonları raporlamalarını SPK 'ya yapmakta, lisanslı Melek Yatırımcılar yatırım yaptıkları girişimlere ilişkin faaliyetlerini Bireysel Katılım Yatırımcı Ağları aracılığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığına sunmaktadır. Yurt dışı yabancı Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcıları ise ülkemizde doğrudan yatırım yaptıkları kurum ve kuruluşlara ilişkin yatırımlarını ve bu yatırımların sonuçlarını hiç bir kuruluşa iletmemektedir.

3.1 RİSK VE GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIMCILARI

Risk ve Girişim Sermayelerinin en önemli unsurlarından birini yatırımcılar oluşturmaktadır. Yatırımcılar potansiyeli olan iş fikirlerine kaynak sağlayarak söz konusu iş fikrinin başarıya ulaşabilmesi için girişimcilere gerek maddi, gerek iş ağı gerekse de sahip oldukları tecrübeler ışığında destek verirler.

Finans perspektifinden yatırım Sermaye Yatırımları ve Finansal Yatırımlar olarak tanımlansa da Risk ve Girişim Sermayeleri söz konusu olduğunda literatürde henüz tanımlanmamış bir yatırım şekli olan ve adını Tecrübe Yatırımı olarak nitelendirebileceğimiz yatırım sistemi de iş fikrinin diğer tarafı olan girişimciye ve iş fikrinin kendisine yapılan yatırım açısından son derece önem arz etmektedir.

Yatırımcılar açısından Risk ve Girişim Sermayesi talebinde bulunan girişimcilere yatırım yapma yöntemleri değişiklik göstermektedir. Her bir yatırım yapma metodunun birbirlerinden farklı işleyişleri, avantajları ve dezavantajları vardır. Yatırımcının yatırımını hangi yöntem ile yapacağını belirleyen unsurlar ise hukuki kısıtlar ve serbestlikler, devlet sübvansiyonları, girişime parasal katkısının yanı sıra iş fikri için sarf edeceği şahsi mesaisi ve iş fikrine yapmış olduğu yatırımı hangi yöntem ile tekrar nakde dönüştürebileceğine ilişkin stratejilere göre değişmektedir.

Risk ve Girişim Sermayesi kapsamında yatırımda bulunacak olan yatırımcıların izleyebilecekleri üç yatırım metodu bulunmaktadır. Bunlar:

1. GSYO Şirketleri Aracılığıyla Yatırım
2. Melek Yatırımcı Olarak Yatırım
3. Risk ve Girişim Sermayesi Fonları Üzerinden Dolaylı Yatırım

3.1.1 Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları yapısı SPK tarafından düzenlenerek ilk 1992 yılında ülkemiz mevzuatına giriş yapmıştır. SPK üzerinden yasalaşan GSYO şirketlerinin mevzuatı dünya üzerindeki başarılı örnekler model alınarak oluşturulmuştur. Gerek ilk çıktığı zamanlardaki hali ile gerekse de daha sonra çeşitli zamanlarda değiştirilen hali ile GSYO şirketleri uzun vadeli, faizsiz ve vergi teşvikinin de ön planda olduğu bir yapı olarak süregelmektedir.

GSYO olarak adlandırılan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak girişim sermayesi yatırımlarına yönelten ortaklıklardır. GSYO girişim sermayesi yatırımlarının gerçekleştirilmesinde kullanılan araçlardan biridir. Sonuçta girişim sermayesi yatırımı bir yatırım kararı olup, bunu kişiler veya herhangi bir şirket de yapabilir. Bir GSYO aynı zamanda bir kurumsal yatırımcı ve bir sermaye piyasası kurumudur. Bu sebeple GSYO'ların faaliyetlerinde sermaye piyasası mevzuatına uyum sağlaması gerekmektedir. Portföyündeki girişim sermayesi yatırımlarından kar sağlayan girişim sermayesi yatırım ortaklığı, yılsonunda bu karı ortaklarına temettü olarak dağıtabilmekte ve böylece girişim sermayesi gelirini ortaklarına aktarabilmektedir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları girişim sermayesi yatırımlarına portföy değerlerinin en az %50'si oranında yatırım yapmak zorundadırlar. Asgari %50 oranı sağlanamazsa SPK'ya başvurulur ve SPK yapacağı değerlendirmede bir defaya mahsus olmak üzere ortaklığa bir yıl süre tanıyabilir. (Sermaye Piyasası Kurulu, 2018a)

GSYO şirketlerinin yatırım yapılabilecek şirketler yönünden teknik ve/veya sermaye desteği sağlamayı amaçlamaları ve bu amaçlarını gerçekleştirebilecek yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. GSYO şirketleri borsada işlem gören başka bir deyişle halka açık şirketlere yatırım yapabileceği gibi borsada işlem görmeyen şirketlere de yatırım yapabilmektedirler. Ancak GSYO'lar borsada işlem gören şirketlerin sadece borsada işlem görmeyen paylarına diğer bir deyişle halka açık olmayan paylarına yatırım yapabilirler. Bunun sebebi GSYO şirketlerinin doğrudan sermaye ile bilgi ve tecrübe desteği sağlaması gerekliliğidir. Halka açık şirketlerin halka açık paylarına yapılacak yatırımlar GSYO şir-

ketlerinin girişim yatırımları değil finansal yatırımlar olarak değerlendirilmektedir.

SPK mevzuatı üzerinden GSYO şirketlerinin faaliyetlerini daha rahat açıklayabilmek için bazı kavramların açıklanma ihtiyacı bulunmaktadır. Bu kavramlar 09.10.2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.3) esas alınarak açıklanmaktadır:

Girişim sermayesi yatırımı: Anonim ve Limited şirketlerin doğrudan veya sözü edilen tebliğde tanımlanan yurt içinde kurulu özel amaçlı şirketler ve yurt dışında yerleşik kolektif yatırım kuruluşları vasıtasıyla dolaylı olarak sermaye aktarımı veya pay devri yoluyla ortak olmaları ya da girişim şirketlerinin ihraç ettiği borçlanma araçlarına yatırım yapan bunların yanı sıra borç ve sermaye finansmanının karması olarak yapılandırılmış finansman sağlayan yatırım türüdür.

Girişim şirketi: Türkiye’de kurulu veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketlerdir.

Halka açık pay statüsü: Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde borsada işlem görebilir pay olarak izlenen paylarını ifade etmektedir.

Lider sermayedar: Ortaklık hisse senetlerinin halka arz edilmesi sonrasındaki pay edinimleri hariç olmak üzere, ortaklıkta tek başına veya bir araya gelmek suretiyle sermayenin asgari %25’i oranında pay sahibi olan ortak ya da ortaklarıdır.

Nitelikli yatırımcı: Kurulun ilgili düzenlemelerinde tanımlanan gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurum ve kuruluşları ile 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelikte tanımlanan bireysel katılım yatırımcısı lisansına sahip kişileri ifade etmektedir.

Ortaklık: Girişim sermayesi yatırım ortaklığını ifade etmektedir.

Portföy: Ortaklığın aktifinde yer alan girişim sermayesi yatırımları, sermaye piyasası araçları, Takasbank para piyasası ve ters repo işlemleri, Türk Lirası veya yabancı para

cinsinden mevduat/katılma hesapları ve kurulca uygun görülen diğer varlık ve haklardan oluşan malvarlığını ifade etmektedir.

Yönetim kontrolü: Tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber doğrudan veya dolaylı olarak bir ortaklıktaki oy haklarının %50'sinden fazlasına veya imtiyazlı payların mevcut olması halinde genel kurulda yönetim kurulu üye sayısının salt çoğunluğunu seçme veya genel kurulda söz konusu sayıdaki üyelikler için aday gösterme hakkını veren imtiyazlı payların çoğunluğuna sahip olunmasını ifade etmektedir.

SPK açısından bakıldığında GSYO şirketlerinin faaliyetleri aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır.(Sermaye Piyasası Kurulu, 2018a)

- Girişim şirketlerinin yönetimine katılabilir, bu şirketlere danışmanlık hizmeti verebilir,
- Portföylerini çeşitlendirmek amacıyla ikinci el piyasalarda işlem gören sermaye piyasası araçları ile para piyasası araçlarına (mevduat vs.) yatırım yapabilir,
- Türkiye'deki girişim sermayesi faaliyetlerine yönelik olarak danışmanlık hizmeti vermek üzere yurtiçinde ve yurtdışında kurulu danışmanlık şirketlerine ortak olabilir,
- Yurtiçinde kurulu portföy yönetim şirketleri ile yurtdışında kurulmakla birlikte faaliyet kapsamı sadece yurtiçinde kurulu girişim şirketleri olan portföy yönetim şirketlerine ortak olabilir.
- Belirli şartları sağlayarak girişim sermayesi portföyüne yönelik portföy yöneticiliği hizmeti verebilir,
- Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Piyasasında piyasa danışmanlığı hizmeti verebilirler.
- GSYO'lar ayrıca bir yıldan kısa vadeli olanlar için en son bağımsız denetimden geçmiş mali tablolarında yer alan özsermayelerinin yarısını, bir yıl ve daha uzun vadeli olanlar için özsermayelerinin iki katını aşmamak kaydıyla borçlanabilirler.

3.1.1.1 Hukuki Statüleri

30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun Yatırım Ortaklıkları sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, girişim sermayesi yatırımları ile Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyleri işletmek amacıyla, paylarını ihraç etmek üzere kurulan sabit veya değişken sermayeli anonim ortaklıkları olarak tanımlanmıştır. Bu tanım sadece Girişim Sermayesi yatırım ortaklıkları için değil aynı zaman da Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları için de genel bir çerçeve sağlamaktadır.

SPK tarafından 20/3/2003 tarihinde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği yayınlanmış ve risk sermayesi, girişim sermayesi olarak ifade edilmiştir. Bu Tebliğin amacı, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının kurucularına ve kuruluş usullerine, hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması ve halka arzına, yönetimine ve yöneticilerinde aranacak niteliklere, faaliyet konuları ve portföy sınırlamaları ile kamuyu aydınlatma yükümlülüklerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Zaman içerisinde bu genel çerçeve içerisinde bir çok uygulama tebliği çıkmış olmak ile birlikte 09.10.2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.3) ile geçmişte yapılan revizyonların tamamı yürürlükten kaldırılarak son tebliğde gerekli bütün güncellemeler yeniden yayımlanmıştır.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının hukuki minvalde önemli görülen özellikleri ve faaliyet şartları aşağıdaki gibidir.

Kuruluş Şartları Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının kuruluş şartları TTK tarafından belirlenen kuruluş usul ve esaslarına ek bazı usul ve esaslar barındırmaktadır. Bu ek usul ve esaslar temelde SPK'nın onayına tabi olmak birlikte SPK tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetlenmektedir.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı şirketlerinin kayıtlı sermayeli anonim ortaklık

şeklinde kurulması, kayıtlı sermayeli anonim ortaklık olması veya esas sermaye sistemine tabi anonim ortaklık niteliğinde olup kayıtlı sermaye sistemine geçmek için Kurula başvurması esastır.

Kuruluştaki başlangıç sermayesinin, dönüşümde ise Kurul düzenlemelerine uygun olarak düzenlenmiş ve bağımsız denetimden geçirilmiş finansal tablolarındaki mevcut ödenmiş veya çıkarılmış sermayesi ile öz sermayesinin her birinin 20.000.000 TL'den az olmaması gereklidir. Kuruluş ve dönüşümde paylarının nakit karşılığı çıkarılması ve pay bedellerinin tam ve nakden ödenmesi gerekmektedir.

Bu şekilde kurulacak şirketlerin ticaret unvanında mutlaka "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı" ibaresinin bulunması şarttır. Kurucu ortakların veya mevcut ortakların sözü edilen tebliğde öngörülen şartları taşımaları gerekmektedir. Esas sözleşmesinin Kanun ve bu sözü edilen tebliğ hükümlerine uygun olması veya mevcut esas sözleşmesini Kanun ve bu Tebliğ hükümlerine uygun şekilde değiştirmek üzere Kurula başvurmuş olması gerekmektedir.

Kurulan bu şirketin Yönetim kurulu üyelerinin ve genel müdürün sözü edilen tebliğde öngörülen şartları taşımaları şarttır. Başlangıç sermayesinin/çıkarılmış sermayenin %25'i oranındaki paylarının, söz konusu tebliğde belirlenen süre ve esaslar dahilinde halka arz edileceğinin veya nitelikli yatırımcılara satılacağı Kurula karşı taahhüt edilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca kurucu veya mevcut ortaklardan en az birisinin lider sermayedar olması zorunludur.

Faaliyet Kapsamı ve Çeşitli Sınırlamalar Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının yapacağı yatırımlar yönünden belirli sınırlamaları mevcuttur.

GSYO şirketinin yönetim kontrolüne sahip olan ortaklarının, yönetim kurulu üyelerinin ve genel müdürün yönetim kontrolüne sahip oldukları şirketlere yatırım yapamazlar. Buna karşın yukarıda belirtilen kişilerle birlikte, ilişkili taraf olmayan şirketlere eş anlı

yapılan yatırımlar, bu bent kapsamında değerlendirilmez. Girişim sermayesi yatırımlarına, ortaklık aktif toplamının en az %51'i oranında yatırım yapmak zorundadırlar. Yani şirket varlıklarının %51 'i girişim yatırımına dönüşmek zorundadır.

Bilindiği üzere sözü edilen tebliğde girişim sermayesi yatırımları dışında portföylerini çeşitlendirmek amacıyla, borsada işlem gören veya görmek üzere ihraç edilen sermaye piyasası araçlarına, borsada ters repo işlemlerine, Takasbank Para Piyasası işlemlerine ve yatırım fonu katılma payları ile TL ve döviz cinsinden vadeli-vadesiz mevduat ve katılma hesabına yatırım yapabilir. Yatırım fonu katılma payları hariç sermaye piyasası araçlarının alım satımlarının borsa kanalıyla yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılan yatırımlarda, tek bir ihraçcının ihraç etmiş olduğu sermaye piyasası araçlarına ortaklık aktif toplamının en fazla %10'u oranında yatırım yapabilirler.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları' nın Türkiye'deki girişim sermayesi faaliyetlerine yönelik olarak danışmanlık hizmeti vermek üzere yurtiçinde ve yurtdışında kurulu danışmanlık şirketlerine ortak olabilmemesinin yanı sıra Yurtiçinde kurulu portföy yönetim şirketleri ile yurtdışında kurulmakla birlikte faaliyet kapsamı sadece yurt içinde kurulu girişim şirketleri olan portföy yönetim şirketlerine ortak olabileceği açıktır. Bu kapsamdaki şirketlere ortaklık aktif toplamının azami %10'u oranında iştirak edebilirler.

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları yatırımda bulunmuş olduğu şirketler lehine ortaklık aktif toplamının azami %10'u oranında rehin, teminat ve ipotek verebilirler. Bir girişim şirketi lehine verilen ve tesis edilen rehin, teminat ve ipoteklerin tutarı ilgili girişim şirketine yapılan yatırım tutarının %25'ini aşamaz.

Yatırımlardan kaynaklanan riskin yatırıma yönlendirilen anapara miktarı ile sınırlı olması kaydıyla yurt dışında kolektif yatırım amacıyla kurulan kuruluşlara doğrudan ve dolaylı olarak yatırımlarda yurtdışında kurulu kolektif yatırım kuruluşlarına azami olarak ortaklık aktif toplamının %49'u oranında yatırım yapabilirler. Her durumda bu yatırım yapılan kuruluşun sermayesinin %20'sini aşamaz. Bu düzenleme ile yatırım yapılan şirketi Türkiye' de finanse etmek amaçlanmış olup girişime sağlanan finansmanın yurt dışına

engellenmesi amaçlanmaktadır.

Girişim şirketi niteliğindeki halka açık şirketlerin borsada işlem görmeyen paylarına ortaklık aktif toplamının azami %25'i oranında yatırım yapabilirler. Aynı sınırlama Girişim şirketlerine borç ve sermaye finansmanının karması olarak yapılandırılmış finansman için de geçerlidir. Bu haliyle GSYO şirketlerinin kaynaklarının tek bir girişim yerine daha fazla girişimi finanse etmesi amaçlanmaktadır.

Portföylerini döviz, faiz ve piyasa riskleri gibi risklere karşı korumak amacıyla, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak koşuluyla türev araçlara taraf olabilirler. KOBİ Yönetmeliği'nde tanımlanan KOBİ şartlarını taşıyan girişim şirketlerine doğrudan yapılan yatırımların tutarının ortaklık aktif toplamının %5'ini geçmesi halinde, birinci fıkranın (b) bendinde yer alan portföy sınırlaması %35 olarak uygulanır.

Bunların yanı sıra GSYO'nun TL ve döviz cinsinden vadeli-vadesiz mevduat ve katılma hesabına ortaklık aktif toplamının azami %20'si oranında yatırım sınırlaması bulunmaktadır. Bu uygulama ile de GSYO kaynaklarının finansal enstrümanlarda beklemesi değil doğrudan yatırıma dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

3.1.1.2 Faaliyet Yapıları

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının girişimlere yönelik yatırım süreçlerinde GSYO şirketinin merkeze alındığı bir faaliyet yapısı mevcuttur. Bu faaliyet yapısında gerek GSYO şirketinin doğrudan kendi sermayesi gerekse de bu dışarıdan katılan sınırlı sorumlu yatırımcılar aracılığı ile meydana gelen bir Girişim Sermayesi Fonu bulunmaktadır. Bu Girişim Sermayesi Fonu GSYO şirketinin yatırım yapmaya karar verdiği Girişim Yatırımlarına yatırım yapmaktadır.

GSYO şirketi yatırım yapmış olduğu şirketlerde yatırım yapabileceği şirketleri seçerken yatırımcıların taleplerini ve çıkış stratejisini göz önünde bulundurarak belirli yatırım kıstasları ve bu kıstasları değerlendirebilecek mekanizmalara sahip olmalıdır.

Ülkemizde yerleşik Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının göz önünde bulunduruğu genel kriterler aşağıdaki şekildedir.

Girişime Yapılacak Yatırım Tutarı: GSYO şirketleri ortaklık yapısı ve oluşan fon büyüklüklerine göre girişimlere yapacakları yatırım tutarları girişim açısından bir kıstas oluşturmaktadır. GSYO şirketleri girişimlere yatırım yapmak üzere yatırım tutarı yönünden azami ve asgari sınırlar belirlemektedirler.

Sektör: GSYO şirketleri girişimlere yatırım yaparken bazı sektör kısıtlamaları yapabilmektedir. Bu kısıtlamaların amacı GSYO şirketinin sahip olduğu iş ağı ve iş ortakları ile birlikte değerlendirdikleri sektörel tecrübe önemli bir etken oluşturmaktadır.

Finansman Evresi: GSYO şirketleri girişim yatırımı yapmak için hangi aşamada yatırım yapacakları konusunda kısıtlamalara gidebilmektedir. Genel yapı itibarıyla GSYO şirketleri girişimlere yatırım yapmak için asgari olarak Genişleme Evresi girişimleri tercih etmektedir.

Geçmiş Yıllar Performansı: GSYO şirketleri girişimlere yatırım yaparken yatırım yapacakları şirketlerin geçmiş yıllar performanslarını da göz önünde bulundurmaktadır. Belirli bir operasyonel karlılığı ve faaliyetlerini sürdürdükleri sektörlerdeki pazar payları GSYO şirketlerinin girişimlere yapacakları yatırım kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir.

Kar Beklentisi ve Büyüme Planı: GSYO şirketleri yatırım yapacakları girişimlerde yatırımın gerçekleşmesi halinde meydana gelecek sektör ortalamaların üzerinde kar beklentisi yatırım kararına doğrudan etki eden etkenlerden biridir. Bunun yanı sıra girişimin alınacak yatırım ile gerçekçi bir büyüme projeksiyonu ortaya koyabilmesi de yatırım kararına etkide bulunmaktadır.

Yönetim Kapasitesi: GSYO şirketleri yatırım yapılacak girişimlerde şirketin mevcut entelektüel sermayesini de göz önünde bulundurmaktadır. Yatırım yapılacak girişimin hızlı ve etkin kararlar alabilen, aldığı kararları uygulayabilen bir organizasyon yapısının bulunması yatırım kararına etki edecektir.

Çıkış Olanakları: GSYO şirketlerinin en dikkat ettiği hususlardan birisi de çıkış stratejilerine uygunluk olmaktadır. GSYO şirketleri ön görülen birliktelik sonucunda şirketten

çıkış için başta kendi tarafları olmak üzere bütün taraflarca uygun şartları bulunabilecek şirketlere yatırım yapma eğilimi göstermektedirler.

3.1.1.3 Ülkedeki Mevcut Durumu

Bazı ülkelerdeki uygulama modellerinde devlet GSYO şirketlerine doğrudan sermayedar olur iken ülkemizdeki uygulamalarda böyle bir durum söz konusu değildir. Mevcut düzenlemelere göre GSYO şirketlerinde Kamu sadece düzenleyici ve yönlendirici olarak yer almakla birlikte GSYO şirketlerinin süregiden faaliyetleri özel sektörün tercih ve uygulamalarına bırakılmıştır. Bu serbestlik tam bir bağımsızlık anlamına gelmemekle birlikte söz konusu GSYO şirketlerinin faaliyetlerinin denetimi ise SPK mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir.

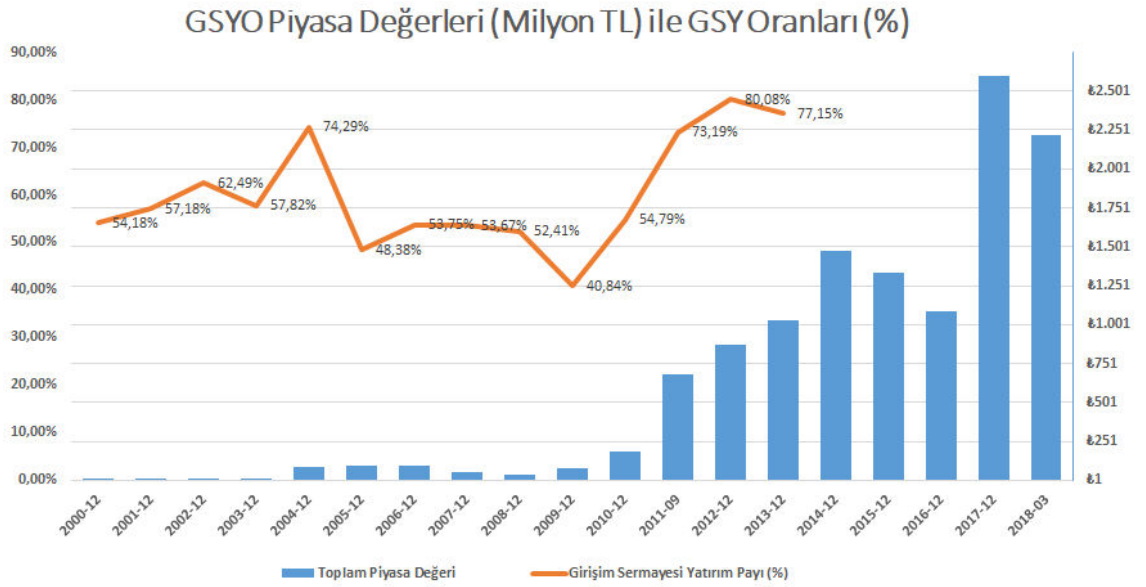
Ülkemizdeki yasal düzenlemelere göre GSYO şirketlerinin yatırım yapacağı şirket türleri ve ne şartlar altında yatırım yapılacağı konusunda kısmi bir serbestlik söz konusudur. Aynı şekilde yatırım yapılan şirketlerin belirlenen süre sonucunda çıkış stratejileri de yasal sınırlarla bağlı değildir. Bunun anlamı GSYO şirketlerinin yatırımlarını ne şekilde yapacakları ve bu yatırımlardan nasıl çıkarak kar paylarını ne şekilde dağıtacaklarına ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmamakla birlikte yasal mevzuat yatırım ve yatırımdan çıkış zamanlarında çeşitli vergi avantajları sağlamaktadır. Bu hususlara ilişkin sınırlamalar ve düzenlemeler SPK mevzuatında yer almak ile birlikte vergi avantajları ve teşvik sistemleri ise vergi mevzuatı içerisinde düzenlenmektedir.

Girişim Sermayesinin yeni bir sektör oluşturması hedeflenmekte olup, bu sektör içinde GSYOlar öncü ve merkezi bir rol oynayacaktır. GSYOların faaliyete geçmesiyle birlikte, girişim sermayesi yönetim ve danışmanlık şirketleri oluşacak, risk klinikleri, risk ölçme, değerlendirme ve kontrol merkezleri ve bir çok girişim sermayesi şirketinin bir araya geldiği yatırım havuzları kurulabilecektir. Girişimcilik, bilim, teknoloji ve ihracatı geliştirme konularında faaliyet gösteren kuruluş ve birlikler gelişerek bu sisteme entegre olacaklardır. Bunun beyin göçünü de azaltması beklenebilir. Bu yeni sektör giderek kendi çalışma usullerini ve kurallarını yerleştiren bir çerçeveye kavuşacaktır.

(Can, 2012)

Bu yönüyle GSYO şirketlerinin tek amacı finansman ihtiyacı olan projelere sadece bir kaynak sağlamak değil aynı zamanda Risk ve Girişim Sermayelerine yönelik bir ekosistem oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Bilindiği gibi Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları SPK mevzuatına göre kurulmaktadır. Bu şirketlerin bazıları aynı zamanda Borsa İstanbul'da faaliyet göstermektedir. Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren şirketlerin 2000 yılından 2018 yılına kadar olan şirketlerin piyasa değerleri ile şirket varlıklarından Girişim Sermayesine dönüşmüş oranları aşağıdaki gibidir. 2013 yılında değişen mevzuat sonrasında Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarının portföy hazırlama zorunluluğu kaldırıldığından bu tarihten sonra Girişim Sermayesi Yatırım Payı oranlarına ulaşılamamaktadır.

Şekil 3.1: Halka Açık GSYO Piyasa Değerleri ve GSY Portföy İçerisindeki Oranı
Derlenen Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu, *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Aylık İstatistikler*, 2018

3.1.2 Yatırım Melekleri (Bireysel Katılım Sermayesi)

Uluslararası kaynaklarda *business angels* olarak bilinen Yatırım Melekleri genelde Çekirdek ve Başlangıç evrelerindeki iş fikirlerine yatırım yapan, varsa mevcut iş fikirlerine yönelik işletmelerin büyümeleri ve gelişmeleri için sermaye sağlayan kişilerdir. Yüksek risk ve yüksek büyüme potansiyeli içeren iş fikirlerine, kuruluşlarının erken bir dönemde yatırım yapan özel bir yatırımcı tipi olarak ifade edilebilir. Gelecek vaat ettiklerine inandıkları yenilikçi iş fikirlerine sadece sermaye sağlayarak değil, sahip oldukları sektörel ve mesleki tecrübelerini, iş bağlantılarını da girişimcilerle paylaşarak bir iş fikrinin hayata geçirmekte önemli rol oynamaktadırlar. Uluslararası literatürde angel investor, business angel gibi isimlerle adlandırılan ve dilimize doğrudan yatırım meleği, iş meleği olarak çevrilen tabir ülkemiz yasal mevzuatında Bireysel Katılım Yatırımcısı (BKY) olarak yer almaktadır. Risk sermayesi yatırımcıları ve yatırım melekleri arasında farklar bulunmaktadır. Bu farklar aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Tablo 3.1: Risk Sermayesi Yatırımcıları ve Yatırım Melekleri Arasında farklar

Özellik	Risk Sermayedarı	Yatırım Meleği
Özgeçmişi	Girişimci	Finans, danışmanlık, bazıları ise endüstriden gelen kişilerdir
Yatırım yaklaşımı	Kendi parasıyla yatırım yapar.	Bir fonu yönetme ve/veya diğer insanların parası ile yatırım yapar.
Yatırım aşaması	Çekirdek ve erken evre	Çekirdek, erken ve ileri evre, ancak ileri evre oranı artmaktadır.
Yatırımın büyüklüğü	2 milyon dolar ve üstü	Bireysel melek sayısı 5.000-100.000; melek gruplar, çoğu bireysel melek ve risk sermaye arası
Yatırım araçları	Adi hisse senetleri	İmtiyazlı hisse senetleri
Yatırım yapılabilir proje	Sosyal networkler ve/veya melek grup/networkler aracılığıyla	Proaktif destek ve sosyal networkler aracılığıyla
Durum tespiti	Tecrübelerine dayalı melek yatırımcılar tarafından yapılır.	Bazen dışarıdaki firmaların (hukuk vb.) yardımıyla risk sermayesi şirketindeki personel tarafından yapılır.
Yatırımların coğrafik yakınlığı	Çoğu yatırımlar yereldir (birkaç saatlik uzaklıkta)	Ulusal ve artan biçimde yerel ortaklarla uluslararası yatırımlar
Yatırım sonrası rol	Aktif, işin içinde	Yönetimde temsil, stratejik
Yatırımın getiri ve yatırım motivasyonu	Önemlidir, ancak melek yatırımı için temel gerekçe değildir.	Kritik. Risk sermayesi fonu, yatırımcıların yeni fon vermeleri (dolayısıyla da işte kalmaları) için mevcut yatırımcılara makul getiri sağlamalıdır

Kaynak: Yılmaz BAYAR, "*Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı*", 2012

Günümüzün iş dünyasında, farklı kişiliklere ve motiflere sahip çok sayıda melek yatırımcı profili mevcuttur. Bu çeşitliliğe rağmen melek yatırımcı türlerini üç ana kategoride tanımlamamız mümkündür. (Go4Funding.com, 2015):

Çekirdek Evresi Melekleri: Bu yatırımcılar, kendi başlarına başarılı işletmelere sahip olmuş geniş iş tecrübesi olan yatırımcı bireylerden oluşmaktadır. Bu kategorideki yatırımcılar mal varlıklarını elde etmek için uzun süre çaba ve çalışma göstermiş bir çok alanda tecrübe edinmişlerdir. Yatırımlarına kendileri karar verirler ve olası zararlarına rağmen yüksek riskli yatırımlara yatırım yapmaya devam etmektedirler. Kamu ile özel sektörü ve gayrimenkul de dahil olmak üzere tüm endüstrileri kapsayan çeşitlendirilmiş bir yatırım portföyüne sahiptirler. Hayatlarını yatırım şirketlerine danışmanlıklar yaparak sürdürürler.

Yüksek Teknoloji Melekleri: Bu yatırımcılar Çekirdek Evresi Meleklerinden daha az iş deneyimine sahip olmalarına karşın modern teknolojinin son trendlerine önemli ölçüde yatırım yaparlar. Yatırımlarında yüksek teknoloji varlıkları ön planda tutmakta olduklarından olası kazançları önemli ölçüde değişebilmektedir. Yüksek Teknoloji Melekleri yeni bir çok teknolojik ürün ve hizmetin pazara çıkmasına odaklanmalarına karşın girişime yapılan yatırımın da riskini taşımaktadırlar. Bazıları yatırım yaptıkları şirketlerin faaliyetlerinde aktif rol oynamayı tercih etmemektedirler.

Yatırım Getirisi (ROI) Melekleri: Bu kategorideki melek yatırımcılar öncelikle yüksek riskli yatırımların finansal getirisi ile ilgilenmemektedir. Yatırım yapma konusundaki kararlarını söz konusu yatırımın ne kadar getiri sağlayacağına odaklanmış durumdadırlar. Yatırım Getirisi (ROI) Melekleri yatırım yapacakları mevcut piyasaların kötüye gittiği dönemlerde yatırım yapmamayı tercih etmektedirler. Sahip oldukları yatırımların her birini çeşitlendirilmiş portföy olarak değerlendirmekle birlikte yatırım şirketlerinde nadiren bulunmaktadırlar.

2012 yılında yayınlanan bir akademik araştırmada Türkiye’de yerleşik yedi melek yatırımcı ile yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanan veriler ile Yatırım Meleklerinin yatırıma karar verirken odaklandığı hususlar araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda yatırım

meleklerinin yatırım kararı vermelerinde etkili olan tek faktörün yatırımın karlılığı olmadığı, girişimci odaklılığın boyutları (risk alma, yenilikçilik, proaktiflik) ile yatırım meleklerinin aldıkları kararlar arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, melek yatırımcıların, yapmış oldukları sermaye yatırımı dışında yeni girişimlerin; pazarlama, finansman ve yönetim kararlarında önemli rol oynadıkları görülmüştür. (Karabayır vd., 2012)

Girişimcilerin Melek Yatırımcılara ulaşmak için organize olmuş iş ağları bulunmaktadır. Bu iş ağlarında Melek Yatırımcıların yatırım yapabilecekleri niteliklerdeki iş fikirlerinin belirli asgari koşullar sağlanarak bir araya getirmeleri amaçlanmaktadır. Bu sayede yatırıma ihtiyaç duyan iş fikirlerinin yatırım yapmaya gönüllü melek yatırımcılar ile bir araya gelerek yatırıma dönüşmesi amaçlanmaktadır. Ülkemizde bu iş ağlarına Bireysel Katılım Yatırımcısı Ağları denilmektedir.

Melek yatırımcı kavramı ve melek yatırımcı ağları dünyada geniş bir uygulama alanına sahiptir. Özellikle ABD ve Avrupa bölgelerinde servet sahibi yatırımcılar Melek Yatırımcı olarak bir çok iş fikrine yatırım yapmaktadır. Gerek dünyada gerekse de ülkemizde Melek Yatırımcı olabilmek için çeşitli sınırlamalar ve şartlar olmakla birlikte Melek Yatırımcılar için sağlanan sübvansiyonlar da mevcuttur.

3.1.2.1 Hukuki Statüleri ve Ülkemizdeki Mevcut Durumları

Melek Yatırımcılar (Bireysel Katılım Sermayesi) yasal altyapısı 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda yer almaktadır. Bireysel Katılım Sermayesi 4059 sayılı kanuna Ek Madde 5 olarak 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye' de değişen yönetim sistemi nedeniyle söz konusu mevzuat 09.07.2018 tarihinde 30473 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 703 Nolu KHK' nın 16. maddesi ile kaldırılmış olup 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete' de yer alan 1. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 253. Maddesine aynen

taşınmıştır.

Mevcut mevzuata göre Hazine ve Maliye Bakanlığı yüksek risk içermesi nedeniyle finansmana erişimde sıkıntı yaşayan başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimler için finansal bir araç olan bireysel katılım sermayesinin desteklenmesine, bireysel katılım yatırımcılarının ve bu maddeye tabi kişi, kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin izlenmesine, denetlenmesine ve sona ermesine ilişkin yetki ve sorumluluklara sahiptir. Bu yetki ve sorumluluklar aşağıdaki gibidir:

- Kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimlere aktaran gerçek kişi bireysel katılım yatırımcılarının kapsamını belirlemeye, vergi dâhil kamu tarafından sağlanan her türlü menfaati ifade eden Devlet desteklerinden yararlanması amacıyla bireysel katılım yatırımcılarına lisans vermeye ve verilen lisansı iptal etmeye,
- Bu kapsamda, girişimcilerin bireysel katılım yatırımcıları ile bir araya geldiği bireysel katılım yatırımcıları tarafından kurulan bireysel katılım yatırımcısı ağlarını akredite etmeye,
- Lisans sahibi yatırımcıları ve akredite olmuş bireysel katılım yatırımcısı ağlarını izlemeye ve denetlemeye, akredite olmuş bu ağlarla bireysel katılım yatırımcılarının izlenmesi ve denetlenmesi amacıyla işbirliği yapmaya,
- Devlet desteğinden yararlanacak bireysel katılım yatırımcılarının bu kapsamda sermaye aktardıkları anonim şirketlerdeki iştiraklerinin asgari ve azami tutarları ile oranlarını belirlemeye ve bu şirketlerin tabi olacağı hususları düzenlemeye,
- Devlet desteği kapsamına giren sektörleri ve/veya faaliyetleri belirlemeye,
- Bireysel katılım sermayesini desteklemek ve geliştirmek amacıyla düzenleme yapmaya,
- Bireysel katılım yatırımcıları olarak faaliyette bulunan gerçek kişilerin iştirak yatırımlarının vergi desteklerinden yararlanabilmesi için gerekli usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

BKY sistemine tabi kişi, kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin izlenmesine, denetlenmesine ve sona ermesine ilişkin usul ve esaslar 15.02.2013 tarih ve 28560 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre BKY lisansı alabilmek için aşağıdaki iki yatırımcı türlerinden birini taşıma şartları aranmaktadır:

- **Yüksek Gelir veya Servete Sahip Yatırımcılar**

- Lisans almadan önceki iki yıl için, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan gelir unsurlarının veya ücretli çalışanlar için yıllık ücretlerinin gayrisafi tutarları toplamı olarak ifade edilen yıllık gayrisafi geliri en az 200.000 TL olan veya
- Müracaat anında sahip oldukları her türlü menkul ve gayrimenkul varlıklarından oluşan kişisel servetin toplam değeri en az 1.000.000 TL olan yatırımcılar

- **Tecrübeli Yatırımcılar**

- Banka ve finansal kuruluşlarda fon veya portföy yöneticisi olarak ya da banka ve finansal kuruluşların küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansmanı, proje finansmanı veya kurumsal finansman birimlerinde veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları dahil girişim sermayesi şirketlerinde müdür veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda en az iki yıl iş tecrübesine sahip olan veya
- Lisans alınmadan önce son beş yıl içinde en az iki yıl, yıllık cirosu en az 25.000.000 TL olan bir işletmede genel müdür yardımcısı veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda çalışan veya
- BKY ağılarının birine lisans alınmadan önce en az bir yıl süreyle üyeliği bulunan ve müracaat sırasında son mali yıldaki net satışları 5.000.000 TL'nin altında olan ve halka açık olmayan bir veya daha fazla şirkette BKY olarak ortak olan veya
- Başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketleri desteklemek amacıyla kurulmuş yurt içi kuluçka merkezlerinde ya da teknoloji geliştirme merkezlerinde en az iki yıl tecrübesi bulunan ve bu merkezlerdeki başlangıç veya büyüme aşamasındaki bir veya daha fazla şirkete asgari 20.000 TL sermaye koyan,

BKY olarak faaliyette bulunan gerçek kişilerin vergi desteklerinden faydalanabilmeleri için Bireysel Katılım Yatırımcısı Lisansına sahip olmaları gerekmektedir. Söz konusu lisans alındığı tarihten itibaren 5 yıl geçerlidir. Lisans süresi sonunda BKY'ler akredite edilen BKY ağırları aracılığıyla lisans yenileme talebinde bulunarak mevcut lisanslarını 5er yıllık sürelerde uzatabilmektedirler. Bu lisans Melek Yatırımcılara (BKY) aşağıdaki avantajları sunmaktadır(Finansal Araçlar ve Piyasalar Geliştirme Dairesi, 2018):

- BKY'ler hesapladıkları hisse tutarının %75'ini, hisselerin elde edildiği dönemde yıllık gelir vergisi matrahından indirebilirler.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından belirlenmiş programlar kapsamında, vergi desteği için Hazine ve Ekonomi Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren projesi son 5 yıl içinde desteklenmiş girişim şirketlerine iştirak sağlayan BKY'ler için vergi desteği oranı %100 olarak uygulanır.
- Vergi desteğine konu yıllık indirim tutarı 1.000.000.-TL' yi aşamaz.

Melek Yatırımcı olarak faaliyet göstermek üzere lisans alan kişilerin devletin sağladığı avantajlarda çeşitli sınırlamalara ve şartlara tabidir. Bu sınırlamalar ise aşağıdaki gibidir(Finansal Araçlar ve Piyasalar Geliştirme Dairesi, 2018):

- BKY'ler, lisanslarının 5 yıllık geçerlilik döneminde bireysel olarak en fazla 20 farklı anonim şirkete yaptıkları yatırım için vergi desteği alabilir. Bu sınırı aşan yatırımlar için vergi desteği sağlanmaz.
- En az 2 lisanslı BKY tarafından ortak yatırım yapıldığında BKY'ler, lisanslarının 5 yıllık geçerlilik döneminde kendilerinin bireysel katılım yatırımları hariç, en fazla 20 farklı anonim şirkete yaptıkları ortak yatırım için devlet desteği alabilir.
- BKY'lerin bir şirkete yatırım yapacakları tutarın alt sınırı 20.000.-TL'dir. üst sınırı 1.000.000.-TL'dir.
- Alt sınır BKY'lerin hem tek başlarına hem de ortak olarak gerçekleştirmek istedikleri yatırımlar için geçerlidir.

- BKY tarafından farklı girişim şirketlerine yapılan yatırım üst sınırı aşabilir.
- BKY'lerin ortak yatırımı söz konusu olduğunda ise bir şirkete yapabilecekleri azami yatırım tutarı 2.000.000.-TL'dir.
- BKY'ler girişim şirketi hisselerinin %50'sinden fazlasına sahip olamaz.
- BKY'ler ya da BKY ortaklıkları girişim şirketinde, doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte girişim şirketini kontrol edemez. BKY'ler akrabalık ilişkisi içinde oldukları kişiler ile birlikte doğrudan veya dolaylı olarak sermayeyi temsil eden payların ve payların temsil ettiği toplam oy hakkının %50'sinden fazlasına sahip olamaz ve yönetim kurulu üyelerinin %50'sinden fazlasını atayamaz.
- BKY ve girişimci, önem arz eden konular için BKY'ye girişim şirketinin yönetiminde veto hakkı veren imtiyazların ve girişimciye getirilebilecek kısıtlamaların kapsamını serbestçe belirleyebilir.
- BKY'lerin girişim şirketi yönetimine katılımı yönetim kurulu üyeliği ile sınırlıdır.
- BKY girişim şirketinde yönetim kurulu dışında idari görev alamaz ve şirket personeli olarak çalışamaz.
- BKY girişim şirketinden herhangi bir şekilde ücret ya da maaş alamaz.
- BKY'lerin yatırım yapacağı şirket türü Türk Ticaret Kanununa tabi bir Anonim Şirket olması gereklidir.
- Şirketin BKY'nin iştirakinden önceki son iki mali yıldaki net satışlarının yıllık 5.000.000.-TL'yi aşmamış olması gereklidir.
- BKY'nin yatırımda bulunacağı şirketin elliden fazla çalışmanı olmaması gereklidir.
- Şirketin, BKY'nin kendisine, eşine, kendisinin veya eşinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımlarına ve kayın hısımlarına idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunmaması ya da nüfuzu altında olmaması gerekmektedir.
- BKY'nin yatırım yaptığı şirket başka bir şirketin kontrolünde olmaması gerekmektedir.
- BKY'nin yatırım yapacağı şirket Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen devlet desteği sağlanacak sektörlerle ilişkin listedeki sektörlerde veya faaliyetlerde bulunması gerekmektedir.
- BKY'nin yatırım yapacağı şirketin halka arz edilmemiş olması gerekmektedir.

Ülkemizde BKY ile ilgili istatistiki veri ancak 2013 yılında kamunun düzenlemiş olduğu yasal mevzuattan sonra Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenen BKS İlerleme Raporlarında gözlemlenmektedir. 2018 yılının 2. çeyreğine ilişkin rapora göre 2013 Haziran döneminden 2018 Haziran dönemine kadar her bir BKY %10 hisse için 76.264,07.-TL ödemiştir.

3.1.2.2 Yatırım Melekleri Ağları (Bireysel Katılım Yatırımcı Ağları)

Ülkemizdeki yasal mevzuat gereği lisans sahibi Yatırım Meleklerinin Yatırım Melekleri Ağlarına üye olma zorunluluğu bulunmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı Yatırım Melekleri (BKY) ile olan ilişki ve iletişimini Yatırım Melekleri Ağları (BKY Ağları) üzerinden gerçekleştirmektedir. Bir Yatırım Meleği birden fazla BKY ağına üye olabilir. Yatırım Melekleri Ağları (BKY Ağları), yatırım meleklerinin bir araya geldiği tüzel kişiliğe sahip oluşumlardır.

Yatırım Melekleri Ağları (BKY Ağları) sadece devlet ile olan iletişim ve ilişkiyi düzenlememektedir. Buna ek olarak ekonomik kalkınma amacıyla varlıklarını sürdüren danışman ve yatırımcıları içlerinde barındırarak girişimcilerin maddi ve manevi gelişimlerine destek olmaktadır. BKY ağları tarafından girişimciye iş geliştirme fırsatının yanı sıra, eğitim programları verebilmekte, danışmanlık yapılmakta, çeşitli yerel ve uluslararası iş ağları olanakları sağlamakta ve finansmana erişim noktasında yardımcı olunmaktadır.

Yatırım Melekleri Ağları (BKY Ağları) 'na çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar 15.02.2013 tarih ve 28560 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre BKY ağlarının Müsteşarlıkça akredite edilebilmesi için aşağıdaki şartları yerine getirmesi gerekir:

- BKY ağının, BKY ve girişimcilerin bir araya gelmelerini sağlayacak, ayrıntıları protokolle belirlenecek olan yeterli teçhizata sahip fiziki bir mekana sahip olması.
- BKY ağında girişimci tekliflerinin ön elemesini yapacak üniversite lisans mezunu

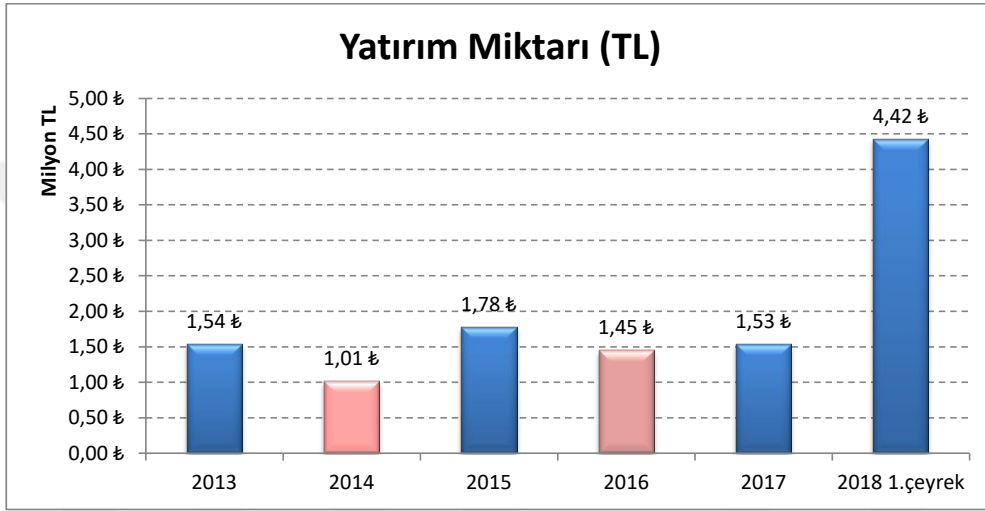
en az bir kişinin istihdam edilmesi.

- BKY ağına üye en az beş lisanslı BKY'nin bulunması ve bu BKY'lerin son mali yıldaki net satışları 5.000.000 TL'nin altında olan toplam en az beş şirkete yatırım yaparak ortak olması.
- BKY ağının işlevsel bir internet sayfasının ve veri tabanının olması.
- Müsteşarlıkça düzenlenen protokolü imzalamış olması gerekmektedir.

Müsteşarlık tarafından verilen akreditasyonun süresi beş yıldır. Beşinci yılın sonunda BKY ağı tarafından tekrar akreditasyon başvurusunda bulunulması durumunda Müsteşarlık akreditasyon kriterlerinin yerine getirilip getirilmediğini kontrol eder ve kriterlere uyum sağlanıyorsa ağın geçmiş performansı ve Müsteşarlığın düzenlemelerine uyumda gösterdiği başarıyı göz önüne alarak akreditasyon süresini beşer yıllık sürelerle uzatabilmektedir.

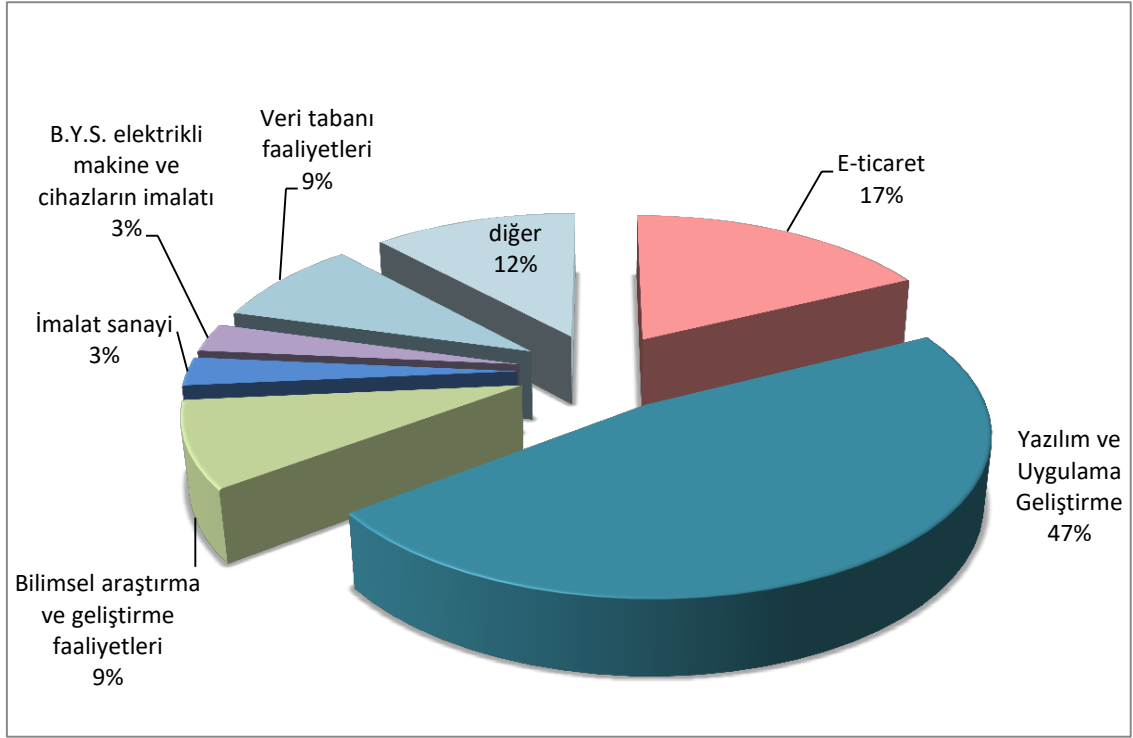
Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcılarının bir türü de melek yatırımcılar tarafından oluşmaktadır. Ülkemizdeki yerleşik mevzuata göre Melek Yatırımcılar Hazine ve Maliye Bakanlığında lisans almakta ve Bireysel Katılım Yatırımcısı olarak anılmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığının hazırladığı Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme raporuna göre Haziran 2013 döneminde yasal altyapıya kavuşan BKS sistemine ilişkin yatırıma yönelik başvuru olan proje sayıları ile yapılan yatırımlara ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

Başvuru Durumu		2018/2. Çeyrek İtibarıyla
Başarı İle Sonuçlanan Başvurusu Sayısı / Tutarı	33	11.454.206,00 ₺
İşlemi Devam Eden Başvuru Sayısı / Tutarı	1	285.000,00 ₺
Reddedilen Başvuru Sayısı / Tutarı	0	0,00 TL
Sistemdeki Toplam Başvuru Sayısı / Tutarı	34	11.739.206,00 ₺

Şekil 3.2: Lisanslı Melek Yatırımcılar Tarafından Yapılan Yatırımlar
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018/2. Çeyrek BKS İlerleme Raporu, 2018

Mevcut durumda BKY henüz ülkemizdeki yatırımcılar çok küçük bir miktarının ilgisini çekebilmiştir. Bunun sebebi gerek melek yatırımcıların piyasadaki yatırımcılar arasında oransal azlığı gerekse de yatırım yapabilecek nitelikteki kişilerin bu finansal metodu henüz yeterince kavrayamamış olduğu düşünülmektedir.

Şekil 3.3: Yatırım Yapılan Şirketlerin Sektörlere Göre Dağılımı
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018/2. Çeyrek BKS İLerleme Raporu, 2018

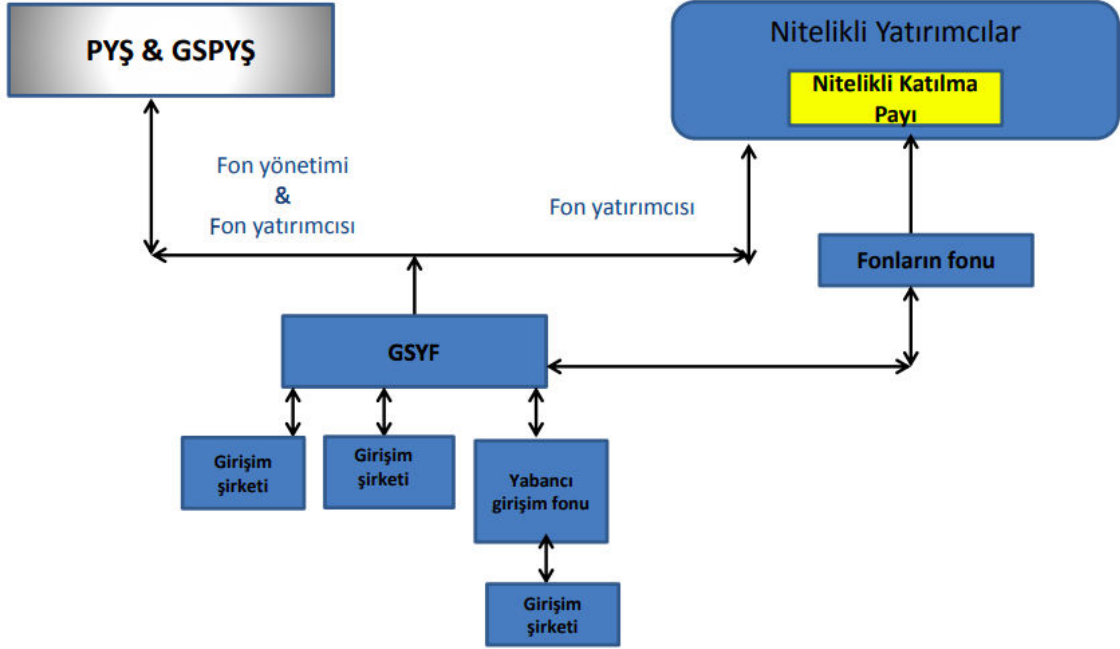
Türkiyede BKS sistemi ile yapılan yatırımların sektörel dağılımları incelendiğinde ağırlıklı olarak bilgisayar ve bilgi işlem teknolojileri ile ilgili projelere gerçekleştirildiği gözlenmektedir. BKS sisteminde bulunan melek yatırımcıların yatırım tercihlerinde özellikle yazılım ve uygulama geliştirme ile e-ticaretin çok öne çıktığı görülmektedir.

3.1.3 Girişim Sermayesi Yatırım Fonları

Girişim Sermayesinde fonlar yatırımda bulunmak isteyen kişi ve kuruluşların kaynaklarını girişim sermayelerine yönelik yatırımlar için bir fona yatırmaları, bu fonun kurucu veya portföy yöneticileri tarafından kuruluş amacı doğrultusunda yatırımlar yapılarak değerlendirilmeleri, fonu yönetenlerin fon işletim ücreti ve performans ücreti almaları, fonun dönemler itibarıyla yatırımları kara dönüştükçe de fonun oluşumu zamanında ortaya konulan kaideler çerçevesinde yatırımcılarına elde edilen karları pay ettiği bir sistemdir.

Girişim Sermayesi Fonları; girişim şirketlerinin, sınai, zirai uygulama ve ticari pazar potansiyeli olan araç, gereç, malzeme, hizmet veya yeni ürün, yöntem, sistem ve üretim tekniklerinin meydana getirilmesini veya geliştirilmesini amaçlamaları ya da yönetim, teknik veya sermaye desteği ile bu amaçları gerçekleştirebilecek durumda olmaları gereklidir. Fonlar bu amaçlar kapsamında sadece anonim ve limited şirketlere yatırım yapabilir. Yatırım tarihi itibarı ile limited şirket olan girişim şirketlerinin, ilk yatırım tarihini takip eden bir yıl içinde anonim şirkete dönüşüm işlemlerinin tamamlanması zorunludur. Bu yöntem ile yatırım yapan fonların aşağıda sayılan nitelikteki yatırımları girişim sermayesi yatırımı olarak kabul edilir.

Şekil 3.4: GSYF Yatırım Modeli

Kaynak: KINIK, "Sermaye Piyasasında Girişim Modelleri", 2015

Girişim Sermayesi Fonu'nun çalışma şekli yukarıdaki gibidir. Porföy Yönetim Şirketleri ve/veya Girişim Sermayesi Portföy Yönetim Şirketi fonun hem yöneticisi hem yatırımcısı konumundadır. Nitelikli yatırımcılar Nitelikli Katılma Payları ile Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına kaynak aktarımı sağlarlar. Porföy Yönetim Şirketi ve/veya Girişim Sermayesi Portföy Yönetim şirketleri ise bu kaynakları girişim şirketlerine ve/veya girişim şirketlerine yatırım yapan yabancı girişim fonlarına aktararak portföy yönetimini sağlarlar. Nitelikli yatırımcılar SPK mevzuatında tarif eden kişi ve kuruluşlar olabileceği gibi fonların fonları da nitelikli yatırımcılar olarak Girişim Sermayesi Yatırım Fonundan fayda sağlayabilirler.

Avupadaki Girişim Sermayesi Yatırım Fonları ile ilgili 1997-2015 tarihleri arasında ülkelere göre fon sayıları ile bu fonların birleştirilmiş ve tekil İç Verim Oranlarına yönelik veriler aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.2: Avrupa Bölgesindeki Risk ve Girişim Sermayesi Organizasyonları

Ülke	Fon Sayısı	Birleştirilmiş İVO	Ortalama İVO
Danimarka	8	8,24%	-5,14%
Finlandiya	9	-10,19%	-11,87%
Fransa	33	4,01%	8,71%
Almanya	35	-2,52%	-0,92%
İtalya	7	132,79%	7,05%
Hollanda	17	2,85%	-1,02%
İsveç	7	2,61%	-5,74%
İsviçre	6	6,52%	4,53%
İngiltere	47	2,07%	6,11%
Diğer	20	-2,21%	-9,07%

Kaynak: European Investment Fund Venture Capital Portfolio, *Performance – EIF own resources Vintage and Team Location As at 30/06/17, 2017*

Avrupada 1997-2015 yılları arasında toplam 189 adet GSYF kurulmuştur. Söz konusu yatırımlarda en az sayıdaki fon sayısı 7 adet fon ile İtalya’ da olmasına karşın en yüksek birleştirilmiş getiri oranı %132,79 ile İtalya olabilmeyi başarmıştır. En yüksek fon sayısı bulunan İngiltere ise %2,07lik birleştirilmiş iç getiri oranına ulaşmayı başaramıştır.

3.1.3.1 Hukuki Statüleri

Ülkemizde Girişim Sermayesi fonları 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun 52nci ve 54üncü maddelerine dayanak oluşturan ve 02.01.2014 tarih ve 28870 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan Girişim Sermayesi yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.4) ile düzenlenmiştir. Bu tebliğ ile girişim sermayesi yatırım fonlarının kuruluşlarına, faaliyet ilke ve kurallarına, katılma paylarının ihracı ile bunların nitelikli yatırımcıya satışına, ihraç belgesine, yatırımcıların bilgilendirilmesine, tasfiye ve sona ermelerine ilişkin esasları kapsamaktadır.

Söz konusu tebliğde Girişim Sermayesi Yatırım Fonu "Kanun hükümleri uyarınca nitelikli yatırımcılardan katılma payı karşılığında toplanan para ya da iştirak paylarıyla, pay sahipleri hesabına, inançlı mülkiyet esaslarına göre, üçüncü fıkrada belirtilen varlık ve işlemlerden oluşan portföyü işletmek amacıyla Kuruldan faaliyet izni alan portföy yönetim

şirketleri ve girişim sermayesi portföy yönetim şirketleri tarafından bir iç tüzük ile süreli olarak kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlığı" olarak tanımlanmaktadır.

Sonuç olarak Girişim Sermayesi Yatırım Fonları portföy yönetim şirketleri tarafından bir iç tüzük ile süreli olarak kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlıklarıdır. Söz konusu fonlar kurucu veya yöneticileri tarafından iç tüzüklerinde belirtilen sürelerde ve amaçlarda topladıkları fonları yatırımlara dönüştürerek yatırımcılarına kar payı işleticilerine de işletme geliri getiren yapılardır.

3.1.3.2 Faaliyet Yapıları

Ülkemizde Girişim Sermayesi Yatırım Fonları ile ilgili SPK tarafından getirilmiş bazı sınırlamalar da mevcuttur. Bu sınırlamaların amacı oluşturulan Girişim Sermayesi Fonunun amaçları içerisinde kullanılmasını sağlamaktır. SPK tarafından ilgili tebliğ ile getirilen sınırlamalar şu şekildedir;

- Yurt içinde kurulu özel amaçlı şirketler ve yurt dışında kurulmuş kolektif yatırım kuruluşları aracılığıyla dolaylı olarak sermaye aktarımı veya pay devri yoluyla ortak olunabilir veya girişim şirketlerinin kurucuları olabilirler.
- Girişim şirketinin ihraç ettikleri borçlanma araçlarına yatırım yapabilirler.
- GSYO tarafından ihraç edilen sermaye piyasası araçlarına ve diğer GSYO fonlarının katılma paylarına yatırım yapabilirler.
- BİST Gelişen İşlemler Piyasasında işlem gören şirketlerin paylarına yatırım yapabilirler.
- Girişim şirketi niteliğindeki halka açık şirketlerin borsada işlem görmeyen paylarına yatırım yapabilirler.

İlgili mevzuata uygun olarak kurulan Girişim Sermayesi Fonlarının çıkaracağı katılma payları sadece nitelikli yatırımcı satılabilmektedir. Katılma payı çıkarılması işlemleri fonun başvurusundan itibaren altı ay içerisinde gerçekleştirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Çıkarılan katılım paylarının itibari değeri olmamakla birlikte katılım payının değeri toplam fon büyüklüğünün katılım payına oranlanması ile tespit edilmektedir.

Girişim Sermayesi Yatırım Fonları ile ilgili SPK tarafından getirilmiş bazı sınırlamalar da mevcuttur. Bu sınırlamaların amacı oluşturulan Girişim Sermayesi Fonu'nun amaçları içerisinde kullanılmasını sağlamaktır. SPK tarafından ilgili tebliğ ile getirilen sınırlamalar şu şekildedir;

- Fonun toplam değerinin en az %80'inin bir veya birden fazla girişim sermayesi yatırımdan oluşması zorunludur.
- Fonun, bir hesap dönemi içinde; KOBİ yönetmeliğinde yer alan nitelikleri sağlayan girişim şirketlerine doğrudan yaptığı yatırımların, fon toplam değerinin %10'unu geçmesi halinde fonun toplam değerinin %80'inin bir veya birden fazla girişim sermayesi yatırımdan oluşma şartı %51 olarak uygulanır.
- Yatırım sınırlamalarında fonun toplam değeri hesap dönemi sonundaki değer tablosu ile uyumlu olması zorunludur.
- Yukarıda sözü edilen asgari sınırların katılma payı iadesi, girişim sermayesi yatırımlarından kar payı ve faiz tahsil edilmesi veya girişim sermayesi yatırımcıları dışındaki yatırımların değerlerinin artması gibi arazi durumlarda süre talebi başvurusunda bulunarak uygun görülmesi şartıyla aykırılığın olduğu hesap döneminin sonundan başlayarak fon kurucusuna ve varsa portföy yöneticisine 1 yıl süre verilebilir.
- Yukarıda belirtilen asgari yatırım sınırlarının girişim sermayesi yatırımlardan tam çıkış gerçekleştirilmesi veya girişim şirketlerinin iflas etmesi nedenleriyle sağlanamaması durumunda ise; Kurula süre talebiyle başvuruda bulunulması ve başvurunun Kurulca uygun görülmesi şartlarıyla kurucuya ve varsa portföy yöneticisine asgari yatırım sınırının tekrar sağlanması için söz konusu yatırımdan çıkışın gerçekleştiği hesap dönemi sonundan itibaren iki yıl süre verilebilir. Ancak bu süre asgari yatırım sınırının sağlanamadığı yıl dahil olmak üzere son beş yıl içinde en fazla bir defa kullanılabilir.

3.1.3.3 Ülkedeki Mevcut Durumu

Ülkemize 2014 yılı itibarıyla Girişim Sermayesi Yatırım Fonları yasal altyapıya kavuşmuş olmasına karşın fonların oluşumları henüz yeni yeni hayata geçmeye başlamıştır. Özellikle 2017 yılının sonu ve 2018 yılı itibarıyla fonlar kurulmak üzere SPK ya başvuruda bulunarak izinlerini almışlardır.

Ülkemizde bu amaçla kurulan fonlar henüz fona yatırım toplama aşamasında olup girişim şirketlerine yatırıma dönüşen fonlar çok kısıtlı durumdadır. Ağustos 2018 itibarıyla SPK 'dan izin alınarak kurulmuş fonların tespit edilebilen bilgilerine ilişkin liste aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.3: Türkiye'deki GSYF Listesi

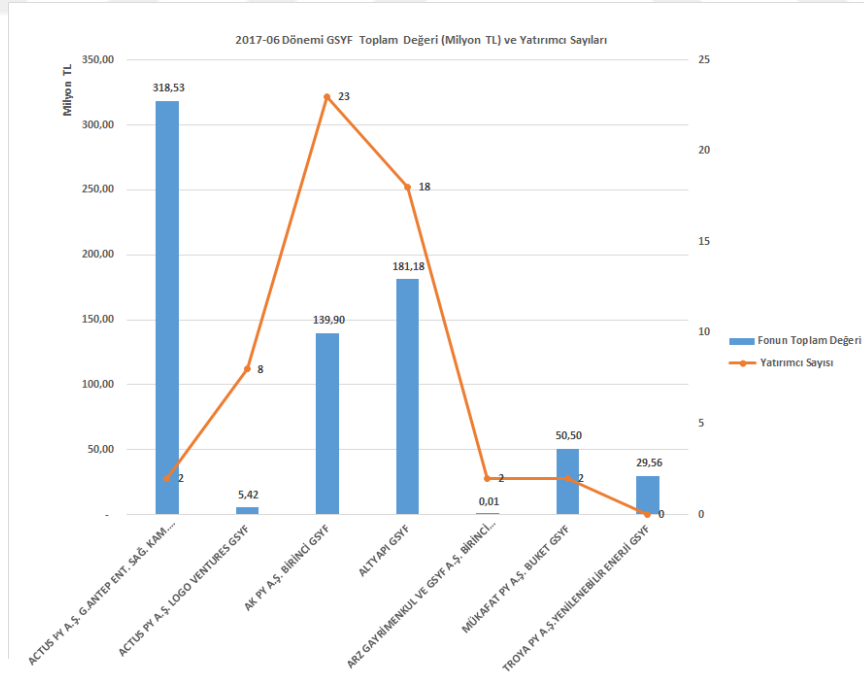
Kurucu/Portföy Yöneticisi	Fon Adı	Kuruluş Tarihi	Yatırım Süresi	Fon Büyüklüğü
Actus PF A.Ş.	Gaziantep Entegre Sağlık Kampüsü Ppp GSYF	Ekim 2016	29 Yıl	600 Milyon Euro
Actus PF A.Ş.	GreenOne Yenilenebilir Enerji GSYF	Kasım 2017		50 Milyon USD
Actus PF A.Ş.	Logo Ventures GSYF	Ağustos 2017		10 Milyon TL
Ak PF A.Ş.	Birinci GSYF	Ocak 2017	7 Yıl	500 Milyon TL
Albaraka PF A.Ş.	Fintech GSYF	Temmuz 2018		
Arz Gayrimenkul Ve Girişim Sermayesi PF A.Ş.	Birinci GSYF	Ocak 2018	10 Yıl	
Gedik PF A.Ş.	Birinci GSYF	Mart 2017		
İstanbul PF A.Ş.	Alcazar Energy GSYF	Nisan 2018	20 Yıl	
İstanbul PF A.Ş.	Bosphorist GSYF	Aralık 2017	7 Yıl	25 Milyon TL
İş PF A.Ş.	Altyapı GSYF	Aralık 2017	10 Yıl	25 Milyon TL
KT PF A.Ş.	Teknoloji GSYF	Şubat 2018	5 Yıl	10 Milyon TL
KT PF A.Ş.	Green Power Enerji GSYF	Şubat 2018		
KT PF A.Ş.	Miraj Enerji GSYF	Şubat 2018		
KT PF A.Ş.	KOBİ GSYF	Ağustos 2018		
Mükafat PF A.Ş.	Buket GSYF	Kasım 2017	12 Yıl	150 Milyon TL
Mükafat PF A.Ş.	Birinci KOBİ GSYF	Kasım 2017	7 Yıl	
Mükafat PF A.Ş.	Patent GSYF	Mayıs 2018	12 Yıl	
Oyak PF A.Ş.	Birinci GSYF	Şubat 2018		
RE-PIE Gayrimenkul Ve Girişim Sermayesi PF A.Ş.	AgriStock Tech GSYF	Temmuz 2018	7 Yıl	
Troya PF A.Ş.	Yenilenebilir Enerji Birinci GSYF	Temmuz 2017	25 Yıl	
Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş.	BIŞT GSYF	Temmuz 2018		20 Milyon TL

Kaynak: Çalışmalar Fon/Portföy Şirketlerinin İnternet Sitelerinden Derlenmiştir

Ülkemizde Girişim Sermayesi Yatırım Fonu olarak kurulan fonlar genel olarak bilişim ve enerji sektörlerine yatırım yapacaklarını deklare etmişlerdir. Her birisi Risk ve Girişim Sermayelerinin temel mantığında olduğu gibi yenilik ve inovasyona odaklanmıştır. Bunların yanı sıra fonların tasfiye dahil yatırım süreleri ise değişkenlik göstermektedir.

En kısa yatırım süresi 5 yıl olarak göze çarpmaktadır. Söz konusu fonların kurulmasında bankaların dışında finans sektör oyuncularının aracılığı göze çarpmaktadır. Her bir fonun kurucuları ve/veya portföy yöneticileri yönünden detayları incelendiğinde bankaların bu tür yatırımlara doğrudan ilgi gösterdiğini söyleyebilmek güçtür. Ayrıca GSYFlerin henüz yeni oluşumlar içerisinde olması nedeniyle Türkiye’ de hangi aşamada olduklarını ortaya konabilecekleri somut veriler olduğunu söyleyebilmek de mümkün değildir.

Bilindiği üzere Girişim Sermayesi Yatırım Fonları da SPK mevzuatına göre kurularak işlenmektedir. Bu fonların faaliyetleri SPK’ya bildirilmektedir. Aşağıda, Türkiye’ de faaliyet gösteren Girişim Sermayesi Yatırım Fonları’nın 2017/06 dönemi itibarıyla portföy bilgileri yer almaktadır.

Şekil 3.5: GSYF Toplam Değeri ve Fona Yatırım Yapan Kişi/Kurum Sayısı
Derlenen Kaynak: Sermaye Piyasası Kurulu, *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Aylık İstatistikler*, 2018

Söz konusu verilere göre ülkemizdeki en büyük fon Actus Portföy Yönetimi A.Ş. tarafından oluşturulan Gaziantep Entegre Sağlık Kampüsü PPP GSYF fonudur. En fazla yatırımcı toplayan fon ise Ak Portföy Yönetim A.Ş.'nin Birinci Girişim Sermayesi Yatırım Fonudur. 2017/06 dönemi itibarıyla fonların toplam değeri 725 Milyon TL'yi bulmuştur. Henüz SPK istatistiklerine yansımaya 2017 sonunda ve 2018 yılında kurulan bir çok yeni fon bulunmakta olup henüz SPK istatistiklerine yansımamış durumdadır.

3.2 YATIRIMCILARIN PROJEDEN ÇIKIŞLARI

Risk ve Girişim Sermayelerinde yatırım yapan kişi ya da kuruluşların yapmış oldukları yatırımların türlerine göre hedefledikleri çıkış süreleri ve süreler içerisinde ulaşmayı amaçladıkları belirli bir kar vardır. Yatırımcılar yatırım safhasında çıkış sürelerini ve ulaşmayı amaçladıkları karı neticelendirecek şekilde oluşturulmuş projelere yatırım yapmaktadırlar.

Projelerden çıkış süreleri özellikle yapılan yatırımın türü ile doğrudan orantılıdır. Yatırım gerçekleştirilen iş fikrine ilişkin yatırımın gerçekleştiği dönem erken aşamalarda ise çıkış süresi daha uzun, yatırım gerçekleştirilen iş fikrine ilişkin yatırımın gerçekleştiği dönem oluşturulmuş bir ürün veya hizmetin gelişimi veya pazar payının artırımı için yapılmış bir yatırım ise daha kısa süre içerisinde ve daha farklı oranlarda kar beklentisi ile çıkış gerçekleştirilebilmektedir.

Yatırımcı açısından çıkışın temel sebebi girişimin artık hiç kar getirmemesi değil Risk ve Girişim Sermayesi bakımından elde edilebilecek en yüksek faydanın sağlanmış olması, girişim sağladığı karın Risk ve Girişim Sermayedarlarını tatmin etmeyecek noktaya düşmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.4: Risk ve Girişim Sermayelerinde Çıkış Süreleri

	Yatırım Tipi	Zaman (Yıl)	Risk
Erken Aşama Finansmanı	Tasarım Finansmanı (Protatip Geliştirme Aşaması)	7 - 10 Yıl	Çok Yüksek
	Başlangıç Sermayesi (start-up) (iş oluşturma aşaması)	5 - 10 Yıl	Çok Yüksek
	Erken geliştirme (zararda veya yeni kazanç sağlamaya başlamış işletmenin geliştirilmesi)	3 - 7 Yıl	Yüksek
Geç Aşama Finansmanı	Genişleme Sermayesi (Kurulmuş, Karlı işletmenin sermaye ihtiyacı)	1 - 3 Yıl	Orta
	Köprü finansa çıkış öncesi desteleme finansmanı	1 - 3 Yıl	Düşük
	Şirket kurtarma finansmanı	3 - 5 Yıl	Orta Yüksek

Projelerden çıkışlar ile yatırım fonlarındaki çıkışları birbirinden ayırmakta fayda bulunmaktadır. Proje çıkışları hedefe ulaşıldığında gerçekleşmekle birlikte Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarına yapılan yatırımlar fonun tasfiye süresi sonunda gerçekleşmektedir. Bunun anlamı GSYF bir girişime yatırım yapıp hedefine ulaştığı zaman çıkış yapabilmeye karşın GSYF 'una yatırım yapan yatırımcı fonun tasfiye süresini beklemek zorundadır.

Risk ve Girişim sermayelerinin son evreleri yapılan yatırımın sonuçlanması ve yatırımın getirisini geri alma evresidir. Bu evrede daha önce yatırım yapılan şirkette ve projeye destek verilen süre içerisinde değerlendirilen hisseler ve/veya ortaklık payları satılarak yatırım sahibine getiri sağlamaktadır. Bu yönüyle projelerden çıkış likidasyon olarak da tanımlanabilir.

Söz konusu girişime yapılan yatırım yönünden çıkışın gerçekleştirileceği zaman son derece önemlidir. Bu durumun girişimin taraflarına en yüksek kazancı getirecek anda gerçekleşmesi girişimci ve yatırımcı yönünden en yüksek faydayı sağlayacak durumdur.

Bu evrede yatırımcının her zaman kazanması söz konusu olmayabilir. Özellikle tasfiye yoluyla yapılan çıkışlarda yatırımcı yatırdığından daha azı ile yetinmek durumunda da kalabilir. Bu durum yatırımcı tarafından henüz yatırıma başlanması aşamasında yatırımın olası yüksek riskleri nedeniyle kabul edilen bir durumdur.

3.2.1 Halka Arz (IPO)

Risk ve Girişim Sermayelerinde söz konusu girişim yeterli büyüklüğe ulaşmayı başarmış ise halka arz gerek yatırımcı gerekse de girişimci yönünden en etkin kullanılabilen çıkış stratejisini sunmaktadır. Kimi Risk ve Girişim sermayedarları için bu yöntem girişimin tamamından çıkılmayan finansal bir etkinlik gibi de kullanılabilir. Bu çıkış yöntemi yatırımcı için zaman, fiyat ve miktar açısından son derece esnek bir yapı sağladığından en çok tercih edilen çıkış stratejilerindedir. Halk arz sonucu girişimin halka arz edilen hisse senetleri menkul kıymetler borsasında işlem görmektedir. Bu aynı zamanda şirketlere ek sermaye girişini sağlamakta olup buna karşılık yatırımcıya da daha önce yapmış olduğu yatırımı nakde dönüştürme imkanı sunmaktadır. Aynı zamanda bu yöntem ülke açısından piyasalarda yatırım derinliği sağlamasına da olanak tanımaktadır.

Bununla birlikte halka arz olan şirketlerin halka arz süreci ayrı bir maliyet doğurmakta, şirketlerin kar payı dağıtma zorunlulukları ise şirketin öz kaynak büyümesine olumsuz etki etme riski taşımaktadır. Aynı zamanda halka arz olan şirketler için yeni doğan denetim yükümlülükleri ve oluşturulacak yeni denetim mekanizmaları şirketlerin karar alma süreçlerini doğrudan etkileyecektir. Ayrıca şirketin halka arz talebi topladığı zaman dilimi içerisinde gerek yatırımcısı gerekse girişimcisi açısından istediği düzey talep bulunamama riski bulunduğundan halka arz stratejisi düşük fiyattan hisselerin elde çıkarılmasına sebebiyet verebilmektedir.

Ülkemizde yürürlükte bulunan mevcut mevzuata göre halka arz için öncelikle Borsa İstanbul ve SPK 'ya müracaat gerekmektedir. Bu müracaat sonrasında Borsa İstanbul ve SPK uzmanları ilgili şirketi incelemesinin akabinde Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşlarına müracaatlar yapılmaktadır. Bu süreci şirketin işlem göreceği pazar belirlenmekte ve halka arz izahnamesinin onaylanması izlenmektedir. Piyasaların halka arzı ve satış sonuçları belirlendikten sonra halka arz edilen şirket borsa kotuna alınmaya ve işlem görmeye başlamaktadır.

3.2.2 Stratejik Ortağa Satış

Risk ve Girişim Sermayelerinde yatırımcının girişimden ayrılmasına yönelik çıkış stratejilerinden birisi de Stratejik Ortağa Satış yöntemidir. Halka arz ile kıyaslandığında çok daha basit ve maliyetsiz bir çıkış yöntemidir. Öte yandan girişimin stratejik bir ortağa satışı satılacak şirketin potansiyelini ve mevcut konumunu bilen biri tarafından daha kolay satın alınmasına olanak tanımaktadır. Bu yöntem girişimciler tarafından şirketteki kontrolün tamamen kaybedebileceği endişesi ile çok fazla tercih edilmemektedir.

Bu çıkış yöntemi esasen iki ana kategoriye ayrılmakta ve Birleşme ve Satın Alma olarak tanımlanabilmektedir. Stratejinin temelinde şirketin hisselerinin tedarik/müşteri portföyü içerisinde yer alan stratejik bir kuruluşa kısmen yahut tamamen satışı söz konusudur. Genelde bu satış sonrası şirketin idaresi hisseleri satın alan kurum tarafından yetkilendirilen kişilerce gerçekleştirilir.

3.2.2.1 Birleşme:

Girişimin elindeki mevcut varlıkları, portföyünü ve potansiyelini kendi varlıkları ile birleştirerek satın almayı gerçekleştiren şirketlerin kendilerini fesih ederek birleşimde buldukları yeni şirket üzerinden faaliyetlerini devam ettirdikleri yöntemdir. Bu yöntemde mevcut yasal düzenlemelerde şirket birleşmelerine ilişkin hükümler uygulanır. Yatırımcılar ve girişimciler bu birleşme esnasında kısmen hisselerini korumaktadırlar. Yeni kurulan şirket ile birleşilen şirketin değerleri üzerinden anlaşılan yeni hisse oranları ile birleşilen şirket faaliyetlerine devam edilir.

3.2.2.2 Satın Alma:

Girişimin elindeki bütün varlık ve yükümlülükler satın alan şirkete devrolduğu, yahut sadece girişimin hisselerinin satın alan şirketin kontrolüne geçtiği durumlar olarak tanımlanmaktadır. Girişimin yatırımcısı ve girişimin kurucuları sahip oldukları hisseleri doğrudan satın almayı gerçekleştiren stratejik ortağa devrederek likidite sağlarlar. Satın alma yönteminde mevcut girişimin varlıkları ve yükümlülükleri doğrudan bir başka şirketin bilançosuna aktarılıp konsolide olabileceği gibi satın alan şirket girişim şirketinin varlığını

koruyarak sadece hisselerin ve girişimin idaresini ele geçirmeyi tercih edebilmektedir.

3.2.3 Finansal Ortağa Satış

Risk ve Girişim Sermayesinde yatırımcıların çıkış stratejilerinde yatırıma yönelik hisseleri nihai bir kişi ya da kuruma satma zorunluluğu bulunmamaktadır. Girişime fon sağlayan yatırım grupları mevcut yatırımlarını aynı doğrultuda faaliyet gösteren diğer Risk ve Girişim Sermayesi yatırımcılarına satış yaparak girişimden çıkış yapabilmektedir.

Bu çıkış yönteminde genelde girişimciye likidite sağlayan bir durum söz konusu değildir. Sadece yatırımı gerçekleştiren Risk ve Girişim Sermayedarı mevcut hisselerini kendisi gibi faaliyetlerde bulunan kişi ve kurumlara devretmektedir. Bazı durumlarda yatırımcılar mevcut girişimi kuran ve ona daha önce yatırım yapan işletmenin bütün hisselerini almak isteyeceği durumlarla da karşılaşmaktadır.

Finansal ortağa satışa yönelik çıkış stratejisi çok nadir uygulanabilen çıkış yöntemlerinden birisidir. Bunun sebebi girişimin Risk ve Girişim Sermayedarı açısından karlılığa doymuş olması ya da karlılığa doyum noktasına uzak kalmış olmasıdır.

3.2.4 Sahibine/Girişime Satış

Risk ve Girişim Sermayelerinde çıkış stratejilerinden bir diğeri Sahibine / Girişime satış yöntemidir. Bu yöntemde yatırımı yapan kişi/kuruluşlar girişim belirli bir olgunluğa ulaştığında hisselerini şirketin kendisine yada girişime birlikte başladıkları iş ortaklarına satarak yatırımlarını nakde dönüştürürler. Bu noktada hisselerin/ortaklık katılım paylarının değeri alıcı ve satıcı arasında anlaşılan sabit bir değer üzerinden fiyatlanır.

Söz konusu çıkış stratejisinin halka arz gibi meşakkatli bir süreci bulunmamaktadır. Mevcut yasal düzenlemelerde sadece hisse devrinin tescil ve ilanının akabinde devir işlemi sona ermiş olur. Bu işlem sonucunda yatırımcı ile girişimci/girişim açısından aradaki hukuki ortaklık sona ermiş olacaktır. Yatırımcı anlaşılan değer üzerinden hisselerini girişime ve/veya girişimin girişimci ortağına satarak ortaklıktan ayrılır.

Girişime ek kaynak sağlamaması, mevcut risklerin tamamını girişim şirketine veya girişimci ortaklara bırakması ve en büyük faydasının sadece karını alarak ayrılan yatırımcı olması nedeniyle bu çıkış stratejisi çok rağbet görmemektedir. Sadece Halka Arz ya da Stratejik Ortağa satış yapılamadığı durumlarda uygulanan bir yöntem olarak uygulanmaktadır.

3.2.5 Tasfiye (İstemsiz Çıkış)

Risk ve Girişim sermayeleri yapısı itibarıyla yüksek riskli yatırım araçlarıdır. Bu yatırım araçlarının içerdiği yüksek risk başarıya ulaşma şansının az olmasından kaynaklanmaktadır. Dünya üzerindeki uygulamalarına bakıldığında Risk ve Girişim Sermayesi yatırımlarının büyük bir kısmı başarısızlık ile sonuçlanmakla birlikte başarıya ulaşan yatırımlar başarısız yatırımların zararlarını finanse etmektedir.

Başarıya ulaşamamış Risk ve Girişim Sermayelerinde girişimi satın alacak alıcının bulunmaması son derece doğaldır. Bu nedenle yatırımcı yönünden söz konusu yatırım başarısız olarak değerlendirildiğinde girişimci ile birlikte alacakları ortak karar ile girişimin tasfiyesi söz konusu olmaktadır. Bu durum gerek yatırımcı gerekse de girişimci yönünden istenmeyen bir durumdur.

Girişimin tasfiyesi yürürlükteki mevzuata göre gerçekleşmektedir. Girişimin Risk ve Girişim Sermayesi içermesi tasfiye sürecinde hukuki açıdan bir farklılık doğurmamaktadır. Mevcut yapıda girişimin tasfiyesi ile mevcut varlıklar ile borçlar ödenir, kalan bakiye ise hisseler oranında ortaklara dağıtılır.

3.3 İLİŞKİLİ KURUMLAR VE SAĞLADIKLARI FAYDALAR

Risk ve Girişim Sermayesi diğer finansal yatırım araçları gibi belirli doğruları ve belirli aksiyon planları olan bir yatırım modeli değildir. Sahip olduğu yüksek riskin nedeni belirsizlikler ve bu belirsizliklerde alınabilecek doğru kararlar ile diğer yatırım araçlarından çok daha fazla kazanç imkanı sağlamasıdır. Bilindiği üzere Risk ve Girişim Sermayelerinin bir çok yatırım evresi bulunmaktadır. Söz konusu yatırım sisteminde büyük

değerli yatırımlar başlangıç ve kuluçka evrelerinde değil girişimin belirli bir büyüklüğe ulaştığı evrelerde gerçekleşmektedir. Bu evrelerde girişimin faaliyetlerindeki belirsizlikler göreceli azalmış, girişimin akıbeti hakkında nispeten daha tutarlı bir yol haritası ortaya konulmuştur.

Söz konusu girişimin bu seviyeye gelebilmesi için de devlet bir takım destek ve teşvik mekanizmaları kurmuştur. Bu mekanizmalar vergi, sigorta primleri teşvikleri şeklinde olabileceği gibi kamu destekli kuruluşlar tarafından hibe, faizsiz uzun vadeli kredi ve/veya işletme faaliyetlerine yönelik makina/hizmet teminlerinde avantajlar sağlanması şeklinde de görülebilmektedir.

Aşağıda kamu kurumları ile kamu tarafından desteklenen kuruluşların işletmelerin faaliyetlerine daha kolay başlayabilmeleri için sağladıkları destekler aşağıdaki gibidir.

3.3.1 Bakanlıklar

3.3.1.1 Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı

Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı'na bağlı SGK ve İş-Kur aracılığıyla personel istihdam eden kişi ve kuruluşlara çeşitli teşvikler sunulmaktadır. Teşvikler genel olarak devletin alacağı SGK primlerinden kısmen ve/veya tamamen vazgeçmektedir. Bu teşvik işletmelerin zaten sınırlı olan kaynaklarına destek vermektedir.

Bunların yanı sıra İş-Kur tarafından İşbaşı Eğitim programları düzenlenmekte, bu program kapsamında işçilerin maaşlarının bir kısmı da doğrudan devlet tarafından ödenmektedir. Bu durum işveren ve işçi için çift yönlü bir kazan-kazan durumunun ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır. İşçiler kendilerini çalıştıkları alanda pratik yaparak geliştirmekte, işveren ise hem işçinin maliyetini paylaşmakta hem de bilimsel açıdan değerlendirilmiş bir eğitim programı ile istihdam ettiği işçinin işçilik kalitesini artırmaktadır.

Bunlara ek yeni genç girişimcileri desteklemek amacıyla 29 yaşından küçük girişimciler için bir yıl ile sınırlı olmak üzere Bağ-Kur ödemeleri de devlet tarafından karşılanmaktadır.

3.3.1.2 Kültür ve Turizm Bakanlığı

Bilindiği üzere turizm ülkeleri turistler aracılığı ile doğrudan döviz girişine olanak tanımaktadır. Bacasız fabrika olarak nitelendirilen turizm sektörüne yönelik devlet altyapı ve operasyonel hizmetler yönünden çeşitli teşvikler sağlamaktadır. Bu teşviklerle turizm sektöründe faaliyet gösterecek girişimlerin yapacakları yatırımların bir kısmı devlet tarafından karşılanmakta, kültür ve turizm bölgelerindeki altyapı faaliyetlerine yönelik İl Özel İdareleri, Belediyeler vb. kurumların yatırımları Kültür ve Turizm Bakanlığınca finanse edilmektedir.

3.3.1.3 Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile bu bakanlığın alt kuruluşları özellikle Ar-Ge ve ihracata yönelik bir çok önemli destekte bulunmaktadır. Sadece Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın bugün itibarıyla sağladığı desteklerde ana çerçeve Ar-Ge Merkezlerinin kurulmasına ve işletilmesine yönelik destekler, Organize Sanayi Bölgelerinde uygulanan teşvik ve muafiyetler, teknoloji ile ilgili yatırımlar yönünden yapılan destekler olarak göze çarpmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bu destekler ile katma değeri yüksek ürünlerin gelişimi için gerekli ortamların hazırlanmasına destek vermektedir. Bu yöntem ile hem yüksek katma değer yüksek ürünlerin ithalatının azaltılarak yurt dışına çıkan döviz engellemeyi hem de üretilen yeni ürün ve hizmetleri ihracatı ile ülkemize döviz girişini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda sadece ürün ve hizmetlerin oluşturulmasında değil aynı zamanda bu ürünlerin satış ve pazarlamalarına yönelik de teşvik ve hibeler sunmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 'na bağlı bulunan KOSGEB ve TÜBİTAK ' ın ise bakanlıktan bağımsız sağladığı hibe ve teşvikler söz konusudur.

3.3.1.4 KOSGEB

KOSGEB aşağıdaki başlıklarda işletmelere önemli hibe ve destekler sunmaktadır. KOSGEB' in genel çalışma prensibinde projelendirilen yatırımlar uygun görölmesi halinde işletme harcamalarını gerçekleştirildikten sonra kısmen yada tamamen yapılan harcamaların nakden girişimciye geri ödemesi şeklinde çalışmaktadır.

- Girişimcilik Destekleri; Girişimcilik üzerine akredite kurum ve kuruluşlardan eğitim alan kişi ve kurumlara kuruluş harcamaları, makine, teçhizat, ofis donanım ve yazılım destekleri sunmalarının yanı sıra belirli limitler dahilinde işletmelerin işletme giderlerine de hibeler sunmaktadır. Bunun yanı sıra işletmelerin ihtiyaç duyduğu sabit yatırımlar için teminat karşılığında uzun vadeli faizsiz kredi temini konusunda kaynak sağlamaktadır.
- AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri; Ar-Ge ve İnovasyon, Endüstriyel Uygulama, KOBİ Teknoyatırım - KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım, Stratejik Ürün alanlarında destekler sunmaktadır. Bu destekler harcamaların belirli oranları üzerinden doğrudan hibe olarak gerçekleştirilmektedir. Bu desteklerin ana amacı katma değeri yüksek ürün ve hizmetlerin oluşturulması konusunda girişimcilere destek olmaktır.
- İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri; KOBİGEL - KOBİ Gelişim, Genel, İş Birliği Güç Birliği, Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı, TEKNOPAZAR - Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama, KOBİ Proje, Tematik Proje destekleri olarak uygulanmaktadır. Söz konusu desteklerin ana gayesi işletmelerin üretim kapasitelerini artırmak, mevcut ürünlerinin üretim verimliliklerini artırmak, işletmelerin üretim ve yönetim faaliyetlerinde ihtiyaçları bulunan eğitim maliyetlerine destek olmak, yeni başlayan işletmeler için faaliyetlerin belirli bir olgunluğa ulaşana kadar altyapı hizmetleri sağlayan kuluçka merkezlerini desteklemek ve KOSGEB tarafından belirlenen ve ülke adına stratejik ürün olarak nitelendirilebilecek konularda faaliyet gösterecek işletmelere desteklemek amaçlanmaktadır.
- KOBİ Finansman Destekleri; KOBİ Finansman Destekleri ve Gelişen İşletmeler

Pazarı KOBİ Destek Programı kapsamında hem işletmelerin üretim yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik olarak kullanılacak kredilerin faiz giderlerinin KOSGEB tarafından karşılanması ve ayrıca şirketlerini halka arz etmek isteyen işletmelerin Borsa İstanbul A.Ş. Gelişen İşletmeler Pazarı'nda işlem görmelerini desteklemek amacıyla yapılacak danışmanlık ve hukuk harcamalarının KOSGEB tarafından ödenerek KOBİ'lerin finansmana erişimini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

- Laboratuvar Hizmetleri; işletmelerin ürün kalitesinin artırılması, uluslararası firmalarla rekabetin sağlanması ve birçok ürünün yurt içinde üretilebilmesi için teknik anlamda destek verme ve bilgilendirme amacıyla toplam 9 ilde 11 adet laboratuvarımız KOSGEB Müdürlükleri bünyesinde hizmet vermektedir. Mevcut durumda Metal, Plastik, Kauçuk alanlarında KOSGEB tarafından oluşturulan Laboratuvarlarda uygun fiyatlarda ve uluslararası geçerliliği olan test hizmetleri verilmektedir.

Risk ve Girişim Sermayesinin temelini oluşturan Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri ile iş fikrini hayata geçirmek isteyen ancak bunun için kaynakları çok sınırlı olan girişimcileri en çok destekleyen kuruluşlardan birisi KOSGEB kuruluşudur. Sağlamış olduğu teşvik ve hibeler ile girişimciliğin hayata geçmesine çok önemli destekleri bulunmaktadır.

3.3.1.5 TÜBİTAK

KOSGEB gibi girişimciler tarafından ortaya konulacak Ar-Ge ve inovasyona yönelik en fazla katkıyı sağlayan kuruluşlardan birisidir. TÜBİTAK bu bağlamda Akademik, Sanayi, Kamu, Girişimcilik, Bilimsel Etkinlik, Bilim ve Toplum alanlarında hibe ve teşvikler sunarak Ar-Ge ve inovasyonun gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Aynı zamanda TÜBİTAK Ar-Ge ve inovasyona yönelik uluslararası fonların da Türkiye' de temsilciliğini gerçekleştirmektedir.

TÜBİTAK Destek vereceği projeleri genellikle çağrıda bulunarak seçmektedir. Çağrı süresi boyunca projelendirilen girişimler TÜBİTAK idari kurulları tarafından incelendikten sonra desteklenmektedir. Ödemeler destek programlarına göre değişmekle birlikte

KOSGEB' den farklı olarak TÜBİTAK ödemeyi girişimci harcamasını gerçekleştirme-
den önce de sunabilmektedir.

3.3.1.6 Maliye ve Hazine Bakanlığı

Maliye ve Hazine Bakanlığı'nın yeni girişimlere sunduğu çeşitli teşvikler mevcuttur. Bu teşvikler yapısı itibarıyla yatırımların bir kısmının vergiden istisna tutulması ya da gelir üzerinden elde edilen vergilerin terkin edilmesi yoluyla sağlanmaktadır. Ayrıca bazı bölgeler ve koşullarda sadece girişimin elde ettiği vergiler üzerinden değil aynı zamanda girişimin istihdam ettiği personel üzerinden alınan vergilerde de istisnalar söz konusudur. Söz konusu teşvikler vergi mevzuatının içerisinde yer almaktadır.

Maliye ve Hazine Bakanlığı'nın vergi mevzuatında girişimcilik için en etkin teşvik 29 yaşının altındaki girişimcilerin üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının 75.000 Türk lirasına kadar olan kısmı vergiden istisna olarak tanımlanmasıdır.

3.3.2 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 06.07.2001 tarih ve 24454 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu ile yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile "üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayiinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkanı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlaması" amaçlanmaktadır.

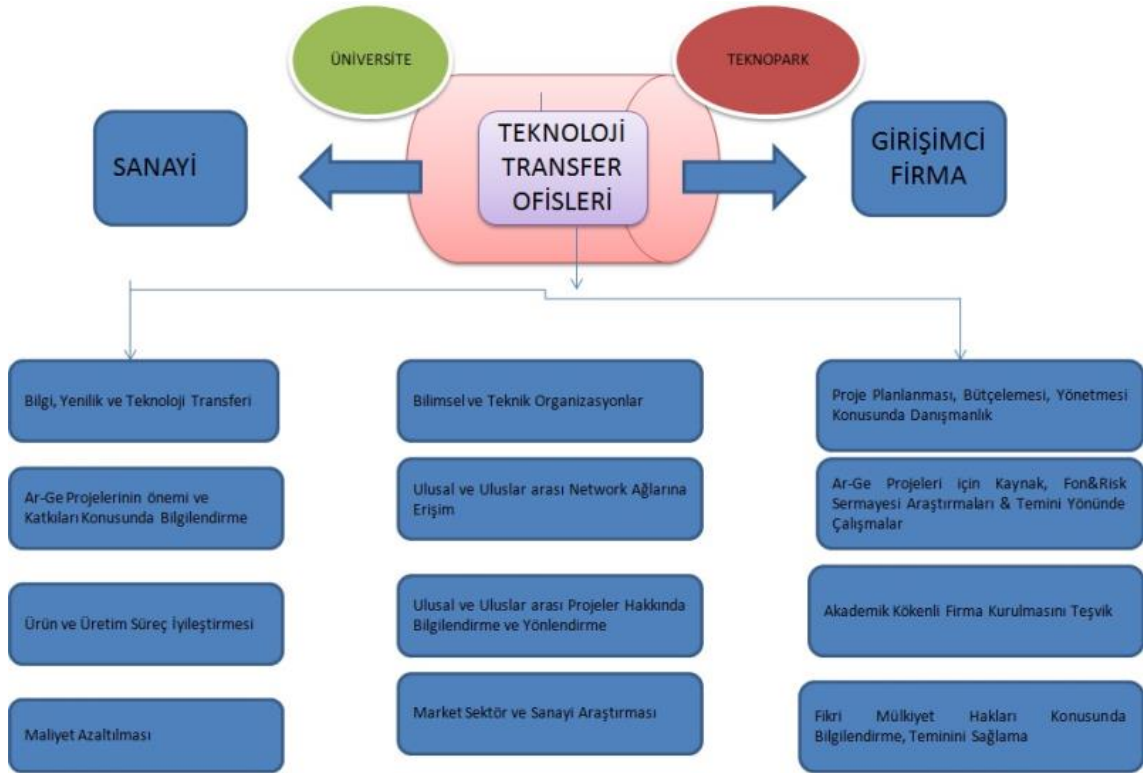
Bu maksatla bu kanun kapsamında Teknolojik Bölgelerin oluşturulması, bu bölgelere yönelik teşvik ve hibelerin koordine edilmesi, bu bölgelere girişimcilerin gelerek yerleşmeleri, bölgeye yerleşen girişimcilerin bölgedeki diğer girişimciler ile etkileşimde bulunması, bu bölgede yeni teknolojik ürün ve hizmetler ve/veya daha verimli üretim tekniklerinin geliştirilmesine fayda sağlayacak kişi ve kurumlar için alan ve organizasyon yapılanması tasarlanmıştır. Bu tasarım hayata geçirilirken üniversite bölgelerinde akademik, ekonomik ve sosyal yapılan bütünleştiği bir siteyi veya bu özelliklere sahip teknoparkları içermesi gereklilik olarak görülmüştür.

Söz konusu Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 'nin idareleri bölgenin içinde veya bulunduğu ilde yer alan en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü yada kamu Ar-Ge merkezinin de bulunacağı bir yönetici şirket ile yönetilmesi ön görülmüştür. Bu yönetici şirket bölgeye ait planlama ve projelendirmenin yapılması, gerekli alt ve üst yapı hizmetleri ile bölge için gerekli her türlü hizmetin yürütülmesinden, Kuluçka Merkezi ve Teknoloji Transfer Ofislerinin kurulmasından, Ar-Ge veya tasarım projelerinin değerlendirilmesi ve projesi uygun görülen girişimlere yer tahsis edilmesi, kurulu bölgenin amacına uygun faaliyetlerinin sürdürülmesinden sorumludur.

3.3.2.1 Teknoloji Transfer Ofisi (TTO)

Teknoloji geliştiricisi Ar-Ge kurum ve kuruluşları ile bu teknolojiyi kullanacak olan sanayi şirketleri veya diğer teknoloji ya da Ar-Ge kurum ve kuruluşları arasında bilgilendirme, koordinasyon, araştırmayı yönlendirme, yeni Ar-Ge şirketlerinin oluşturulmasını teşvik etme, işbirliği geliştirme, fikri mülkiyet haklarının korunması, pazarlanması, satılması, fikri mülkiyetin satışından elde edilen gelirlerin yönetilmesi konularında faaliyet gösteren yapıyı ifade etmektedir.

Teknoloji Transfer Ofisleri yapılan araştırmaların ticarileşmesi konusunda faaliyetlerin yürütüldüğü organizasyonlar olup temel amaçları bilimsel araştırmada bulunan kişi ve kurumların karşılaştıkları riskleri azaltan ve bu sayede başta zaman olmak üzere kaynak israfının önüne geçmeyi amaçlayan, sanayici ve yatırımcıların araştırmacılar ile buluşmasına olanak tanıyan, girişimcilik, inovasyon ve Ar-Ge alanında eğitimler düzenleyen, patent ve fikri mülkiyet haklarını korumak üzere faaliyetlerde bulunan organizasyonlardır. Teknoloji Transfer Ofislerin çalışma yapısı aşağıdaki şekildedir:

Kaynak: Teknoloji Geliştirme ve Transfer Merkezi, *Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) Nedir?*, 2018

3.3.2.2 Kuluçka Merkezi (İnkübatör)

Yeni kurulan teknoloji girişimi firmalarına faaliyetlerinin başlangıç aşamasında ofis, ekipman, yönetim ve mali kaynaklara erişim konusunda destek sağlayan oluşumlardır. Söz konusu merkezlerde sadece çalışma alanı ve ekipman değil aynı zamanda girişimleri geliştirebilecekleri iş ağlarına erişme imkanı, mentorluk hizmetleri gibi de ek faydalar sağlamaktadırlar. Kuluçka merkezlerinin asıl amaçları faaliyete yeni başlayan teknolojik girişimlerin başlangıç sürecindeki maliyetlerini azaltmak, bu girişimlere gerekli çalışma

alanını sağlayarak girişimcilerin sadece projelerine odaklanmalarını sağlamak, girişim belirli bir noktaya geldiğinde ise şirketleşme ve ticarileşme alanlarında destekler sağlayarak şirketlerin kendi ayakları üzerinde durabilmelerini sağlayacak bir ekosistem oluşturmaktır.

Bazı kuluçka merkezleri girişime sadece çalışma ortamı sağlamakla yetinmeyip girişim projesinin içeriğine göre belirli tutarlarda yatırım desteği de sağlamaktadır. Ayrıca bazı özel şirketler anlaşmalı kuluçka merkezleri bünyesinde barındırdığı girişim işletmelerine uygun maliyetli çözümler sunarak girişimlerine de destek olabilmektedir.

3.3.3 Vakıflar

3.3.3.1 Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı

1991 yılında kanunla kamu-özel sektör işbirliği ile kuran Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı özel sektörün teknoloji ve inovasyon faaliyetlerine destek vererek ülkenin yaratmış olduğu yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin dünya ile buluşmasına aracılık yapmayı amaçlamaktadır. Söz konusu vakıf faaliyetlerinden sağladığı kar ile yeni kaynaklar yaratarak bu kaynakları yine girişimcilik ile ilgili alanlarda harcamaktadır.

Katma değeri yüksek ürün ve hizmetlere odaklanan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı yüksek değerli ürün ve hizmetlerin üretilebilmesi için eğitimler, araştırmalar, iş ağları ve kaynaklar sağlamaktadır.

3.3.3.2 Türkiye Girişimcilik Vakfı

2014 yılında kurulan Türkiye Girişimcilik Vakfı Türkiye'nin üreten ve değer yaratan ülke olma yolundaki dönüşümünü girişimcilik ile hızlandırmayı amaçlamaktadır. Söz konusu vakıf girişimciliği cesaretlendirmeyi ve girişimcilerin doğru yol haritaları ile işletmelerini kurarak faaliyetlerini sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla yurt içi ve yurt dışı eğitimler ve paneller organize etmektedir.

Ayrıca bir arada çalıştığı dernek, vakıf ve özel yatırımcılarla girişimcilerin projelerini hayata geçirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle girişimcilik ruhu ve becerisi kazandıracak yöntemlerle küresel ölçekte rekabet edebilecek konuma getirilmesi, ürünlerin yurt içi ve yurt dışı pazarlara ulaşımının artırılması, pazara uygun şirketleşme ve kurumsal kapasitenin artırılmasına katkıda bulunulması üzerine faaliyetler yürütülmektedir.

BÖLÜM 4

RİSK VE GİRİŞİM SERMAYELERİ İLE İLGİLİ MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Bütün kurum ve kuruluşların faaliyetlerine konu mali nitelikteki bütün işlemlerini ölçmek için muhasebe sistemi kullanılmaktadır. İşletmeler muhasebe sistemi sayesinde faaliyetlerini kaydeder, sınıflandırır ve raporlar. Bu işlemler bütününü işletmenin zaman içerisinde hangi yöne doğru ilerlediğini, faaliyetlerinin sonuçlarını rakamsal olarak görebilmelerine olanak tanır. Günümüzde işletme faaliyetleri yerel yada uluslararası fark gözetmeksizin çok geniş bir alana yayılmış durumdadır.

Muhasebenin temel kavramları, ilkeleri, standartları ve muhasebe politikaları muhasebe uygulamalarını yönlendirir. İşletmelerin ve işletme dışı çevreler için karar alma sürecinde belirleyici rolü olan muhasebe standartları, bir çok çıkar grubunun ilgi odağı durumdadır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009) İşletmelere yatırım yapacak kişi ve kurumlar ise muhasebe sisteminden edinilmiş bilgiler ile bu sisteme bilgi sağlayan diğer faktörleri göz önünde bulundurlar. Yatırımcıların bu faktörler üzerinden değerlendirme ve mukayese yapabilmesi için bütün işletmelerin benzer hesaplamalar kullanması, bu hesaplamaların da belirli kurallar çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye’ de yukarıda sözü edilen uygulama birliğinin oluşturulmasını sağlamak amacıyla 18.12.1999 tarih ve 23910 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan 4487 sayılı kanun ile denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muha-

sebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur. TMSK ülkenin bulunduğu konumu, ticaret ortaklarını ve dahası Avrupa Birliği normlarını da göz önünde bulundurarak kullanacağı standartları Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) olarak belirlemiştir.

Bu düzenlemenin akabinde Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliği ile 01.01.2005 tarihinden itibaren halka açık şirketlerin Uluslararası Muhasebe Standartları'nı uygulama zorunluluğu başlamıştır. Ayrıca 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu' nda halka açık olsun ya da olmasın bütün sermaye şirketlerinin TMSK tarafından yayınlanan ve esasen yine UFRS gibi dışarıdan alınarak çevirisi yapılan Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) uygulama zorunluluğu getirilmiştir.

02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu Gözetim Kurumu (KGK) kurulmuştur. TMSK aynı KHK ile kaldırılmış ve bu kuruma verilmiş bulunan bütün yetki, sorumluluk ve teşkilatına ilişkin varlıklar KGK 'ya devredilmiştir. Böylece KGK Türkiye Muhasebe Standartları'nı, Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nı ve dahası Türkiye Denetim Standartları'nı (TDS) oluşturma ve güncelleme yetkisine sahip olmuştur. KGK sahip olduğu bu yetki ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayınlanan Bağımsız Denetim standartlarını referans alma stratejisini benimsemiştir.

Risk ve Girişim Sermayesi şirketlerinin en önemli unsuru; iş fikrinin girişime dönüşebilmesi için yatırımcılardır. Yatırımcılar ise bölge fark etmeksizin (yerel yada uluslararası) yatırımlarını yaparken karşılaştırılabilir standartlaştırılmış veri setlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Risk ve Girişim Sermayesi şirketlerinin sermaye şirketi olması ve bu standart-

lara uygun raporlama yapması yatırımcıların elde edilen bulguları değerlendirebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Özellikle yatırımcının girişimden çıkış evresinde bu standartlara göre oluşturulmuş ve denetlenmiş finansal tablolar yeni yatırımcılar için güven vermesi açısından son derece önem arz etmektedir.

4.1 MUHASEBE STANDARTLARI VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE İLİŞKİSİ

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC - International Accounting Standards Comimittee), uluslararası muhasebe standartlarını belirlemek amacıyla 1973 yılında Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, Birleşik Krallık ve İrlanda ile Amerika Birleşik Devletleri’de bulunan profesyonel muhasebeciler tarafından kurulmuştur.(*International Accounting Standards Committee (IASC)*)

1997 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC - International Federation of Accountants) dünya çapında muhasebe mesleğini kamu yararına güçlendirmek için muhasebe meslek mensupları için denetim ve güvence vermek, kamu muhasebesi, etik ve eğitim alanlarında yüksek kaliteli uluslararası standartlar geliştirmek ve bunların benimsenmesini ve kullanılmasını desteklemek, üye kuruluşları arasında işbirliğini ve işbirliğini kolaylaştırmak, diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve işbirliği yapmak ve muhasebe mesleğinin uluslararası sözcüsü olarak hizmet vermek amacıyla kurulmuştur.(*History | IFAC*)

Tüm çalışmalarına rağmen, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi’nin (IASC) çalışmaları istenilen sonuca tam olarak ulaşamayınca, Komitenin yapısal bir değişikliğe ihtiyaç duyduğu anlaşılmış ve böylece, 1997 yılında yapının ve stratejinin gözden geçirilmesi için bir "strateji çalışma grubu" oluşturulmuştur. Söz konusu çalışma grubu, Kasım 1999 tarihinde çalışmalarını tamamlamış ve hazırladığı rapor Aralık 1999 tarihinde IASC Kurulunca ve Mayıs 2000 tarihine kadar geçen süre içinde ise, diğer IASC organlarıncayay birliği ile onaylanmıştır. 24 Mayıs 2000’de IFAC’ın de katılımıyla yapılan genel kurul toplantısında alınan karar ile IASC vakıf statüsüne bürününce vakfın bir parçası olarak

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB - International Accounting Standards Board) bağımsız bir kuruluş haline gelmiştir.(IASB)

IASB 'nin 2001 yılına kadar yayınladığı standartlar Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS - International Accounting Standards) olarak isimlendirilirken yetkinin IASB 'ye geçmesiyle birlikte eski standartların varlığı kabul ederek güncelleştirilmeye başlanmış, yeni çıkartılan standartlar ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS - International Financial Reporting Standards) olarak yayınlanmaya başlamıştır. Sözü edilen standartlar birbirlerine alternatif değil birbirlerini tamamlayıcı niteliktedirler.

Risk ve Girişim Sermayeleri'nin uygulamış olduğu muhasebe politikalarının uluslararası standartlara uyumu özellikle yabancı yatırımcılar açısından performansın değerlendirilmesinde büyük önem taşımaktadır. IAS ve IFRS ' in çevirileri olan TMS/IFRS 'nin genel yapısına bakıldığında kural bazlı bir yapılanma yerine ilke bazlı bir yapılanma içerdiği görülecektir. Bu ilkeler finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve' de yer almaktadır. Kavramsal çerçeve ise alternatif muhasebe uygulamalarının oluşmasını önlemek ve finansal tablo kullanıcılarına TMS/IFRS' nin yorumlanmasında yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Söz konusu standartlar her bir durum için ayrı kurallar belirlemek yerine ilkeler belirlemekte ve yapılması gereken yorumların bu ilkeler çerçevesinde yapılmasını istemektedir. Türkiye Muhasebe Standartları işletme faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi esnasında faaliyetlerin tam ve doğru biçimde anlaşılabilmesi amacıyla bilgi kullanıcılarına en doğru bilgiyi verebilecek şekilde muhasebe uygulamalarının yürütülmesini istemektedir.

4.1.1 Stoklar - TMS 2

Stoklar imalat yada ticaret işletmelerinde şirketin varlıklarını oluşturan en önemli hesap gruplarından birisidir. Aynı zamanda hizmet üreten ve üretmiş olduğu hizmetin hasılatını derhal tahsil etmeyen ya da hizmetin uzun bir üretim süreci bulunan işletmeler için de stoklara ait hesaplar şirketin varlıkları açısından son derece önemlidir. İmalat, hizmet

yada ticaret işletmelerinde stokların değerleri ve bu değerlere ulaşılırken hesaba katılan maliyetler mali tablolarda önemli farklılıklara sebep olabilmektedir. Özellikle değişken piyasa koşulları ve stokların bekleme süreleri dikkate alındığında zaman içerisinde stokların değerleri arasındaki farklar muhasebe bilgi kullanıcısının şirketin finansal tabloları üzerindeki kararlarını önemli derecede etkileyecek farklılara neden olabilmektedir.

TMS 2 Stoklar standardının amacı, stoklarla ilgili muhasebe uygulamalarını belirlemektir. Stokların muhasebeleştirilmesindeki temel konulardan biri, varlık olarak finansal tablolara alınacak ve ilgili hasılat finansal tablolara yansıtılınca kadar varlık olarak izlenecek olan maliyet tutarının belirlenmesidir. Bu Standart, stokun net gerçekleşebilir değere indirgenmesi de dâhil olmak üzere, stok maliyetinin belirlenmesi ve sonrasında gider olarak finansal tablolara yansıtılması hakkında rehberlik sağlar. Bu Standart ayrıca maliyetlerin stoklara yüklenmesinde kullanılan maliyet hesaplama yöntemleri hakkında rehberlik sağlar. (Kamu Gözetim Kurumu, 2018b)

Stoklar ile ilgili standardın temelini oluşturan üç kavram bulunmaktadır. Bu kavramlar TMS 2 Stoklar standardında aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Stoklar; Olağan iş akışı içinde satılmak üzere elde tutulan, olağan iş akışı içinde satılmak üzere üretilmekte olan veya üretim sürecinde ya da hizmet sunumunda kullanılacak ham madde ve malzeme şeklinde bulunan varlıklardır.

Net Gerçekleşebilir Değer; Olağan iş akışı içinde tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyetlerinin ve satışı gerçekleştirmek için gerekli olan tahmini maliyetlerin düşülmesiyle elde edilen tutardır.

Gerçeğe uygun değer; Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşen olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir yükümlülüğün devrinde ödenecek olan tutardır. Gerçeğe uygun değere ilişkin esaslar ayrı bir muhasebe ve raporlama standardı olan TFRS 13 olarak yer almaktadır. Net gerçekleşebilir değer işletmeye özgü bir değerken; gerçeğe uygun değer işletmeye özgü bir değer değildir. Stokların net

gerçekleşebilir değeri, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değere eşit olmayabilir.

Söz konusu standart **Stokların Maliyetlerini**; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan maliyetleri içeren değerlerin bütünü olarak ifade etmektedir.

Burada sözü geçen **Satın Alma Maliyeti**; satın alma fiyatından söz konusu stokun işletmenin deposuna girinceye kadar katlanılan bütün maliyetlerin dahil olduğu bir tutar olarak hesaplanır. Bu tutarın hesabında iskonto ve benzeri indirimlerin bulunması halinde satın alma maliyetinden bu iskonto ve indirimler indirilir.

Stokların Dönüştürülme Maliyetleri; ise stokların mamule dönüşüncüye kadar ortaya çıkan direkt işçilik giderleri ve üretimle doğrudan ilişkili maliyetleri ifade etmektedir. Bu maliyetlerde ilk madde ve malzemenin mamule dönüştürüldüğü esnada katlanılan sabit ve değişken giderlerin belirli bir sistematik içerisinde dağıtıldığı tutarları da kapsamaktadır.

Standartta ayrıca **Diğer Maliyetler** yer almaktadır. Bu maliyetler ise stokların mevcut konumuna ve durumuna getirilmesi için yapılan maliyetleri ifade etmektedir. Örneğin satın alınan bir stokun ödemesi esnasında banka tarafından tahsil edilen havale masrafı yahut ithalatı yapılan bir grup stokun ardiye ve müşavirlik ücretleri diğer maliyet niteliğindedir. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri içermektedir. Bir başka deyişle stokların ilk muhasebeleştirilmesi sırasında ilgili stokun satın alınmasından depoda hazır hale getirilinceye kadar olan bütün harcamaların stok maliyetine dahil edilmesi gerekmektedir.

Stoklara ilişkin standart olan TMS 2 stokların değerlendirme yöntemlerine de ışık tutmaktadır. Bunun gereksinimi stokların zaman içerisinde fiziki nedenlerle zarar görebilme

ihtimali, stokların modasının geçmesi yahut piyasa değerlerinin düşmesi gibi stokun değerinin kısmen ya da tamamen kaybetme olasılığından kaynaklanmaktadır. Stokların maliyetlerinin de altına inecek şekilde net gerçekleştirilebilir değer indirgenmesi varlıkların, satışından ya da kullanılmasından elde edilmesi beklenen tutarı aşan bir tutarla finansal tablolarda gösterilmemesi görüşü ile tutarlılık göstermektedir.

TMS 2 Stoklar standardı stokların değerlemesinde maliyet değeri ile net gerçekleştirilebilir değer hesaplanarak karşılaştırılır. Bilgi kullanıcılarını yanıltmamak ve ihtiyatlı davranmak adına bu iki değerden değerinin düşük olanı ile değerlendirilir. Ayrıca net gerçekleştirilebilir değer her raporlama döneminde yeniden değerlendirilir. Şayet yeni hesaplanan net gerçekleştirilebilir değer maliyet değerinin altında ancak bir önceki net gerçekleştirilebilir değer üzerinde bir tutar ifade ediyorsa daha önce ayrılan değer düşüklüğünden aradaki fark kadar tutar mahsup edilerek stoklar yeniden değerlendirilir. Bir başka dönemde net gerçekleştirilebilir değer maliyet değerinin üzerinde bir tutar ifade ettiğinde ise daha önce ayrılan karşılıklar iptal edilerek söz konusu stoklar maliyet değerleri ile mali tablolarda sunulur.

4.1.2 Nakit Akış Tablosu - TMS 7

Nakit akış tablosu günümüzde şirketlerin faaliyet ve finansal performanslarını bilgi kullanıcılarına ulaştıran en önemli finansal tablo seti araçlarından biridir. Bilgi kullanıcıları bu finansal tablo aracı ile şirketin Gelir Tablosu ve Bilanço 'da göremediği, şirketin faaliyetlerinin sonucunda meydana gelen ya da ihtiyaç duyulan nakdi, şirketin ilgili dönem içerisindeki mevcut likit varlıklarını nasıl sağladığını ve bu sağlanan likit varlıkların ne şekilde harcadığını gösteren bir tablodur. Nakit akış tablosu sadece faaliyetlerin sonuçlarını gösteren değil aynı zamanda işletmenin yönetim stratejisini bilgi kullanıcılarına anlatan, tercihlerini daha detaylı bir şekilde göz önüne seren ve karar almadan önemli araçlardan birisi haline gelmiş bir araçtır.

Nakit akış tablosunun önemli bir başka yanı ise şirketlerin zor duruma düşmelerinin temelinde nakit yönetimindeki hata ve aksaklıklar yer almaktadır. Nakit akış tablosu bu hata ve aksaklıkların kaynağını görmede ve çözüm üretmede çok önemli bir işlev görür.

Aynı zamanda nakit akış tablosu düzenleyen işletmelerin gelecek için de proforma nakit akışları oluşturmaları şirketin ileride ödemekle yükümlü olduğu likit varlıkların tespit ve ilgili dönemlerinde temini açısından planlamaya olanak tanır.

Günümüzde nakit akış tabloları şirketlerin finansal tablolarının doğal bir parçası olmuş, Bilanço, Gelir Tablosu ve dipnotları kadar öneme haiz olmuştur. Özellikle bilgi kullanıcıları gerek şirket yönetiminde gerekse de şirketin sevk ve idaresinden etkilenebilecek olanlar nakit akışları sayesinde şirketin hem geçmişteki yapılanmasını hem de gelecekteki projeksiyonunu görme imkanı bulmaktadırlar.

TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardının amacı, döneme ilişkin nakit akışlarını esas, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak sınıflandıran bir nakit akış tablosu aracılığıyla, işletmenin nakit ve nakit benzerlerinde meydana gelen tarihi değişimler hakkında bilgi sunulmasını sağlamaktır. (Kamu Gözetim Kurumu, 2018a) İşletmenin yapmış olduğu nakit ve nakit benzerlerinin işletme varlıklarına girmesi ve işletme bünyesinden çıkması olarak tanımlanmaktadır. Şirketin yapmış olduğu işlemlerin nakit akış tablosunda yer alabilmesi için nakit ve nakit benzeri olması şarttır. Örneğin bir şirketin nakit tahsil ederek sattığı mamul nakit akışı olarak nitelendirilirken bir borcuna karşı tahsilat yapmaksızın satışını yaptığı mamul nakit akışı olarak nitelendirilemez. İşlem ve faaliyetlerin nakit akışı olarak nitelendirilebilmeleri için nakit ve nakit benzeri varlık giriş ya da çıkışı olması gerekmektedir. Nakit benzerleri tutarı belirli bir nakde kolayca çevrilebilen kısa vadeli ve yüksek likiditeye sahip ve değerindeki değişim riski önemsiz olan yatırımlar olarak tanımlanmıştır.

Nakit Akış Tablosunun üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler aşağıdaki gibidir:

İşletme (Esas) Faaliyetleri; İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları genellikle işletmenin ana gelir getirici faaliyetleriyle ilgili olup net karın veya zararın belirlenmesinde yer alan işlem ve olaylardan kaynaklanır. İşletmenin normal faaliyet dönemi içerisinde işlerini sürdürdüğü süreçte kendi konusu ile ilgili faaliyetlerinden kaynaklanan nakit giriş ya da çıkışları işletme faaliyetleri kapsamında değerlendirilmelidir.

Yatırım Faaliyetleri; Yatırım faaliyetleri işletmenin kendi konusu ile ilgili olmayan, atıl olan kaynakları değerlendirmek amacıyla varlıklarına kattığı değerlerin nakit giriş çıkışlarının raporlandığı bölüm olarak nitelendirilmelidir.

Finansman Faaliyetleri; Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, işletmeye kaynak sağlayanların işletmedeki gelecek nakit akışlarından talep edecekleri kısmın belirlenmesini sağlamak üzere ayrı olarak açıklanır. Bu bölüm işletmeye kaynak sağlayanların gelecekteki nakit akışlarından taleplerinin görülmesinde yararlı olacaktır. Aynı zamanda bu bölüm işletmenin kaynaklarının gelecekteki nakit akışlarında ne kadarının işletme ortaklarına ne kadarının borçlara harcanacağı konusunda bilgi kullanıcılarına önemli bilgiler sunar.

TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardı nakit akış tablolarının hazırlanabilmesi için iki yöntem ortaya koymaktadır. Bu yöntemler Brüt (Dolaysız) Yöntem ve Net (Dolaylı) Yöntemdir.

Brüt (Dolaysız) Yöntem; İşletmenin nakit akışını ilgilendiren faaliyetleri ana gruplar halinde raporlanır. Örneğin işletmenin müşterilerden elde edilen nakit girişleri, ilk madde malzeme ile hizmetler için satıcılara ödenen nakit çıkışlar ayrı olarak gruplandırılır ve raporlanır. İşletmenin faaliyetlerinin sonucu doğan nakit girişleri ile yine işletme faaliyetleri sonucu doğan nakit çıkışları arasındaki fark, işletme faaliyetlerinden doğan net nakittir. Bu yöntemde dönem net kar/zararının bazı etkilere göre düzeltilmesi işlemine, dolayısı ile dönem net kar/zararının dikkate alınmasına gerek yoktur.

Net (Dolaylı) Yöntem; Bu yöntemde, nakit çıkışları gerektirmeyen ve nakit girişi sağlamayan tüm gelirlerden, karlardan, giderlerden ve zararlardan yararlanılarak, dönem net kar/zararının net nakit akışına dönüştürülmesi için düzenlemeler yapılır. Bu düzeltmeler içerik olarak net kar/zararın nakit olmayan yapıdaki işlemlerin, geçmişteki veya gelecekteki işletme faaliyetleri ile ilgili nakit girişlerinin veya çıkışlarının tahakkuklarının veya ertelemelerinin ve yatırım veya finansman faaliyetleri nakit akışları eşleştirilen gelir veya

gider kalemlerinin etkileri için yapılır.

Nakit Akış Tablosu'nun muhasebe bilgi kullanıcılarına en doğru bilgiyi verebilmesi için işletme faaliyetlerinin raporlanmasında çeşitli nitelikteki işlemlerin netleştirilerek nakit akış tablolarına aktarılması son derece önemlidir. Netleştirilmemiş nakit akış tablosu işletmenin faaliyetlerinden sağladığı nakit işlem hacmini şişkin gösterecek ve bilgi kullanıcılarını yanıltıcı nitelikte olacaktır. Bu sebeple Nakit Akış Tablosu hazırlanırken başkaları adına yapılan ödemeler ile devir hızları yüksek, vadeleri kısa ve tutarları büyük unsurların netleştirilmesinde fayda bulunmaktadır.

4.1.3 Gelir Vergileri - TMS 12

Mali tablolar, işletmelerde yürütülen muhasebe faaliyetlerini yansıtan ürünler olup bilgi kullanıcılarına ekonomik kararlar verme imkanı tanırlar. Mali tablolarda yer alan bilgilerin alınan kararlara etkileri yönünden eksiksiz ve doğru olması son derecedir. Özellikle çok uluslu şirketlerde ya da yerleşik ülkede bulunmayan yabancı yatırımcıların yatırım yapmış olduğu işletmelerde bilgi kullanıcılarına sağlanan doğru bilgi tanımlanırken karşılaştırılabilir olması ve bölgesel vergi politikalarına ilişkin farklılıkların etkisini ortaya koyabilmesi son derece önemlidir.

TMS 12 standardı ülkeler arasındaki vergi politikalarının bilgi kullanıcılarına daha doğru bilgi sağlayacak şekilde gelir (kurum kazancı üzerinden hesaplanan) vergilerinin nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Bu düzenlemelerdeki en önemli iki konu borçların defter değerlerinin ileride varlıklar için fayda elde etme, borçlar için ise ödemenin ve cari dönemde oluşan ve sonuçları işletmenin finansal tablolarına yansıyan işlemler veya diğer olayların vergisel sonuçlarını ortaya koyabilmektir. Kısa-sacası uluslararası muhasebe standartları ile ülkemizde uygulamaya giren ertelenmiş vergi varlıkları ile yükümlülükleri kavramlarının hangi şartlarda ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin açıklamaları içermektedir.

Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri çerçevesinde hazırlanmış mali tablolarla vergi yasalarının hükümleri çerçevesinde düzenlenmiş mali tablolar arasında, “dönem karı” tutarının belirlenmesi yönünden farklılıkların bulunması önüne geçilmesi mümkün olmayan bir durum teşkil etmektedir. Zira vergi yasalarının içeriği, bir hesap döneminde elde edilen ve vergilendirilecek olan gelirin saptanmasında ihtiyatlılık kavramının ötesinde verginin matrahını sınırlandıran unsurlardan uzak bir tutum içinde olagelmıştır. Muhasebede geçerli olan gerçekleşmemiş bir giderin gider olarak kaydedilmesi, gerçekleşmemiş bir gelirin ise gelir olarak kaydedilmemesi anlayışı vergi yaklaşımında yoktur. Sonuçta işletme tarafından gerçekleştirilen ya da gerçekleşmesi muhtemel tüm giderler, vergi yasaları tarafından vergilendirilecek gelirin (matrahın) saptanmasında her zaman indirim tabi gider niteliğinde görülmemektedir. Örneğin kıdem tazminatı karşılıkları, ileride gerçekleşmesi kesin nitelikte olan ve muhasebede ihtiyatlılık ilkesi çerçevesinde giderleştirilen tutarlardır. Ancak bu karşılıkların vergi yasalarına göre giderleştirilmesi, işten çıkartılan işçiler adına kıdem tazminatlarının tahakkuk ettirilmesi halinde mümkündür. Kuşkusuz bu farklılık, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile vergi yasalarının benimsediği aynı konuya ilişkin yaklaşım farklılıklarını yansıtmaktadır. Nitekim sözü edilen farklılıklar, sadece karın saptanmasında “gider indirimi” konusu ile sınırlı değildir. İşletme varlık ve borçlarının değerlemesindeki farklılıklar, gelirin elde edilmesine ilişkin kabul edilen varsayımlar, hatta sosyal, ekonomik vb nedenlerle elde edilen gelirlerin vergilendirme dışında bırakılması, bu farklılıkları arttıran unsurlardır. Bir de uluslararası düzeyde faaliyet gösteren işletme niteliğinde iseniz, dönem karının saptanmasındaki farklılaşmaya, farklı ülkelerdeki vergi sistemlerinden kaynaklanan uygulama farklılıklarını da ekleyip dikkate almanız gerekecektir. Sonuçta, işletmenin muhasebe karı ile bu kara ilişkin vergi matrahı (vergiye tabi kar/gelir) arasında önemli ölçüde farklılaşma ortaya çıkacaktır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

TMS 12 Gelir Vergileri Standardı, vergi mevzuatı çerçevesinde kurum kazançlarını vergilendirmek için uygulanır. Bu standardın uygulanmasında, gelir vergileri vergiye tabii gelir üzerinden hesaplanan bütün yurt içi ve yurt dışı vergileri içerir. Gelir vergileri aynı zamanda bağlı ortaklık, iştirak ve müşterek anlaşmaları raporlayan işletmeye kâr dağıtımları sırasında kaynaktan kesinti yapılmak suretiyle ödenen vergileri de kapsar. (Çak-

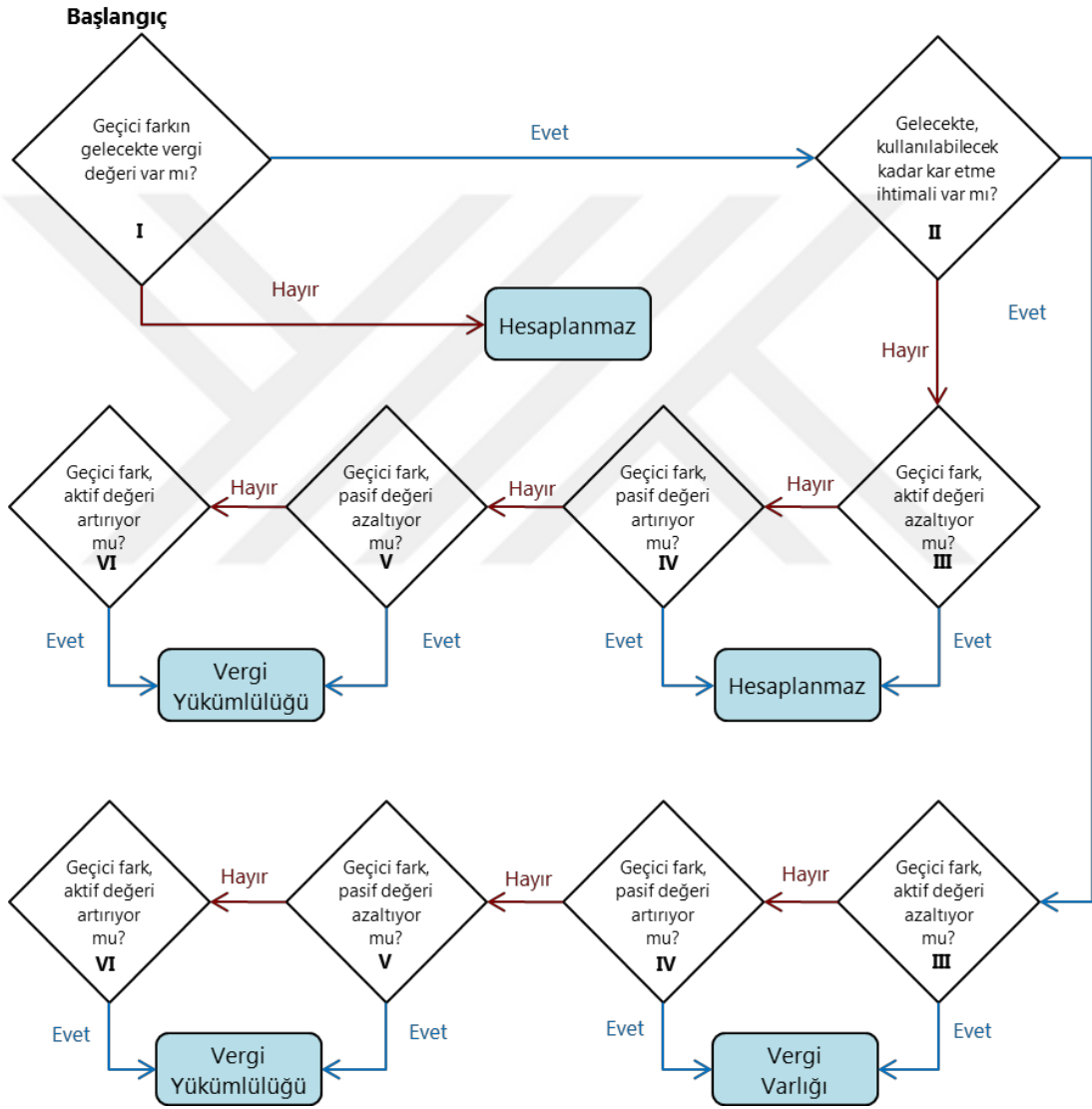
makoğlu, 2018)

Ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi yükümlülüğünden bahsedebilmek için uygulama yapılan ülkedeki vergi mevzuatının etkilerini gösterebilmek açısından geçici farkların oluşması beklenmektedir. Geçici farklar ile sürekli farklar birbirinden ayrı kavramlardır. Sürekli farklar muhasebe ve vergi değeri arasında daima var olacak olan ve ortadan kalkmayacak olan farklar olarak tanımlanabilir. Ülkemizdeki yerleşik uygulamalar göz önünde bulundurulduğunda sürekli farklar kanunen kabul edilmeyen giderler ile zarar olsa dahi indirim konusu yapılabilecek istisna ve indirimler örnek olarak sunulabilir.

Söz konusu standarda göre geçici farklar bir varlığın veya borcun finansal durum tablosundaki (bilançodaki) defter değeri ile bunların vergi açısından taşıdıkları değerler arasındaki farkları ifade eder. Bu geçici farklar **vergiye tabi geçici farklar**; gelecek dönemlerde faydalanma veya ödeme yapıldığında o dönemlerin vergiye tabi karını veya zararını belirlerken vergiye tabi tutarlar oluştururlar; veya **indirilebilir geçici farklar**; ise gelecek dönemlerde faydalanma veya ödeme yapıldığında o dönemlerin vergiye tabi karını veya zararını belirlerken vergi matrahından indirilebilir tutarlardır. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017b)

Geçici farklara gerçekleşmemiş gerçekleşmemiş hisse senedi değer artışları yada azalışları, vadeli çekler için hesaplanan vade farkları (reeskontlar), kıdem tazminatı karşılıkları, duran varlık değerlendirme artışları TMS/TFRS'ye göre gerçeğe uygun değer ile vergi değeri arasındaki farklar örnek olarak verilebilir. (Eflatun, 2012)

Bazı belirli sınırlamaların dışında, bir varlığın defter değeri geri kazanıldığında veya bir borcun defter değeri ödendiğinde, bu varlığın defter değerinin kazanılması veya borcun defter değerinin ödenmesinin hiç bir vergi etkisi doğurmayacağı duruma nazaran, işletmenin gelecekte ödeyeceği vergiler daha fazla olacaksa ertelenmiş vergi borcu, daha az olacaksa ertelenmiş vergi varlığı muhasebeleştirilir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017b)

Şekil 4.1: TMS 12 - Ertelenmiş Vergi Karar Ağacı
Kaynak: Eflatun, *TMS 12 Gelir Vergileri (Ertelenen Vergi)*, 2012

Ertelenen Vergi Varlıkları; İndirilebilir geçici farklar, kullanılmamış mali zararlar ve vergi avantajları nedeniyle sonraki dönemlerde geri kazanılacak olan gelir vergisi tutarlarıdır. Ertelenen vergi varlıkları, işletmenin sonraki dönemlerde oluşacak vergilendirilebilir gelirlerinin muhtemel olması durumunda ertelenen vergide dikkate alınır. **Ertelenen Vergi Yükümlülükleri;** ise vergilendirilebilir geçici farklar nedeniyle sonraki dönemlerde geri ödenecek gelir vergisi tutarlarıdır. Ertelenen vergi varlıklarının aksine, ertelenen vergi yükümlülüklerinin hesaplanması zorunludur. (Eflatun, 2012)

Uluslararası muhasebe ve raporlama standartları bilindiği gibi mali tabloları bilgi kullanıcılarına gerçeğe en uygun verileri sunmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle bir çok standart muhasebe hesapları ile ilgili değerlemeleri emretmektedir. Gerçeğe uygun değerinden izlenen/gösterilen varlıklar ile ilgili yapılacak hesaplama ve işlemler TMS 12 standardı içerisinde ayrı bir bölüm olarak yer almaktadır.

TFRS'ler bazı varlıkların gerçeğe uygun değerden gösterilmelerine ya da bunlar için yeniden değerlendirilmesine izin vermekte ya da bunu zorunlu kılmaktadır (örneğin bakınız: TMS 16 Maddi Duran Varlıklar, TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar, TFRS 9 Finansal Araçlar ve TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller). Bazı yasal düzenlemelere göre, bir varlığın yeniden değerlemeye tabi tutulması veya diğer şekillerde değerinin yeniden belirlenerek gerçeğe uygun değerine yükseltilmesi cari dönemin vergiye tabi karını (mali zararını) etkileyebilir. Sonuç olarak, varlığın vergiye esas değeri de arttırılır ve herhangi bir geçici fark doğmaz. Bazı diğer yasal düzenlemelerin olduğu ortamlarda ise, varlığın yeniden değerlendirilmesi veya değerinin yeniden belirlenmesi, bu işlemin yapıldığı dönemin vergiye tabi karını etkilemez ve varlığın vergiye esas değerinde herhangi bir düzeltme yapılmaz. Buna rağmen, defter değerinin gelecekte geri kazanılması yoluyla işletmeye vergiye tabi ekonomik fayda girişi olacaktır, ancak vergi açısından indirilebilir olan tutar söz konusu olan ekonomik fayda tutarından farklı olacaktır. Bu durumda, yeniden değerlendirilen varlığın defter değeri ile vergiye esas değeri arasındaki fark geçici bir farktır ve geçici vergi borcu veya geçici vergi alacağı doğurur. Bu durum işletme ilgili varlığı elden çıkarmak niyetinde olmaması nedeniyle yeniden değerlendirilmiş defter değeri, varlığın işletmede kullanılması ile gelecek dönemlerde yaratılacak vergiye tabi gelir şek-

linde geri kazanılacak bu tutar da, vergi mevzuatına göre ilerleyen yıllarda gider yazılabilecek olan amortisman tutarından daha fazla olması halinde veya söz konusu varlığın satış halinde, satıştan elde edilen tutar benzer bir varlığın satın alınmasında kullanılırsa, değer artışından elde edilen kazancın vergisi ertelenmiş olacaktır. Bu tür durumlarda, satın alınan benzer varlığın satışı veya işletmede kullanımı sonucunda, vergi ödenecek hale gelecektir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017b)

Bir işletme dönem vergi varlığı ile dönem vergi borcunu ancak aşağıdaki durumlarda mahsup edebilir:

- Yasal olarak, muhasebeleştirilmiş tutarları birbirlerine mahsup etme vardır
- Ya net tutar üzerinden ödeme veya tahsilat yapacaktır ya da tahsilatı ve ödemeyi ayrı ayrı ancak aynı anda yapacaktır.

Her ne kadar dönem vergi varlığı ve vergi borcu ayrı ayrı hesaplanıp ayrı ayrı muhasebeleştirilse de finansal durum tablosunda (bilançoda), "TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum" Standardındaki kriterlere benzer kriterlere uymak koşulu ile birbirlerine mahsup edebilirler.

4.1.4 Maddi Duran Varlıklar - TMS 16

Maddi duran varlıklar işletmelerin toplam varlıkları içinde önemli yer tutarlar ve bu nedenle finansal analiz açısından büyük öneme sahiptirler. Bu standart ile amaçlanan finansal tablo bilgi kullanıcılarının işletmenin maddi duran varlıklardaki yatırımını ve bu yatırımdaki değişimleri belirleyebilmelerini sağlayan maddi duran varlıklarla ilgili muhasebe işlemlerini düzenlemektedir.

Maddi duran varlıkların muhasebeleştirilmesindeki temel konular; varlıkların muhasebeleştirilmesi, defter değerlerinin belirlenmesi ve bunlarla ilgili olarak finansal tablolara yansıtılması gereken amortisman tutarları ile değer düşüklüğü zararlarına yönelik uluslararası uygulanacak yöntemlerin belirlenmesidir.(Kamu Gözetim Kurumu, 2017d)

Söz konusu standardın içeriğinin daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki tanımları açıklamak gerekmektedir:

Defter Değeri; Bir varlığın birikmiş amortisman ve birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonra finansal tablolara yansıtıldığı tutarıdır.

Maliyet; Bir varlığın elde edilmesinde veya inşaatında ödenen nakit veya nakit benzerlerini ya da verilen diğer bedellerin gerçeğe uygun değerini veya belli durumlarda, (diğer TFRS'lerin özel hükümleri uyarınca) ilk muhasebeleştirme esnasında ilgili varlığa atfedilen bedeli ifade eder.

Amortisman Tabi Tutar; Bir varlığın maliyetinden veya maliyet yerine geçen diğer tutarlarından kalıntı değer düşülmesiyle bulunan tutarı ifade eder.

Amortisman; Bir varlığın amortisman tabi tutarının, yararlı ömür süresince sistematik olarak dağıtılmasını ifade eder.

Gerçeğe Uygun Değer; Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşen olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Değer Düşüklüğü Zararı; Bir varlığın defter değerinin geri kazanabilir tutarını aşan kısmını ifade eder.

Geri Kazanılabilir Tutar; Bir varlığın gerçeğe uygun değerinden satış giderleri çıkarılarak bulunan değeri ile kullanım değerinden büyük olanıdır.

Kullanım Değeri; Bir varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir.

Kalıntı Değer; Bir varlık tahmin edilen yararlı ömrünün sonundaki durum ve yaşına ulaştığında elden çıkarılması sonucu elde edilmesi beklenen tutardan, elden çıkarmanın tahmini maliyetleri düşülerek ulaşılan tahmini tutardır.

Bir maddi duran varlığın maliyetinde maddi duran varlık ile ilgili gelecekteki ekonomik yararların işletmeye aktarılmasının muhtemel olması ve ilgili kalemin maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilir olması şarttır. Bunun yanı sıra yedek parça, yardımcı donanım ve servis donanımı gibi kalemler maddi duran varlık tanımını karşılamaları durumunda maddi duran varlık olarak muhasebeleştirilmektedir. Çoğunlukla bu maliyet; satın

alma maliyeti, inşaa maliyeti ve üretim maliyeti niteliğinde olabilmektedir. (Şen, 2013)

TMS 16 - Maddi Duran Varlıklar standardına göre bir Maddi Duran Varlık kalemi maliyet bedeli ile ölçülür. Bu maliyet bedelinde indirimler ve ticari iskontolar düşüldükten sonra ithalat vergileri ve iade edilmeyen alış vergileri dahil satın alma fiyatı, varlığın yerleştirileceği yere ve yönetim tarafından amaçlanan koşullarda çalışabilmesini sağlayacak duruma gelebilmesi için katılan bütün maliyetler ile işletmenin ilgili kalemin elde edilmesi ya da stok üretimi dışında bir amaçla belirli bir süre kullanımı sonucunda katıldığı yükümlülükler olarak tanımlanabilir. Bir maddi duran varlığın yönetimin amaçları doğrultusunda işler hale gelmesinden sonraki maliyetlerin ilgili maddi duran varlık hesabında muhasebeleştirilmesi sonlandırılır.

İşletmeler, maddi duran varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi sonrası ölçümü için muhasebe politikası olarak maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modelini seçerek, bu politikayı ilgili maddi duran varlık sınıfının tamamına uygulamalıdır.

Maliyet Modelinde maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararı indirildikten sonraki değeri ile gösterilir.

Yeniden Değerleme Modelinde ise maddi duran varlık yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değeri ifade etmektedir. Yeniden değerlendirme işlemleri raporlama dönemi sonu tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değer kullanılarak bulunacak tutarın defter değerinden önemli ölçüde farklı olmasına neden olmayacak şekilde düzenli olarak yapılmalıdır. Bu değerlendirme sıklığı varlık kaleminin gerçeğe uygun değerindeki değişimlere bağlıdır. Maddi duran varlık defter değerinden önemli ölçüde farklılaşması durumunda varlığın tekrar yeniden değerlendirilmesi gerekir.

4.1.4.1 Değerleme yöntemleri

Değerleme yöntemi varlıkların mali tablolarındaki değerini doğrudan ilgilendirmesi sebebi ile son derece önem taşımaktadır. Özellikle piyasada alış/satış fiyatı sürekli değişime uğrayan maddi duran varlıkların değerlemeleri ile uzun yıllar kayıtlı bulunmasına karşın defter değeri enflasyon karşısında erimiş olan maddi duran varlıkların değerlemeleri finansal tablo bilgi kullanıcılarının vereceği kararlarda son derece önem taşımaktadır.

Muhasebe standartlarında maliyet bedeli ile değerlendirme anlayışından gerçeğe uygun değer ile değerlendirme anlayışına yönelik muhasebe uygulamalarında da önemli değişikliklere neden olmaktadır. Maliyet bedeli objektif ve karşılaştırılabilir bilgi açısından önemli bir değer kavramı iken; bu değerle yapılan ölçüm gerçeğe uygun değildir. Diğer taraftan gerçeğe uygun değer kavramı, gerçek bilgiyi sağlamakta ancak böyle bir uygulamada da değerlemede gerekli özen gösterilmezse, finansal bilgiler işletmenin gerçek durumunu yansıtmaktan uzaklaşmakta ve subjektif bir nitelik göstermektedir.(Örten ve Bayırlı, 2007)

Bir maddi duran varlık kalemi yeniden değerlendirme işlemine tabi tutulduğunda, varlığın defter değeri yeniden değerlendirilmiş tutara göre düzeltilir. Yeniden değerlendirme tarihinde brüt değerlendirme yöntemi yahut net değerlendirme yöntemi kullanılarak söz konusu maddi duran varlık yeniden değerlendirilerek ilgili hesaplarda düzeltmeler gerçekleştirilir.

Bir maddi duran varlık kaleminin değeri değerlendirme işlemi sonucunda artmışsa maddi duran varlık ve amortisman hesaplarında gerekli düzenlemeler yapılarak arada çıkan fark öz kaynaklarda muhasebeleştirilir. Şayet söz konusu varlık için daha önce değer düşüklüğü zararı meydana gelmiş ise değer artışı öncelikle bu zarar düşülerek artan bakiyesi öz kaynaklarda muhasebeleştirilir.

Bir maddi duran varlık kaleminin değeri değerlendirme işlemi sonucunda azalmışsa maddi duran varlık ve amortisman hesaplarında gerekli düzenlemeler yapılarak arada çıkan fark öz kaynaklarda muhasebeleştirilir. Şayet söz konusu varlık için daha önce değer artışına

tabi tutulmuş ise yeni hesaplanan değer düşüklüğü zararı öncelikle bu değer artışından düşülerek artan bakiyesi öz kaynaklarda muhasebeleştirilir.

4.1.4.2 Amortisman

TMS 16 - Maddi duran varlıklar standardı maddi duran varlıkların amortismanına tabii tutarlarını yararlı ömürleri boyunca sistematik olarak dağıtıldığı ve sözü edilen yararlı ömrün işletme tarafından işletmenin benzer varlıklara ilişkin tecrübelerine dayanarak tayin edildiğini ileri sürmektedir. (Taştan, Azaltun, ve Mert, 2012)

Duran varlıkların amortismanına tabii tutarının dikkate alınmasında, eğer varsa varlığın kalıntı değerinin düşülmesi gerekmektedir. Kalıntı değerinde zaman içinde meydana gelen azalmalar varlığın amortismanına tabii tutarını artırırken, kalıntı değerindeki artışlar amortismanına tabii tutarı azaltmaktadır. Dönemin amortisman gideri genel olarak gelir tablosunda muhasebeleştirilmelidir. (Şen, 2013)

Maddi Duran Varlıklar'ın amortisman hesaplamalarında standarda göre üç yöntem kullanılabilir:

Doğrusal Amortisman Yöntemi; Varlığın kalıntı değeri değişmediği sürece, amortisman giderinin söz konusu varlığın yararlı ömrü boyunca sabit olduğu amortisman yöntemidir.

Azalan Bakiyeler Yöntemi; ile hesaplanan amortisman gideri yararlı ömür boyunca her dönem azalarak uygulanan yöntemdir. Bu yöntemde her dönemde amortisman gideri olarak hesaplanan tutar bir önceki dönemden daha azdır.

Üretim Miktarı Yöntemi; beklenen kullanım ya da üretim miktarı üzerinden amortisman hesaplama yöntemidir. Kayıtlarda bulunan maddi duran varlığın amortismanlarını sadece zaman kavramı üzerinden değil maddi duran varlığın faydalı ömrünün tüketimi üzerinden hesaplanmasına olanak tanır. Burada amortisman hesabında baz alınan tahmini miktar söz konusu maddi duran varlığın özellikleri ile uyumlu ve gerçekçi olarak belir-

lenmelidir.

4.1.5 Kiralama İşlemleri - TMS 17

İşletmelerde kaynak yönetimi açısından kiralama faaliyetleri zaman zaman kullanılabilir. Kimi zaman farklı bir finansman aracı olarak kullanılan kiralamalar kimi zaman da söz konusu varlığın çeşitli maliyetlerinden kaçınmak üzere uygulanan bir yöntem olarak ülkemizde uygulama alanı bulmaktadır. Bu sayede işletmeler kaynakları daha etkin kullanılabilir, bir varlığın bütün bedeline yönelik öz sermaye aktarımı yerine farklı bir finansman aracı olarak kiralama işlemleri ile likidite sıkıntısı yaşayan bir çok işletmeye çözüm olmaktadır.

Uluslararası muhasebe standartlarından Kiralama İşlemleri TMS 17 gerçekleştirilen kiralama işlemlerine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve yapılacak açıklamaları belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu standart, kiralama sözleşmesine konu varlıkların kullanımı ve bakımıyla ilgili önemli hizmetlerin kiraya verenden talep edilebildiği sözleşmeler de dahil olmak üzere, bu varlıkların kullanım hakkının kiracıya aktarıldığı sözleşmelere uygulanır. Bu Standart, sözleşme taraflarından birinin diğerine sözleşme konusu varlığın kullanım hakkını aktarmadığı hizmet sözleşmelerine uygulanmaz. (Kamu Gözetim Kurumu, 2014a)

Kiralama işlemleri finansal kiralama ve faaliyet kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır. Standartta kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve yararların kiraya verende ya da kiracıda bulunma derecesine göre finansal ya da faaliyet kiralaması olduğu ayırımına varılmaktadır. Standartta sözü edilen riskler, atıl kapasiteden veya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen ekonomik koşullar nedeniyle getirilerde oluşabilecek değişiklikleri kapsarken yararlar ise, varlığın yararlı ekonomik ömrü içerisinde karlı bir şekilde işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde tanımlanabilmektedir.

Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralamalar, finansal kiralama olarak sınıflandırılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredilmediği kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılır. Bunun yanı sıra standartta yer alan öneli tanımlar aşağıdaki gibidir:

Kiralama: Kiraya verenin bir varlığın kullanım hakkını, bir ödeme veya ödeme planı karşılığında, taraflarca kararlaştırılmış bir zaman süresince kiracıya devrettiği sözleşmedir.

Finansal kiralama: Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.

Faaliyet kiralaması: Finansal kiralama dışındaki kiralamadır.

Asgari kira ödemeleri: Kiracının kiralama süresi boyunca kiralama konusu varlık ile ilgili olarak yapmakla yükümlü olduğu ödemelerin toplamıdır. Bu ödemeler içinde koşullu kira bedelleri ile kiralanan varlıkla ilgili bakım onarım vergi sigorta ve benzeri giderler ve hizmet maliyetleri gibi kiraya veren tarafından ödenen veya kiraya verene devredilecek ödemeler asgari kira ödemeleri kapsamında değerlendirilmez. Kiracı açısından kiracının kendisi veya kiracı ile ilişkili diğer bir tarafça garanti edilen tutar veya kiraya veren açısından kiraya verene kiracı kiracıyla ilişkili taraflar veya kiracıdan bağımsız olmakla beraber verilen garantiyi yerine getirme mali yeterliliğine sahip olunan üçüncü kişi ve kurumlar tarafından garanti edilmiş hurda değer kira ödemesi içerisinde değerlendirilebilir. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Gerçeğe uygun değer: Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

Yararlı ekonomik ömür: Bir varlığın bir veya daha fazla kullanıcı tarafından ekonomik olarak kullanılacağı tahmin edilen süreyi veya bir ya da daha fazla kullanıcı tarafından ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısı veya benzeri üretim birimini ifade eder.

Yararlı ömür: Kiralama süresinin başlangıcından itibaren ve kiralama süresiyle sınırlı olmaksızın, bir varlığın işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen tahmini süredir.

Garanti edilmemiş kalıntı (hurda) değer: Kiralanan varlığın kalıntı değerinin kiraya verene ödenmesi garanti edilmemiş veya yalnızca kiraya verenle ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmıdır.

4.1.5.1 Finansal Kiralamalar

TMS 17 hükümlerince kiralama süresinin başlangıcında, kiracılar, finansal kiralamayı gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden bilançolarında varlık veya borç olarak kabul eder. Kiracının tüm başlangıç ve doğrudan maliyetleri, varlık olarak kabul edilen tutara eklenir. TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı'nın 24. maddesine göre; kiracının her çeşit başlangıç doğrudan maliyetleri genellikle kiralama anlaşmalarının görüşülmesi ve güvence altına alınması gibi belirli kiralama faaliyetlerine bağlı olarak oluşur. Kiracının, doğrudan finansal kiralama işlemine atfedilebilen faaliyetlerine ilişkin maliyetler, varlık olarak muhasebeleştirilen tutara eklenir.(Gönen ve Akça, 2014)

Kiralanan varlıklara ilişkin borçların, kiralanan varlığın bedelinden bir indirim şeklinde gösterilmeleri doğru değildir. Borçların finansal durum tablosunda (bilançoda) gösterilmesi açısından kısa ve uzun vadeli olanlar arasında bir ayırım yapılmış olması durumunda, aynı ayırımın kiralama işlemine ilişkin borçlar için de yapılması gerekir.

Kiraya verenin kiralama işlemindeki brüt yatırımını hesaplamada kullanılan tahmini garanti edilmemiş kalıntı değerler, sürekli olarak gözden geçirilir. Tahmini garanti edil-

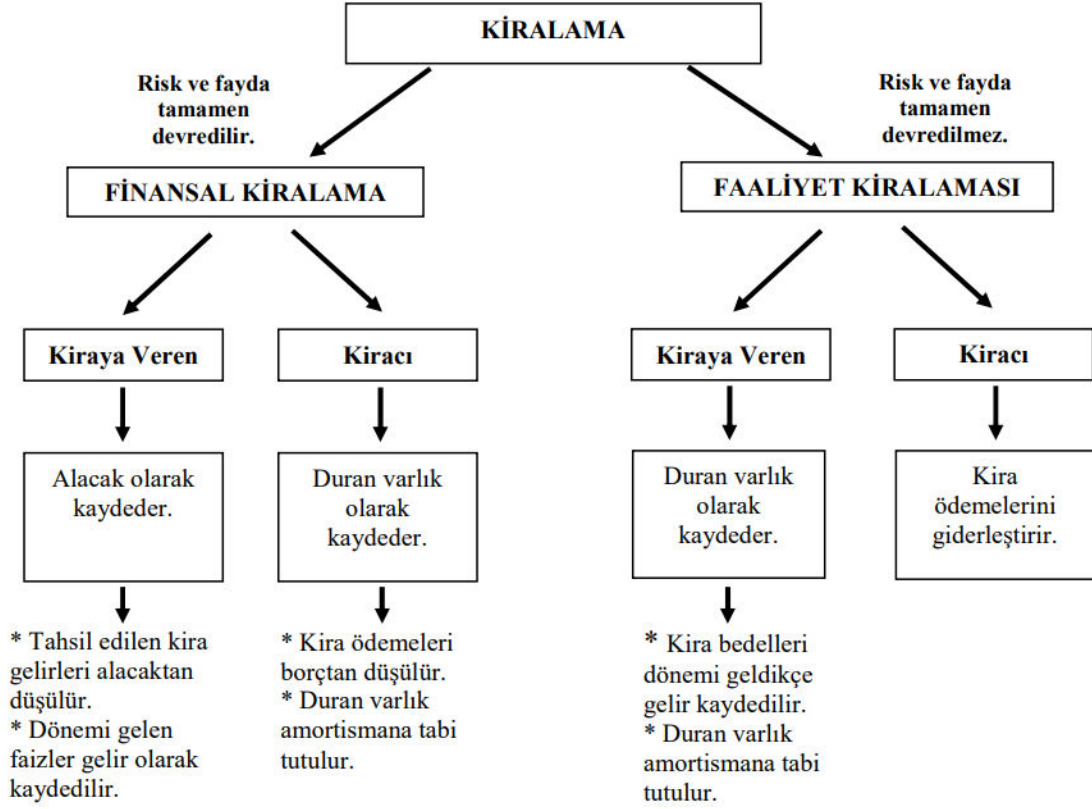
memiş kalıntı değerde eksilme olması durumunda, gelirlerin kiralama süresine dağılımı yeniden gözden geçirilir ve tahakkuk ettirilmiş tutarlarda meydana gelen eksilmelerin derhal muhasebeleştirileceği TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı'nın 41. maddesinde belirtilmiştir. (Gönen ve Akça, 2014)

4.1.5.2 Faaliyet Kiralaması

Faaliyet kiralaması esas itibarıyla risk ve yararların kiralayana geçmediği kiralama türüdür. Bu kiralama türünde kiralayanın mülkiyet hakkı yada tasarruf hakkı bulunmamakla birlikte sadece kullanım hakkı söz konusudur. Kiralanan varlığa ilişkin bütün bakım, onarım maliyetleri ile varlığın çalışması için gerekli olan giderler kiraya veren tarafından karşılanmaktadır.

Bunun yanı sıra kira gelirinin elde edilmesinde katlanılan maliyetler, amortismanlar dahil olmak üzere, gider olarak muhasebeleştirilir. Kiraya konu varlıktan elde edilen faydadaki azalmanın zamanlamasını daha iyi yansıtan sistematik bir başka yöntem var olmadıkça, kiralama geliri, kiralama süresi boyunca doğrusal yöntemle muhasebeleştirilir. Amortisman tabi varlıklara ilişkin amortisman politikası ise TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardı ile TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı ile uyumlu bir şekilde hesaplanır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Finansal kiralamalar ile Faaliyet kiralamalarının ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin şema aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.2: TMS 17'ye Göre Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi
Kaynak: Gönen ve Akça, *Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS-17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi*, 2014

4.1.6 Çalışanlara Sağlanan Faydalar - TMS 19

İşçilik maliyetleri işletmelerin finansal tabloları oluştururken yapmış olduğu hesaplamalarda önemli bir yer tutmaktadır. İşçilik maliyetlerinin bir kısmı doğrudan çalışma ile ilişkili olurken bir kısmı ise sendikal olarak ya da mevzuatın öngördüğü şekilde verilen haklardan kaynaklanmaktadır. İşçiye çalışması karşılığı verilen ücretlerin yanı sıra çalışmadığı ya da çalışmadığı durumlarda öngörülmuş sabit bir ücret ya da aynı haklar verilmektedir. Muhasebe ve finans açısından gerek sabit gerek değişken işçiliklerin hesaplanması, nakdi ve aynı tutarların belirlenmesi, çalışmadıkları ya da çalışmadıkları (yıllık izin, hastalık izni, eğitim ya da benzeri mazeret izinleri) dönemlerde tahakkuk eden ücretler ile çalışma dönemi sonrası hak edecekleri ücretler ayrı birer maliyet unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple finansal raporlama muhasebe standartlarında bu konu özellikli olarak ele alınmıştır. (Kır, 2016)

Standart gerekleŒme süresi bakımından iŒletmelerin alıŒanlarına sağladığı faydaları aŒaėıdaki Œekilde dört baŒlık altında toplamıŒtır: (Kamu Gözetim Kurumu, 2015)

4.1.6.1 Sağlanan Kısa Vadeli Faydalar

Sağlanacak faydanın tamamının, hizmetin sunulduğu yıllık raporlama dönemini takip eden on iki ay içinde yerine getirilmesinin beklendiği alıŒanlara sağlanan aŒaėıdakiler gibi kısa vadeli faydalardır. Bunlar aŒaėıdaki Œekilde ifade edilebilir:

- Ücretler, maaŒlar ve sosyal güvenlik katkıları,
- Ücretli yıllık izin ve ücretli hastalık izni,
- Krdan pay verilmesi ve primler ile
- Mevcut alıŒanlar için sağlanan parasal olmayan faydalar (sağlık yardımı, lojman, araç, ücretsiz veya indirimli olarak verilen mal veya hizmetler gibi).

alıŒanlara sağlanan kısa vadeli faydalar iskonto edilmeksizin ölçülür. Aktüeryal var-sayımlar ve aktüeryal kazanç veya gider olasılığı bulunmaması nedeniyle muhasebeleŒtirilmesi son derece basit bir Œekilde gerekleŒtirilebilmektedir. alıŒanlara sağlanan kısa vadeli faydalar alıŒanın hizmet verdiği süre içerisinde gider yazılarak muhasebeleŒtirilmektedir. (Sağlam, Œengel, ve ztrk, 2009)

Bir hesap dönemi boyunca iŒletmeye hizmet sunduğunda, iŒletme bu hizmet karŒılıėında ödenmesi beklenen alıŒanlara sağlanan kısa vadeli faydalara iliŒkin iskonto edilmiŒ tutarın; denmiŒ bulunan tutar dŒldkten sonra kalan kısmını borç (gider tahakkuku) olarak muhasebeleŒtirir. Halihazırda denmiŒ bulunan tutarın, faydaların iskonto edilmemiŒ tutarından daha fazla olması durumunda ise aŒan kısmını, yapılan ön ödemenin geri alınmasını sağlayacağı ölçüde, varlık (peŒin ödenen gider) olarak muhasebeleŒtirir.

Kısa Vadeli cretli İzinlerin MuhasebeleŒtirilmesi:

TMS 19'n 13.maddesinde biriken ücretli izinler, alıŒanların iŒten ayrılmaları halinde nakit ödeme hakkı sağlıyorsa giydirilmiŒ ücretli izinler, nakit ödeme hakkı sağlamı-

yorsa giydirilmemiş ücretli izinler olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla çalışanların ücretli izin haklarının giydirilmiş veya giydirilmemiş bir hak olması ilgili yükümlülüğün ölçüm şeklini etkilemektedir. Giydirilmemiş izin haklarının muhasebeleştirilmesinde, çalışanların işten ayrılma olasılıkları dikkate alınmaktadır. Çalışanlara karşı henüz “kazanılmamış biriken ücretli” izin yükümlülüğü olan işletme, ihtiyatlı davranarak bu yükümlülüğü finansal tablolarda tam açıklama gereğince göstermelidir. (Demirtuyi, 2013)

Bunun dışında birikmeyen ücretli izinler de olabilmektedir. Bu izinler doğum izni, hastalık izni, yol izni vb. izinler olup izini meydana getirecek durum vuku bulunduğu kullandırılmaktadır. İzni gerektirecek durumun vuku bulup bulmayacağı işletmece bilinemeyeceğinden ve söz konusu izinler sonraki döneme devredilemediğinden birikmeyen izin ücretlerine ilişkin herhangi bir muhasebe işlemi yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Kar Paylaşımı ve İkramiyelerin Muhasebeleştirilmesi: İşletmeler çalışanlarının verimliliğini artırmak amacıyla işletmenin elde edeceği kar üzerinden kar paylaşımı ve/veya ikramiye dağıtımını gibi uygulamalarda bulunabilmektedir. Söz konusu kar paylaşımları doğrudan verilecek bir tutar olarak belirlenebileceği gibi çalışanlar ve hedefler yönünden belirli koşullara (ciro hedefi, yeni müşteri hedefi, Ar-Ge başarıma hedefi vb.) bağlanarak da dağıtılabilecek olabilir. Bu hedeflere ek çalışanlar için belirli bir süre kıdem vb. şartlar da ileri sürülebilir. İleri sürülen koşullar ne olursa olsun şirketin dönem sonu karı üzerinden çalışanlara sağlanan faydalar kar paylaşımı olarak nitelendirilmektedir. İleride dağıtılacak kar paylaşımlarına ilişkin yapılan hesaplamalarla dönem sonu raporlamada işletmenin çalışanlarına gerçekleştireceği kar paylaşımını gider yazarak bilançonun pasif tarafına kaydı gerekmektedir.

Kardan pay verilmesi ve prim planlarına ilişkin yükümlülük, işletmenin sahipleri ile yapılan bir işlemde değil, çalışanın hizmetinden kaynaklanır. Dolayısıyla, işletme, kardan pay verilmesi ve prim planlarının maliyetini, kar dağıtımını olarak değil, gider olarak muhasebeleştirir.

4.1.6.2 İşten Ayrılma Sonrası Sağlanan Faydalar

Sağlanacak fayda söz konusu personelin işten ayrılması döneminde yerine getirilen faydalardır. Bunlar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Emeklilik faydaları (örneğin, emeklilik maaşı ve emeklilik ikramiyesi) ve
- İş ilişkisi sonrasında sağlanan hayat sigortası ve sağlık yardımı gibi diğer faydalar.

Tanımlanmış Katkı Planları ve Muhasebeleştirilmesi: Tanımlanmış katkı planlarında, işletmenin hukuki veya zımni kabulden doğan yükümlülüğü, fona katkıda bulunmayı kabul ettiği tutar ile sınırlıdır. Dolayısıyla çalışan tarafından alınan iş ilişkisi sonrasında sağlanan fayda tutarı, işverenin (ve belki çalışanın da) iş ilişkisi sonrasında fayda sağlayan plana veya bir sigorta şirketine yaptığı katkıların tutarına ve bu katkılardan elde edilen yatırım getirilerine göre belirlenir. Sonuç olarak, aktüeryal risk (faydaların beklenenden daha düşük olması) ve yatırım riski (yatırım yapılan varlıkların beklenen faydaları karşılamakta yetersiz kalması) özünde çalışana aittir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2015)

Tanımlanmış katkı planlarının muhasebeleştirilmesi genel olarak gider veya maliyet olarak yapılmaktadır. Muhasebeleştirilmenin maliyet olarak yapılması başka TMS/TFRS'lerin izin vermesine bağlıdır (örneğin TMS 2 Stoklar ve TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardı). Ülkemizdeki Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) bünyesindeki sistem, tanımlanmış katkı planlarına iyi bir örnektir. SGK mevzuatına göre işverenler, çalışanların emeklilik maaşı ve genel sağlık sigortası için işveren ve işçi paylarını prim olarak ödemektedirler. Ödenen bu primler cari dönemin gelir tablosuna gider veya maliyet olarak aktarılmaktadır.(Varol, 2017)

Tanımlanmış katkı planlarına ilişkin olarak kayıtlanacak olan gider, işletmenin bir dönem boyunca ödediği nakde eşittir ve gider olarak muhasebeleştirilir. Bir muhasebe dönemi boyunca işletmenin tanımlanmış katkı planına ilişkin olarak ödemesi gereken katkı payı işletme tarafından herhangi bir iskontoya tabi tutulmaksızın ödenmiş katkı payı düşüldükten sonra kalan tutar ise, yükümlülük olarak muhasebeleştirilecektir. Bi-

lanço tarihinden önce ödenen katkı, ilgili hizmet için tanımlanan katkı payını geçiyorsa ve işletme bu tutarı ileride mahsup edebilecekse bilançoda varlık olarak muhasebeleştirir.(Demirtuyi, 2013)

Tanımlanmamış Fayda Planları ve Muhasebeleştirilmesi: İşletmelerin çalışanlarının çalışma dönemi sonrasında yerine getirilen fayda planları tanımlanmamış fayda planları olarak nitelendirilmektedir. Bu planlara verilebilecek en belirgin örnek çalışanların ileride doğacak kıdem tazminatı hesaplamaları olacaktır. Söz konusu hesaplamalar yapılırken mevcut personelin kıdem tazminatına hak kazanacağı zaman dilimi, bütün personellerin işten ayrılma istatistikleri gibi değişkenler göz önünde bulundurularak ileride ödenecek tutarlar belirli bir iskonto edilirler.

Tanımlanmış Katkı Planları'nın aksine Tanımlanmış Fayda Planları'nda risk şirketin üzerinde bulunmaktadır. İşletmelerin gelecekte ödeyecekleri tanımlanmış fayda planları ile ilgili bir fon oluşturmuş ise fonun performansı şirketin ileride ödeyeceği tutarın artmasına ya da azalmasına sebep olmaktadır.

Tanımlanmış fayda planları ile ilgili yükümlülük ve giderlerin ölçülmesi işleminin aktüeryal varsayımlar yapılmasını gerektirmesi ve sonuçta bir aktüeryal kazanç veya kaybın ortaya çıkma olasılığının bulunması nedeniyle, bu tür fayda planlarının muhasebeleştirilmesi karmaşık bir süreçtir. Ayrıca, bu tür fayda planlarının, çalışanların ilgili hizmetleri yerine getirmelerinden uzunca bir süre sonra gerçekleştirilebilmelerinin mümkün olması nedeniyle, bunlara ilişkin yükümlülükler iskonto edilmek suretiyle ölçülür. Tanımlanmış fayda planları için herhangi bir fon oluşturulmamış olabilir veya söz konusu planlar (işletme veya bazı durumlarda, çalışanlar tarafından) raporlayan işletmeden hukuken ayrı ve bundan çalışanlara sağlanan faydaların ödendiği bir işletme veya fona yapılan katkılar aracılığıyla kısmen veya tamamen fonlanmış olabilir. Fayda planlarının vadeleri geldiğinde ödenmesi, sadece fonun finansal durumu ve yatırım getirisine bağlı olmayıp, aynı zamanda işletmenin fondaki bir azalmayı telafi etme yeteneğine (ve isteğine) de bağlıdır. Bundan dolayı, plana ilişkin aktüeryal risk veya yatırım riski işletmenin üzerindedir. (Kaygusuzoğlu, 2010)

Standart aktüeryal kazanç veya kayıpların muhasebeleştirilmesinde esnek bir yaklaşım sergilemektedir. Önceki raporlama dönemi sonu itibariyle muhasebeleştirilmemiş toplam net aktüeryal kazanç veya zararın bir kısmı koridor yöntemine göre muhasebeleştirilebilecektir. Buna göre işletme, aktüeryal kazanç veya zararı, tanımlanmış fayda yükümlülüğünün anılan tarihteki bugünkü değerinin %10'u veya anılan tarihteki plan varlığının gerçeğe uygun değerinin %10'nundan büyük olanını aşması halinde, aşan kısım sınırlı kalmak üzere muhasebeleştirilecektir. Burada Standard, işleme işten ayrılma sonrası planları oluştururken, %10'luk bir yanılma payı vermektedir. Çünkü yıllar içerisinde pozitif veya negatif şekilde oluşan küçük aktüeryal farklar birbirlerini karşılayacaktır. Öte yandan standart muhasebeleştirmede %10'luk koridor yöntemini kesin kural olarak belirlememiştir. İsteyen işletmelere, aktüeryal kazanç veya kayıplarını oluşturdukları dönemde tamamını muhasebeleştirebilme olanağını da sağlamaktadır. Oluşan kazanç veya kayıp, öz kaynaklarda izlenecek olan kapsamlı gelir tablosuna yansıtılacaktır. Standart, oluşan farkları, dönem gideri olarak muhasebeleştirmenin yanında, tanımlanmış fayda esaslı planların tamamı ile aktüeryal kazanç veya kayıpların tamamına uygulanmak üzere, oluşacak kazanç ve kayıpları diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirme imkanı da tanımıştır. (Demirtuyi, 2013)

4.1.6.3 Çalışanlara Sağlanan Diğer Uzun Vadeli Faydalar

Çalışanlara hizmet sundukları dönemin sonundan itibaren on iki ay içinde tamamı ödenmeyen faydalar olarak nitelendirilirler. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009) Bunlar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Kıdeme bağlı izinler veya özel izin gibi uzun vadeli ücretli izinler,
- Jübile veya kıdeme bağlı diğer faydalar ve
- Uzun süreli iş görememezlik nedeniyle sağlanan faydalar

Bu faydalar, çalışanlara sağlanan kısa vadeli faydalar ile işten ayrılma sonrası faydalar dışında kalan çalışan faydalarını kapsar. "İşten ayrılma sonrasında fayda sağlayan

planların belirlenmesindeki belirsizliğin olduğu kadar belirsizliğe tabi değildir”(TMS 19 m.127). Diğer uzun vadeli faydaların maliyeti, işten ayrılma sonrası fayda sağlayan planların maliyetine göre daha düşüktür. Diğer uzun vadeli faydalar kapsamında sağlanan faydalar, işten ayrılma sonrası sağlanan faydalar yanında, çalışanları teşvik edici nitelikte sağlanan ek faydalardır. (Demirtuyi, 2013)

Çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli faydaların ölçümünde, genellikle, iş ilişkisi sonrasında sağlanan faydaların ölçümü kadar belirsizlikle karşılaşılmaz. Bu nedenle, bu Standart, çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli faydaların muhasebeleştirilmesinde daha basit bir yöntemi zorunlu tutmuştur. İş ilişkisi sonrasında sağlanan faydaların muhasebeleştirilmesinden farklı olarak, bu yöntemde yeniden ölçümler diğer kapsamlı gelirde muhasebeleştirilmez.(Kamu Gözetim Kurumu, 2015)

4.1.6.4 İşten Çıkarma Tazminatları

Aşağıda belirtilenlerden herhangi biri sonucunda çalışanın işine son verilmesinden dolayı çalışanlara sağlanan faydalardır: (Kır, 2016) Bunlar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Normal emeklilik tarihinden önce çalışanın işine son verilmesine ilişkin işletme kararı ya da,
- İşine son verilmesi karşılığında çalışanın kendisine teklif edilen faydaları kabul etmesi.

Bu tazminatın diğer faydalardan ve tazminatlardan ayrılmasının nedeni, yükümlülük doğuran olayın; çalışanın hizmeti değil işten çıkarılması olmasıdır.(Demirtuyi, 2013)

Çalışanlara sağlanan faydalar, çalışanlara, çalışanların bakmakla yükümlü oldukları kişilere veya hak sahibi diğer kişilere sağlanan faydaları içerir. Söz konusu faydalar; doğrudan çalışana, eşine, çocuklarına, bakmakla yükümlü olduğu kişilere veya sigorta şirketleri gibi diğer taraflara yapılan ödemeler (veya mal veya hizmet sağlanması) yoluyla

yerine getirilebilir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2015)

İşten çıkarma tazminatlarının muhasebeleştirilmesi durumunda emeklilik faydalarında veya çalışanlara sağlanan diğer faydalar açısından bir azaltma yapılır. İşten ayrılma tazminatları, bilanço tarihinden on iki ay sonraya tekabül ediyorsa, belirlenen iskonto oranıyla iskonto edilir. Çalışanlara gönüllü olarak işten ayrılmaları teklif edilmesi durumunda, işten çıkarma tazminatları teklifi kabul edecek çalışan sayısına göre ölçülür. İşten çıkarma tazminatları işletmeye ekonomik olarak yarar sağlamaz ve derhal gider olarak muhasebeleştirilir. (TMS 19, Md. 137) Buna örnek olarak bir işletme, 2014 yılında yaptığı bir plan çerçevesinde beş işçinin işine son verecek ise ve aynı yıl veya on iki ay içinde işten ayrılma tazminatlarını ödeyecek ise, işten ayrılma tazminatlarını 2014 mali tablolarına yansıtacaktır. İşten ayrılma tazminatlarını on iki ayı aşan bir dönemde ödeyecek ise bu durumda, işten ayrılma tutarını iskonto ederek 2014 mali tablolarına yansıtması gerekmektedir.(Kır, 2016)

İşten çıkarma tazminatları işletmeye ekonomik olarak yarar sağlamaz ve derhal gider olarak muhasebeleştirilir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2015) İşten çıkarma tazminatlarının muhasebeleştirilmesi durumunda, aynı zamanda, emeklilik faydalarında veya çalışanlara sağlanan diğer faydalar açısından da bir azaltma yapılır. İşten ayrılma tazminatları, bilanço tarihinden on iki ay sonraya tekabül ediyorsa, belirlenen iskonto oranıyla iskonto edilir. Çalışanlara gönüllü olarak işten ayrılmaları teklif edilmesi durumunda, işten çıkarma tazminatları teklifi kabul edecek çalışan sayısına göre ölçülür.(Demirtuyi, 2013)

4.1.7 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Devlet Yardımlarının Açıklanması - TMS 20

Bir çok ülkede üretim ve istihdamın gelişmesine kolaylık sağlayabilmek adına devlet belirli koşullarda işletmelere teşviklerde ve yardımlarda bulunmaktadır. Bunlar varlık alımına yönelik teşvikler, işletmenin elde ettiği gelirlere yönelik teşvikler, feragat edilebilir teşvikler olabilmektedir. Ülkemizdeki uygulamada bu teşvikler genelde devlet kurumlarının tahsil edeceği meblağlardan vazgeçmesi, doğrudan nakit olarak işletmeye para öde-

mesi ya da devlete ait varlıkların işletmeye tahsis etmesi şeklinde yürütülmektedir. TSM 20 bu teşvik ve yardımların ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin ana çerçeveyi belirlemektedir.

"Bir işletmenin devlet yardımı alması finansal tabloların hazırlanmasında iki nedenden ötürü önemli olabilir. İlk olarak, eğer bir kaynak transferi gerçekleştiyse, transferin muhasebeleştirilmesi için uygun bir yöntem bulunmalıdır. İkinci olarak, raporlama döneminde işletmenin söz konusu yardımlardan ne kadar fayda sağladığının belirtilmesi beklenir. Bu durum, işletmenin finansal tablolarının önceki dönemlerle ve diğer işletmelerle karşılaştırılmasını kolaylaştırır."(Kamu Gözetim Kurumu, 2017a)

TMS 20 standardı devlet tarafından verilen teşvik ve yardımları kâr ya da zarar dışında muhasebeleştirildiği "sermaye yaklaşımı" ve teşvikin bir veya daha fazla dönemde kâr ya da zararda muhasebeleştirildiği "gelir yaklaşımı" olarak nitelendirmektedir.

Sermaye Yaklaşımı;"Bir finansman aracı olan devlet teşvikleri, finanse ettikleri harcamaya kalemini netleştirmek amacıyla kâr veya zararda muhasebeleştirilmek yerine, finansal durum tablosu (bilanço) ile ilişkilendirilmelidir. Geri ödeme beklenmediğinden, bu tür teşvikler kâr ya da zarar dışında muhasebeleştirilmelidir ve kazanılmış bir gelir olmamaları, aksine herhangi bir maliyeti olmaksızın devlet tarafından sağlanan bir teşviki temsil etmeleri nedeniyle, devlet teşviklerine kar veya zararda yer verilmemelidir."

Bu yaklaşıma göre devletin sağlamış olduğu teşvik ve yardımlar hiçbir şekilde gelir tablosuna kaydedilmeyerek bilançoda tutulmaya devam edilmelidir. Şayet söz konusu teşvikin geri ödemesi bulunmadığı için ilkesel olarak bu teşvik ve yardımların öz kaynaklara kaydedilmesi uygun olacaktır.

Gelir Yaklaşımı; "Devlet teşvikleri, hissedarlar dışındaki bir kaynaktan elde edilmiş olmaları nedeniyle, doğrudan öz kaynak olarak kaydedilmemeli, fakat uygun dönemlerde kâr ya da zarar olarak muhasebeleştirilmelidir; Devlet teşvikleri nadiren karşılıksızdır. İşletmeler koşullara uymakla ve önceden konan yükümlülüklerini yerine getirmekle teş-

vikleri kazanır. Bu nedenle bu teşvikler sözü edilen teşviklerle karşılanması amaçlanan maliyetlerin gider olarak muhasebeleştirildiği dönemler boyunca kâr ya da zararda muhasebeleştirilmelidir ve Gelir Vergisi ve diğer vergilerin bir tür harcama olması göz önüne alındığında, mali politikaların bir uzantısı olan devlet teşvikleri de kâr veya zarar ile ilişkilendirilmelidir."(Kamu Gözetim Kurumu, 2017a)

Bu yaklaşıma göre devletin sağlamış olduğu teşvik ve yardımların maliyeti o teşvik ve yardımları yerine getirebilme şartları olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle söz konusu teşvik ve yardımların mutlaka gelir tablosuna yansıtılması uygun olacaktır.

TMS 20 devlet teşvikleri ve yardımlarının muhasebeleştirilmesinde dönem ayırımına dikkat çekmektedir. "Teşvikler bazı durumlarda birçok koşulun yerine getirilmesini gerektiren bir finansal veya mali yardım paketinin parçası olarak alınabilir. Böyle durumlarda, teşvikin kazanılacağı dönemleri belirleyen maliyet ve giderleri ortaya çıkaran koşulların belirlenmesinde özen gösterilmelidir. Bu gibi durumlarda teşvikin bir bölümünü belli bir esasa göre, diğer bölümünü de başka bir esasa göre ilgili dönemlere dağıtmak uygun olabilir."(Kamu Gözetim Kurumu, 2017a)

Hangi yöntem seçilir ise seçilsin muhasebe sistemi ile ilgili bütün kayıtlarda TMS 'nin Ertelenmiş Vergi Varlığı ve Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü' ne ilişkin gereksinimler hesaplanarak muhasebeleştirilmelidir. TMS 20 'ye göre Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarında devlet teşviki aşağıdaki alanlarda yoğunlaşmakta olup izlenilmesi gereken yol ve yöntemler şu şekildedir:

4.1.7.1 Nakdi Teşvik ve Yardımlar

Devlet tarafından çeşitli durumlarda işletmelere doğrudan nakit yardımları yapılabilir. Bunun en somut örneği KOSGEB ve TÜBİTAK destekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

TMS 20 numaralı standardın 20. maddesinde "Önceden gerçekleşmiş gider veya zararları karşılamak ya da işletmeye gelecekte herhangi bir maliyet gerektirmeksizin acil

finansman desteği sağlamak amacıyla verilen devlet teşvikleri, tahsil edilebilir hale geldiği dđnemde kâr ya da zararda muhasebeleştirilir." (Kamu Gđzetim Kurumu, 2017a) denilmektedir.

Bu bağlamda devletin karşılıksız olarak sunduğu ve doğrudan geri odediği nakdi teşvik ve yardımlar ۆncelikle bilanço kalemlerine kaydedildikten sonra tahsil edilebilir hale geldiği dđnemlerde gelir tablosu ile ilişkilendirilmelidir.

4.1.7.2 Ayni Teşvik ve Yardımlar

Devletin işletmelere sunduğu ayni teşvik ve yardımlar ile ilgili sۆz konusu standart konuya aşağıdaki şekilde yaklaşmaktadır.

"Bir devlet teşviki, işletmenin kullanması amacıyla verilen arsa veya diğer kaynaklar gibi parasal olmayan teşvikler şeklinde olabilir. Bۆyle durumlarda teşvik konusu parasal olmayan varlığın gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi ve teşvikin ve varlığın belirlenen gerçeğe uygun değer ile finansal tablolara kaydedilmesi genel uygulamadır. Bazı durumlarda izlenen alternatif yۆntem, varlık ve teşvikin nominal değeri ۆzerinden kaydedilmesidir."

Standarda gۆre devlet tarafından işletmeye sağlanan arsa veya diğer kaynaklar gibi parasal olmayan varlıkların gerçeğe uygun değerinin tespit edilerek finansal tablolara kaydedilmesi gerekmektedir. şayet gerçeğe uygun değeri tespit edilemiyorsa alternatif yۆntem olarak varlık ve teşvikin nominal değer ۆzerinden finansal tablolara kaydedilmesi gerektiği ileri sۆrۆlmektedir.

Teşvik yada yardım olarak işletmeye sunulan değerlerin TMS 20 Standardı'na gۆre hangi yaklaşım ile muhasebeleştirileceği teşvik ve yardım ile edinilen varlığın niteliğine gۆre değişiklik gۆstermektedir. ۆrneđin işletmeye geçici sۆre ile tahsis edilen bir arazi ise arazilerde amortisman olmadığı için sermaye yaklaşımına gۆre ۆncelikle pasif hesaplara ve daha sonrasında ۆz kaynağa yazılabileceği gibi tahsis geçici sۆre ile tahsis edilen arazi

ve bina olması durumunda gerçeğe uygun değerin pasif hesaplara gelir tahakkuku olarak kaydedilerek isabet eden dönemlerde gelir tablosu ile ilişkilendirilmesi muhasebe bilgi kullanıcılarının faaliyeti daha açık ve net bir şekilde anlayabilmesi açısından daha tutarlı olacaktır.

4.1.7.3 İstisna ve İndirimlerden Kaynaklanan Teşvik ve Yardımlar

Bazı durumlarda, devlet teşvikleri işletmenin belirli harcamaları üstlenmesini teşvik etmek yerine, acil finansman desteği sağlamak amacıyla verilebilir. Bu tür teşvikler belirli bir işletmeyle sınırlandırılabilir ve aynı durumdaki tüm işletmelere tanınmayabilir. Bu durumlar işletmenin teşvike hak kazandığı dönemde teşvikin, etkisinin açıkça anlaşılabilmesi için gereken açıklamalar ile birlikte, kâr ya da zararda muhasebeleştirilmesine olanak sağlayabilir. Bu tür teşvikler finansal tablolara olan etkisinin açıkça anlaşılabilmesi için gerekli açıklamalar ile birlikte, tahsil edilebilir hale geldiği dönemin kar ya da zararında muhasebeleştirilir. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Örnek vermek gerekirse bir işletmenin yatırım teşvik belgesi ile ithal ettiği bir makinenin gümrük vergisi istisnası olduğu varsayımında ithalatın gümrük vergisi öncelikle pasif hesaplarda muhasebeleştirildikten sonra makine kurulumu ve çalışımı hazır hale geldiğinde ödenmeyen gümrük vergisi pasif hesaptan alınarak gelir tablosundaki hesaplar ile ilişkilendirilmelidir.

Bir başka örnekte ise yürürlükteki SGK mevzuatına göre işletme teşvik kapsamındaki personellerin sigorta primlerinin devlet tarafından karşılanması halinde söz konusu ücret tahakkukunu yaptıktan sonra teşvike isabet eden kısmı Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri hesabından gelir tablosu hesabına alarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

4.1.8 İlişkili Taraf Açıklamaları - TMS 24

Ticari faaliyetler yürütülürken işletmelerin bir çok taraf ile ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişkinin içeriği muhasebe sistemi bilgi kullanıcılarının karar mekanizmalarına doğrudan etki edebilmektedir. İlişkili Taraf Açıklamaları - TMS 24 standardının amacı; "İşletme-

nin finansal durumu ile kâr veya zararının, ilişkili tarafların mevcudiyetinden, söz konusu taraflarla gerçekleştirilen işlemlerden ve işletme ile ilişkili tarafları arasındaki taahhütler dahil olmak üzere, mevcut bakiyelerden etkilenebileceği olasılığına dikkat çekmek için gerekli olan açıklamaların, işletmenin finansal tablolarında yer almasını sağlamaktır." (Kamu Gözetim Kurumu, 2014b)

İlişkili taraflarla yapılan işlemler ve bunların bakiyelerinin açıklanması TMS 24 uyarınca zorunludur. Standart, ilişkili taraf işlemlerine ilişkin değerlendirme hükümlerini doğrudan belirlememektedir. Standart, ilişkili taraf açıklamalarının kapsamını, amacını ayrıntılı olarak belirlemiş ve konuya ilişkin çeşitli tanımlamalara yer vermiştir. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

İlişkili taraf finansal tabloları hazırlanan işletmeyle ilişkili olan kişi ya da işletmelerdir. Söz konusu standart ilişkili tarafları kişiler ve şirketler açısından ayrı ayrı tarif etmektedir.

Kişiler açısından bakıldığında ise bir kişinin veya bu kişinin yakın ailesinin bir üyesi aşağıdaki durumlarda finansal tabloları hazırlanan işletme açısından ilişkili taraf sayılmaktadır.

1. Raporlayan işletme üzerinde kontrol veya müşterek kontrol gücüne sahip olması durumunda,
2. Raporlayan işletme üzerinde önemli etkiye sahip olması durumunda,
3. Raporlayan işletmenin veya raporlayan işletmenin bir ana ortaklığının kilit yönetici personelinin bir üyesi olması durumunda.

Şirketler açısından ise standart aşağıdaki koşullardan herhangi birinin mevcut olması halinde işletme finansal tabloları hazırlayan işletme ile ilişkili sayılır:

- İşletme ve finansal tabloları hazırlayan işletmenin aynı grubun üyesi olması halinde (yani her bir ana ortaklık, bağlı ortaklık ve diğer bağlı ortaklık diğerleri ile ilişkili-

dir).

- İşletmenin, diğer işletmenin (veya diğer işletmenin de üyesi olduğu bir grubun üyesinin) iştiraki ya da iş ortaklığı olması halinde.
- Her iki işletmenin de aynı bir üçüncü tarafın iş ortaklığı olması halinde.
- İşletmelerden birinin üçüncü bir işletmenin iş ortaklığı olması ve diğer işletmenin söz konusu üçüncü işletmenin iştiraki olması halinde.
- İşletmenin, finansal tabloları hazırlayan işletmenin ya da finansal tabloları hazırlayan işletmeyle ilişkili olan bir işletmenin çalışanlarına ilişkin olarak işten ayrılma sonrasında sağlanan fayda planlarının olması halinde finansal tabloları hazırlayan işletmenin kendisinin böyle bir planının olması halinde, sponsor olan işverenler de finansal tabloları hazırlayan işletme ile ilişkilidir.
- Standardın 9. maddesindeki (a) maddesinde tanımlanan bir kişi tarafından kontrol veya müştereken kontrol edilmesi halinde.
- Standardın 9. maddesindeki (a) maddesinin (i) bendinde tanımlanan bir kişinin işletme üzerinde önemli etkisinin bulunması veya söz konusu işletmenin (ya da bu işletmenin ana ortaklığının) kilit yönetici personelinin bir üyesi olması halinde.

Bununla birlikte kişiler ya da şirketler yönünden ilişkili taraf olma özelliklerini barındırmasına karşın aşağıdaki kurum ve kuruluşlar ilgili standarda göre ilişkili taraf sayılmaktadır:

- Bir iş ortaklığı üzerinde sadece müşterek kontrolü paylaşan iki girişimci
- Finansman temin edenler
- Sendikalar
- Kamu Hizmeti Kuruluşları
- Devlet Daireleri ve Bakanlıklardan sadece iş ilişkileri içerisinde olanlar
- Ekonomik bağımlılıktan doğan bir sonuç olarak bir işletmenin önemli ölçüde iş yaptığı müşteri, satıcı, acente, dağıtımçı ya da genel mümessil

TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları standardına ilişkili taraf olarak sayılan kişi ve kuruluşlar ile girişimin faaliyetlerinin finansal tablolarda ve dipnotlarında aşağıdaki hususların açıklanması istenilmektedir.

- Aralarında işlem olup olmadığına bakılmaksızın ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar arasındaki ilişkiler
- Girişim ve ilişkili taraf arasında gerçekleşen ve mali değer ifade eden işlemlerin tutarları
- İlişkili tarafların girişimin hesaplarında görünen mevcut bakiyelerin tutarları ve bu bakiyelerin teminat altında olup olmadığı
- Verilen ve alınan garantilerin detayları
- Mevcut bakiyeler ile ilgili şüpheli alacak karşılıkları
- Dönem içinde ilgili taraflardan olan değersiz alacaklar ve şüpheli alacaklarla ilgili yapılan giderler
- Kilit personele ilişkin sağlanan faydalar, tazminatlar, hisse bazlı ödemeler ve var ise tanımlanmış oldukları fayda planları
- Ayrı bir yönetici işletmesi tarafından sağlanan kilit yönetici personel hizmeti için işletme tarafından sağlanan tutarlar

Risk ve Girişim sermayesi yatırımcıları açısından bakıldığında girişimde yatırımı bulunan kişi ve kurumlar sadece finansman temin etseler dahi girişimin idaresine etkin katılımları dolayısıyla ilişkili taraf olarak sayılmaktadır. İlişkili taraf ile yapılan her türlü mali işlemin ve sağlanan faydanın mali tablolarda ve dipnotlarında açıklanması gerekmektedir.

4.1.9 Varlıklarda Değer Düşüklüğü - TMS 36

Varlıklar yapısı gereği işletme değerlerini doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Söz konusu muhasebe standardı finansal tablolarda şirketin varlıklarının gerçek değerinden daha fazla gösterilmesini yoluyla muhasebe bilgi kullanıcılarını yanıltacak raporlamaların önüne geçmeyi, işletmenin olduğundan daha değerli raporlanmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

Bu standart genel olarak işletmenin varlık olarak nitelendirilenlerden ve mevcut sahip oldukları standartlar yönünden muhasebeleşme ve ölçme kurallarını zaten barındıran aşağı-

ğıda sözü edilenler hariç tamamına uygulanır. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017f)

- Stoklar (TMS 2 Stoklar)
- Sözleşme varlıkları ile TFRS 15 Müşteri Sözleşmeleri'nden hasılat uyarınca finansal tablolara alınan bir sözleşmenin yapılması veya yerine getirilmesi için katlanılan maliyetlerden doğan varlıklar
- Ertelenmiş vergi varlıkları (TMS 12 Gelir Vergileri)
- Çalışanlara sağlanan faydalardan kaynaklanan varlıklar (TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar)
- TFRS 9 Finansal Araçlar kapsamındaki finansal varlıklar
- Gerçeğe uygun değerle ölçülen yatırım amaçlı gayrimenkuller (TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller)
- Gerçeğe uygun değerden satış maliyetleri düşülmek suretiyle ölçülen TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Standardı kapsamındaki tarımsal faaliyetlere ilişkin canlı varlıklar
- Ertelenen edinme maliyetleri ve “TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri” Standardı kapsamında olan sigorta poliçelerindeki sigortacının sözleşmeden doğan haklarından kaynaklanan maddi olmayan duran varlıklar
- “TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Maddi Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” Standardı çerçevesinde satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan maddi duran varlıklar (veya elden çıkarılacak varlık grupları).

Söz konusu standardın daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki kavramların açıklanması gerekmektedir:

Defter değeri: Bir varlığın birikmiş amortisman (itfa) ve birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonra finansal tablolara yansıtıldığı tutarıdır.

Nakit yaratan birim: Diğer varlıklardan veya varlık gruplarından sağlanan nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız bir nakit girişi yaratan belirlenebilir en küçük varlık grubudur.

Şirket varlıkları: Şerefiye hariç olmak üzere, hem bahse konu nakit yaratan birimin hem de diğer nakit yaratan birimlerin gelecekteki nakit akışlarına katkıda bulunan varlıklardır.

Elden çıkarma maliyetleri: Finansman maliyetleri ve gelir vergisi gideri hariç, doğrudan bir varlığın veya nakit yaratan birimin elden çıkarılması ile ilgili maliyetlerdir.

Amortisman tabi tutar: Bir varlığın maliyetinden veya finansal tablolarda maliyet yerine geçen diğer tutarlardan kalıntı değerinin düşülmesiyle bulunan tutarı ifade eder.

Amortisman (itfa): Bir varlığın amortisman tabi tutarının, yararlı ömür süresince sistematik olarak dağıtılmasını ifade eder.

Gerçeğe uygun değer: Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemden, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Değer düşüklüğü zararı: Bir varlığın veya nakit yaratan birimin defter değerinin geri kazanılabilir tutarı aşan kısmını ifade eder.

Geri kazanılabilir tutar: Bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

Yararlı ömür: Bir varlığın işletme tarafından kullanılabilmesi beklenen süreyi veya işletme tarafından ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısı veya benzeri üretim birimini ifade eder.

Kullanım değeri: Bir varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir.

4.1.9.1 Değer Düşüklüğü Göstergeleri ve Uygulaması

Varlıklarda Değer Düşüklüğü'ne ilişkin düzenlemeleri içeren TMS 36 standardına göre işletme her raporlama dönemi sonunda kapsam dahilindeki varlıklarda değer düşüklüğüne işaret eden bir belirtinin olup olmadığını değerlendirir. Eğer böyle bir değer düşüklüğü belirtisi varsa, varlık değer düşüklüğü testine tabi tutulur. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

İşletme varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir belirtinin bulunup bulunmadığını değerlendirirken en azından aşağıdaki durumların dikkate alınması gerektiğini ileri sürmektedir: (Kamu Gözetim Kurumu, 2017f)

İşletme dışı bilgi kaynakları

- Dönem içinde varlığın gerçeğe uygun değerinin, zamanın ilerlemesinden veya normal kullanımdan kaynaklanması beklenenden çok daha fazla azalmış olduğuna dair gözlemlenebilir göstergeler vardır.
- İşletmenin faaliyette bulunduğu teknolojik, ekonomik veya hukuki çevre ile pazarda veya varlığın tahsis edildiği piyasada işletme üzerinde olumsuz etkisi olan önemli değişiklikler dönem içerisinde gerçekleşmiş veya bu değişikliklerin yakın gelecekte gerçekleşmesi beklenmektedir.
- Dönem içerisinde, faiz oranları veya diğer yatırım kârlılığı ile ilgili piyasa oranları artmış olup; söz konusu artışların, varlığın kullanım değerinin hesaplanmasında kullanılan iskonto oranını önemli ölçüde etkilemesi ve varlığın geri kazanılabilir tutarını büyük ölçüde azaltması muhtemeldir.
- İşletmenin net varlıklarının defter değeri piyasa değerlerinden daha yüksektir.

İşletme içi bilgi kaynakları

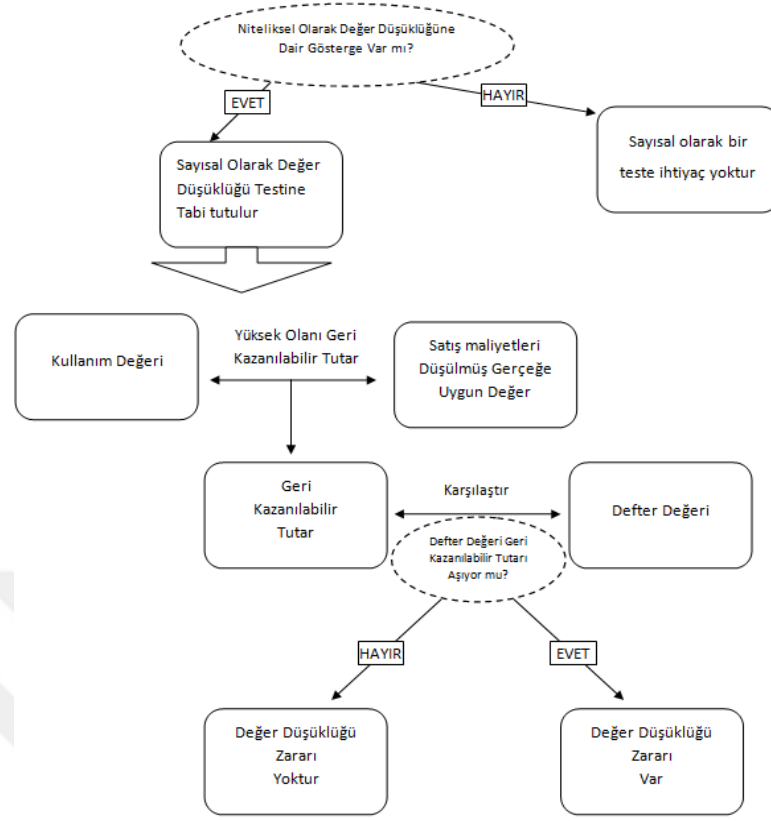
- Varlığın fiziksel hasara uğradığı veya değer yitirdiğine ilişkin kanıt bulunmaktadır.
- İşletmede, varlığın mevcut veya gelecek kullanım yöntemini etkileyecek, önemli olumsuz değişiklikler meydana gelmiş veya bunların yakın gelecekte meydana gel-

mesi beklenmektedir. Bu değişiklikler Őunları içerir; varlık kullanım dıŐıdır; varlığın dahil olduğu faaliyetin sona erdirilmesi veya yeniden yapılandırılması planları vardır; varlığın beklenen tarihten önce elden çıkarılması planlanmaktadır; varlığın yararlı ömrünün sınırsız değil sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır.

- İŞletme içi raporlamada, varlığın ekonomik performansının beklenenden daha kötü olduğu veya olacağına ilişkin kanıt mevcuttur.

Anılan belirtilerden herhangi birinin mevcut olması durumunda, işletmeden geri kazanılabilir tutar tahmini yapması beklenir. Bir varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşmış olması durumunda, ilgili varlık değer düşüklüğüne uđramıŐtır. (Kiremitci, 2011)

Söz konusu varlığın değer düşüklüğü testinin ne Şekilde gerçekleŐtirilebileceđine ilişkin diyagramlar aşağıda sunulmaktadır:

Şekil 4.3: TMS 36 - Değer Düşüklüğü Testi

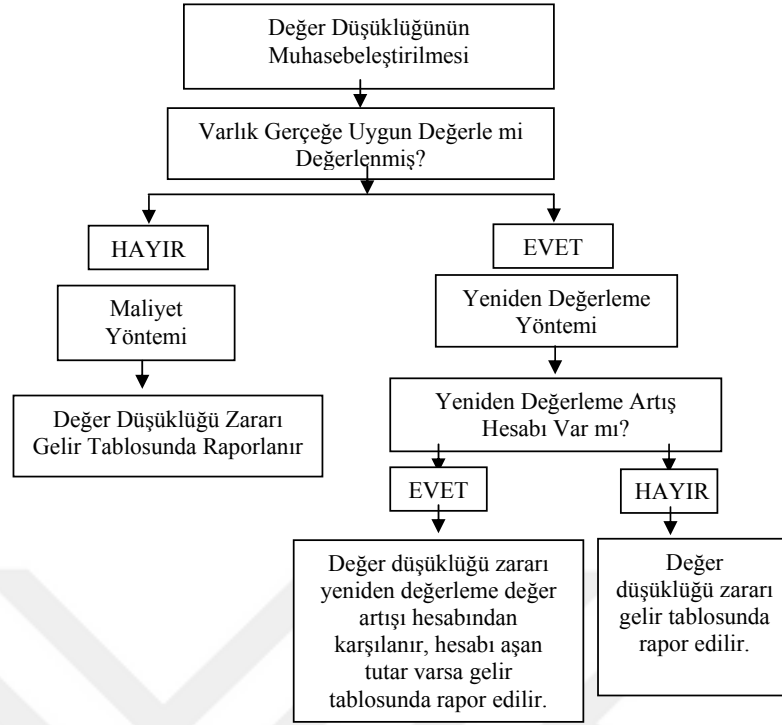
Kaynak: Şamil ve Esmeray, "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı: BİST 100'de Bir Araştırma", 2016

Varlık başka bir Standarda göre (örneğin "TMS 16 Maddi Duran Varlıklar" Standardındaki yeniden değerlendirme yöntemine göre) yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden gösterilmedikçe; değer düşüklüğü zararı derhal kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Yeniden değerlendirilmiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı, anılan diğer Standarda göre yeniden değerlendirme değer azalışı olarak dikkate alınır. Yeniden değerlendirilmemiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Ancak, yeniden değerlendirilmiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı, aynı varlığın yeniden değerlendirme fazlası tutarını aşmadığı sürece doğrudan yeniden değerlendirme fazlasından düşülerek muhasebeleştirilir. Değer düşüklüğü zararına ilişkin olarak tahmin edilen tutarın, ilişkili olduğu varlığın defter değerini aşması durumunda, işletme, sadece ve sadece, başka bir standardın bunu gerektirmesi durumunda, bir borç muhasebeleştirir. Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinin ardından; ilgili varlığın kalıntı değeri (eğer varsa) düşülmüş yeni defter değerinin kalan yararlı ömrü boyunca sistematik olarak dağıtılmasını sağlayacak bir

şekilde, varlığa ilişkin amortisman tutarı (itfa payı) gelecek dönemlerde düzeltilir. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017f)

Bir değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi durumunda, ilgili ertelenmiş vergi varlık veya borçları, TMS 12 Gelir Vergileri Standardına göre varlığın yeni defter değerinin vergiye esas değeri ile karşılaştırılması suretiyle belirlenir. Bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine dair herhangi bir belirtinin bulunması durumunda, söz konusu varlığın geri kazanılabilir tutarı tahmin edilir. Anılan varlığın geri kazanılabilir tutarının tahmin edilmesinin mümkün olmaması durumunda, işletme, varlığın ait olduğu nakit yaratan birimin (ilgili varlığın nakit yaratan birimi) geri kazanılabilir tutarını tespit eder. Nakit yaratan bir birime ilişkin geri kazanılabilir tutar, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır.

Varlıklarda değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesine ilişkin yol haritası aşağıdaki gibidir:

Şekil 4.4: TMS 36 - Varlıklarda Değer Düşüklüğünün Muhasebeleştirilmesi
 Kaynak: Yıldıztekin, "Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi İle İlgili Örnekler", 2010

Standart açısından finansal tablolarda varlıkların geri kazanılabilir değerinden daha yüksek bir değerde gösterilmemesini sağlamaktır. Varlıkların defter değeri, bunların geri kazanılabilir değerini aşıyorsa, değer düşüklüğü söz konusu olur. Varlığın net defter değeri, kullanım veya satış yoluyla geri kazanılacak tutarından fazla ise varlık geri kazanılabilir tutarından daha fazla tutarda izleniyor demektir. Böyle bir durumda, varlıkta değer düşüklüğü söz konusudur ve bu standarda göre, işletmenin değer düşüklüğü kaybını finansal tablolarına yansıtması gerekir.(Akgün, 2009)

4.1.10 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar - TMS 37

İşletmelerin faaliyetlerini manipüle etmek için kullandıkları yöntemlerin başında borçlarını gizlemeleri ve karşılıklarını istedikleri gibi kullanmaları gelmektedir. Koşullu varlıklar ve borçların olduğu gibi finansal tablolarda raporlanmaması kullanıcıların işletmenin finansal durumlarını net bir şekilde anlayamamasına neden olmaktadır. Karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu alacakların doğru olarak ölçülmesi, kayıt edilmesi ve raporlan-

ması ile finansal tablolar doğru, gerçek ve güvenilir bilgi sunmuş olacaktırdır.

Geçmişte işletmede meydana gelen bir olaydan kaynaklanan, ödenecek olmakla birlikte tutarı belli olmayan veya tutarı belli olmakla birlikte ödenip ödenmeyeceği veya ne zaman ve ne tutarda ödeneceği belli olan yükümlükler karşılık olarak tanımlanmaktadır. Koşullu borçlar, geçmiş olaylardan kaynaklanan ancak gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, işletmenin kontrolünde olmayan olaylara bağlı olan ve finansal tablolara yansıtılmayan bir yükümlülüktür. Koşullu varlıklar ise, geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam anlamıyla kontrolü altında olmayan bir veya daha fazla olayın gelecekte gerçekleşip gerçekleşmemesi ile ortaya çıkabilecek varlıktır. (Akça ve Gönen, 2015)

Standardın amacı; uygun finansal tablolara alma kıstaslarının ve ölçüm esaslarının karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklara uygulanmasını ve kullanıcıların bunların nitelikleri, zamanlamaları ve tutarlarını anlamaları için gerekli olan bilgilerin dipnotlarda açıklanmasını sağlamak olarak tanımlanmıştır. Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmeler hariç, belirli koşullar altında yürürlüğe girecek sözleşmelerden kaynaklanan ve başka bir Standart ile düzenlenmiş olan durumlar haricinde kalan karşılıkların, koşullu borçlar ile koşullu varlıkların muhasebeleştirilmesinde bu standart hükümleri uygulanmaktadır. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017c)

Standartta “karşılıklar” zamanı veya tutan belirsiz olan yükümlülükler olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, zamanlaması veya tutan belirli olmayan borçlar olarak da ifade edilmektedir. Standartta bahsedildiği gibi karşılığa konu olan borcun gelecekle ilgili olması ve tutarının ve zamanının belirsiz olması gerekmektedir. Karşılık daha detaylı incelendiğinde, geçmişte işletmede meydana gelen bir olaydan kaynaklanan, ödenecek olmakla birlikte tutan belli olmayan veya tutan belli olmakla birlikte ödenip ödenmeyeceği veya ne zaman ve ne tutarda ödeneceği belli olmayan borçlardır. Karşılık muhtemel bir borçtur.(Çetin ve Öğüz, 2010)

Standartta göre karşılıklar ile koşullu borçlar aşağıdaki şekilde birbirlerinden ayrılmaktadır:

Karşılıklar; mevcut bir yükümlülük olduklarından ve yükümlülüğün ifası için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkması gerekeceğinden, yükümlülük olarak güvenilir bir tahmin yapılabildiği varsayımıyla muhasebeleştirilirler. Koşullu ise borç olarak muhasebeleştirilmezler; çünkü bunlar ya: işletmenin, ekonomik fayda içeren kaynakların çıkışını gerektirecek mevcut bir borcu olup olmadığının teyidini gerektiren olası yükümlülüklerdir ya da standartta yer alan muhasebeleştirme kriterlerini karşılamayan mevcut yükümlülüklerdir. Bunun nedeni ya yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmaları olası değildir ya da ilgili yükümlülüğün tutarı yeterince güvenilir bir şekilde tahmin edilememektedir.

Karşılıkların muhasebeleştirilebilmesi için geçmişte işletmede meydana gelmiş bir olaydan kaynaklanan yükümlülüğün bulunması, bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için şirketten bir varlık çıkışının muhtemel olması ve söz konusu karşılığın güvenli bir şekilde tahmin edilebiliyor olması gerekmektedir. Bu koşulları sağlamayan karşılıklar hiç bir suretle finansal tablolara yansıtılmazlar.

Karşılıklar için işletmenin faaliyetlerinden verilebilecek örnekler işletmenin satışını gerçekleştirmiş olduğu ürün ve hizmetlerin garanti süreleri içerisinde meydana gelebilecek durumlar, satış elemanları ya da bayilere verilecek primler, davalar nedeniyle ayrılan karşılıklar gibi örneklerdir.

Karşılıklar açısından bakıldığında bazı durumlarda, örneğin bir davada, ya belli olayların meydana gelip gelmediği ya da bu olayların mevcut bir borç doğurup doğurmadıkları tartışılabilir. Böyle bir durumda, işletme, uzman görüşleri gibi mevcut her türlü kanıtı dikkate almak suretiyle mevcut yükümlülüğün raporlama dönemi sonunda (bilanço tarihinde) var olup olmadığına karar verir. Bu kanıtlar temel alındığında raporlama dönemi sonu (bilanço tarihi) itibariyle, mevcut bir yükümlülüğün var olması ihtimali böyle bir yükümlülüğün var olmaması ihtimalinden fazla ise, işletme karşılığın muhasebe kaydını yapar. Raporlama dönemi sonu itibariyle, mevcut bir yükümlülüğün var olmama ihtimali böyle bir yükümlülüğün var olması ihtimalinden fazla ise, ekonomik fayda içeren kaynak-

ların işletmeden çıkması ihtimali düşük olmadıkça, işletme finansal tablo dipnotlarında koşullu borç açıklamasında bulunur. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017c)

Karşılık tutarının tahmin edilmesi ve ölçülmesiyle ilgili TMS 37 Standardında üç yöntemden bahsedilmektedir. Bahsi geçen yöntemler; beklenen değer yöntemi, gerçekleşme olasılığı en muhtemel sonuç yöntemi ve bugünkü değer yöntemidir. Standartta bu yöntemler aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:(Akça ve Gönen, 2015)

Beklenen Değer Yöntemi; Karşılık olarak finansal tablolara yansıtılacak tutara ilişkin belirsizlikler koşullara bağlı olarak farklı araçlarla ele alınabilir. Değerleme konusu karşılığın çok sayıda kalemden oluştuğu durumda, ilgili yükümlülük her türlü getiriye bunlara ilişkin olasılıklara göre ağırlıklandırmak suretiyle tahmin edilir. Söz konusu istatistiksel tahmin metodunun ismi, “beklenen değer”dir. Bu nedenle, ilgili karşılık, belli bir tutarın zarar olasılığının örneğin %60 veya %90 olmasına bağlı olarak farklılık arz edecektir. Sürekli bir muhtemel sonuçlar aralığının bulunduğu ve bu aralıktaki her bir noktanın diğerine benzediği durumlarda, söz konusu aralığın orta noktası kullanılır.

Örnek vermek gerekirse imalat yapan bir şirket, satış sonrasında 1 yıl boyunca, her türlü hasarın onarımı ile ilgili masrafların karşılanacağı garantisi ile satışlarını gerçekleştirmektedir. Şirket, geçmiş dönemdeki deneyimlerine göre satılan malların %90’ında herhangi bir hata olmayacağını, %8’inde önemsiz denilebilecek düzeyde hatalar olacağını, % 2’sinde ise önemli hatalar olacağını öngörmektedir. Satılan bütün mallarda önemsiz hatalar olduğu düşünüldüğünde 100.000 TL, önemli hatalar olduğu düşünüldüğünde ise 500.000 TL tamir masrafı olacağını geçmişte tecrübe etmiştir. Verilen rakamlara istinaden karşılığa ilişkin beklenen değer aşağıdakilerin ağırlıklı ortalaması olarak şöyle hesaplanacaktır:

$$(0 \times \%90) + (\%8 \times 100.000) + (\%2 \times 500.000) = 90.000 \text{ TL}$$

Gerçekleşme Olasılığı En Muhtemel Sonuç Yöntemi; Tek bir sorumluluğun ölçüldüğü durumlarda, tek başına olması en muhtemel sonuç borcun en gerçekçi tahmini

olabilir. Ancak, böyle bir durumda bile işletme diğer olası sonuçları değerlendirir. Diğer olası sonuçların en olası sonuçtan çoğunlukla yüksek ya da çoğunlukla düşük olduğu durumda, en iyi tahmin söz konusu daha yüksek ya da daha düşük miktar olur.

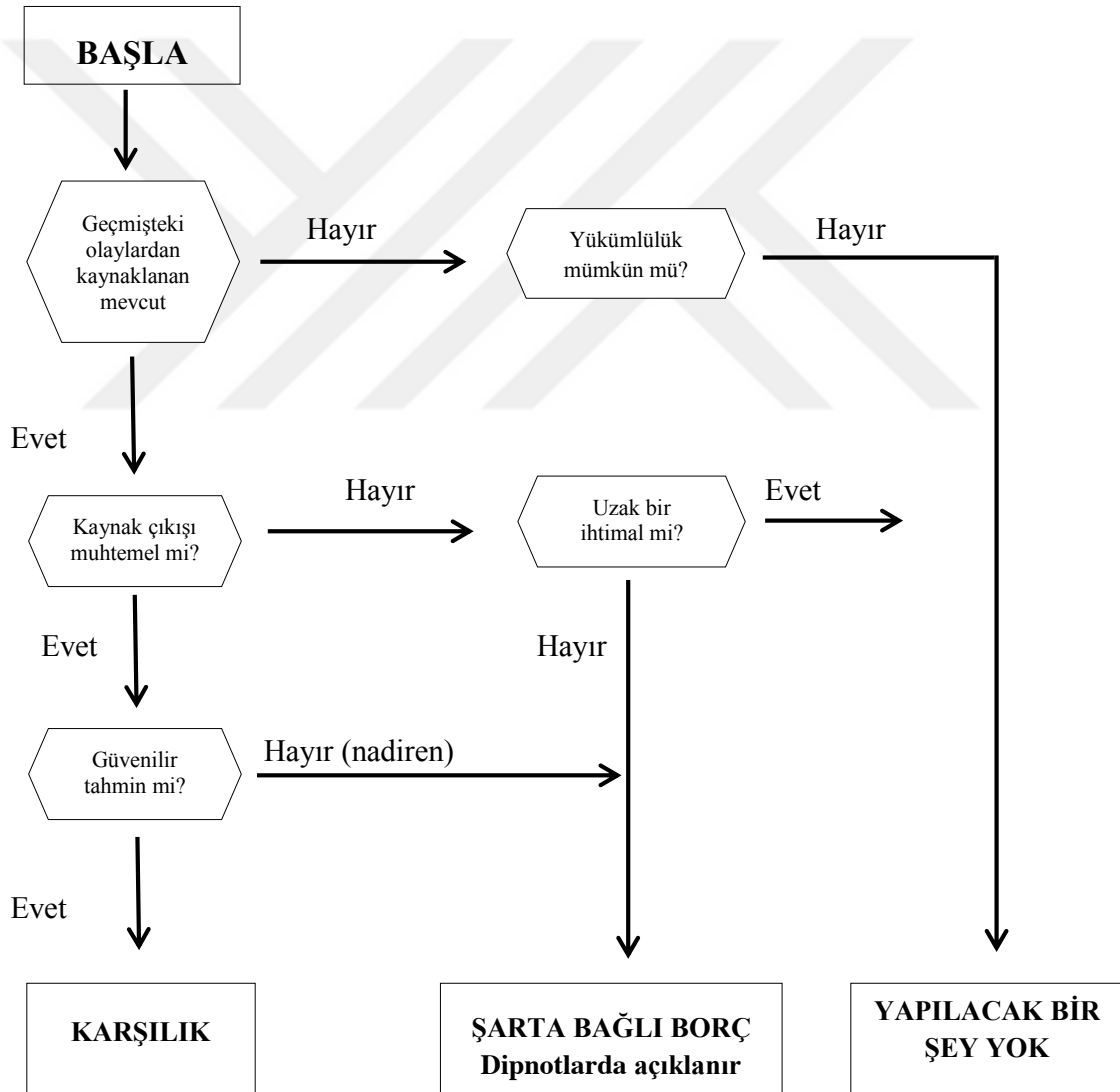
Örnek vermek gerekirse 2016 yılında işletme elemanlarından biri bütün talimatlara ve güvenlik önlemlerine karşın iş kazası geçirmiş ve işletmeye karşı 50.000.-TL tutarında tazminat davası açmıştır. Şirketin avukatı söz konusu davanın kazanılacağını, eldeki delillerin bu yönde olduğuna ilişkin rapor vermesi nedeniyle söz konusu husus sadece dipnotlarda bildirilmiştir. 2017 yılında ise işletme avukatı söz konusu davadan dolayı işletmeden 10.000.-TL ila 20.000.-TL arasında maliyet doğurabileceği ancak söz konusu maliyetin 14.000.-TL olması ihtimalinin kuvvetli olacağına ilişkin rapor vermiştir. Bu bağlamda eldeki mevcut uzman raporuna göre işletme 14.000.-TL karşılık ayrılmalı 10.000.-TL ile 20.000.-TL' yi de dipnotlarda raporlamalıdır.

Bugünkü Değer Yöntemi; Paranın zaman değerinin etkisinin önemli olduğu durumlarda karşılık tutarı, yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekeceği tahmin edilen giderlerin bugünkü değeridir. Paranın zaman değeri nedeniyle raporlama döneminden (bilanço tarihinden) hemen sonra ortaya çıkan nakit çıkışlarına ilişkin karşılıklar, daha sonra ortaya çıkacak aynı tutarda nakit çıkışlarından daha dezavantajlıdır. Bu nedenle, söz konusu etkinin önemli olduğu durumda karşılıklar iskonto edilir. İskonto oranı (veya oranları); paranın zaman değerine ilişkin mevcut piyasa değerlendirmelerini ve borca özgü riskleri yansıtan vergi öncesi orandır (veya oranlardır). Sözü edilen iskonto oranı, gelecekteki nakit çıkışlarına ilişkin tahminlerle ilgili riskleri yansıtmaz.

Örneğin işletmede yapılan vergi incelemesinde matrah farkı tespit edilerek toplam 25.000.-TL vergi cezası kesilmiştir. İşletme vergi mahkemesine temyiz için başvuracak olup mahkeme sürecinin 2 yıl süreceği daha sonrasında Danıştay Mahkemesi süreci de göz önünde bulundurularak nihai kararın 4 yıl sonra çıkacağı ön görülmektedir. Bu sebeple işletmenin 25.000 TL tutarındaki para cezasının bugünkü değeri olası risk primini göz önünde bulundurularak iskonto oranı üzerinden hesaplaması ve bu tutar üzerinden karşılık ayırması gerekmektedir.

Standart gereği karşılıklar ayrıldığı dönem itibarıyla giderler ve/veya gider tahakkukları ile ilişkilendirilerek kaynaklardaki karşılık hesapları ile muhasebeleştirilir. Karşılığa konu hususun netleşmesi ile birlikte gider tahakkukları ile farklar karşılık hesapları ile denkleştirilerek gelir tablosuna intikal ettirilirken gider olarak muhasebeleştirilen karşılıklardan varsa fazla ayrılan karşılıklar gelir tablosunda gelir olarak muhasebeleştirilir.

Karşılıklar ve koşullu borçların muhasebeleştirilmesi ve açıklanması için karar verme süreci aşağıdaki şekilde şema halinde sunulabilir:

Şekil 4.5: TMS 37 - Karşılıklar ve Koşullu Borçlar Karar Ağacı
Kaynak: Akça ve Gönen, *Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi*, 2015

Standart açısından koşullu varlıklar geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam manasıyla kontrolünde bulunmayan bir takım şartların ya da olayların gerçekleşip gerçekleşmemesine bağlı olarak mevcut olacak varlıklar şeklinde tanımlanmaktadır. İşletme, koşullu varlıklarını finansal tablolarına yansıtmaz ancak dipnotlarda açıklar. Koşullu varlıklarla ilgili ekonomik faydanın işletmeye girmesi neredeyse kesin hale geldiğinde, ilgili varlık ve buna ilişkin gelir finansal tablolara yansıtılır. (Akça ve Gönen, 2015)

Koşullu varlıkların finansal tablolarda gösterilmeleri, hiçbir zaman elde edilemeyecek bir gelirin muhasebeleştirilmesi sonucunu doğurabileceğinden, sözü edilen varlıklar finansal tablolarda yer almaz. Ekonomik faydaların işletmeye girişleri olası ise, finansal dipnotlarda açıklanır. Eğer belirsizlik çok yüksek ise koşullu varlıklarla ilgili herhangi bir işlem yapılmaz. Koşullu varlıklar, ilgili gelişmelerin finansal tablolara doğru olarak yansıtılmalarını teminen sürekli olarak değerlendirmeye tabi tutulur. Ekonomik faydanın işletmeye girmesinin neredeyse kesin hale gelmesi durumunda ilgili varlık ve buna ilişkin gelir, değişikliği olduğu dönemde finansal tablolara yansıtılır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Koşullu varlıklar ile ilgili karar akışı aşağıdaki şekildedir:

Geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tamamıyla kontrolünde bulunmayan bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın gelecekte gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesine bağlı muhtemel bir aktif değer		
Gerçekte ekonomik yararların işletmeye girişi belirlidir. ↓	Ekonomik yararların işletmeye giriş olasılığını doğuran ancak kesin mahiyette olmayan olaylar. ↓	İşletmeye giriş olası değildir. ↓
Varlık, koşullu varlık değildir.	Varlık olarak muhasebeleştirilmez. ↓	Varlık olarak muhasebeleştirilmez. ↓
	Koşullu varlık olarak dipnotlarda açıklama yapılır.	Dipnotlarda açıklama yapılmaz.

Şekil 4.6: TMS 37 - Koşullu Varlıklar Karar Akışı

Kaynak: Akça ve Gönen, *Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi*, 2015

4.1.11 Maddi Olmayan Duran Varlıklar - TMS 38

Maddi Olmayan Duran Varlıklar herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ancak buna karşın işletmeye ticari fayda ve ayrıcalık sağlayan yahut fayda ve ayrıcalık sağlaması muhtemel olan giderler ile belirli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin izlendiği aktifte yer alan bir hesap grubudur. TMS 38 işletmenin, bir maddi olmayan duran varlığı sadece ve sadece belirlenmiş kriterlerin sağlanmış olması durumunda muhasebeleştirilmesini zorunlu kılar. Ayrıca bu standart, maddi olmayan duran varlıkların defter değerinin nasıl ölçüleceğini belirleyip, maddi olmayan duran varlıklarla ilgili bazı özel açıklamalar yapılmasını gerektirir.

Bu standart aşağıdakiler hariç tüm maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesinde uygulanır. (Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

- Başka bir Standardın kapsamına giren maddi olmayan duran varlıklar;
- TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum Standardında tanımlanan finansal varlıklar;
- Araştırma ve değerlendirme varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve ölçümü (bakınız: TFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi) ve
- Madenler, petrol, doğal gaz ve benzeri yenilenemeyen kaynakların geliştirilmesi ve çıkarılmasına ilişkin harcamalar.

Diğer bir Standardın belli türde bir maddi olmayan duran varlığa ilişkin muhasebeleştirme yöntemini tanımlamış olması durumunda, işletme, bu Standart yerine söz konusu Standardı uygular. Örneğin, bu Standart aşağıdakilere uygulanmaz:

- Olağan iş sürecinde işletme tarafından satış amaçlı elde tutulan maddi olmayan duran varlıklar (bakınız: TMS 2 Stoklar).
- Ertelenmiş vergi varlıkları (bakınız: TMS 12 Gelir Vergileri).
- TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı kapsamındaki kiralamalar.
- Çalışanlara sağlanan faydalardan doğan varlıklar (bakınız: TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar).
- TMS 32'de tanımlandığı şekliyle finansal varlıklar. Bazı finansal varlıkların muhasebeleştirme ve ölçme esasları TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar, TMS 27

Bireysel Finansal Tablolar ve TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar kapsamındadır.

- Bir işletme birleşmesinde elde edilen şerefiye (bakınız: TFRS 3 İşletme Birleşmeleri).
- TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri Standardı kapsamındaki, sigortacının sigorta sözleşmelerinden doğan haklarından kaynaklanan ertelenmiş elde etme maliyetleri ve maddi olmayan duran varlıklar. TFRS 4, ertelenmiş elde etme maliyetleri ile ilgili yapılması gereken özel açıklamaları belirler, ancak maddi olmayan duran varlıklarla ilgili yapılması gereken herhangi bir açıklamayı içermez. Bu nedenle, bu Standarttaki açıklamalara ilişkin zorunluluklar, bu tür maddi olmayan duran varlıklara da uygulanır.
- TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardına göre, satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan (veya satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflanan elden çıkarılacak bir varlık grubuna dahil edilen
- maddi olmayan duran varlıklar.
- TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat uyarınca finansal tablolara yansıtılan müşterilerle yapılan sözleşmelerden doğan varlıklar.

Bazı maddi olmayan duran varlıklar; kompakt disk (bilgisayar yazılımı olması durumunda), yasal belge (lisans ya da patent durumunda) ya da film gibi fiziksel cisimlerin içinde ya da üzerinde yer alabilir. İşletme, maddi olan ve olmayan unsurlar içeren bir varlığın, TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardına göre mi, yoksa maddi olmayan duran varlık olarak bu Standarda göre mi ele alınması gerektiğine karar verirken, hangi unsurun daha önemli olduğuna ilişkin olarak muhakemede bulunur. Örneğin, özel bir bilgisayar yazılımı olmadan çalışmayan bilgisayar kontrollü bir makine için, ilgili yazılım, söz konusu donanımın önemli bir parçasıdır ve maddi duran varlık olarak değerlendirilir. Bilgisayarın çalışma sistemi için de aynısı geçerlidir. Yazılımın, ilgili donanımın ayrılmaz bir parçası olmaması durumunda, bilgisayar yazılımı maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilir.

Bu Standart, diğerkonuların yanı sıra, reklam, eğitim, ilk tesis, araştırma ve geliştirme faaliyetleri için yapılan harcamalara uygulanır. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri bilginin geliştirilmesine yöneliktir. Bu nedenle, söz konusu bu faaliyetler fiziksel bir varlıkla sonuçlansa dahi (prototip gibi), varlığın fiziksel unsuru; içindeki bilgi gibi maddi olmayan unsuruna göre, ikincil bir durumdadır. Yani bu durumlarda esas olan oluşturulmuş protatip gibi varlıklar değil bu protatip gibi varlıkların oluşması için yapılan harcamaların doğurduğu bilgidir.

Bir finansal kiralamada, kiralama konusu varlık maddi ya da maddi olmayan duran varlık olabilir. İlk muhasebeleştirmeden sonra, kiracı, finansal kiralama konusu maddi olmayan duran varlığı bu Standarda göre muhasebeleştirir. Lisans sözleşmelerinde yer alan sinema filmleri, video kayıtları, oyunlar, el yazmaları, patent ve telif hakları gibi kalemle ilgili haklar TMS 17'nin kapsamı dışında tutulmuş ve bu Standardın kapsamına alınmıştır.

Aşağıdaki şekilde sınıflandırılmış Maddi Olmayan Duran Varlıklar elde etme, geliştirme, bakım veya iyileştirilmesi sırasında kaynak tüketir veya çeşitli borçların doğmasına neden olurlar. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

- Bilimsel ya da teknik bilgi
- Yeni süreç veya sistemlerin tasarım ve uygulanması
- Lisans
- Fikri Mülkiyet Hakları
- Piyasa bilgisi ve markalar (marka isimleri ve yayın hakları dahil)

Bir maddi olmayan duran varlık, örneğin belirlenebilirlik, bir kaynak üzerindeki kontrol ve gelecekteki ekonomik yararının varlığı gibi, tanımını karşılamaz. Bu Standardın kapsamı içindeki bir kalem maddi olmayan duran varlık tanımına uymaz ise, onu elde etmek ya da işletme içinde yaratmak için katlanılacak harcamalar, oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirilir. İlgili kalemin bir işletme birleşmesi sırasında elde edilmiş olması durumunda, söz konusu kalem, elde etme tarihinde muhasebeleştirilen şerefiyenin

bir parçasını oluşturur.

TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardına göre bir varlığın maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki şartları sağlaması gerekmektedir. TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardına göre yukarıda belirtilen özellikleri taşıyan maddi olmayan varlık işletme kayıtlarına alınarak, finansal durum tablosunda raporlanabilir.(Deran ve Savaş, 2013)

- Varlık belirlenebilir olmalı,
- İşletme tarafından varlık üzerinde kontrol sağlanabilmeli,
- Varlık gelecekte işletmeye fayda sağlayabilmelidir.

Belirlenebilir olmanın ölçütleri şerefiyeden ayrı olarak belirlenebilmesini, ayrılabilir olmasını; diğer bir deyişle işletmeden ayrılabilme ya da bölünebilme özelliğine sahip ve bireysel olarak da bu yönde bir niyetinin olup olmadığına bakılmaksızın ilgili sözleşme, tanımlanabilir varlık veya borç ile beraber satılabilir, devredilebilir, lisans altına alınabilir, kiralanabilir ya da takas edilebilir olmasını ve ilgili hakların işletmeden ya da diğer haklar ve yükümlülüklerden ayrılabilmesine veya devredilebilmesine bakılmaksızın, sözleşmede yer alan haklardan ya da diğer yasal haklardan kaynaklanmasını ifade etmektedir.(Aytaşkın, 2016)

Kontrol sağlayabilme işletmenin ilgili varlıktan ortaya çıkan gelecekteki ekonomik yararları kullanabilme ve başkalarının bu yararları erişimini kısıtlama gücü olması durumunda, bu varlıktan ekonomik yarar sağlama gücünün varlığına işaret etmektedir.

Gelecekteki ekonomik faydalar Maddi olmayan duran varlıktan beklenen gelecekteki ekonomik yararlar; ürün ve hizmet satışından sağlanan geliri, maliyet tasarruflarını ya da işletme tarafından varlıkların kullanımından kaynaklanan diğer yararları içerebilmektedir.

Bir maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilebilmesi için maddi olmayan duran varlık tanımına uyması ve muhasebeleştirme kriterlerini sağlaması gerekmektedir. Maddi olmayan duran varlıklar ilk muhasebeleştirilmeleri sırasında maliyet bedelleri ile ölçülür. Buna ek olarak maddi olmayan duran varlığın başlangıçta elde edilmesi ya da işletme içinde oluşturulması veya ekleme, değişiklik veya bakımının yapılması ile ilgili olarak daha sonra yüklenen maliyetlere de ilgili standart hükümleri uygulanmaktadır. Burada sözü edilen muhasebeleştirme kriterleri varlıkla ilişkilendirilen beklenen gelecekteki ekonomik yararların işletme için gerçekleşmesinin muhtemel olması ve varlığın maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

Maddi olmayan duran varlıkları edinim şekilleri yönünden ayırma tabi tuttuğumuzda işletme içinde yaratılan maddi olmayan duran varlıklar ve işletme dışından gelen maddi olmayan duran varlıklar olarak sınıflandırmamız mümkündür.

4.1.11.1 İşletme İçi Maddi Olmayan Duran Varlıklar

İşletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlığın muhasebeleştirilmesi ve değerlendirilmesi süreci bu zorlukların aşılması amacıyla “araştırma safhası” ve “geliştirme safhası” olarak iki aşamaya ayrılmıştır. İşletme içi yaratılan bir maddi olmayan duran varlık projesinde bu iki safha ayırt edilemezse yapılan tüm harcamalar araştırma safhasında yapılmış gibi değerlendirilir. İşletme içi oluşturulan markalar, yayın isimleri, müşteri listeleri ve bu nitelikteki benzer unsurlar işletmenin bir bütün olarak geliştirilme maliyetlerinden ayıramayacağından maddi olmayan duran varlık olarak mali tablolara alınmaz ve gerçekleştiği dönemde gider olarak dikkate alınır. (Aytaşkın, 2016)

Araştırma Safhası: Araştırmadan (veya işletme içi bir projenin araştırma safhasından) kaynaklanan herhangi bir maddi olmayan duran varlık muhasebeleştirilmez. Araştırma (veya işletme içi bir projenin araştırma safhası) harcamaları gerçekleştiğinde gider olarak muhasebeleştirilir. İşletme içi bir projenin araştırma safhasında, işletmenin gelecekte eko-

nomik yararlar sağlayacak bir maddi olmayan duran varlığın mevcudiyetini göstermesi mümkün değildir. Bu nedenle, bu harcamalar gerçekleştiklerinde gider olarak muhasebeleştirilir.(Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

Geliştirme Safhası: Geliştirme bir ürünün veya sürecin daha verimli ve etkin şekilde getirildiği süreçtir. İşletme içi yaratılan bir projenin geliştirme safhasında, bazı durumlarda işletme, bir maddi olmayan duran varlığı tespit edebilir ve ilgili varlığın gelecekte muhtemel ekonomik yararlar yaratacağını gösterebilir. Bunun sebebi geliştirme safhasının araştırma safhasından daha ileri bir safha olmasıdır. (Sağlam, Şengel, ve Öztürk, 2009)

İşletme içi yaratılan markalar, ticari başlıklar, yayın hakları, müşteri listeleri ve benzer nitelikteki kalemler, maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmez. İlgili harcamalar işin bir bütün olarak geliştirilmesine ilişkin maliyetlerden ayırt edilemediğinden söz konusu kalemler dönem gideri olarak dikkate alınır. Sadece ve sadece, aşağıdaki koşulların tamamının varlığı halinde, geliştirmeden (veya işletme bünyesinde yürütülen bir projenin geliştirme safhasından) kaynaklanan maddi olmayan duran varlıklar muhasebeleştirilir: (Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

- Maddi olmayan duran varlığın kullanıma veya satışa hazır hale gelebilmesi için tamamlanmasının teknik olarak mümkün olması.
- İşletmenin maddi olmayan duran varlığı tamamlama ve bu varlığı kullanma veya satma niyetinin bulunması.
- Maddi olmayan duran varlığı kullanma veya satma imkanının bulunması.
- Maddi olmayan duran varlığın muhtemel gelecek ekonomik faydayı nasıl sağlayacağına belirli olması. Ayrıca, maddi olmayan duran varlığın ürününün veya kendisinin bir piyasasının olması ya da işletme bünyesinde kullanılacak olması durumunda buna elverişli olması.
- Geliştirme safhasını tamamlamak ve maddi olmayan duran varlığı kullanmak veya satmak için yeterli teknik, mali ve diğer kaynakların mevcut olması.
- Geliştirme sürecinde maddi olmayan duran varlıkla ilgili yapılan harcamaların gü-

venilir bir biçimde ölçülebilir olması.

4.1.11.2 İşletme Dışı Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Ayrı Olarak Elde Edilen Varlıklar: Normalde, işletmenin bir maddi olmayan duran varlığı ayrı olarak elde etmek için ödemiş olduğu fiyat, varlıktan beklenen gelecekteki ekonomik yararların işletme tarafından elde edilme olasılığı ile ilgili işletmenin beklentilerini yansıtır. Diğer bir deyişle, işletme fayda akışının zamanlamasında ve tutarında belirsizlik olsa bile ekonomik fayda akışının olmasını beklemektedir. Ek olarak, ayrı olarak elde edilen bir maddi olmayan duran varlığın maliyeti, genellikle güvenilir bir şekilde ölçülebilir. Bu, özellikle, satın alma bedelinin nakit veya diğer parasal varlıklarla ödenmiş olması durumunda geçerlidir. Ayrı olarak elde edilen bir maddi olmayan duran varlığın maliyeti aşağıdakilerden oluşur: (Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

- İthalat vergileri ve iade edilmeleri mümkün olmayan satın alma vergileri de dahil, ticari iskontolar ve indirimler düşüldükten sonraki satın alma fiyatı ve
- Varlığı amaçlanan kullanımına hazır hale getirmeye yönelik, doğrudan varlıkla ilişkilendirilebilen herhangi bir maliyet.

Bu maliyetler dışında varlıkla doğrudan ilişkilendirilemeyen maliyetler kâr veya zararda muhasebeleştirilerek defter değerine dahil edilmez ve kendi gider ve gelir sınıflarına dahil edilirler. Bunlara yeni ürün veya hizmet tanıtımına ilişkin (reklam ve promosyon dahil) maliyetler, yeni bir yerde veya yeni bir müşteri sınıfıyla iş yapma (personel eğitim masrafları dahil) maliyetleri, yönetim maliyetleri ve diğer genel giderler sayılmaktadır. Defter değerini oluşturan maliyetler, varlığın yönetimce planlanan şekilde çalışır hale getirilmesine kadar olan maliyetlerdir. Bundan sonra bir maddi olmayan duran varlığın kullanımı ya da tekrar düzenlenmesi nedeniyle ortaya çıkan maliyetler defter değerine dahil edilmez. Bunlara ilave olarak yönetimce planlanan şekilde işlev görmesi için gerekli olmayan bazı çalışmalar yapılabilir. Bu ilave çalışmalar söz konusu maddi olmayan duran varlığın amaçlandığı şekilde işlev görmesi için zorunlu gereksinimler olmadığından, bu kapsamdaki maliyetler ilgili dönemde kâr veya zararda muhasebeleştirilerek kendi gelir ve gider sınıflarına dahil edilir. (Aytaşkın, 2016)

İşletme Birleşmesi Sonucu Elde Edilen Varlıklar: TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardına göre, bir maddi olmayan duran varlığın işletme birleşmesi sırasında elde edilmiş olması durumunda, maddi olmayan duran varlığın maliyeti, elde edilme tarihindeki gerçeğe uygun değeridir. Bir maddi olmayan duran varlığın gerçeğe uygun değeri, birleşme tarihinde varlıktan beklenen gelecekteki ekonomik yararların işletme tarafından elde edilme olasılığı ile ilgili piyasa katılımcılarının beklentilerini yansıtacaktır. Başka bir deyişle, işletme fayda akışının zamanlamasında ve tutarında belirsizlik olsa bile ekonomik fayda akışının olmasını beklemektedir.(Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

Devlet Teşviki Yoluyla Elde Edilen Varlıklar: Devletin bir işletmeye havaalanı iniş hakları, radyo veya televizyon istasyonu işletme lisansları, ithalat lisansları veya kotalar ya da diğer sınırlı kaynaklara erişim hakları gibi maddi olmayan duran varlıkları devretmesi veya dağıtması durumunda söz konusu maddi olmayan duran varlıkların ücretsiz olarak veya çok düşük bir bedelle ele edilmesi söz konusu olur. Bunun gibi devlet teşvikleri kapsamında ele etmelerde “TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması” standardı uygulanır. Buna göre de işletme hem maddi olmayan duran varlığı hem de ilgili teşviki gerçeğe uygun değerinden muhasebeleştirmeyi seçebilir. Ya da işletme söz konusu varlığın amaçlanan kullanımına hazır hale getirilmesiyle doğrudan ilişkili giderleri, varlığın nominal tutarına ilave ederek muhasebeleştirmeyi seçebilir. Standart işletmelere böylece iki alternatif sunmuş olmaktadır. (Aytaşkın, 2016)

Takas Yoluyla Elde Edilen Varlıklar: Bir veya birden fazla maddi olmayan duran varlık, parasal olmayan varlık ya da varlıklar veya parasal ve parasal olmayan varlıkların bir bileşimi karşılığında elde edilmiş olabilir. İzleyen bölümde, parasal olmayan bir varlığın diğerine karşılık takasına değinilmekle beraber, söz konusu bölüm bir önceki cümlede bahsi geçen tüm takaslar için de uygulanır. Bu kapsamdaki bir maddi olmayan duran varlığın maliyeti, (a) takas işlemi ticari işlem niteliğinden yoksun olmadıkça veya (b) elde edilen varlığın veya vazgeçilen varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi mümkün oldukça, gerçeğe uygun değerinden ölçülür. İşletme, vazgeçmiş olduğu varlığı derhal finansal durum tablosu (bilanço) dışı bırakamıyor olsa dahi, elde edilen varlık bu şekilde ölçülür. Elde edilen varlığın gerçeğe uygun değerinden ölçülmemiş olması durumunda, maliyeti, bırakılan varlığın defter değeridir.

Bir işletme, herhangi bir takas işleminin ticari bir özü olup olmadığını, işlem sonucunda gelecekteki nakit akışlarının ne kadar değişeceğini göz önünde bulundurarak belirler. Bir takas işleminin şu koşullar mevcut olması durumunda ticari bir özü var demektir: (a) Elde edilen varlığın nakit akışlarının yapısı (örneğin risk, zamanlama ve tutar) transfer edilen varlığın nakit akışlarının yapısından farklıysa veya (b) İşletmenin işlemde etkilenen faaliyetlerinin bir kısmının işletmeye özgü değeri takas sonucunda değişiyorsa ve (c) (a) ve (b) arasındaki fark, takas edilen varlıkların gerçeğe uygun değerlerine göre nispeten önemliyse. Bir takas işleminin ticari bir öze sahip olup olmadığını belirlemek için, işletmenin işlemde etkilenen faaliyet kısmının işletmeye özgü değeri, vergi sonrası nakit akışları yansıtmalıdır. Bu analizlerin sonuçları, işletmenin ayrıntılı hesaplamalar yapmasını gerektirmeyecek şekilde açık olabilir.(Kamu Gözetim Kurumu, 2017e)

4.1.11.3 Maddi Olmayan Duran Varlıkların İtfası

Sınırlı Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıklar: Faydalı ömrü boyunca birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değerleri ile raporlanır. İşletmenin değerlendirme modeli olarak maliyet modeli seçmesi durumunda, doğrudan gelir tablosunda değer düşüklüğü zararı olarak raporlanmaktadır.

Sınırlı yararlı ömre sahip bir maddi olmayan duran varlığın itfaya tabi tutarı yararlı ömrü boyunca sistematik olarak dağıtılır. İtfa işlemi, varlığın kullanıma hazır olduğu, yani, yönetimin amaçladığı şekilde faaliyet gösterebilmesi için gereken konum ve durumda olduğunda başlatılır. İtfa işlemi, ilgili varlığın TFRS 5 Standardına göre satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırıldığı (ya da satış amaçlı elde tutulan olarak sınıflandırılan elden çıkarılacak bir varlık grubuna dahil edildiği) tarih ile elden çıkarıldığı tarihten erken olanı itibariyle durdurulur. Kullanılan itfa yöntemi, varlıktan beklenen gelecekteki ekonomik yararların işletme tarafından kullanılma şeklini yansıtır. Söz konusu yöntemin güvenilir bir şekilde belirlenememesi durumunda, doğrusal itfa yöntemi kullanılır. Her dönemin itfa maliyeti, bu veya diğer bir Standart tarafından başka bir varlığın defter değerine dahil edilmesine izin verilmedikçe ya da bu konuda bir zorunluluk

bulunmadıkça, kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

Bir varlığın amortismanı için birçok yöntem kullanılabilir. Bu yöntemler arasında; doğrusal itfa yöntemi, azalan bakiyeler yöntemi ve üretim birimleri yöntemleri sayılabilir. Kullanılacak yöntem, varlıktan elde edilmesi beklenen gelecekteki ekonomik yararların tahmin edilen kullanım şekillerine göre belirlenir ve söz konusu gelecekteki ekonomik yararların tahmin edilen kullanım şekillerinde bir değişiklik olmadıkça, ilgili yöntem dönemden döneme tutarlı bir şekilde uygulanır.

Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıklar: Yararlı ömrü için bir süre söz konusu olmadığından bunlar itfa edilmezler. Ancak bu varlıklar TMS 36 standardına göre değer düşüklüğü açısından test edilir. Bu test yıllık olarak veya değer düşüklüğüne uğramış olabileceği yönünde belirti olduğu anda yapılır. Varlığın geri kazanılabilir tutarı defter değeri ile karşılaştırılarak test gerçekleştirilir. Yararlı ömrü sınırsız olarak belirlenen maddi olmayan duran varlıkların yararlı ömrüne ait yapılmış olan bu tahmin her dönem gözden geçirilmelidir. Değişiklik söz konusu olduğunda ilgili varlık için bir ömür belirlenmiş olur ve TMS 8'e göre muhasebeleştirilir. Böyle bir durum olası bir değer düşüklüğüne de işaret ettiğinden ilgili varlık TMS 36'ya göre de test edilmelidir. (Aytaşkın, 2016)

4.2 BAĞIMSIZ DENETİM İLE İLİŞKİSİ

Denetim kelime anlamı olarak denetleme eylemine verilen isimdir. Denetleme eylemi ise bir işin doğru ve yönetime uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, teftiş etmek anlamına gelmektedir. Bu inceleme sürecindeki ana unsurlar işin doğru ve yapılış yönetimine uygunluğunun araştırılmasıdır. Buradan çıkarılan anlam denetim faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle denetlenecek olgunun genel normlarının varlığı ve bu varlığın kontrol edilebiliyor olması gerekmektedir.

Konuya muhasebe denetimi açısından bakıldığında ise muhasebe ile ilgili bilgi kullanıcılarına yönelik oluşturulan her türlü bilginin doğruluğu ve oluşturuluşu esnasındaki usullere uygunluğunun incelendiği anlamı ortaya çıkmaktadır. Muhasebenin geniş bir süreç olduğu göz önüne alındığında denetim faaliyetlerinin de bu süreci incelediği her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Her nasıl ki muhasebe fiş kayıtları ile başlayarak raporlama faaliyeti ile neticeleniyorsa muhasebe denetimi de söz konusu kayıtların belirli standartlar çerçevesinde uygunluğundan başlayarak raporlamanın neticeleninceye kadar olan bütün süreci incelemektedir.

Bu tanımlamalar ışığında bağımsız denetim, denetledikleri işletmelerin finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tabloyu ve bilgilerin oluşması için belirlenen kriterlere uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını ifade eder. Bu denetim faaliyetleri bilgi kullanıcılarına sunulan bilginin, kullanıcısının karar mekanizmasını önemli hata ve/veya yanlışlıklarla değiştirmeyecek seviyede doğruluğunu araştırmayı ve bu araştırmanın sonucunu bilgi kullanıcılarına bildirmeyi hedeflemektedir.

Belirli bir büyüklüğe erişmiş şirketler mali değer taşıyan bilgileri kendi bünyelerinde üretmektedir. Bu bilginin üretim süreci içerisinde şirketin faaliyetlerinden deneyimlemiş olduğu kontrol mekanizmalarından geçmiş olan bilgi belirli kural ve standartlar çerçevesinde oluşmaktadır. Bu durumda bir çok konuyu yeni deneyimleyen işletmeler için kontrol mekanizması yetersiz kalabilmekte yahut zaman zaman birbirleri ile çıkar çatışması içerisinde bulunan bilgi kullanıcılarının bir kısmının lehine bir kısmının da aleyhine olacak şekilde bilgi üretilme durumu ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca doğru bilinen yanlışlar ile bilinçli olarak yapılan hileler bilgi kullanıcıların şirket üzerindeki tasarruflarını doğrudan olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle bilinçli yapılan hileler her zaman şirket yönetimi tarafından yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda bağımsız denetim faaliyetleri hata ve hileleri ortaya çıkartmak adına da önemli bir süreci oluşturmaktadır.

Bağımsız denetimden faydalanacak bilgi kullanıcıları ilk bakışta sadece şirket yönetimi gibi görünse de şirketin yönetiminde bulunmayan hissedarları, şirket çalışanları, şirkete dışarıdan kaynak sağlayanlar, yatırımcılar, kamu kurum ve kuruluşları da denetimi gerçekleştirilen şirketin bilgilerinin makul güvenceye sahip olmasından faydalanırlar. Şirket tarafından üretilen mali bilgiye taraf olan her kesim yapılan denetim faaliyetlerinin sonucundan etkilenebilmekte ve şirket özelinde verebilecekleri kararları bu çerçevede vermektedirler. Aynı zamanda bağımsız denetim şirketler için önem arz eden şeffaf, açık ve anlaşılır bilgi en değerli bilgi olması ve bağımsız denetimin bu bilgiyi sağlaması da şirket ile ilişkisi olan bilgi kullanıcıları açısından önem taşımaktadır.

Bağımsız denetim aşağıda açıklanan şekli ile üç ana unsur üzerine kurulmuştur. (Bayram, 2011)

- **Bağımsız denetimin önceden belirlenmiş ölçütlere dayanması;** İşletmeler ekonomik faaliyetlerini sürdürdükleri farklı çevrelerde yada yönetim amaçlarına göre finansal tablo ve diğer bilgilerini hazırlarlar. Denetçinin bilgileri değerlendireceği standartlar denetimin amacına göre şekillenir.
- **Bağımsızlık ilkesi;** Yapılan denetimin değeri denetim raporunu kullanan kişilerin denetçinin bağımsızlığına olan güvenlerine bağlıdır. Birçok farklı mali tablo okuyucusunun bağımsız denetçi raporu istemesinin nedeni tarafsız ve güvenilir bir bakış açısına duydukları ihtiyaçtır. Denetçi gerek kanıt toplarken ve gerekse topladığı kanıtları değerlendirirken ön yargıdan uzak, tarafsız ve uzman bir kişi gibi hareket etmelidir.
- **Denetim standartlarına uyum;** Globalleşen iş ve sermaye piyasaları tüm dünyada ortak kullanılan ve tam benzerlik gösteren denetim standartlarını geliştirme konusunda güçlü bir eğilim içindedirler. Bu çerçevede denetçi çeşitli otoriteler tarafından yayınlanmış olan denetim ilkeleri ve standartlarına uymak zorundadır.

4.2.1 Zorunlu Bağımsız Denetime Tabi İşletmeler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 398'inci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında bağımsız denetime tabi olacak şirketlere ilişkin hadlerin Cumhurbaşkanınca belir-

leneceği ifade edilmektedir. Denetime tabi olacak şirketlerin belirlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı ilk defa 23/01/2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kararda zaman içerisinde değişiklikler yapılmış, kararda belirlenen ölçütler kademeli olarak düşürülerek denetime tabi olacak şirketlerin kapsamı genişletilmiştir.(*Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Hakkında Duyuru*)

Son güncellemesi 26.05.2018 tarihli ve 30432 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı aşağıda sözü edilen şirketleri zorunlu bağımsız denetime tabi tutmuştur.

- İlgili kararın (I) Sayılı listede bulunan şirketlerin tamamı
- İlgili kararın (II) Sayılı listede bulunan şirketlerin aşağıdaki koşullardan en az ikisini art arda iki hesap dönemini aşanları;
 - Aktif toplamı 15 Milyon TL
 - Yıllık net satış hasılatı 20 Milyon TL
 - Çalışan sayısı 50 kişi
- İlgili kararın (I) ve (II) sayılı liste kapsamında olmayan şirketlerin aşağıdaki koşullardan en az ikisini art arda iki hesap dönemini aşanları;
 - Aktif toplamı 35 Milyon TL
 - Yıllık net satış hasılatı 70 Milyon TL
 - Çalışan sayısı 175 kişi

Eşik değerleri aştığı için bağımsız denetime tabi şirket, art arda iki hesap döneminde üç ölçütten en az ikisine ait eşik değerlerin altında kaldığı ya da bir hesap döneminde bu ölçütlerden en az ikisine ait eşik değerlerin yüzde 20 veya daha fazla oranda altında kaldığı takdirde müteakip hesap döneminden itibaren bağımsız denetim kapsamından çıkmaktadır. Eşik değerlerin aşılmadığının belirlenmesinde; aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı bakımından şirketin tabi olduğu mevzuat uyarınca hazırlanmış olan son iki yıla ait finansal tablolar, çalışan sayısı bakımından ise son iki yıla ait ortalama çalışan sayısı esas alınır. Eşik değerlerin aşılmadığının belirlenmesinde şirketler bağlı ortaklık

ve İştirakleriyle birlikte dikkate alınır. Bağlı ortaklıkları ve iştirakleri bulunan şirketlerde; aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı bakımından ana ortaklık ve bağlı ortaklığa ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin toplamı (varsa grup içi işlemler yok edilir), çalışan sayısı bakımından ise ana ortaklık ve bağlı ortaklığın son iki yıla ait ortalama çalışan sayılarının toplamı dikkate alınır. İştirakler açısından, iştirake ait söz konusu kalemler şirketin iştirakteki hissesi oranında dikkate alınır. (Deloitte Türkiye, 2018)

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 397inci maddesinde denetime tabi olanlar için hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini, denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadır hükmünü getirmiştir. Bu hüküm, aynı şekilde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu için de uygulamasını emretmiş, denetime tabi olduğu halde, denetletirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmündedir diyerek denetimi kapsam içerisindeki şirketler için zorunlu halde tutmuştur. Şayet bu zorunluluğa uyulmaması halinde finansal tablolar ve yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmünde olacağı ifade edilmiştir.

Yasal mevzuat içerisinde bağımsız denetimin zorunlu olmadığı şirketler için de uygulanmasına mani bir durum bulunmamaktadır. Yani işletme zorunlu olarak bağımsız denetime tabi olmasa dahi ihtiyari olarak mali tablolarını bağımsız denetimden geçirilebilir. Bu sayede bilgi kullanıcılarına doğru bilginin sağlanmasına katkıda bulunma imkanı bulunmaktadır.

4.2.2 Bağımsız Denetimin Sağladığı Faydalar

Bağımsız Denetim sadece bilgi kullanıcılarına makul güvenceler ile oluşturulmuş görüşleri içeren raporlar düzenlemezler. Düzenlenen bu raporlar iş hayatının diğer üyelerine ve kamu kuruluşlarına da önemli katkılar sağlamaktadır. Bu raporlar denetlenen işletmenin bağımsız denetimin ortaklar arasındaki güveni artırmaya, şirket kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasına, şirket faaliyetleri içerisinde oluşan hataların önlenmesine, varsa şirket içerisindeki suistimal ve hilelerin ortaya çıkmasına, kredi verenlerin güvenini artıracığından daha uygun maliyetli kredilerin teminine olanak tanır.

Şirket dışındaki bilgi kullanıcılarına ise yatırım kararlarında faaliyet raporlarının güvenilirliği konusunda, işverene ve işçi sendikalarına ilişkin objektif bilgi sağlamaya, müşteri ve tedarikçilere denetlenen şirketin karlılığı, verimliliği, finansal yapısı hakkında güvenli bilgi sağlanmasına yardımcı olur. Bunun yanı sıra kamuya sunulan denetlenmiş mali tablolara ilişkin güveni artırır, kamunun bu firmalara olan denetim derinliğini azaltıcı etken oluştururlar.

Bağımsız denetimin en büyük katkısı mevcut şirket yönetimindedir. Bağımsız denetim sayesinde şirket yönetimleri faaliyetlerini şirketten bağımsız bir dış denetçi tarafından denetlenerek mali tablolarla ilgili olarak tahmin ve analiz yapmasında, geleceğe ait sağlıklı kararlar almasında yardımcı alınmasına olanak tanır. Ayrıca bu denetimler finansal tabloların gerçeği yansıtmadığını gösterir.

4.2.3 Risk ve Girişim Sermayesi Yatırımlarında Bağımsız Denetimin Önemi

Risk ve Girişim Sermayesi uygulamalarının yapısı gereği projenin girişimcisi ve yatırımcısı birlikte planladıkları proje üzerinde mutabık kalınmış bir anlaşma çerçevesinde projenin başarıya ulaşabilmesi için bir arada çaba göstermektedir. Her iki tarafında amacı projenin başarılı olması ve yatırımlarının (girişimci yönünden zaman ve emek, yatırımcı yönünden kar) karşılığını alabilmektir.

Bilindiği gibi Risk ve Girişim Sermayeleri'nin çeşitli evreleri bulunmaktadır. Bağımsız denetim uygulamalarının önemi ağırlıklı olarak 2. evre olan genişleme evresi ve sonrasındaki evrelerde büyük önem arz etmektedir. Söz konusu yatırımın genişleme evresine gelinceye kadarki olan faaliyetlerinin konuya taraf olmayan bir kurum tarafından denetlenmesi yatırımcı ile girişim arasındaki güveni sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra yatırım süreci boyunca gerçekleştirilen faaliyetlerin sonuçlarının denetlenmesi gerek yatırımcının gerekse de girişimcinin haklarının korunabilmesi açısından son derece önemlidir. Denetimden geçmiş faaliyetlerin yatırımcı ya da girişimcinin karar

alacağı veriler üzerinde makul bir güvence olgusunun oluşması söz konusu girişimin sürekliliği açısından elzem durumdadır. Bu denetimlerin girişim açısından bir diğer olumlu yanı ise şirketin varlık ve kaynaklarının konunun uzmanlarınca yeniden değerlendirilerek raporlanmasını sağlayarak girişimin yönetsel kararlarında doğru hamleleri yapmasına yada yanlış hamlelerden sakınmasına olanak tanımaktadır.

Risk ve Girişim Sermayelerinde her ne kadar girişimciye maddi ve manevi destek olan bir yatırımcı bulunsa da kimi zamanlarda girişimler yabancı kaynak kullanmayı kar maksimizasyonu açısından tercih edebilmektedirler. Bu nedenle bağımsız denetimden geçmiş mali tablolara sahip bir işletme yabancı kaynak arayışında işletmenin daha güvenilir bir konumda olmasına fırsat tanıma imkanı bulabilecektir. Ayrıca bu girişimin tedarikçileri de bağımsız denetimden geçmiş faaliyetlere göre işletmeye teminatsız daha fazla kredibilite sağlayabilecek bu sayede işletme sermayesinin daha etkin kullanımını teşvik edebilmektedir.

Yukarıda sözü edilen nedenlerle Risk ve Girişim Sermayesi yatırımı almış şirketlerin belirli bir büyüklüğe ulaştıktan sonra kanunen bağımsız denetime tabi olmasalar bile bağımsız denetimin işletmeye sağladığı avantajlardan faydalanmaları girişimin varlıklarını ve kaynaklarını daha etkin yönetmelerine olanak tanımaktadır.

BÖLÜM 5

RİSK VE GİRİŞİM SERMAYESİ ALMIŞ FİRMALARIN MUHASEBE ÇEVRELERİNDEKİ BİLİNÇLERİNE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

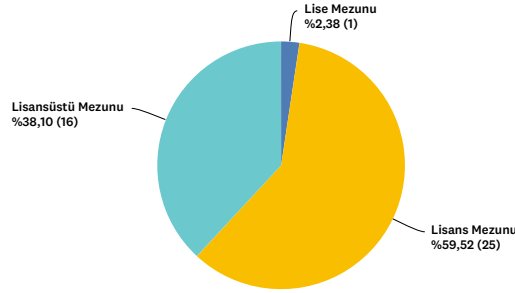
5.1 ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1.1 Anket Katılımcısı ve Girişimlere İlişkin Bilgiler

Anketin katılımcısına ait bilgiler anketi dolduran kişilerin hangi sıfatla anketi doldurdıkları, şirket bünyesindeki yetki ve görevlerini ortaya koyabilmek adına sorulmuştur. Bunun yanı sıra muhasebe çevrelerini incelediğimiz girişimlere ait bilgilerde farklı büyüklükteki ve sektörlerdeki örneklemelerin temsil edilip edilmediğini ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Anketin katılımcısı kişi ve kuruluşlara ilişkin anket sonuçları aşağıdaki gibidir.

Anketi dolduran katılımcıların katılımcılarının neredeyse tamamının lisans ve lisans üstü eğitime sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Lisans ve Lisansüstü eğitim alan anket katılımcılarının toplamının %97,62 olduğu görülmektedir.

S1 Katılımcının eğitim durumu nedir?

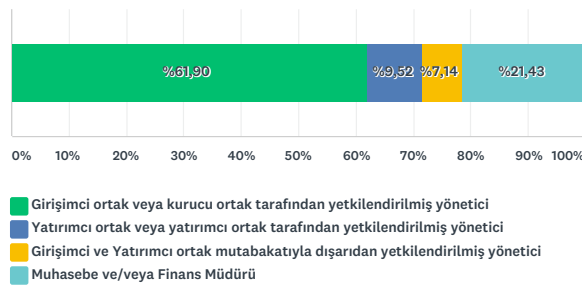

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
İlköğretim Mezunu	%0,00	0
Lise Mezunu	%2,38	1
Lisans Mezunu	%59,52	25
Lisansüstü Mezunu	%38,10	16
TOPLAM		42

Şekil 5.1: Katılımcının Eğitim Durumu

Anketi dolduran katılımcıların %61,90'ı Girişimci ortak veya kurucu ortak tarafından yetkilendirilmiş yönetici niteliği taşımaktadır. %21,43' ü ise şirketin Muhasebe ve/veya Finans Müdürü niteliğindeki kişilerden oluşmaktadır. Bu durum katılımcıların genelde girişimci veya girişimci tarafından yetkilendirilmiş kişilerce doldurulduğunu göstermektedir.

S2 Katılımcının firmadaki pozisyonu nedir?

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Girişimci ortak veya kurucu ortak tarafından yetkilendirilmiş yönetici	%61,90	26
Yatırımcı ortak veya yatırımcı ortak tarafından yetkilendirilmiş yönetici	%9,52	4
Girişimci ve Yatırımcı ortak mutabakatıyla dışarıdan yetkilendirilmiş yönetici	%7,14	3
Muhasebe ve/veya Finans Müdürü	%21,43	9
TOPLAM		42

Şekil 5.2: Katılımcının Firmadaki Pozisyonu

Ankete katılan şirketler katılımcı kişinin yazdığı şekli ile liste halinde aşağıdaki gibidir gibidir. Ankete çeşitli büyüklüklerde ve sektörlerde faaliyet gösteren 42 şirket katılım göstermiştir.

S3 Şirketinizin unvanı nedir?

YANITLAR	
1	A1 Capital Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
2	Bisigortaci.com
3	İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.
4	GmPly, Inc.
5	Hayriya Bilişim ve Sağlık Teknolojileri AŞ
6	marul.com
7	Lenzing Elyaf A.Ş.
8	Althermas Elektronik Hizmetler ve Danışmanlık AŞ
9	Arabasatcom Teknoloji Pazarlama Danışmanlık ve Tic.A.Ş.
10	Mornero Gıda ve Ticaret A.Ş.
11	DeFacto
12	Doğru Odak Eğitim Kurumları
13	Skysens
14	MoneyShower Teknoloji Araştırma Geliştirme Sanayi ve Ticaret A.Ş.
15	İNOFAB SAĞLIK TEKNOLOJİLERİ A.Ş.
16	Survey Expert
17	Acrotus High Tech Unified Solutions
18	Startup Bilgi Teknolojileri A.Ş.
19	Vortex Enerji San ve Tic A.S
20	İstanbul Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş.
21	Trusturk danismanlik as
22	Lala Bilişim Teknolojileri E Ticaret ve Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Anonim Şirketi
23	Temizlikyolda İnternet Hizmetleri A.Ş.
24	Paymes Elektronik Ticaret ve Bilişim Teknolojileri A.Ş.
25	Carbon
26	NKolayOfis
27	Baysaş İnşaat A.Ş.
28	Maya Medya İletişim ve Danışmanlık Hizmetleri A.Ş.
29	Foriba
30	Porima
31	Mersin Yat Limanı A.Ş
32	Fazla Gıda
33	ALTAVIA DEKATLON
34	Perador Bilişim, Dugun.com
35	REFLECT TASARIM A.Ş.
36	Yörsan
37	Picus Bilişim
38	İnfodif Yazılım ve Bilişim Teknolojileri San.Tic.A.Ş.
39	Appsilon İleri Malzemeler Dan. San. ve Tic. A.Ş.
40	Evreka Yazılım AŞ
41	Udentify Bilişim Teknolojileri AŞ
42	Glocalzone

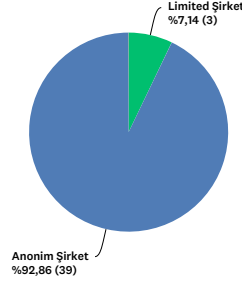
Şekil 5.3: Katılımcı Şirketlerin Unvanları

Anket çalışmasının sonuçlanmasından sonra ortaya çıkan oranların beklenenden çok farklı olması nedeniyle daha sonradan anket yapılan katılımcıların firmalardaki çalıştıkları pozisyon gerçekleştirilen görüşme ve yazışmalardan tekrar mercek altına alınmıştır. Ankete katılan 42 adet katılımcının %57,14 (24 katılımcı) 'ü doğrudan şirketin kurucusu, sahibi veya doğrudan şirket sahibi yahut yöneticisi olduğu tespit edilirken katılımcılardan %42,86 (18 katılımcı) 'nın ise şirketin muhasebe ve finans departmanlarında yetkili kişiler oldukları tespit edilmiştir.

Bunun dengesiz dağılımın anket kapsamına giren şirketlerin bir kısmı belirli büyüklüğe ulaşmış ve kısmen kurumsallaşmış yapılara sahip iken bir kısmının ise henüz yeni kurulmuş gelişme aşamasında bulunan firma olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Anket verileri ile ilgili sonuçlar ve değerlendirmeler bu kapsamda gerçekleştirilecektir.

Ankete katılan şirketlerin hukuki yapılarına ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. %92,86 ile katılımcılarının çok büyük bir çoğunluğunun Anonim Şirket olduğu göze çarpmaktadır.

S4 Girişimin hukuki yapısı nedir?

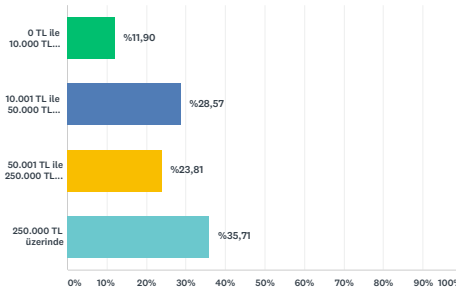

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	Sayı
Limited Şirket	%7,14	3
Anonim Şirket	%92,86	39
Diğer	%0,00	0
TOPLAM		42

Şekil 5.4: Katılımcıların Hukuki Yapıları

Ankete katılan şirketlerin kuruluş sermayeleri aşağıdaki şekilde dağılım göstermektedir. Yanıt oranı açısından bakıldığında en çok yanıt veren şirketlerin %35,71 ile 250.000.-TL üzerinde sermaye ile kurulmuş şirketler olduğu göze çarpmaktadır. 10.000.-TL den az sermaye ile kurulmuş şirketler ise %11,90 ile en az ankete yanıt verme oranına sahiptir.

Q5 Girişimin kuruluş sermayesi nedir?

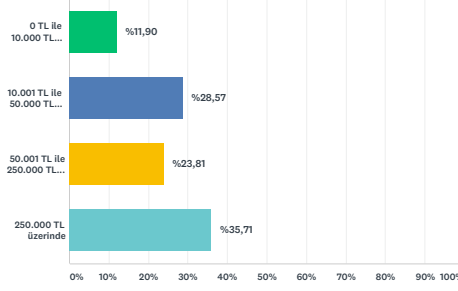

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	Sayı
0 TL ile 10.000 TL arasında	%11,90	5
10.001 TL ile 50.000 TL arasında	%28,57	12
50.001 TL ile 250.000 TL arasında	%23,81	10
250.000 TL üzerinde	%35,71	15
TOPLAM		42

Şekil 5.5: Girişimin Kuruluş Sermayesi

Ankete katılan şirketlerin faaliyet sürelerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Anket katılımcılarının %52,38 oran ile yarısından fazlası 1 ila 5 yıldır faaliyet gösteren girişimlerden oluşmaktadır. Diğer katılımcıların ise %11,90 ile eşit şirket ömürleri ile ankete katıldıkları görülmektedir.

Q5 Girişimin kuruluş sermayesi nedir?

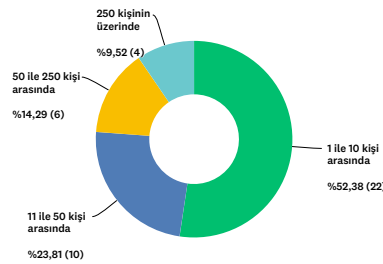

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
0 TL ile 10.000 TL arasında	%11,90
10.001 TL ile 50.000 TL arasında	%28,57
50.001 TL ile 250.000 TL arasında	%23,81
250.000 TL üzerinde	%35,71
TOPLAM	42

Şekil 5.6: Girişimin Kuruluş Sermayesi

Ankete katılan girişimlerin istihdam sayılarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Anket katılımcılarının %52,38 oran ile yarısından fazlası 1 ila 10 kişiyi istihdam etmektedir. 11 ila 50 kişiyi istihdam eden girişim oranı ise %23,81 ile ikinci sırada yer almaktadır.

S7 Girişiminizin bugün istihdam ettiği kişi sayısı aşağıdakilerden hangisidir?

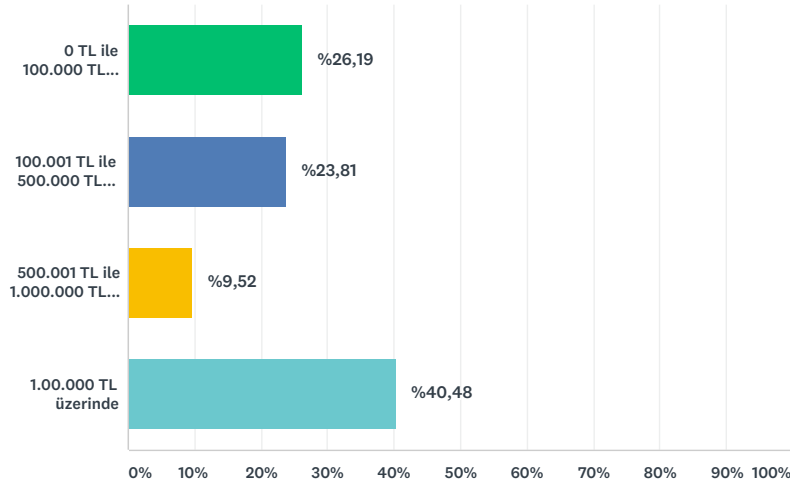

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
1 ila 10 kişi arasında	%52,38
11 ila 50 kişi arasında	%23,81
50 ila 250 kişi arasında	%14,29
250 kişinin üzerinde	%9,52
TOPLAM	42

Şekil 5.7: Girişimin İstihdam Sayısı

Ankete katılan girişimlerin şu anki sermayelerinin dağılımına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Anket katılımcılarının %40,48' inin şuan ki sermayeleri 1.000.000.-TL' nin üzerindedir. Ayrıca sermayesi 100.000.-TL ile 500.000.-TL olan şirket oranı %23,81' dir. Kuruluş sermayeleri ile karşılaştırıldığında ankete katılan girişimcilerin şu anki sermayelerinde artış da açıkça görülmektedir.

S8 Girişimin şu anki sermayesi nedir?

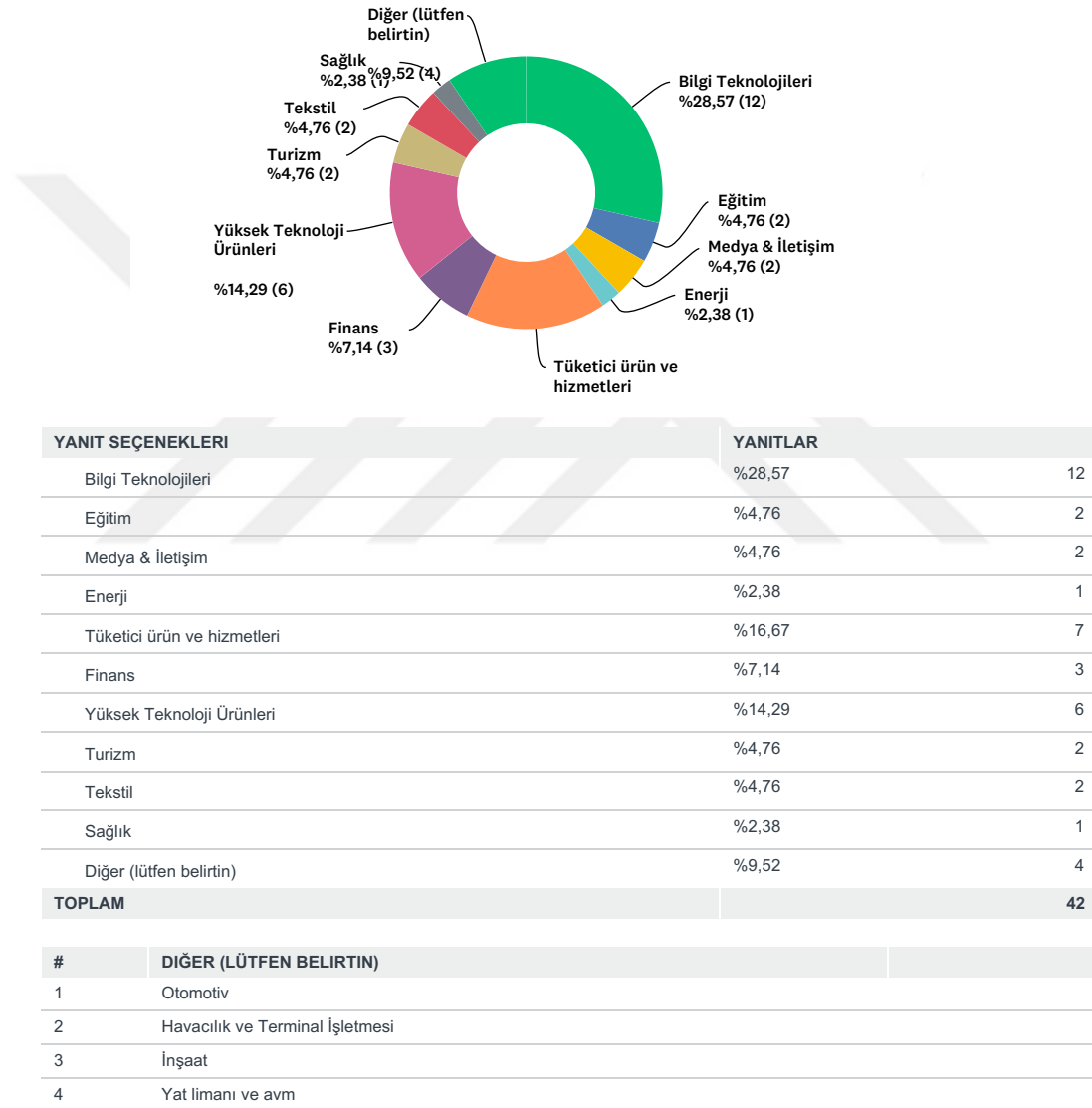

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
0 TL ile 100.000 TL arasında	%26,19	11
100.001 TL ile 500.000 TL arasında	%23,81	10
500.001 TL ile 1.000.000 TL arasında	%9,52	4
1.000.000 TL üzerinde	%40,48	17
TOPLAM		42

Şekil 5.8: Girişimin Şuanki Sermayesi

Ankete katılan girişimlerin faaliyet gösterdikleri sektörlerle ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Katılımcıların %28,57 'sinin bilişim sektöründe faaliyet gösterdiği bunu Tüketici ürün ve hizmetleri sektörlerinde faaliyet gösteren girişimlerin %16,67 oran ile izlediği görülmektedir.

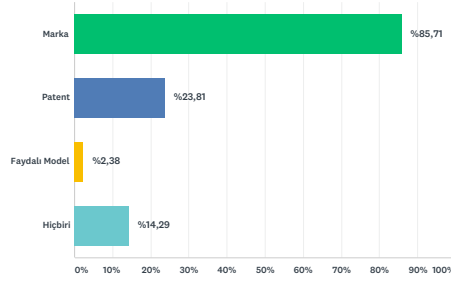
S9 Girişimin faaliyet gösterdiği sektör aşağıdakilerden hangisidir?

Şekil 5.9: Girişimlerin Sektör Dağılımı

Ankete katılan girişimcilerin tescil ve koruma altına almış oldukları fikri ve mülki haklara ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Anket katılımcısı şirketlerin %85,71' i markalarını koruma altına almış olmalarıyla birlikte %14,29' ü ise henüz hiç bir fikri ve mülki hakkını koruma altına almamış durumdadır.

S10 Girişiminize ait olan ve tescil ile koruma altına alınmış fikri ve mülki haklar nelerdir?

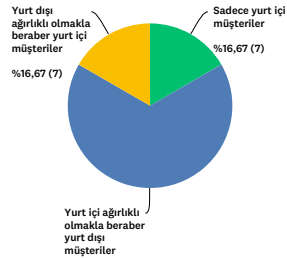

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
Marka	%85,71 36
Patent	%23,81 10
Faydalı Model	%2,38 1
Hiçbiri	%14,29 6
Toplam Yanıtlayan: 42	

Şekil 5.10: Fikri ve Mülki Hakların Korunması

Ankete katılan girişimcilerin ürün ve hizmetlerinin satışını gerçekleştirdikleri pazarlara ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Girişimci şirketler %66,67 ile yurtiçi ağırlıklı pazarlarda satış yapmakta olup sadece yurt içine satış gerçekleştirenler ile ağırlıklı olarak yurt dışına satış gerçekleştiren şirketlerin oranı %16,67'dir.

S11 Girişimin ürün ve hizmetlerinin satışını yaptığı pazarlar aşağıdakilerden hangisidir?

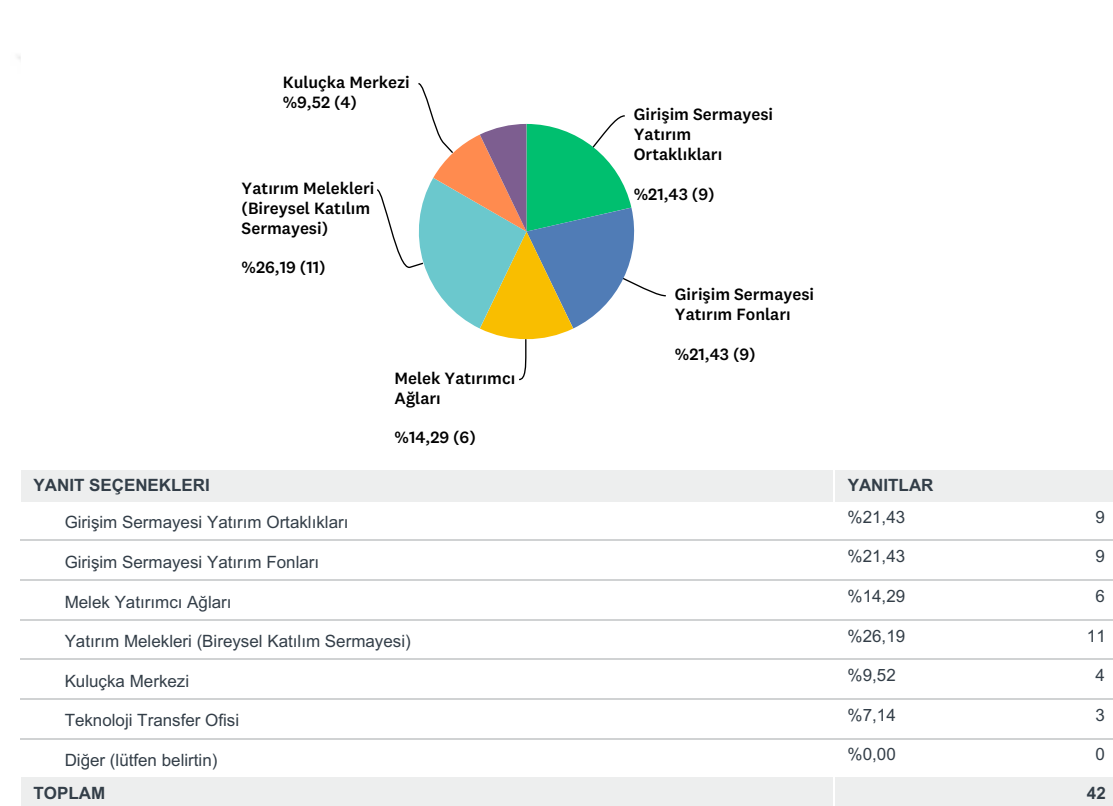

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
Sadece yurt içi müşteriler	%16,67 7
Yurt içi ağırlıklı olmakla beraber yurt dışı müşteriler	%66,67 28
Yurt dışı ağırlıklı olmakla beraber yurt içi müşteriler	%16,67 7
Sadece yurt dışı müşteriler	%0,00 0
TOPLAM	42

Şekil 5.11: Girişimlerin Satış Yaptığı Pazarlar

Ankete katılan girişimlerin yatırım kaynaklarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Yatırım alan şirketlerin yatırım kaynakları nispeten dengeli bir şekilde dağılım göstermektedir. Yatırım alan şirketlerin %26,19'u Yatırım meleklerinden yatırım almış şirketler olmakla birlikte GSYO ve GSYF 'den yatırım almış şirketlerin oranı %21,43 olarak tespit edilmiştir. En az yatırım kaynağı olarak %7,14 olarak Teknoloji Transfer Ofisleri göze çarpmaktadır. Bunu kuluçka merkezleri %9,52 ile takip etmektedir. Bireysel yatırımcı ağları aracılığı ile yatırım alan şirketlerin oranı ise %14,29 olarak tespit edilmiştir.

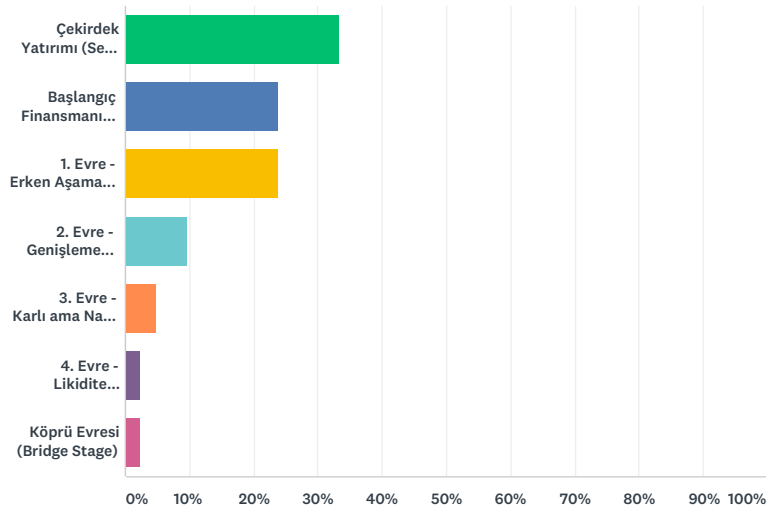
S12 Girişiminiz aşağıdakilerden hangisi aracılığı ile destek almıştır?

Şekil 5.12: Girişimlerin Yatırım Kaynakları

Ankete katılan girişim şirketlerinin yatırım aldıkları evrelere ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Katılımcıların %33,33' ü Çekirdek Yatırımı, %23,81' i Başlangıç Finansmanı, %23,81'i 1. Evre Erken Aşama yatırım almışlardır.

S13 Girişiminiz aşağıdaki yatırım evrelerinden hangisinde yatırım almıştır?

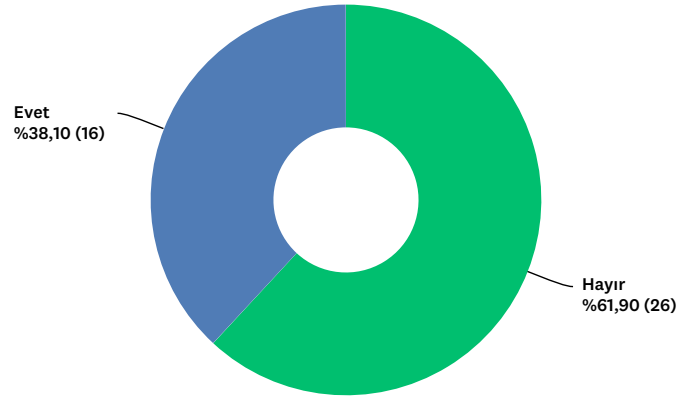
YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
Çekirdek Yatırımı (Seed Investment)	%33,33 14
Başlangıç Finansmanı (Start-up Finance)	%23,81 10
1. Evre - Erken Aşama (Early Development)	%23,81 10
2. Evre - Genişleme (Expansion)	%9,52 4
3. Evre - Karlı ama Nakit Yoksunu (Profitable but Cash Poor)	%4,76 2
4. Evre - Likidite Yönünde Hızlı Büyüme (Rapid Growth Toward Liquidity Point)	%2,38 1
Köprü Evresi (Bridge Stage)	%2,38 1
TOPLAM	42

Şekil 5.13: Girişimlerin Yatırım Aldığı Evreler

Söz konusu dağılım genel olarak risk ve girişim sermayesi yatırımları ile benzerlik göstermektedir. Daha yüksek finansmana ihtiyaç duyulan yatırım oranları %10' un altında kalmıştır. Bunun sebebi yüksek yatırım tutarı gerektiren yatırımların kar beklentisinin de yüksek olmasının istenilmesi ancak ön görülen sürede bu kar oranını yakalama imkanının kısıtlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Ankete katılan girişim şirketlerinin devlet teşviklerinden faydalanma veya faydalanmama durumlarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Ankete katılan girişim şirketlerinin %61,90' ı devlet tarafından sağlanan teşviklerden faydalanmasına karşın %38,10' u devletin sağladığı teşviklerden faydalanmamıştır. Anket kapsamında girişimcilik ekosisteminde şirketlerin bu teşviklerden faydalanmaması şirketlerin bilgi eksikliğinden kaynaklanıyor olabileceği gibi bu konudaki bürokratik işlemlerin çokluğu bu teşviklerden faydalanılmamasına neden olabileceği ihtimallerini göz önüne getirmektedir.

S14 Girişiminiz devlet tarafından sağlanan desteklerden faydalanmış mıdır?

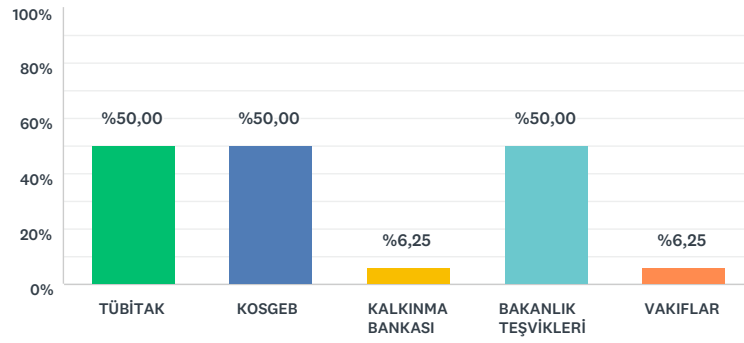

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Hayır	%61,90	26
Evet	%38,10	16
TOPLAM		42

Şekil 5.14: Devlet Teşviklerinden Faydalanma Durumu

Ankete katılan girişim şirketlerinden devlet teşviklerinden faydalandığını belirten katılımcıların teşvik aldığı kurumların hangileri olduğuna ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Teşvik alan katılımcıların %50'si TÜBİTAK, KOSGEB ve Bakanlıklarca verilen teşviklerden faydalandığını belirtmişlerdir. Vakıflar üzerinden teşvik alanların oranı yalnızca %6,25 ile sınırlı kalmıştır.

S15 Girişiminiz aşağıda yer alan kurumlardan hangilerinin sağladığı desteklerden faydalanmıştır?

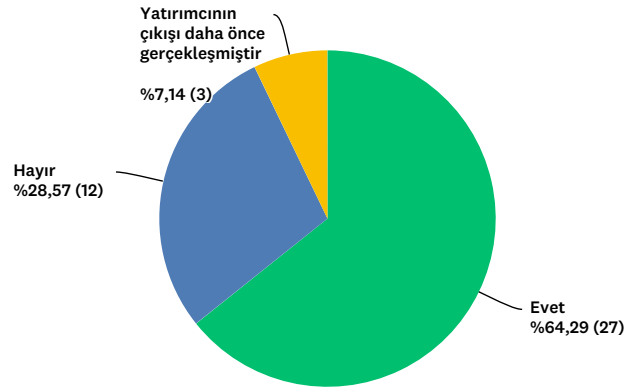

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
TÜBİTAK	%50,00	8
KOSGEB	%50,00	8
KALKINMA BANKASI	%6,25	1
BAKANLIK TEŞVİKLERİ	%50,00	8
VAKIFLAR	%6,25	1
Toplam Yanıtlayan: 16		

Şekil 5.15: Faydalanılan Devlet Teşviklerinin Dağılımı

Ankete katılan girişim şirketlerinden yatırımcıların çıkış planlarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Girişim şirketlerinin %64,29' u yatırımcılarının bir çıkış planları olduğunu belirtirken %28,57'sinin ise henüz belirlenmiş bir çıkış planı olmadığını belirtmiştir. Anket katılımcılarının %7,14' ü ise yatırımcının ilgili şirketten daha önce çıkış gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

S16 Yatırımcınızın girişiminiz için planladığı bir çıkış planı var mıdır

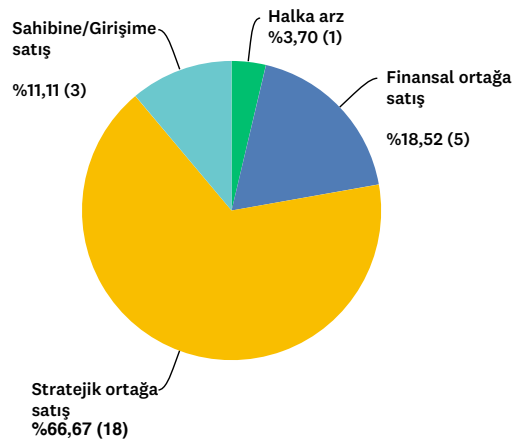

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Evet	%64,29	27
Hayır	%28,57	12
Yatırımcının çıkışı daha önce gerçekleşmiştir	%7,14	3
TOPLAM		42

Şekil 5.16: Yatırımcılarının Çıkış Planlarının Varlığı

Ankete katılan girişim şirketlerinden yatırımcılarının bir çıkış planı olduğunu belirten katılımcıların yatırımcılarının çıkış planlarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Katılımcı şirketlerin yatırımcılarının %66,67' si yatırımlarını Stratejik ortağa satarak çıkış gerçekleştirmeyi planlamakla birlikte %18,52'si finansal ortağa satış gerçekleştirmeyi, %11,11'i ise sahibine/girişimin kendisine satış gerçekleştirmeyi planladığını ifade etmiştir.

S17 Girişiminizdeki yatırımcı aşağıdaki çıkış planlarından hangisi ile çıkış yapmayı planlamaktadır?

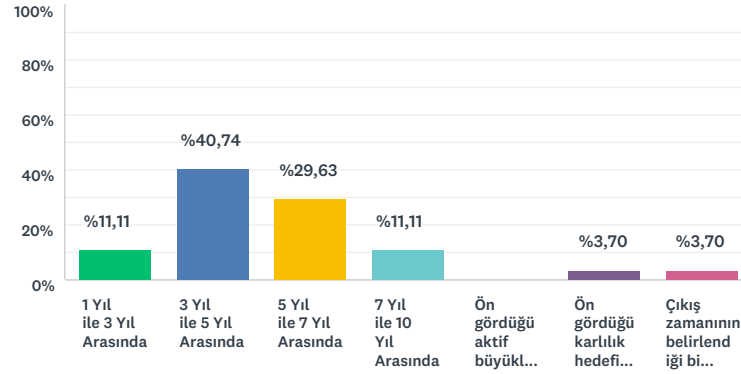

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Halka arz	%3,70	1
Finansal ortağa satış	%18,52	5
Stratejik ortağa satış	%66,67	18
Sahibine/Girişime satış	%11,11	3
TOPLAM		27

Şekil 5.17: Yatırımcıların Çıkış Planları

Ankete katılan girişim şirketlerinden yatırımcılarının bir çıkış planı olduğunu belirten katılımcıların yatırımcılardan ne kadar süre sonra çıkmayı planladıklarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Katılımcı şirketlerin yatırımcılarının %40,74'ü 3 ila 6 yıl içerisinde çıkış yapmayı planlamaktadır. Daha kısa vadeli çıkış yapmayı planlayan yatırımcılar %11,11 ile 3 yıl içerisinde çıkış yapmayı öngördüklerini belirtmişlerdir. 5 yıldan daha uzun süre sonra çıkış yapmayı planlayan yatırımcı oranı ise toplamda %40,74'ü oluşturmaktadır. Zamandan bağımsız olarak ön görülen kara ulaşıldığında çıkacağını belirten yatırımcı oranı ile herhangi bir çıkış süresi belirmeyen yatırımcı oranı %3,70 olarak oluşmuştur. Anket katılım sonuçlarına göre hiç bir yatırımcı belirli bir aktif büyüklüğünü çıkışı için baz almamıştır.

S18 Yatırımcı yatırımın yapıldığı tarihten itibaren ne kadar süre sonunda çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır?

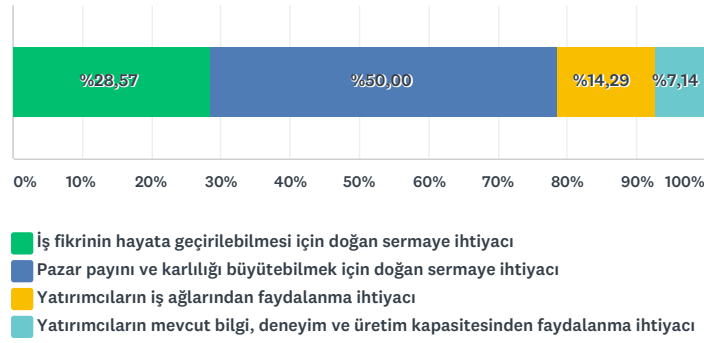

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
1 Yıl ile 3 Yıl Arasında	%11,11	3
3 Yıl ile 5 Yıl Arasında	%40,74	11
5 Yıl ile 7 Yıl Arasında	%29,63	8
7 Yıl ile 10 Yıl Arasında	%11,11	3
Ön gördüğü aktif büyüklüğüne ulaştığında çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır.	%0,00	0
Ön gördüğü karlılık hedefine ulaştığında çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır.	%3,70	1
Çıkış zamanının belirlendiği bir süre bulunmamaktadır.	%3,70	1
TOPLAM		27

Şekil 5.18: Yatırımcıların Planlanan Çıkış Süreleri

Ankete katılan girişim şirketlerinden yatırım alma amaçlarına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. Anket sonuçlarına göre pazar payını ve karlılığını büyütebilmek için gerekli sermaye ihtiyacı katılımcıların %50,00'si olarak en yüksek yatırım alma sebebi olurken %28,57 ile iş fikrinin hayata geçirilebilmesi için doğan sermaye ihtiyacı ikinci neden olarak gözlemlenmektedir. Yatırımcıların iş ağından faydalanma ihtiyacı %14,29 oranı ile üçüncü neden olarak sıralanırken %7,14 ile yatırımcıların bilgi, deneyim ve üretim kapasitesinden faydalanma ihtiyacı yatırım almaktaki amaçlar sıralamasında sonuncu sırada yer almaktadır.

S19 Yatırım almaktaki amacınızı aşağıdakilerden hangisidir en iyi şekilde tanımlar?

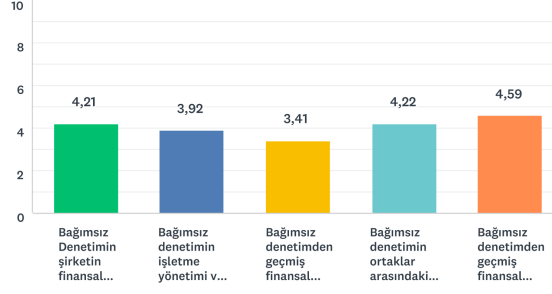
YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
İş fikrinin hayata geçirilebilmesi için doğan sermaye ihtiyacı	%28,57	12
Pazar payını ve karlılığı büyütebilmek için doğan sermaye ihtiyacı	%50,00	21
Yatırımcıların iş ağlarından faydalanma ihtiyacı	%14,29	6
Yatırımcıların mevcut bilgi, deneyim ve üretim kapasitesinden faydalanma ihtiyacı	%7,14	3
TOPLAM		42

Şekil 5.19: Girişimcilerin Yatırım Alma Amaçları

5.1.2 Bağımsız Denetim Hakkındaki Bulgular

Anketin bu bölümünde anket katılımcılarına bağımsız denetim ile ilgili görüşleri ve bağımsız denetime bakış açıları sorulmuştur. Risk ve girişim sermayesinden yatırım almış şirketlerin bağımsız denetime ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

S20 Bağımsız denetim konusundaki fikirleriniz.

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM	BU KONUDA BİR FIKRİM YOK	TOPLAM	AĞIRLIKLIL ORTALAMA
Bağımsız Denetimin şirketin finansal tablolarındaki uygunsuzlukların tespit edilmesine katkı sağlayacağı fikrine katılıyor musunuz?	%0,00 0	%4,76 2	%7,14 3	%45,24 19	%35,71 15	%7,14 3	42	4,21
Bağımsız denetimin işletme yönetimi ve işletme çalışanlarının sahtekarlık yapma eğilimlerini önemli ölçüde azaltacağı fikrine katılıyor musunuz?	%0,00 0	%9,52 4	%19,05 8	%35,71 15	%30,95 13	%4,76 2	42	3,92
Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların kamu kurumlarında daha az denetleneceği fikrine katılıyor musunuz?	%4,76 2	%14,29 6	%16,67 7	%45,24 19	%7,14 3	%11,90 5	42	3,41
Bağımsız denetimin ortaklar arasındaki güveni artıracığı fikrine katılıyor musunuz?	%2,38 1	%2,38 1	%2,38 1	%52,38 22	%35,71 15	%4,76 2	42	4,22
Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların şirkete kaynak sağlayacak kişiler için (yatırımcı, finans kuruluşları vb.) güven verici bir unsur olduğu fikrine katılıyor musunuz?	%0,00 0	%2,38 1	%0,00 0	%30,95 13	%59,52 25	%7,14 3	42	4,59

Şekil 5.20: Bağımsız Denetim Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların "Bağımsız Denetimin şirketin finansal tablolarındaki uygunsuzlukların tespit edilmesine katkı sağlayacağı fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,21/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir.

Katılımcıların "Bağımsız denetimin işletme yönetimi ve işletme çalışanlarının sahtekarlık yapma eğilimlerini önemli ölçüde azaltacağı fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,92/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda kararsızım ile katılıyorum arasında bir noktada, katılıyorum fikrine çok daha yakın görüş bildirdiğini göstermektedir.

Katılımcıların "Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların kamu kurumlarınca daha az denetleneceği fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,41/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda kararsızım ile katılıyorum arasında bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir.

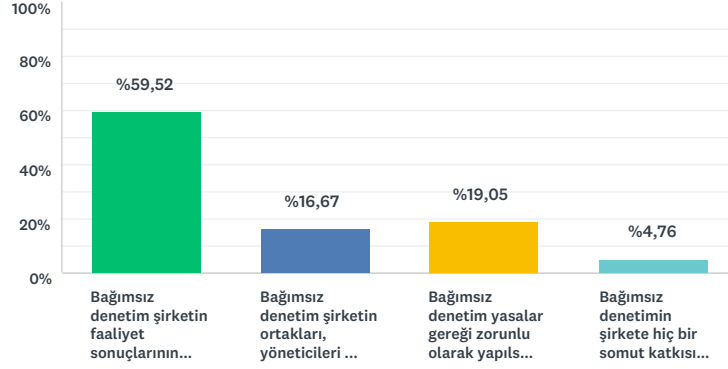
Katılımcıların "Bağımsız denetimin ortaklar arasındaki güveni artıracak fikrine katılıyor musunuz? " sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,22/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir.

Katılımcıların "Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların şirkete kaynak sağlayacak kişiler için (yatırımcı, finans kuruluşları vb.) güven verici bir unsur olduğu fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,59/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir.

Yukarıdaki sonuçlar toplu olarak değerlendirildiğinde anket katılımcıları bağımsız denetimin kuruluşlarına genel olarak önemli katkılar sağlayacağı görüşlerini dile getirmişlerdir. Bağımsız denetimin işletme içi hileleri önlemede başarılı olacağına olan inanç ile kamu kuruluşların bağımsız denetimden geçmiş şirketleri daha az denetleyeceği fikirleri diğer fikirlere göre daha az etkili olduğu görülmüştür.

Katılımcıların genel görüşleri ve eğilimlerinden sonra bağımsız denetimin en önemli faydasının ne olacağı konusunda bilgi edinilmek için "Bağımsız denetimin şirketinize sağlayacağı faydalar ile ilgili aşağıdakilerden hangisi en yakın şekilde tanımlar?" sorusu sorulmuştur.

S21 Bağımsız denetimin şirketinize sağlayacağı faydalar ile ilgili aşağıdakilerden hangisi en iyi yakın tanımlar?

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
Bağımsız denetim şirketin faaliyet sonuçlarının doğruluğunu kontrol etmek için son derece faydalı bir uygulamadır	%59,52 25
Bağımsız denetim şirketin ortakları, yöneticileri ve çalışanları arasındaki güven problemini çözebilecek bir uygulamadır	%16,67 7
Bağımsız denetim yasalar gereği zorunlu olarak yapılsa bile kısmen şirkete katkı sağlayan bir uygulamadır	%19,05 8
Bağımsız denetimin şirkete hiç bir somut katkısı olmayan ve sadece şirket dışı kişilerin menfaatine katkı sağlayan bir uygulamadır	%4,76 2
TOPLAM	42

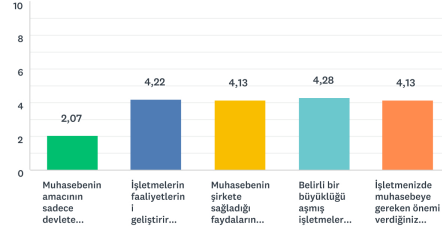
Şekil 5.21: Bağımsız Denetimin Faydası Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların %59,62' si bağımsız denetimin faaliyet sonuçlarını denetmek için faydalı olduğu konusunda mutabakata varmışlardır. Buna karşın bağımsız denetimin zorunlu bir uygulama olarak yapılması halinde dahi şirkete kısmen katkı sağlayan bir uygulama olduğu konusunda fikir belirtmişlerdir. Bağımsız denetimin şirketin içerisindeki güven problemini çözecek bir uygulama olarak görenlerin oranı ise %16,67 olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcıların sadece %4,76' sı bağımsız denetimi şirkete hiç bir katkısı bulunmayan bir uygulama olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.3 Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Bulgular

Anketin bu bölümünde anket katılımcılarına muhasebe olgusuna ve uygulamalarına ilişkin görüşleri ve muhasebe sistemine bakış açıları sorulmuştur. Risk ve girişim sermayesinden yatırım almış şirketlerin muhasebe hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir.

S22 Muhasebeye bakış açınız hakkındaki fikirleriniz.

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	(3)*	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM	BU KONUDA BİR FIKRİM YOK	TOPLAM	AĞIRLIKLİ ORTALAMA
Muhasebenin amacının sadece devlete ödenecek verginin hesaplanması olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	%26,19 11	%54,76 23	%7,14 3	%9,52 4	%2,38 1	%0,00 0	42	2,07
İşletmelerin faaliyetlerini geliştirirken muhasebe aracılığı ile elde ettiği bilgilerin yol gösterici olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	%2,38 1	%2,38 1	%4,76 2	%50,00 21	%38,10 16	%2,38 1	42	4,22
Muhasebenin şirkete sağladığı faydaların muhasebe ile ilgili maliyetlerden çok daha fazla olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	%2,44 1	%4,88 2	%9,76 4	%41,46 17	%39,02 16	%2,44 1	41	4,13
Belirli bir büyüklüğü aşmış işletmelerin muhasebe sistemlerinin şirket bünyesinde tutulmasının daha faydalı olacağı görüşüne katılıyor musunuz?	%0,00 0	%2,38 1	%9,52 4	%40,48 17	%40,48 17	%7,14 3	42	4,28
İşletmenizde muhasebeye gereken önemi verdiğiniz ilişkin görüşüne katılıyor musunuz?	%2,38 1	%2,38 1	%11,90 5	%40,48 17	%35,71 15	%7,14 3	42	4,13

Şekil 5.22: Muhasebe Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların "Muhasebenin amacının sadece devlete ödenecek verginin hesaplanması olduğu görüşüne katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 2,07/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılmıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir. Bu durum katılımcıların muhasebenin verginin hesaplanmasından ibaret olmadığını bilincinde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların "İşletmelerin faaliyetlerini geliştirirken muhasebe aracılığı ile elde ettiği bilgilerin yol gösterici olduğu görüşüne katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,22/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir. Bu durum anket katılımcıların muhasebenin işletme faaliyetleri için gerekli olduğunun bilincinde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların "Muhasebenin şirkete sağladığı faydaların muhasebe ile ilgili maliyetlerden çok daha fazla olduğu görüşüne katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,13/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir. Bu durum anket katılımcılarının muhasebe sisteminin maliyetinden daha fazla şirket için katma değer yarattığı görüşünde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların "Belirli bir büyüklüğü aşmış işletmelerin muhasebe sistemlerinin şirket bünyesinde tutulmasının daha faydalı olacağı görüşüne katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,28/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir. Bu durum anket katılımcılarının şirket ile birlikte muhasebe sisteminin de büyümesi gerektiği görüşünde olduğunu göstermektedir.

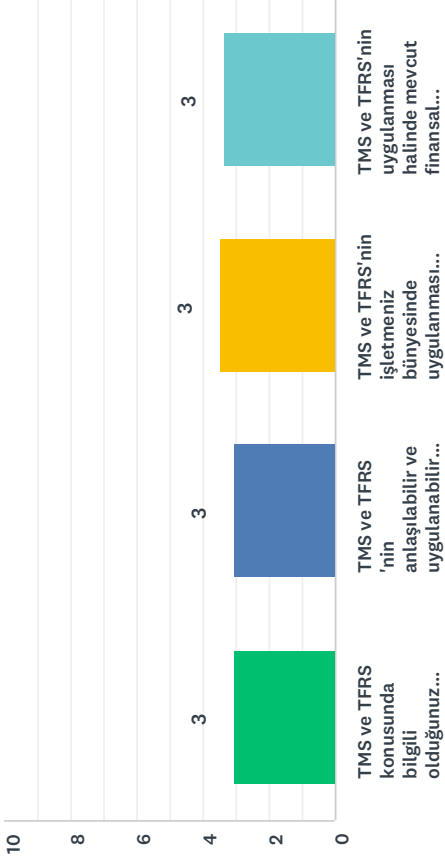
Katılımcıların "İşletmenizde muhasebeye gereken önemi verdiğinizine ilişkin görüşe katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları Likert ölçeğine göre incelendiğinde katılımcıların ortalaması 4,13/5 çıkmaktadır. Bu durum anket katılımcılarının anket sorusunda katılıyorum ile kesinlikle arasında, katılıyorum fikrine daha yakın bir noktada görüş bildirdiğini göstermektedir. Bu durum katılımcıların işletmelerinde muhasebe birimlerine değer verdikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.

Yukarıdaki sonuçlar toplu olarak değerlendirildiğinde anket katılımcıları muhasebenin sadece verginin hesaplanması için değil şirket için de değer üreten bir sistem olduğunun, şirket yatırımları arasında muhasebe biriminin de bir yatırım yapılması gereken bir birim olduğunun bilincine sahip olduklarını göstermektedir.

Anketin bu bölümünde anket katılımcılarına muhasebe ve raporlama standartlarına bakış açıları ve muhasebe standartları hakkındaki bilgi düzeyleri sorulmuştur. Risk ve girişim sermayesinden yatırım almış şirketlerin muhasebe ve raporlama standartları görüşleri aşağıdaki gibidir.

S23 Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları konusundaki fikirleriniz.

215

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM	BU KONUDA BİR FIKRİM YOK	TOPLAM	AĞIRLIKLİ ORTALAMA
TMS ve TFRS konusunda bilgili olduğunuz fikrine katılıyor musunuz?	%2,38 1	%23,81 10	%19,05 8	%28,57 12	%4,76 2	%21,43 9	42	3,12
TMS ve TFRS 'nin anlaşılabilir ve uygulanabilir olduğu fikrine katılıyor musunuz?	%2,38 1	%16,67 7	%26,19 11	%23,81 10	%2,38 1	%28,57 12	42	3,10
TMS ve TFRS'nin işletmeniz bünyesinde uygulanması halinde yönetimsel kararları daha sağlıklı alabileceğinize katılıyor musunuz?	%2,38 1	%9,52 4	%16,67 7	%33,33 14	%7,14 3	%30,95 13	42	3,48
TMS ve TFRS'nin uygulanması halinde mevcut finansal kaynaklarınızın dışında daha farklı finansal kaynaklara erişebileceğinize katılıyor musunuz?	%2,38 1	%9,52 4	%19,05 8	%33,33 14	%4,76 2	%30,95 13	42	3,41

Şekil 5.23: Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların "TMS ve TFRS konusunda bilgili olduğunuz fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,12/5 çıkmaktadır. Bu durum katılımcıların işletmelerinde muhasebe birimlerine değer verdikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.

Katılımcıların "TMS ve TFRS 'nin anlaşılabilir ve uygulanabilir olduğu fikrine katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,10/5 çıkmaktadır. Bu durum katılımcıların işletmelerinde muhasebe birimlerine değer verdikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.

Katılımcıların "TMS ve TFRS'nin işletmeniz bünyesinde uygulanması halinde yönetsel kararları daha sağlıklı alabileceğinize katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,48/5 çıkmaktadır. Bu durum katılımcıların işletmelerinde muhasebe birimlerine değer verdikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.

Katılımcıların "TMS ve TFRS'nin uygulanması halinde mevcut finansal kaynaklarınızın dışında daha farklı finansal kaynaklara erişebileceğinize katılıyor musunuz?" sorusuna yanıtları incelendiğinde katılımcıların ortalaması 3,41/5 çıkmaktadır. Bu durum katılımcıların işletmelerinde muhasebe birimlerine değer verdikleri görüşünde olduklarını göstermektedir.

Yukarıdaki sonuçlar toplu olarak değerlendirildiğinde anket katılımcılarının uluslararası standartların işletmelerine olan etkileri konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu sonucun en önemli nedeni katılımcıların %30'una yakınının uluslararası standartlar konusunda bilgileri olmadığını ifade etmesinden kaynaklanmaktadır.

S24 Standartların içerikleri hakkındaki fikirleriniz.

Şekil 5.24: Standartların İçerikleri Hakkındaki Görüşler

S24 Standartların içerikleri hakkındaki fikirleriniz.

(Faaliyet ve/veya Finansal) Kiralama işlemlerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%2,38 1	%16,67 7	%54,76 23	%4,76 2	%21,43 9	42	3,79
Çalışanlara sağlanan faydaların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%9,76 4	%21,95 9	%46,34 19	%4,88 2	%17,07 7	41	3,56
Devlet teşviklerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%4,76 2	%19,05 8	%47,62 20	%9,52 4	%19,05 8	42	3,76
Şirketinizin lişkili Taraf Açıklamalarının uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%4,76 2	%19,05 8	%38,10 16	%19,05 8	%19,05 8	42	3,88
Varlıklarındaki değer düşüklüklerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%4,76 2	%9,52 4	%59,52 25	%7,14 3	%19,05 8	42	3,85
Karşılık, koşullu borç ve koşullu varlıkların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%2,38 1	%14,29 6	%54,76 23	%9,52 4	%19,05 8	42	3,88
Maddi Olmayan Duran Varlıkların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	%0,00 0	%2,38 1	%16,67 7	%52,38 22	%7,14 3	%21,43 9	42	3,82

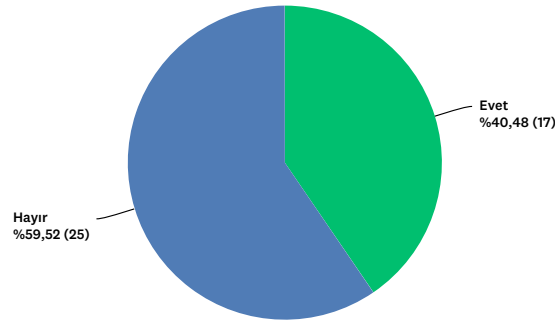
Şekil 4.24: Standartların İçerikleri Hakkındaki Görüşler

Anket katılımcılarının araştırmada incelemeye konu olan standartlar konusundaki bilgi düzeyleri ile ilgili sonuçlar aşağıdaki gibidir. Araştırma sonucuna göre söz konusu stoklar yönünden bilgi düzeyi ölçek ortalamasının üzerinde çıkmaktadır. Bütün standartlar açısından ortaya çıkan ağırlıklı ortalamaların ortalaması 3,85/5 olarak gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

5.1.4 Stoklar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 2 Stoklar Standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin stok giriş çıkışlarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S25 İşletmenizde stok girişi ve ıkışi bulunmakta mıdır?

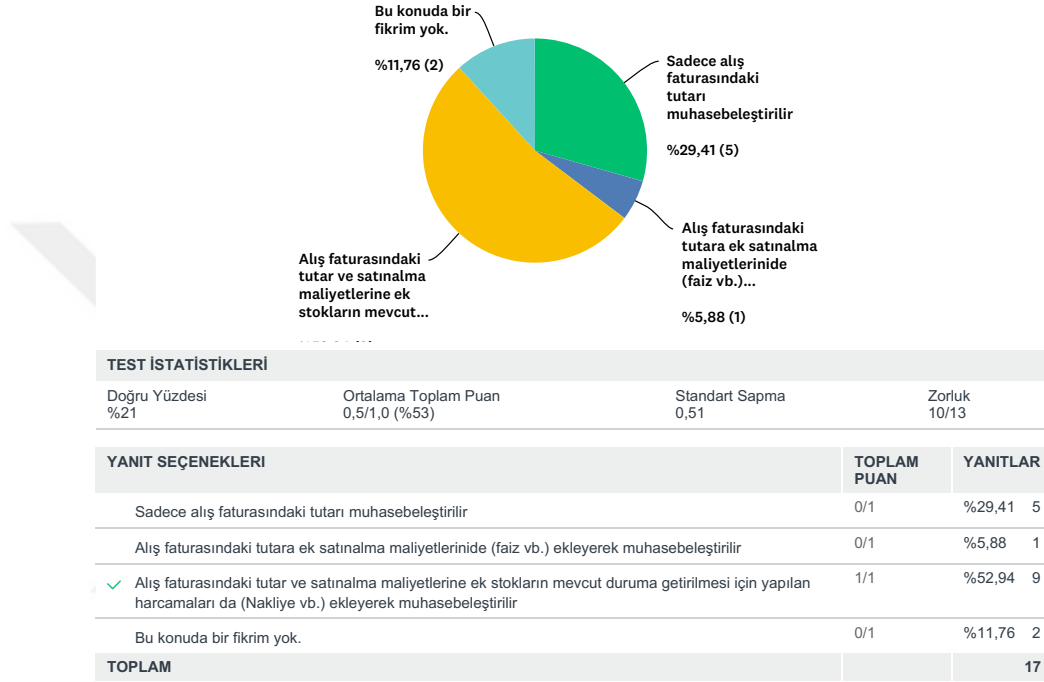
YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR
Evet	%40,48 17
Hayır	%59,52 25
TOPLAM	42

şekil 5.25: şirketin Stok Hareketlerinin Varlığı

Ankete katılan şirketlerin %40,48' i stok giriş çıkışlarını sahip olduklarını belirtirken %59,42'si stok hareketlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Ankete katılan şirketlerin TMS 2 Stoklar standardı çerçevesinde satın aldıkları stokların maliyet kayıtlarını ne şekilde gerçekleştirdikleri sorulmuştur.

S26 Satın aldığınız stoklar ile ilgili maliyet kaydı aşağıdakilerden hangisine göre yapılmaktadır?

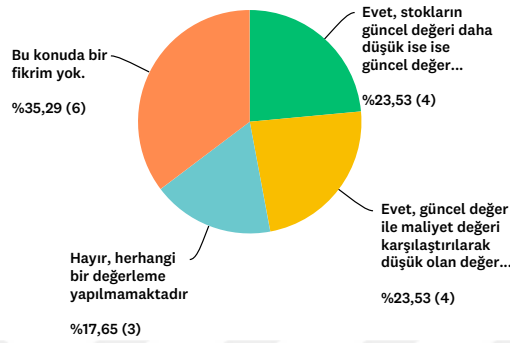

Şekil 5.26: Stokların Maliyet Kaydı Uygulamaları

İlgili standart gereği stoklar Alış faturasındaki tutar ve satınalma maliyetlerine ek stokların mevcut duruma getirilmesi için yapılan harcamaları da (Nakliye vb.) eklenerek muhasebeleştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Stok hareketi bulunduğunu ifade eden 17 şirketten %52,94' ünün standarda uygun şekilde muhasebe kaydı gerçekleştirdiği görülmektedir. Katılımcıların %11,76' sının bu uygulama ile ilgili bir fikri olmadığı görülmektedir.

Ankete katılan şirketlerin TMS 2 Stoklar standardı çerçevesinde stoklarını belirli dönemler içerisinde yeniden değerlendirmeye tabi tutup tutmadıkları sorulmuştur.

S27 Stoklarınız belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutularak muhasebeleştirilmekte midir?

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR
✓ Evet, stokların güncel değeri daha düşük ise ise güncel değer muhasebeleştirilmektedir	1/1	%23,53 4
Evet, stokların güncel değeri daha yüksek ise güncel değer muhasebeleştirilmektedir	0/1	%0,00 0
✓ Evet, güncel değer ile maliyet değeri karşılaştırılarak düşük olan değer muhasebeleştirilmektedir	1/1	%23,53 4
Hayır, herhangi bir değerlendirme yapılmamaktadır	0/1	%17,65 3
Bu konuda bir fikrim yok.	0/1	%35,29 6
TOPLAM		17

Şekil 5.27: Stokların Yeniden Değerlenmesi

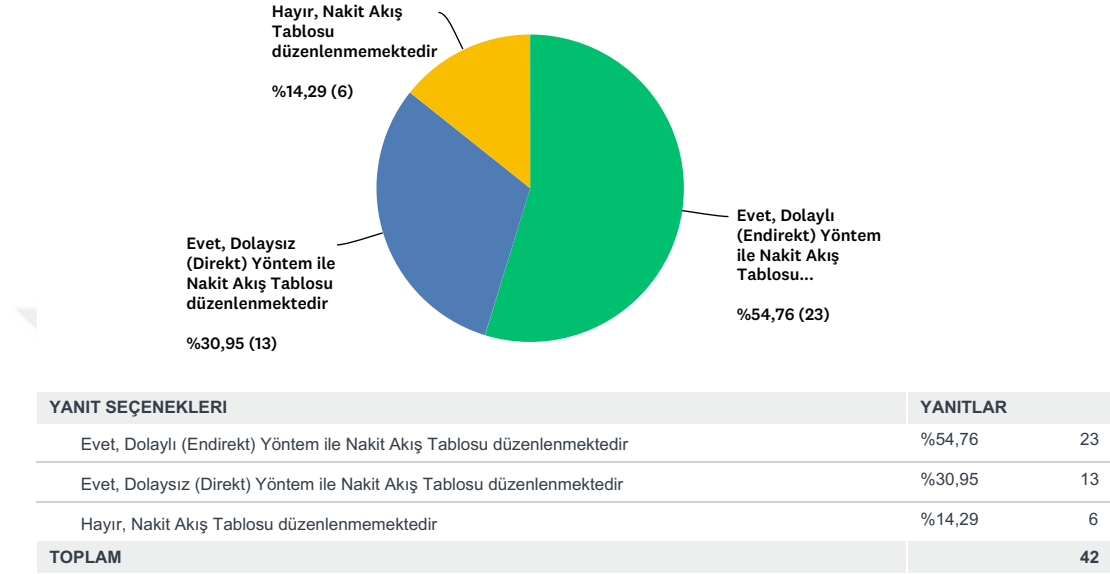
İlgili standart gereği stoklar belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutulmalıdır. Bu değerlemeye göre stokların güncel değeri ile maliyet değerleri karşılaştırılmalı hangi değer daha düşük ise o değer kayıtlarda kalması sağlanmalıdır. Stok hareketi bulunduğunu ifade eden 17 şirketten %47,06'sı standarda uygun şekilde stok değerlemelerini doğru şekilde gerçekleştirdiği görülmektedir. Katılımcıların %35,29'unun bu uygulama ile ilgili bir fikri olmadığı görülmektedir.

5.1.5 Nakit Akış Tablosu İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 7 Nakit Akış Tablosu Stoklar Standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin nakit akış tablosu düzenlemelerine ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş

olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S28 İşletmeniz nakit akış tablosu düzenlemekte midir?

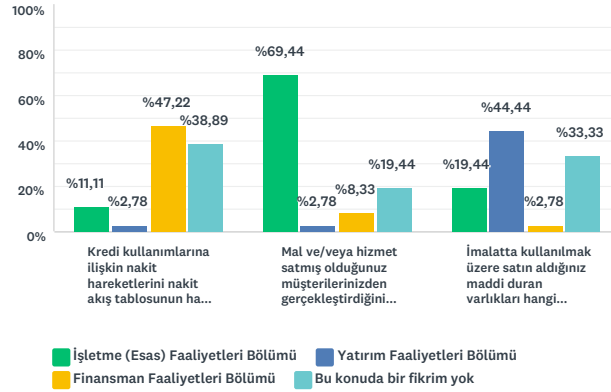

Şekil 5.28: Şirketin Nakit Akış Tablosunun Varlığı

Ankete katılan şirketlerin %14,29' u nakit akış tablosu düzenlemediklerini belirtmişlerdir. %54,76'sı dolaylı (endirekt) yöntem ile, %30,95'i ise dolaysız (direkt) yöntem ile nakit akış tablosu düzenlediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcı şirketlerin nakit akış tablolarındaki uygulamalarının ölçülmesi amacıyla örnekler verilerek nakit akış tablosunun hangi bölümünde raporlanması gerektiğine ilişkin sorular sorulmuştur.

S29 Nakit Akış Tablosu ile ilgili mevcut uygulamalarınız.

	İŞLETME (ESAS) FAALİYETLERİ BÖLÜMÜ	YATIRIM FAALİYETLERİ BÖLÜMÜ	FINANSMAN FAALİYETLERİ BÖLÜMÜ	BU KONUDA BİR FIKRİM YOK	TOPLAM	AĞIRLIKLİ ORTALAMA
Kredi kullanımlarına ilişkin nakit hareketlerini nakit akış tablosunun hangi bölümünde raporlamaktasınız?	%11,11 4	%2,78 1	%47,22 17	%38,89 14	36	2,59
Mal ve/veya hizmet satmış olduğunuz müşterilerinizden gerçekleştirdiğiniz tahsilatları hangi bölümde raporlamaktasınız?	%69,44 25	%2,78 1	%8,33 3	%19,44 7	36	1,24
İmalatta kullanılmak üzere satın aldığınız maddi duran varlıkları hangi bölümde raporlamaktasınız?	%19,44 7	%44,44 16	%2,78 1	%33,33 12	36	1,75

Şekil 5.29: Nakit Akış Tablosunun Uygulanması

Katılımcılar "Kredi kullanımlarına ilişkin nakit hareketlerini nakit akış tablosunun hangi bölümünde raporlamaktasınız?" sorusuna %47,22 oranında standarda uygun olarak doğru yanıt vermişlerdir. Yanlış yanıtların oransal toplamı %13,89 iken bu konuda fikri olmadığını belirten katılımcıların oranı ise %38,89 'dir.

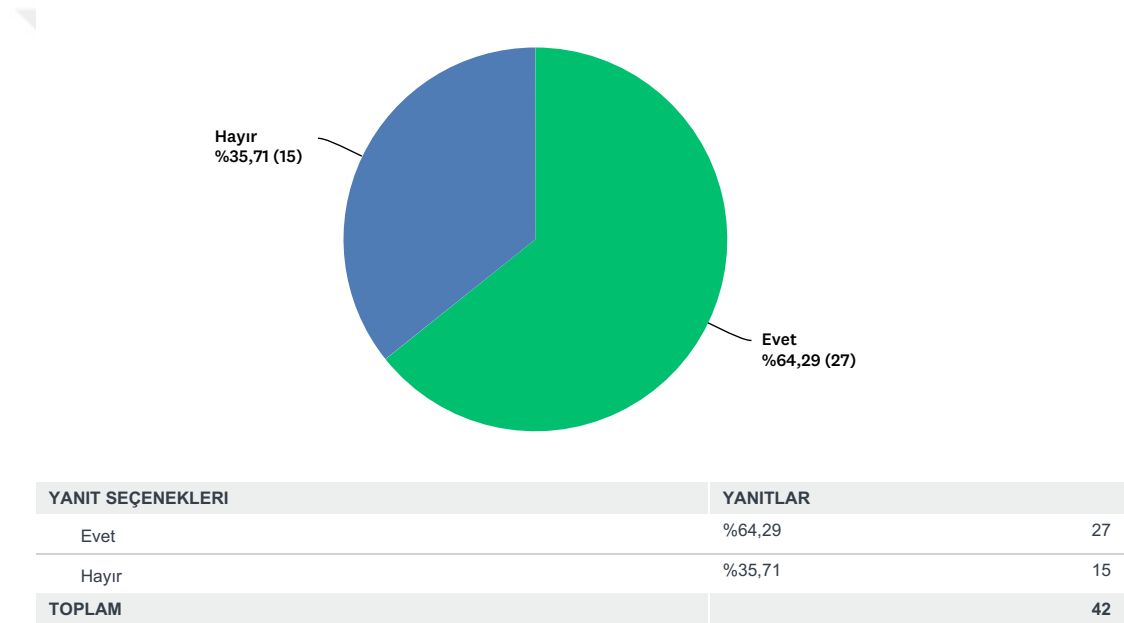
Katılımcılar "Mal ve/veya hizmet satmış olduğunuz müşterilerinizden gerçekleştirdiğiniz tahsilatları hangi bölümde raporlamaktasınız?" sorusuna %69,44 oranında standarda uygun olarak doğru yanıt vermişlerdir. Yanlış yanıtların oransal toplamı %11,12 iken bu konuda fikri olmadığını belirten katılımcıların oranı ise %19,44 'dir.

Katılımcılar "İmalatta kullanılmak üzere satın aldığınız maddi duran varlıkları hangi bölümde raporlamaktasınız?" sorusuna %44,44 oranında standarda uygun olarak doğru yanıt vermişlerdir. Yanlış yanıtların oransal toplamı %22,23 iken bu konuda fikri olmadığını belirten katılımcıların oranı ise %33,33 'dir.

5.1.6 Gelir (Kurumlar) Vergisi İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 12 Gelir Vergileri Standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi borcu uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S30 Şirketinizin finansal tablolarında bulunan hesap kalemlerinde belirli aralıklarla değerlendirme yapılmakta mıdır?

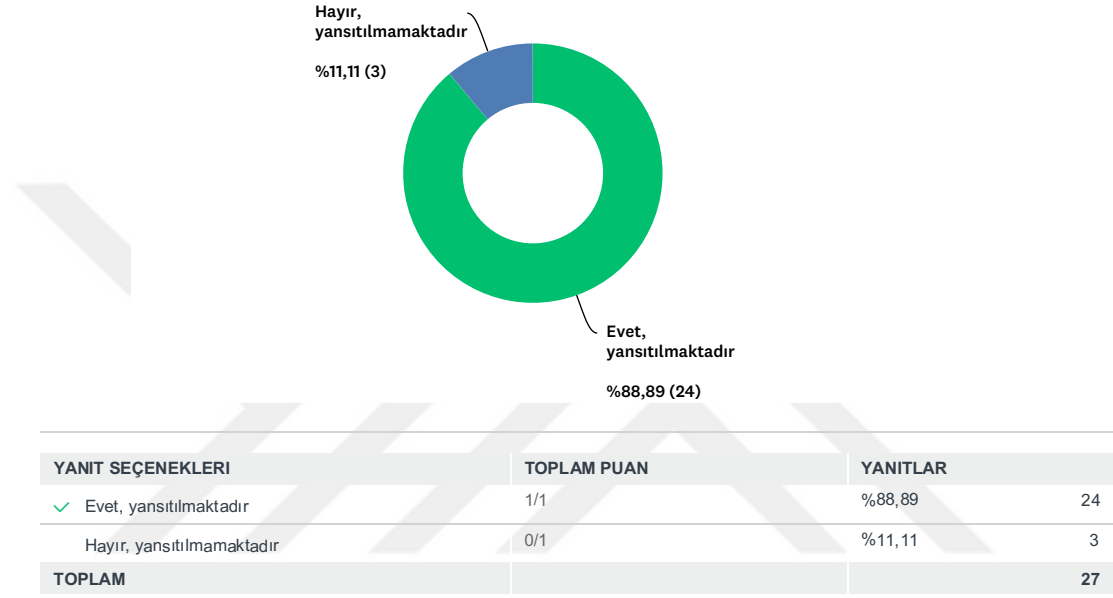

Şekil 5.30: Hesapların Yeniden Değerlenmesi Durumu

Ankete katılan şirketlerin %64,29' u finansa tablolarda yer alan hesap kalemlerine belirli aralıklarla değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. %35,71' i ise bu yönde bir değerlemede bulunmadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcı şirketlerin ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi borcu uygulamalarının ölçülmesi amacıyla değerlemeden ortaya çıkan geçici farkların vergi etkisinin kaydedilip kaydedilmediğine ilişkin aşağıdaki soru sorulmuştur.

S31 Yapılan değerlemelerden ortaya çıkan geçici farkların vergi etkisi kayıtlara yansıtılmakta mıdır?

Şekil 5.31: Değerlemeden Kaynaklanan Geçici Farkların Vergi Etkilerine İlişkin Uygulamalar

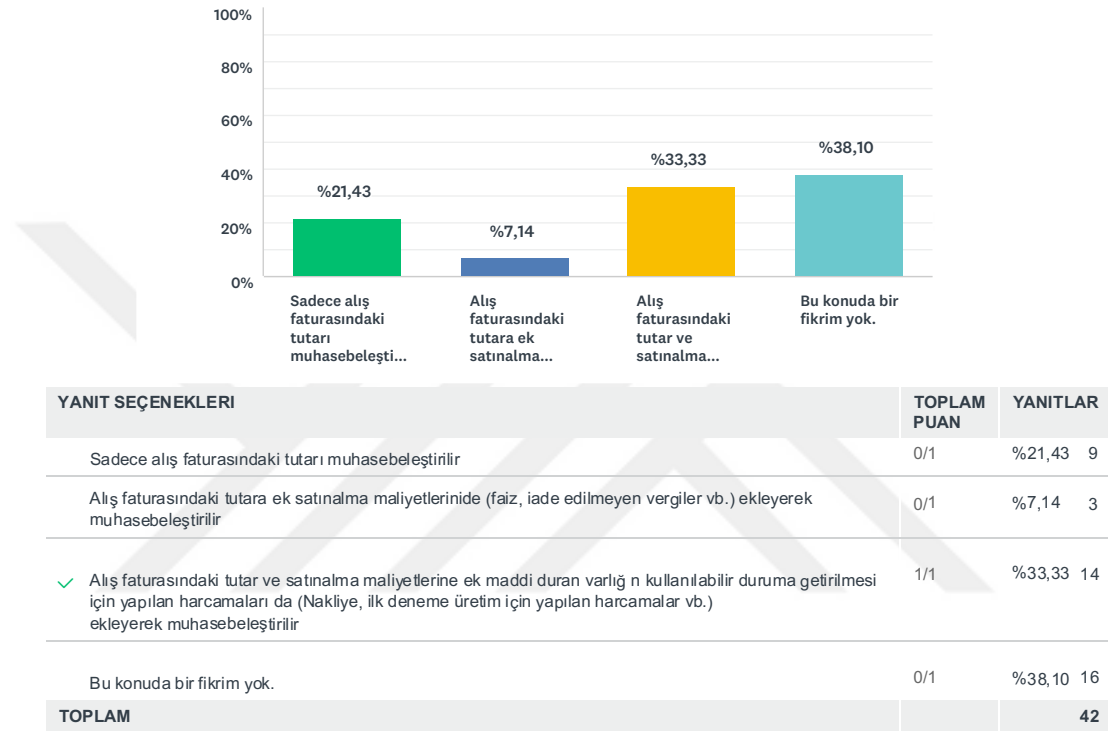
Katılımcılardan belirli dönemlerde değerlendirme yaptığını ifade eden 27 şirket katılımcılarının %88,89' u değerlendirme nedeniyle ortaya çıkan geçici farkların vergi etkilerinin muhasebe hesaplarına yansıtıldığını ifade ederken %11,11' i böyle bir uygulamada bulunmadıklarını ifade etmişlerdir.

5.1.7 Maddi Duran Varlıklar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Ankete katılan şirketlerin TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardı çerçevesinde satın aldıkları maddi duran varlıkların muhasebeye maliyet kayıtlarını ne şekilde gerçekleştirdikleri sorulmuştur.

S32 Maddi duran varlıklar ile ilgili maliyet kaydı aşağıdakilerden hangisine göre yapılmaktadır?

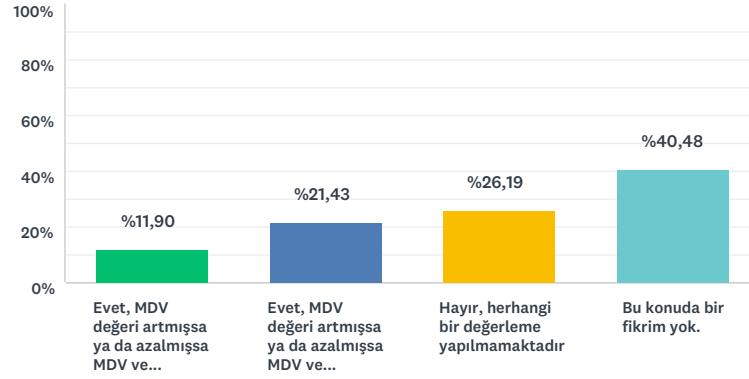

Şekil 5.32: Maddi Duran Varlık Maliyet Kaydı Uygulamaları

İlgili standart gereği maddi duran varlıkların alış faturasındaki tutar ve satınalma maliyetlerine ek maddi duran varlığın kullanılabilir duruma getirilmesi için yapılan harcamaları da (Nakliye, ilk deneme üretimi için yapılan harcamalar vb.) eklenerek muhasebeleştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Maddi duran varlık alımlarına ilişkin standartlara uygun kayıt yapan işletme sayısının %33,33 olduğu görülmektedir. Katılımcılar %38,16'sının bu uygulama ile ilgili bir fikri olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların %28,57'sinin ise maddi duran varlıkların alımlarını uluslararası standartlara uygun olarak muhasebeleştirmediği ortaya çıkmıştır.

Ankete katılan şirketlerin TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardı çerçevesinde mevcut maddi duran varlıklarını belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutup tutmadıkları sorulmuştur.

S33 Maddi Duran Varlıklarınız (MDV) belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutularak muhasebeleştirilmekte midir?

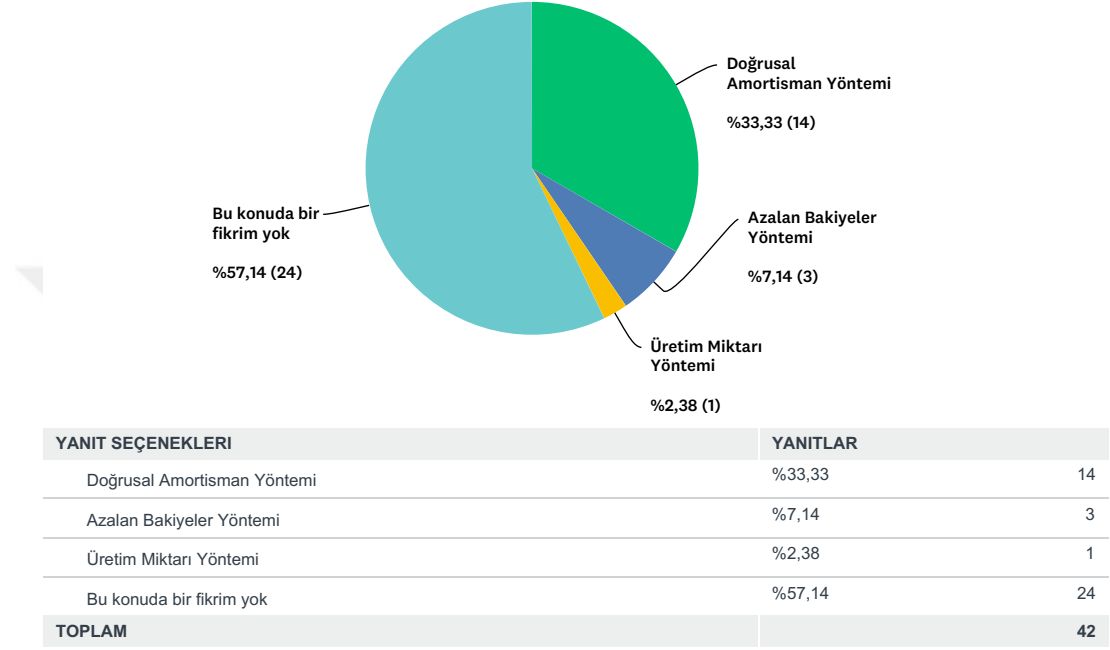
YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR
✓ Evet, MDV değeri artmışsa ya da azalmışsa MDV ve Amortisman değerleri düzeltilerek aradaki fark öz kaynaklarda muhasebeleştirilir	1/1	%11,90 5
✓ Evet, MDV değeri artmışsa ya da azalmışsa MDV ve Amortisman değerleri düzeltilerek aradaki fark gelir tablosunda muhasebeleştirilir	1/1	%21,43 9
Hayır, herhangi bir değerlendirme yapılmamaktadır	0/1	%26,19 11
Bu konuda bir fikrim yok.	0/1	%40,48 17
TOPLAM		42

Şekil 5.33: Maddi Duran Varlıkların Yeniden Değerlenmesi

İlgili standart gereği maddi duran varlıklar belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutulmalıdır. Bu değerlemeye göre maddi duran varlıklardaki değer artış ve azalışları uygulayıcının tercihine göre özkaynaklarda ya da gelir tablosu üzerinde muhasebeleştirilir. Anket katılımcılarının %26,19' u herhangi bir değerlendirme yapılmadığını ifade ederken %40,48'inin değerlendirme konusu ile ilgili bir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yalnızca %33,33' ünün standarda uygun olarak maddi duran varlık değerlemelerini muhasebeleştirdiği tespit edilmiştir.

Ankete katılan şirketlerin maddi duran varlıklarını ne şekilde amortismanına tabi tuttukları sorulmuştur.

S34 Maddi Duran Varlıklarınızın amortismanı ile ilgili aşağıdaki yöntemlerden hangisini kullanmaktasınız?

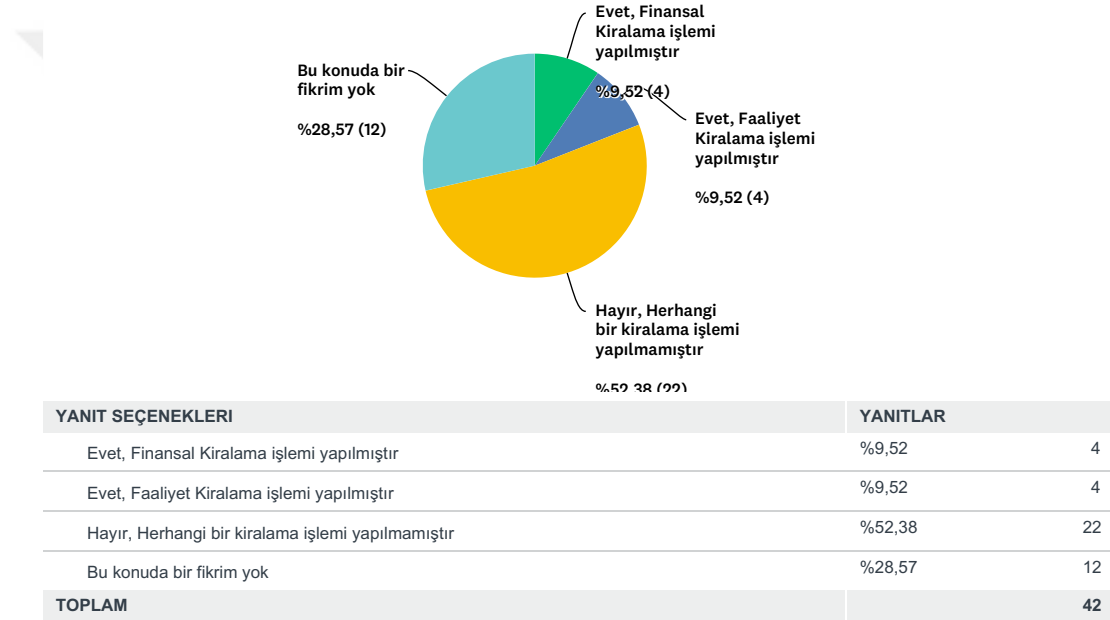
Şekil 5.34: Maddi Duran Varlıklar İçin Uygulanan Amortisman Yöntemi

Anket katılımcılarının %33,33' ü doğrusal amortisman yöntemi ile amortisman uygulamaktayken %7,14' ü azalan bakiyeler yöntemini tercih ettiğini belirtmiştir. Anket katılımcılarından sadece %2,38' i üretim miktarına göre amortisman yöntemi uyguladığını ifade ederken %57,14' ü amortisman uygulamaları yönünden bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

5.1.8 Kiralama İşlemleri İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 17 Kiralama İşlemleri standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

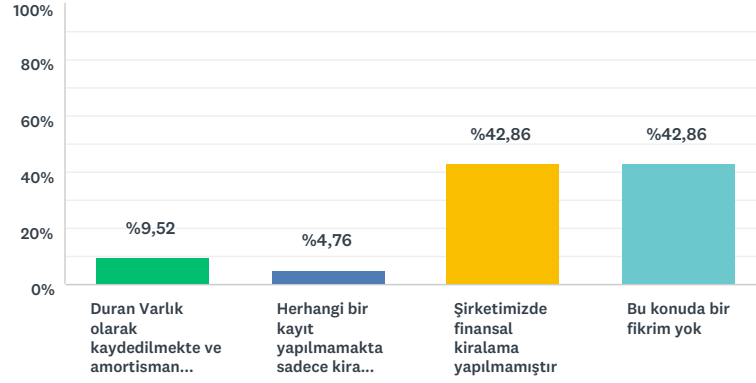
S35 Şirketinizde finansal kiralama ve/veya faaliyet kiralama işlemleri bulunmakta mıdır?

Şekil 5.35: Finansal-Faaliyet Kiralama İşlemlerinin Varlığı

Anket katılımcılarından finansal kiralama yaptığını belirtenlerin oranı %9,52 faaliyet kiralaması yaptıklarını belirtenlerin oranı ise %9,52'dir. %52,38' i herhangi bir kiralama işlemi gerçekleştirmediklerini ifade etmektedirler. Katılımcıların %28,57'si ise kiralama işlemleri konusunda bilgilerinin bulunmadığını belirtmişlerdir.

S36 Finansal Kiralama ile kiraladığınız varlık aşağıda yer alan seçeneklerin hangisindeki gibi muhasebeleştirilmektedir?

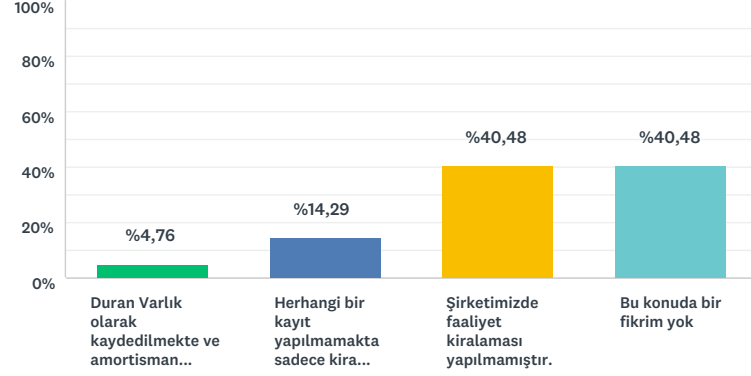

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR	
✓ Duran Varlık olarak kaydedilmekte ve amortisman ayrılmaktadır	1/1	%9,52	4
Herhangi bir kayıt yapılmamakta sadece kira faturaları gider yazılmaktadır	0/1	%4,76	2
Şirketimizde finansal kiralama yapılmamıştır	0/1	%42,86	18
Bu konuda bir fikrim yok	0/1	%42,86	18
TOPLAM			42

Şekil 5.36: Finansal Kiralama Uygulamaları

Anket katılımcılarının %9,52' si TMS 17 kiralama işlemleri standardına uygun muhasebe kaydı gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %4,76'sı finansal kiralama faturalarını doğrudan gelir tablosu ile ilişkilendirirken %42,86 'sı finansal kiralama gerçekleştirilmediğini ifade etmişlerdir. Konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı ise %42,86 olarak ortaya çıkmıştır.

S37 Faaliyet kiralaması ile kiraladığınız varlık aşağıda yer alan seçeneklerin hangisindeki gibi muhasebeleştirilmektedir?

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR	
Duran Varlık olarak kaydedilmekte ve amortisman ayrılmaktadır	0/1	%4,76	2
✓ Herhangi bir kayıt yapılmamakta sadece kira faturaları gider yazılmaktadır	1/1	%14,29	6
Şirketimizde faaliyet kiralaması yapılmamıştır.	0/1	%40,48	17
Bu konuda bir fikrim yok	0/1	%40,48	17
TOPLAM			42

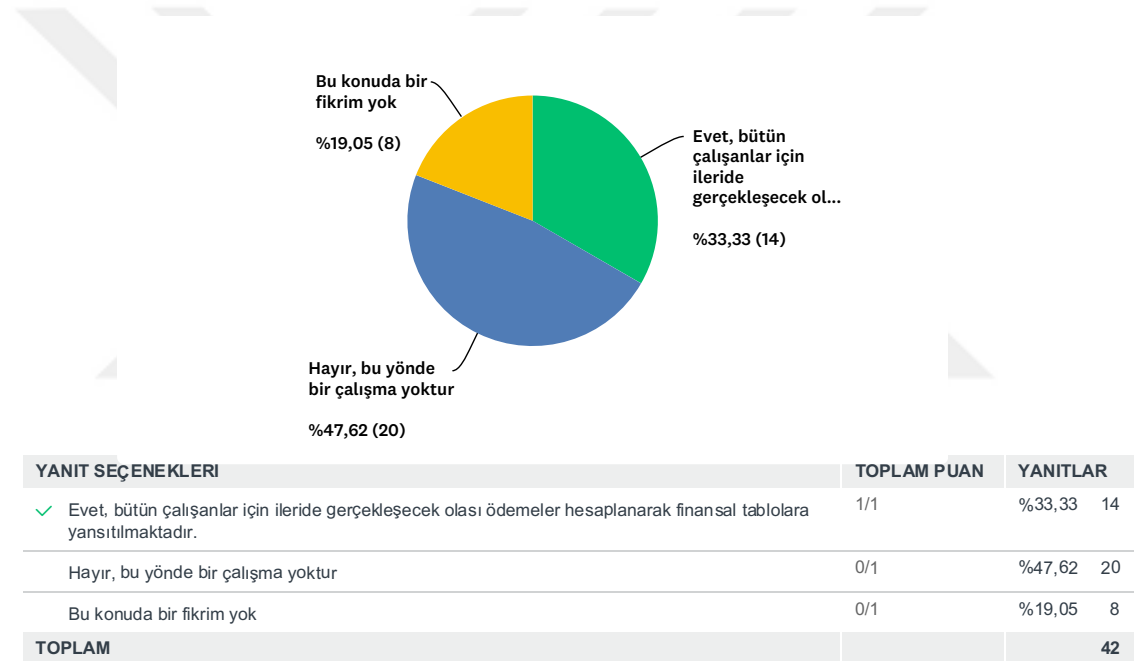
Şekil 5.37: Faaliyet Kiralama Uygulamaları

Anket katılımcılarının %14,29' unun TMS 17 kiralama işlemleri standardına uygun muhasebe kaydı gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %4,76'sı faaliyet kiralama faturalarını varlık olarak kaydederek amortisman ayırdığını belirtirken %40,48 'i faaliyet kiralama işlemi gerçekleştirilmediğini ifade etmişlerdir. Konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı ise %40,48 olarak ortaya çıkmıştır.

5.1.9 Çalışanlara Sağlanan Faydalar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi durum varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S38 Şirketiniz çalışanlarının ücret dışındaki hakları ile ilgili (kullanmadıkları yıllık izinleri, kıdem tazminatları, kar payları, primler vb.) konularda önceden hesaplamalar yapılarak finansal tablolara yansıtılmakta mıdır?

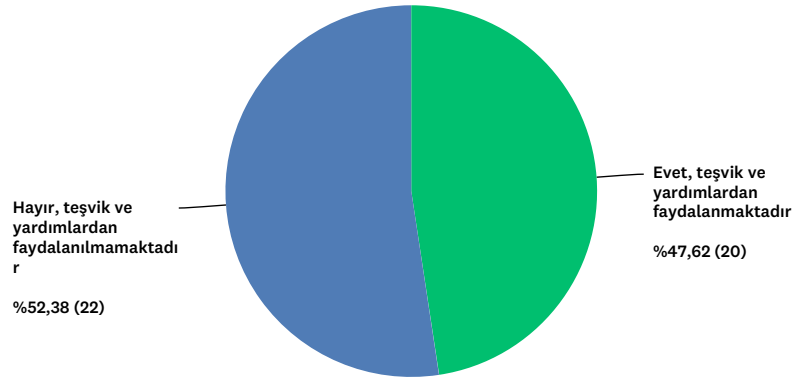
Şekil 5.38: Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uygulamalar

Anket katılımcılarının %33,33'ü TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardına uygun hesaplamalar ve muhasebe kayıtları gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %47,62'sinin bu yönde bir uygulamaları olmadığını belirtirken konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı ise %19,05 olarak ortaya çıkmıştır.

5.1.10 Devlet Teşvikleri ve Yardımları İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklaması standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S39 Şirketiniz Devlet tarafından sağlanan teşvik ve/veya yardımlardan faydalanmakta mıdır?

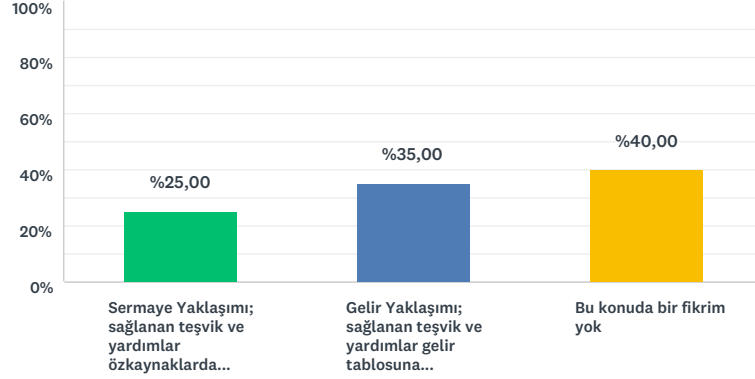

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Evet, teşvik ve yardımlardan faydalanmaktadır	%47,62	20
Hayır, teşvik ve yardımlardan faydalanılmamaktadır	%52,38	22
TOPLAM		42

Şekil 5.39: Devlet Teşvik ve Yardımlarından Faydalanma Durumu

Anket katılımcılarının %47,62' si devlet teşvik ve yardımlarından faydalandıklarını ifade ederken %52,38' i ise devlet tarafından sağlanan teşvik ve yardımlardan faydalanmadıklarını ifade etmişlerdir.

S40 Devlet tarafından sağlanan teşvik ve/veya yardımlardan faydalanırken aşağıdaki yöntemlerden hangisi kullanılmaktadır?

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR
✓ Sermaye Yaklaşımı; sağlanan teşvik ve yardımlar özkaynaklarda kaydedilmektedir	1/1	%25,00 5
✓ Gelir Yaklaşımı; sağlanan teşvik ve yardımlar gelir tablosuna kaydedilmektedir	1/1	%35,00 7
Bu konuda bir fikrim yok	0/1	%40,00 8
TOPLAM		20

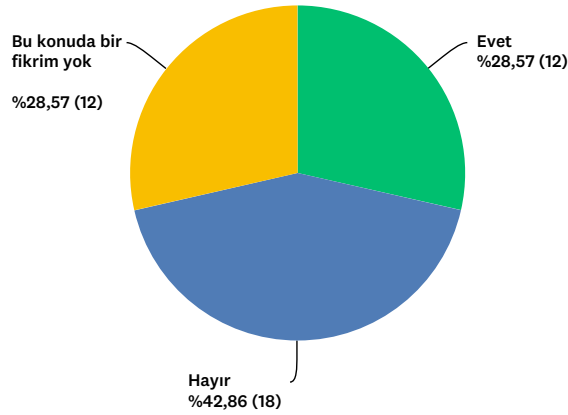
Şekil 5.40: Devlet Teşviklerine ve Yardımlarına İlişkin Uygulamalar

Devlet teşvik ve yardımlarından faydalandıklarını ifade eden 20 adet şirketin TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklaması standardı kapsamına toplamda %70 oranında uyum sağladığı tespit edilmiştir. Bu yönde beyanda bulunan katılımcıların %40' ının ise bu uygulamaların ne şekilde muhasebeleştirildiğine ilişkin bilgisi olmadığı ortaya çıkmıştır.

5.1.11 İlişkili Taraflar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 24 İlişkili Taraflar standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S41 Şirketinizin ilişkili tarafları ile gerçekleşmiş herhangi bir ticari yahut finansal hareketi var mıdır?

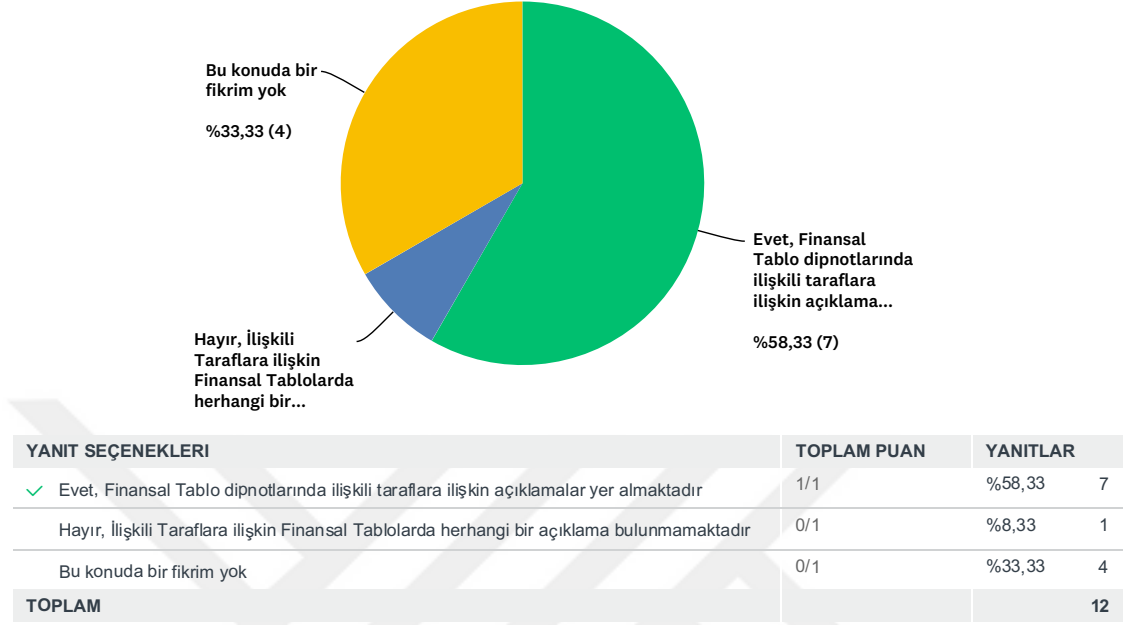

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Evet	%28,57	12
Hayır	%42,86	18
Bu konuda bir fikrim yok	%28,57	12
TOPLAM		42

Şekil 5.41: İlişkili Taraf Uygulamalarının Mevcudiyeti

Anket katılımcılarının %28,57' sinin ilişkili taraf olarak nitelendirilen kişi ve kurumlarla ticari yahut finansal hareketi olduğu beyan edilirken %42,86'sının ise ilişkili taraflar olarak nitelendirilen kişi ve kurumlarla ticari yahut finansal hareketi olmadığı ifade edilmiştir. Katılımcıların %28,57' sinin ilişkili taraflar konusunda bir fikri olmadığını beyan edilmiştir.

S42 Şirketiniz açısından ilişkili taraflara ilişkin açıklamalar finansal rapor dipnotlarında yer almakta mıdır?

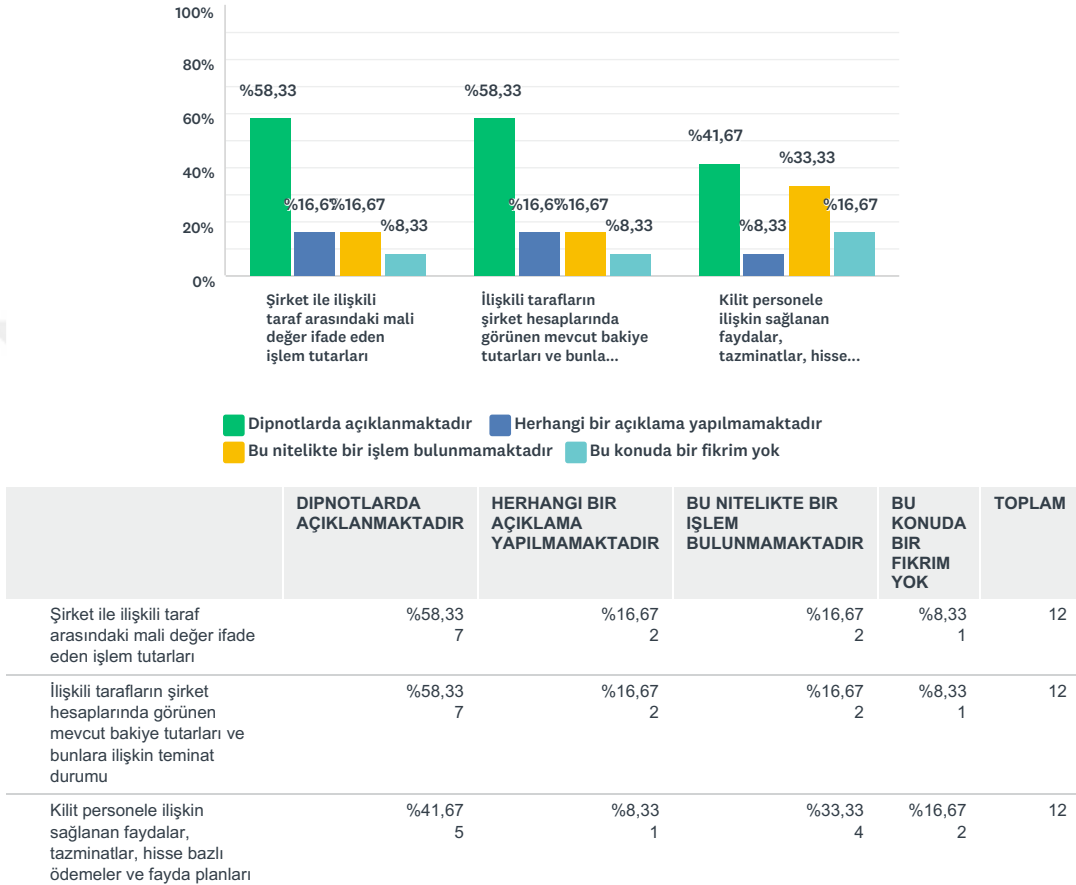

Şekil 5.42: İlişkili Taraf Açıklamalarının Dipnotlarda Açıklanması

İlişkili taraflar ile ticari yahut finansal harekette bulunduğunu ifade eden 12 adet şirketin uygulamalarına ilişkin sorulan soruda katılımcıların %58,33' ü TMS 24 İlişkili Taraflar Standardına uygun olarak raporlama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Yanlış uygulamada bulunanların oranı %8,33 iken bu konuda bir fikri olmadığını belirtenlerin oranı %33,33 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların ilişkili taraf açıklamaları ile ilgili uygulamalar hakkındaki bilgi düzeyleri için örnekler verilerek ne şekilde raporlanması gerektiğine ilişkin soru sorulmuştur.

S43 İlişkili Taraf açıklamaları ile ilgili uygulamalarınız

Şekil 5.43: İlişkili Taraf Uygulamalarına İlişkin Sorular

Katılımcılara "Şirket ile ilişkili taraf arasındaki mali değer ifade eden işlem tutarları"nın nerede raporlanması gerektiği sorulduğunda katılımcıların %58,33' ü TMS 24 standardına uygun raporlama yapıldığını belirtmiştir. Standarda uygun uygulamada bulunmayanların toplam oranı %16,67 olmakla beraber bu konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı %8,33 olarak ortaya çıkmıştır. Bu yönde uygulamalarının bulunduğunu ifade eden şirketler oranı %16,67 olarak belirtilmiştir.

Katılımcılara "İlişkili tarafların şirket hesaplarında görünen mevcut bakiye tutarları ve bunlara ilişkin teminat durumu"nın nerede raporlanması gerektiği sorulduğunda katı-

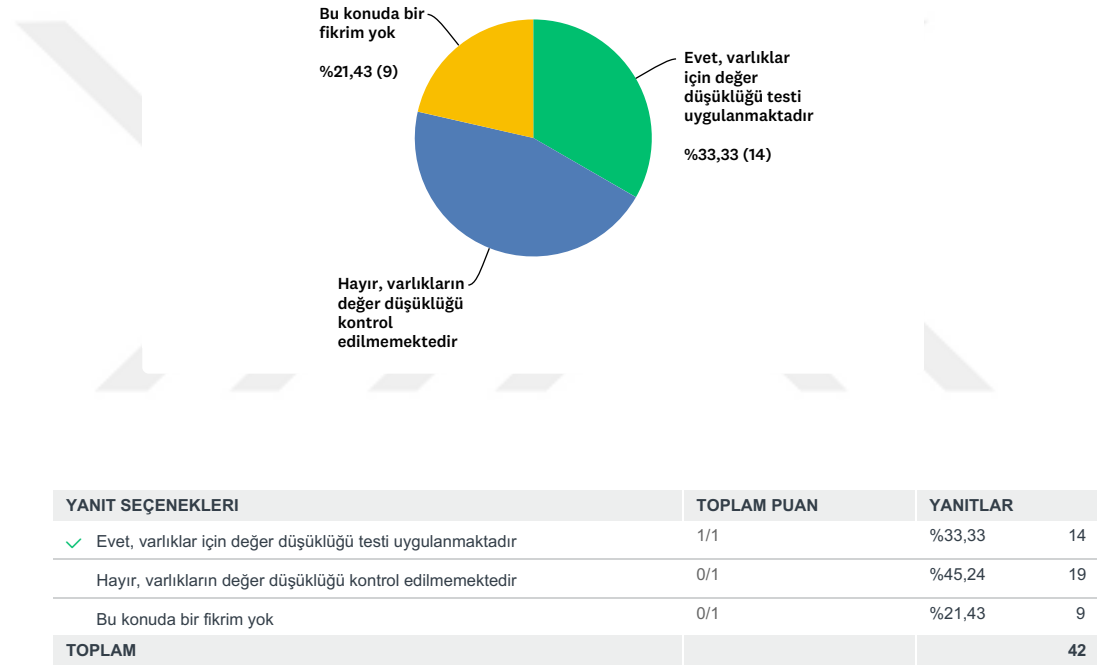
lımcıların %58,33' ü TMS 24 standardına uygun raporlama yapıldığını belirtmiştir. Standarda uygun uygulamada bulunmayanların toplam oranı %16,67 olmakla beraber bu konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı %8,33 olarak ortaya çıkmıştır.Bu yönde uygulamalarının bulunduğunu ifade eden şirketler oranı %16,67 olarak belirtilmiştir.

Katılımcılara "Kilit personele ilişkin sağlanan faydalar, tazminatlar, hisse bazlı ödemeler ve fayda planları"nın nerede raporlanması gerektiği sorulduğunda katılımcıların %41,67 'si TMS 24 standardına uygun raporlama yapıldığını belirtmiştir. Standarda uygun uygulamada bulunmayanların toplam oranı %8,33 olmakla beraber bu konu hakkında fikir sahibi olmayanların oranı %16,67 olarak ortaya çıkmıştır.Bu yönde uygulamalarının bulunduğunu ifade eden şirketler oranı %33,33 olarak belirtilmiştir.

5.1.12 Varlıklarda Değer Düşüklüğü İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S44 Şirketinizdeki varlıkların düzenli olarak değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığını kontrol ediyor musunuz?

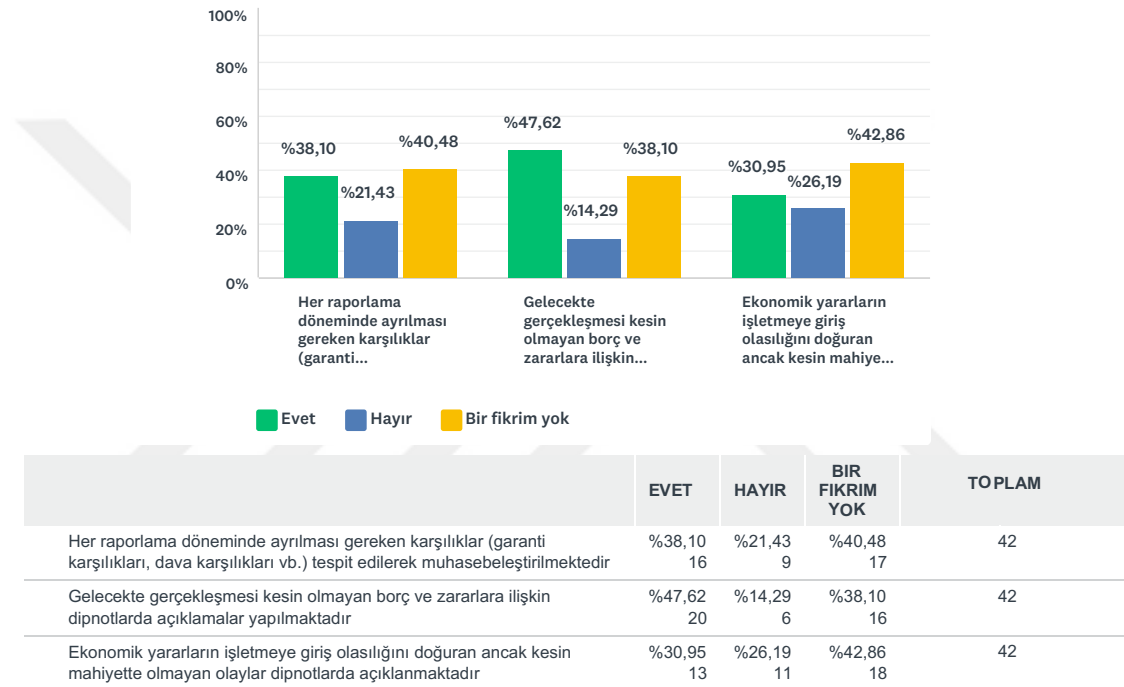
Şekil 5.44: Varlıklarda Değer Düşüklüğü Uygulamaları

Anket katılımcılarının %33,33' ü varlıkların düzenli olarak değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığını kontrol ettiklerini ve bundan sonra varlıklar için değer düşüklüğü testi uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın %45,24' ü varlıkları için herhangi bir değer düşüklüğü kontrolü yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %21,43' ün ise varlıklarda değer düşüklüğü konusunda ilgili bir fikir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

5.1.13 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S45 Karşılıklar, Koşullu Borçlara ilişkin uygulamalarınız:

Şekil 5.45: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar İle İlgili Uygulamalar

Anket katılımcılarına , Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar İle İlgili şirketlerine uygun olabilecek nitelikte örnekler verilerek muhasebe kayıtlarına ilişkin bilgiler talep edilmiştir.

Anket katılımcıları "Her raporlama döneminde ayrılması gereken karşılıklar (garanti karşılıkları, dava karşılıkları vb.) tespit edilerek muhasebeleştirilmektedir" konusunda standarda uygun verenlerin oranı %38,10 olmakla birlikte standarda aykırı uygulamada bulunduğunu belirtenlerin oranı %21,43 olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda fikrinin olmadığını ifade edenlerin oranı ise %40,48 olarak belirtilmiştir.

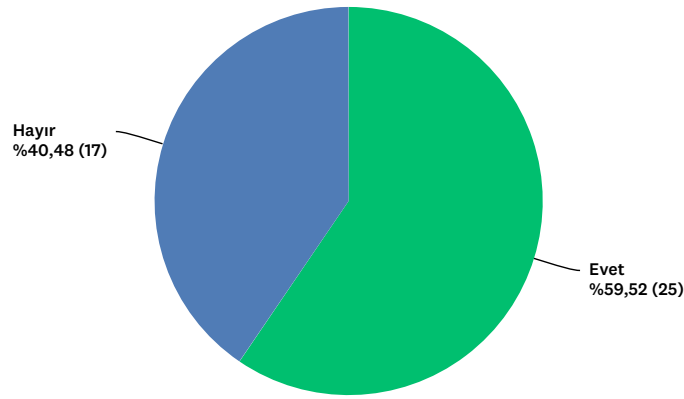
Anket katılımcıları "Gelecekte gerçekleşmesi kesin olmayan borç ve zararlara ilişkin dipnotlarda açıklamalar yapılmaktadır" konusunda standarda uygun verenlerin oranı %47,62 olmakla birlikte standarda aykırı uygulamada bulunduğunu belirtenlerin oranı %14,29 olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda fikrinin olmadığını ifade edenlerin oranı ise %38,10 olarak belirtilmiştir.

Anket katılımcıları "Ekonomik yararların işletmeye giriş olasılığını doğuran ancak kesin mahiyette olmayan olaylar dipnotlarda açıklanmaktadır" konusunda standarda uygun verenlerin oranı %26,19 olmakla birlikte standarda aykırı uygulamada bulunduğunu belirtenlerin oranı %30,95 olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda fikrinin olmadığını ifade edenlerin oranı ise %42,86 olarak belirtilmiştir.

5.1.14 Maddi Olmayan Duran Varlıklar İle İlgili Bulgular

Ankete katılan girişim şirketlerine TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı kapsamındaki uygulamaları hakkında bilgi edinebilmek amacıyla şirketlerinin maddi duran varlıklarına ve standart çerçevesindeki uygulamalarına ilişkin sorular sorulmuş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

S46 Şirketinizin Ar-Ge faaliyetlerinde bulunarak ortaya koymuş olduğu bir ürün ya da hizmet var mıdır?

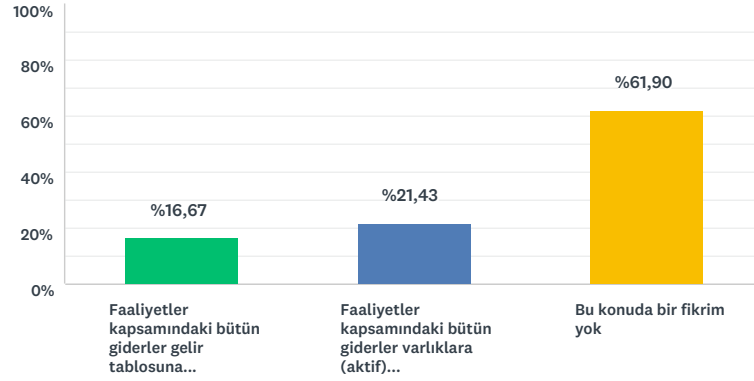

YANIT SEÇENEKLERİ	YANITLAR	
Evet	%59,52	25
Hayır	%40,48	17
TOPLAM		42

Şekil 5.46: Ar-Ge Faaliyetlerinin Varlığı

Ankete katılan şirketlerin %59,52' si Ar-Ge çalışmaları sonucunda ortaya konulmuş ürün yada hizmetleri olduğunu belirtirken %40,48'i bu yönde bir ürün ve hizmetlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

S47 Ar-Ge faaliyetlerinde bulunarak ortaya konulan ürün ya da hizmet aşağıda açıklanan yöntemlerden hangisi ile muhasebeleştirilmiştir?

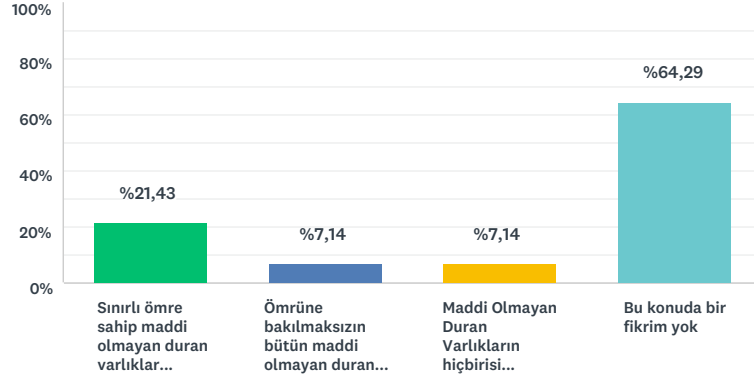

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR
✓ Faaliyetler kapsamındaki bütün giderler gelir tablosuna aktarılmıştır	1/1	%16,67 7
Faaliyetler kapsamındaki bütün giderler varlıklara (aktif) kaydedilmiştir	0/1	%21,43 9
Bu konuda bir fikrim yok	0/1	%61,90 26
TOPLAM		42

Şekil 5.47: Maddi Olmayan Duran Varlık Uygulamaları

Anket katılımcılarına Ar-Ge faaliyetlerinde bulunarak ortaya konulmuş ürün yada hizmetlerin ne şekilde muhasebeleştirildiği sorulduğunda katılımcıların %16,67' si TMS 38 standardına uygun olarak muhasebe işlemli yaptığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %21,43 standarda uygun muhasebeleştirme yapmadığı ortaya çıkmışken %61,90' ının bu konuda bir fikri olmadığı ifade edilmiştir.

S48 Maddi olmayan duran varlığın amortisman uygulamasını ne şekilde gerçekleştirmektесiniz?

YANIT SEÇENEKLERİ	TOPLAM PUAN	YANITLAR
✓ Sınırlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar sistematik olarak amortisman uygulanırken tutulurken sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar için amortisman uygulanmaz	1/1	%21,43 9
Ömrüne bakılmaksızın bütün maddi olmayan duran varlıklar amortismana tabi tutulur	0/1	%7,14 3
Maddi Olmayan Duran Varlıkların hiçbirisi amortismana tabi tutulmaz	0/1	%7,14 3
Bu konuda bir fikrim yok	0/1	%64,29 27
TOPLAM		42

Şekil 5.48: Maddi Olmayan Duran Varlık Amortismanına İlişkin Uygulamalar

Anket katılımcılarına Maddi Olmayan Duran Varlıklarını amortismana tabi tutup tutmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %21,43' ünün TMS 38 standardına uygun olarak amortisman ayırdığı tespit edilirken toplamda %14,28' inin standarda uygun olmayan şekilde muhasebeleştirme yaptığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların %64,29' u ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

5.2 ANKET ÇALIŞMASININ SONUÇLARI

Anket çalışmasının bağımsız denetim ile ilgili olan 20nci sorusunda bağımsız denetimin şirketlere olası faydalarına ilişkin görüşler alınmıştır. Bu görüşlere göre ankete katılan şirketlerin görüşlerine ilişkin ortalamalar aşağıda özetlenmiştir. Aşağıdaki tabloya göre bağımsız denetimin şirkete sağlayacağı katkılar sorulmuş ve kesinlikle katılmıyorum seçeneği 1 puan olarak kesinlikle katılıyorum seçeneği ise 5 puan olarak ölçülerek alınan yanıtların ağırlıklı ortalamaları listelenmiştir. Bu sonuçlara göre bütün soruların ağırlıklı ortalaması 4,07 olması katılımcıların bağımsız denetimin şirketleri için fayda sağlayacağı görüşüne katılmaktadırlar.

Tablo 5.1: Bağımsız Denetimin Faydası Hakkındaki Görüşlerin Özeti

Soru No	Sağlanan Katkı	Ağırlıklı Ortalama
S20-1	.. finansal tablolardaki uygunsuzlukların tespit edilmesine..	4,21
S20-2	.. sahtekarlık yapma eğilimlerini azaltacağına ..	3,92
S20-3	.. kamu kurumlarınca daha az denetlenmeye..	3,41
S20-4	.. ortaklar arasındaki güveni artıracığına ..	4,22
S20-5	.. şirkete kaynak sağlayacaklar için güven vereceğine..	4,59
	Ağırlıklı Ortalama	4,07

Ayrıca anket çalışmasının bağımsız denetim ile ilgili bir diğer sorusu olan 21nci soruda anket katılımcılarının bağımsız denetimin sağlayacağı faydalar ile ilgili en yakın cümle tanımlanması istenildiğinde ise katılımcıların sadece %4,76'sı şirkete hiç bir katkı sağlamayan bir müessese olduğunu ifade ederken %95,24'si bağımsız denetimin şirkete katkı sağlayacağına ilişkin görüşleri oluşturan seçenekleri seçmişlerdir.

Tablo 5.2: Bağımsız Denetimin Sağlayacağı Faydalar Hakkındaki Görüşlerin Özeti

Seçenekler	Faydayı Açıklayan Cümle	Ağırlıklı Ortalama
S21-A	.. şirketin faaliyet sonuçlarının doğruluğunu kontrol etmek için son derece faydalıdır..	%59,52
S21-B	..şirketin ortakları, yöneticileri ve çalışanları arasındaki güven problemini çözebilir ..	%16,62
S21-C	.. yasalar gereği zorunlu olarak yapılsa bile kısmen şirkete katkı sağlar..	%19,05
S21-4D	.. şirkete hiç bir somut katkısı olmayan ve sadece şirket dışı kişilerin menfaatine katkı sağlayan bir uygulamadır ..	%4,76
	Yüzdeler Topamı	%100

Anket katılımcılarına muhasebeye ve muhasebe çevrelerine ilişkin bakış açılarını öğrenmek amacıyla 22nci soru sorulmuştur. Yanıtlarda muhasebenin bilgi kullanıcılarına hangi alanlarda bilgi sağlayacağına ilişkin görüşleri ile muhasebe sistemine yönelik ilgileri ölçülmesi amaçlanmış olup katılımcılar 3,94 ortalama ile muhasebenin şirket içi fayda yarattığı görüşüne katıldıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 5.3: Muhasebeye Bakış Açısı Hakkındaki Görüşlerin Özeti

Soru No	Bakış Açısını Açıklayan Cümle	Ağırlıklı Ortalama
S22-1	.. muhasebenin amacının sadece devlete ödenecek verginin hesaplanmasından ibaret değildir ..	2,93
S22-2	.. muhasebe aracılığı ile elde edilen bilgiler faaliyetlerin gelişiminde yol göstericidir ..	4,22
S22-3	.. muhasebenin sağladığı faydalar muhasebe ile ilgili maliyetlerden çok daha fazladır ..	4,13
S22-4	.. belirli bir büyüklüğü aşmış işletmelerin muhasebelerinin şirket bünyesinde tutulmasının daha faydalıdır ..	4,28
S22-5	..işletmemizde muhasebeye gereken önemi verdiğimizize inanıyoruz..	4,13
	Ağırlıklı Ortalama	3,94

Anket katılımcılarına muhasebe ve raporlama standartlarına ilişkin bakış açılarını ölç-

mek amacıyla 23üncü soru sorulmuştur. Soruların yanıtları değerlendirildiğinde ağırlıklı ortalama 3,28 çıkmış bu sonuç anket katılımcılarının TMS ve TFRS konusundaki sorularda kararsızım görüşüne yakın bir görüş sergiledikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5.4: Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Görüşlerin Özeti

Soru No	Sağlanan Katkı	Ağırlıklı Ortalama
S23-1	TMS ve TFRS hakkında bilgi sahibiyim	3,12
S23-2	TMS ve TFRS'nin anlaşılır ve uygulanabilir olduğunu düşünüyorum	3,10
S23-3	TMS ve TFRS uygulanırsa yönetsel kararları daha sağlıklı alabilirim	3,48
S23-4	TMS ve TFRS ile daha farklı finansal kaynaklara erişebilirim	3,41
	Ağırlıklı Ortalama	3,28

Anket katılımcılarına uluslararası standartların çevirisi niteliğindeki TMS standartları hakkındaki bilgi düzeyleri sorulduğunda 3,79 ağırlıklı ortalama ile uluslararası standartlar hakkında bilgi sahibi olduklarına katıldıkları görüşüne yakın bir görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.5: Muhasebe ve Raporlama Standartları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Özeti

Soru No	Sağlanan Katkı	Ağırlıklı Ortalama
S24-1	TMS 2 Stoklar Standardı	3,90
S24-2	TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardı	4,27
S24-3	TMS 12 Gelir Vergileri Standardı	3,81
S24-4	TMS 16 MDV Standardı	3,88
S24-5	TMS 17 Kiralam İşlemleri Standardı	3,79
S24-6	TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardı	3,56
S24-7	TMS 20 Devlet Teşvikleri.. Standardı	3,76
S24-8	TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları Standardı	3,88
S24-9	TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı	3,85
S24-10	TMS 37 Karşılıklar.. Standardı	3,88
S24-11	TMS 38 MODV Standardı	3,82
	Ağırlıklı Ortalama	3,79

Anket çalışması içerisinde şirketlerin uluslararası muhasebe ve raporlama standartlarına uygun gerçekleştirilen işlemlerin soru numaraları, ilgili standardı, doğru yanıtlar, yanlış yanıtlar ve fikrim yok yanıtlarının dökümü aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.6: Uluslararası Standartlara Uyuma Yönelik Soru Yanıtlar Oranları Özeti

Soru Numarası	İlgili Olduğu Muhasebe Standardı	Doğru Yanıt Oranı	Yanlış Yanıt Oranı	Fikrim Yok Oranı
S26	TMS 2 - Stoklar	%52,94	%35,30	%11,76
S27	TMS 2 - Stoklar	%47,06	%17,65	%35,29
S29-1	TMS 7 - Nakit Akış Tablosu	%47,22	%13,89	%38,89
S29-2	TMS 7 - Nakit Akış Tablosu	%69,44	%11,12	%19,44
S29-3	TMS 7 - Nakit Akış Tablosu	%44,44	%22,23	%33,33
S31	TMS 12 - Gelir Vergileri	%88,89	%11,11	%0,00
S32	TMS 16 - MDV	%33,33	%28,57	%38,10
S33	TMS 16 - MDV	%33,33	%26,19	%40,48
S36	TMS 17 - Kiralama İşlemleri	%9,52	%47,62	%42,86
S37	TMS 17 - Kiralama İşlemleri	%14,29	%45,23	%40,48
S38	TMS 19 - Çalışanlara Sağlanan Faydalar	%33,33	%47,62	%19,05
S40	TMS 20 - Devlet Teşvikleri	%60,00	%0,00	%40,00
S42	TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları	%58,33	%8,34	%33,33
S43-1	TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları	%58,33	%33,34	%8,33
S43-2	TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları	%58,33	%33,34	%8,33
S43-3	TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları	%16,70	%66,63	%16,67
S44	TMS 36 - Varlıklarda Değer Düşüklüğü	%33,33	%45,24	%21,43
S45-1	TMS 37 - Karşılıklar, Koşullu Borçlar/Varlıklar	%38,10	%21,42	%40,48
S45-2	TMS 37 - Karşılıklar, Koşullu Borçlar/Varlıklar	%47,62	%14,28	%38,10
S45-3	TMS 37 - Karşılıklar, Koşullu Borçlar/Varlıklar	%26,19	%30,95	%42,86
S47	TMS 38 - MODV	%16,67	%21,43	%61,90
S48	TMS 38 - MODV	%21,43	%14,28	%64,29
	Genel Ağırlıklı Ortalama	%41,31	%27,08	%31,61

Anket katılımcılarına yöneltilen standartlara ilişkin uygulama sorularında doğru yanıtların ağırlıklı ortalaması oranının %41,31 olduğu saptanmıştır. Bunun anlamı katılımcılar uygulamalara ilişkin soruların ortalama ancak %41,31' ini doğru yanıtlamayı başarmıştır. Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler uluslararası muhasebe ve raporlama standartlarına ilişkin uygulamalarını %41,31 oranında doğru bir şekilde gerçekleştirmektedir.

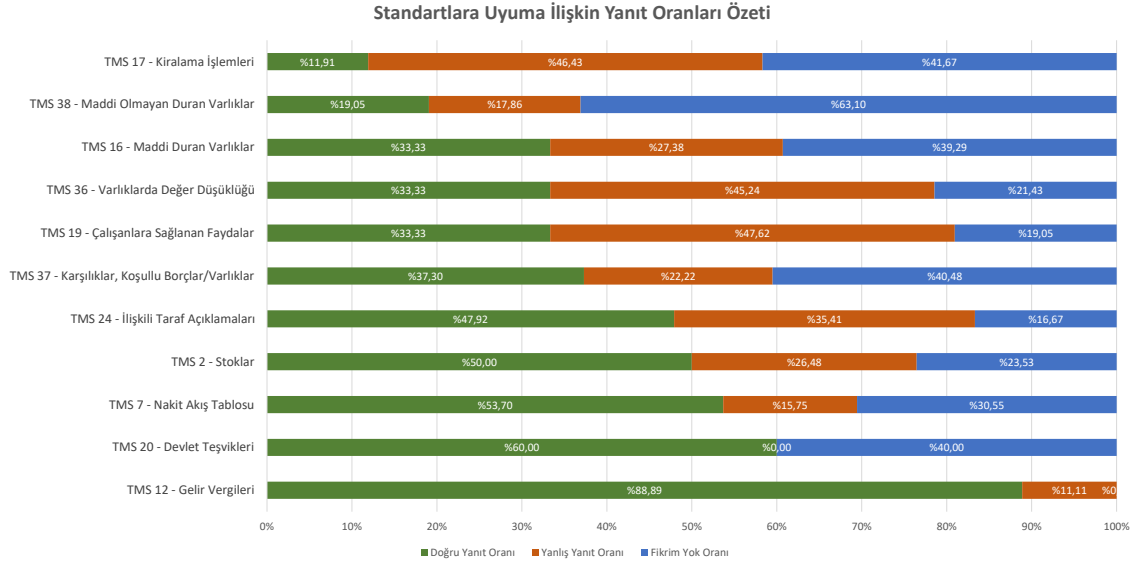
Bunun yanı sıra katılımcıların cevapları üzerinden alınan ortalama %31,61' inin standart ile ilgili uygulamalar konusunda fikir sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca yanlış uygulamada bulunanların sayısı ortalaması ise %27,08 olarak saptanmıştır.

Standartlar bazında uygulamaların doğru ve yanlış uygulanma oranları ile uygulamalar hakkındaki fikrim yok diyenlerin oranlarına ilişkin tablo aşağıdaki şekilde çıkarılmıştır.

Tablo 5.7: Standartlara Uyuma İlişkin Yanıt Oranları Özeti

İlgili Olduğu Muhasebe Standardı	Doğru Yanıt Oranı	Yanlış Yanıt Oranı	Fikrim Yok Oranı
TMS 2 - Stoklar	%50,00	%26,48	%23,53
TMS 7 - Nakit Akış Tablosu	%53,70	%15,75	%30,55
TMS 12 - Gelir Vergileri	%88,89	%11,11	%0,00
TMS 16 - Maddi Duran Varlıklar	%33,33	%27,38	%39,29
TMS 17 - Kiralama İşlemleri	%11,91	%46,43	%41,67
TMS 19 - Çalışanlara Sağlanan Faydalar	%33,33	%47,62	%19,05
TMS 20 - Devlet Teşvikleri	%60,00	%0,00	%40,00
TMS 24 - İlişkili Taraf Açıklamaları	%47,92	%35,41	%16,67
TMS 36 - Varlıklarda Değer Düşüklüğü	%33,33	%45,24	%21,43
TMS 37 - Karş., Koşullu Borçlar/Varlıklar	%37,30	%22,22	%40,48
TMS 38 - Maddi Olmayan Duran Varlıklar	%19,05	%17,86	%63,10

Risk ve girişim sermayesi yatırım almış şirketlerin muhasebe ve raporlama standartlarına uyumuna ilişkin grafik aşağıdaki gibidir. Standartlar yönünden en yüksek uyum ve doğru uygulama TMS 12 Gelir Vergileri standardına gerçekleştiği görülmektedir. En düşük uyum ve uygulama ise TMS 17 Kiralama İşlemlerine ilişkin uygulamalarda göze çarpmaktadır. Risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirketlerin fikir sahipliği konusunda en yüksek orana sahip standart TMS 38 - Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 5.49: Standartlara Uyuma İlişkin Yanıt Oranları Özeti

Araştırma ile elde edilen bilgiler gerek anket çalışmasına muhatap şirketin sayısının azlığından gerekse de çalışmaya katılan firmaların özelliklerinin homojen olarak dağılmasından dolayı söz konusu araştırmanın örneklemini genele ilişkin fikir vermektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ

6.1 TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRMELER

Girişim sermayesi yatırımları sayesinde gelişen firmalar ülke ekonomisine oldukça katkıda bulunmaktadır. Girişim Sermayesi ile finanse edilen şirketler diğer şirketlere oranla aynı dönem içerisinde aşağıdaki faydaları sağlamaktadır.(Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, 2017)

- Satışlarını iki kat daha hızlı artırmakta,
- 3 kat daha fazla vergi ödemekte,
- İhracatları iki kat daha hızlı artırmakta,
- Ar-Ge'ye 3 kat daha fazla yatırım yapmakta ve
- Her 36,000 dolarlık yatırıma bir istihdam sağlamaktadırlar.

Girişimcilik politika alanı, yeni katma değer ve nitelikli istihdam yaratmanın tüm ülkeler için vazgeçilmez bir öncelik olması nedeni ile devletlerin yeni uygulama araçları geliştirdiği bir alan haline gelmiştir. Bu araçlar arasında girişim sermayesi, özellikle zaman zaman kamuya yansıyan ciddi başarı öykülerinin yarattığı yüksek görünürlük ile tartışmalarda sıkça gündeme gelmektedir. 2008 yılından itibaren özellikle küresel ekonomik krizin pek çok ülkede stratejik sektörlerde yarattığı tahribat, kamu güdümlü girişim sermayesi modelinin, bu sektörleri kapanmak veya yabancı yatırımcılar tarafından satın alınmaktan korumak için önemli bir araç olabileceği görüşünü de güçlendirmiştir. (TTGV, 2012)

Girişimcilik politikalarında ortaya çıkacak yeni ürün ve hizmetlerin finansmanında risk ve girişim sermayeleri gerek girişimciler gerekse de yatırımcılar açısından önemli pozitif katkılar sağlamaktadır. Girişimcinin hedeflediği ürün ve hizmeti ortaya çıkartmak için sahip olduğu bilgi ve motivasyon ile yatırımcının elindeki kaynaklarla daha yüksek getiri elde edebilme iştahı risk ve girişim sermayelerinin uygulanma ihtiyacını ortaya koymaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde risk ve girişim sermayeleri aynı zamanda sermaye piyasalarında da derinlik oluşmasına olanak sağlamaktadır. Ülkemizde Risk ve Girişim Sermayeleri her ne kadar gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmışsa da bu yolda ağır adımlarla ilerlendiği gözlemlenmektedir.

Kaleme alınan bir çok akademik çalışma risk ve girişim sermayelerine yönelik araştırmalar; sağladığı finansman modeline, yatırım ve kar politikalarına, yatırım modelinin yaratmış olduğu katma değere ve ekonomiye etkileri üzerine gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmalarda ulusal ya da uluslararası literatürde risk ve girişim sermayelerinin muhasebe ve denetim ile ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşın risk ve girişim sermayeleri üzerine gerçekleştirilen diğer bazı akademik çalışmalar aşağıdaki gibidir.

2002 yılında düzenlenen bir sempozyum bildirisinde İlhan ve Tan risk Sermayesi uygulamalarının ülkemizde uygulanabilirliği üzerine bir araştırma yapılmıştır. Risk Sermayesinin olası getirileri ile enflasyon, faiz ve alternatif yatırım yöntemlerinin göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmede Türkiye’ de risk Sermayesi ve özel girişim fonlarının işlerlik kazanmadığı, bu nedenle yatırımcısına ne kadar getiri sağladığı tespit edilememiştir. Bu yönden yaşanan ekonomik krizler bu tür fonları talep eden yatırımcılar üzerinde kötü etki yarattığı, buna rağmen; gelişme potansiyeli taşıyan pazarlar özellikle yabancı yatırımcıların dikkatini çektiği tespit edilmiştir. (İlhan ve Tan, 2002)

Engel 1991 yılından 1998 yılına kadar faaliyet gösteren Almanya merkezli 1.074 girişimi incelemiştir. Risk ve girişim sermayesi desteği almış şirketlerin diğer şirketlere göre önemli ölçüde daha yüksek büyüme oranlarına ulaştığını, risk sermayesinin yeni firma-

ların büyümesine olan etkisinin yüksek ya da düşük teknolojili ürün ve hizmetler üreten sektörler arasında fark olmaksızın etkili olduğunu, risk ve girişim sermayesi yatırımcılarının yatırım yaptıkları şirketleri diğer yatırımcılara kıyasla daha hızlı ve daha yüksek bir büyüme eğilimine sokabildiğini tespit etmiştir.(Engel, 2002)

Samila ve Sorenson yapmış oldukları çalışmada Amerika' nın büyük şehirlerindeki 1993 ile 2002 yılları arasındaki girişim Sermayesinin bölge ekonomisine katkısını araştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda girişim sermayesi yatırımlarındaki arzındaki artışların yatırım yapılan bölgede yeni firmaların üretimlerini artırdığını görmüşlerdir. Bu üretimin artışının iki alanda tutarlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Birincisi sermaye ihtiyacı olan girişimler bu yöntem ile girişimin başarıya ulaşma ihtimaline göre yatırım yapmış ya da yapmaktan vazgeçmişlerdir. İkinci olarak ise girişim sermayelerinin finanse ettiği firmalar gelecekteki diğer girişimciler için ilham ve eğitim alanı olarak hizmet edebilme kapasitesine sahiptir. Ayrıca, genişletilmiş fona sahip girişim sermayesi uygulamalarının uygulandığı bölgede istihdam ve toplam gelirlere doğrudan olumlu etkide bulunduğu görülmektedir. (Samila ve Sorenson, 2010)

Chemmanur vd. 1972 yılından 2000 yılına kadar 1.881 girişim sermayesi şirketi ile 185.882 girişim sermayesi olmayan şirketi toplam faktör verimliliği¹ yönünden incelemişlerdir. Sözü edilen çalışmada girişim sermayesi desteği almış firmaların genel verimliliğinin, girişim sermayesi desteği olmayan firmaların toplam verimliliğinin her zaman daha yüksek olduğunu göstermektedir. Girişim sermayesi destekli firmaların bu verimlilik avantajı, hem yatırımdan önce yatırım hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmaktan hem de yatırım sürecinden sonra da şirketin faaliyetlerin izlenmesinden kaynaklanmaktadır. (Chemmanur, Krishnan, ve Nandy, 2011)

2014 yılında yazmış olduğu İstanbul ili içerisinde bir uygulamayı içeren yüksek lisans tezinde Yılmaz, girişim sermayesi işletmelerin birçok sorununa çözüm olması itibarıyla, mutlaka önem verilmesi ve işletmeler arasında yaygınlaştırılması gereken bir finansman

¹Toplam faktör verimliliği, bir üretim faaliyeti sonucunda elde edilen çıktının bu üretim faaliyetinde kullanılan girdilere bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Toplam faktör verimliliği, üretimde kullanılan tüm kaynakların etkinlik derecelerini ölçmektedir. (*Verimlilik Çeşitleri*)

yöntemi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu çalışmada girişim sermayesi projeleri ileri teknoloji içereceğinden, yeni teknolojik fikirlerin hayata geçirilmesi için kaynak sağlayarak ülkenin teknolojik kapasitesini artıracığına kanaat getirilmiştir, bu durumun beraberinde dünya ülkeleri ile rekabet avantajı sağlayacağına değinilmiştir. (Yılmaz, 2014)

2015 yılında kaleme alınan bir doktora tezinde Risk Sermayeleri'nin işlevleri de incelenmiştir. Bu çalışmaya göre kaynakların etkin paylaşılması, riskin paylaşılması ve yatırımcının halka arz yolu ile yatırımını sonlandırması nedeniyle Risk Sermayesi'nin ekonomik işlevi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Risk Sermayesi yatırımların ürüne dönüşebilmesine de katkı sağladığı için ekonomiyi destekleyen bir unsur olmayı başarmaktadır. Yatırım aracı olma işlevi açısından ise yüksek getiri imkanları sağlamakta dahası girişim bünyesine doğrudan katkı sağlaması ve yatırımcısının da organizasyonun içerisinde olmasına imkan tanınması sayesinde mevcut yatırımların diğer yatırım yöntemlerine göre daha fazla asimetrik bilgi sahibi olmasını sağladığı konu edilmiştir. (Koçak, 2015)

Risk ve girişim sermayelerinin sağladığı faydalar ile ilgili literatürde bu sağlanan faydaların gerçekten risk ve girişim sermayelerinin uygulama başarısı mı olduğu yoksa risk ve girişim sermayelerinde yatırımcıların projeleri ön elemeyen geçirmesi nedeniyle mi bu başarıya ulaşıldığı konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Bu tartışmaları sonlandıracak akademik bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Ülkemizde risk ve girişim sermayeleri kapsamında daha fazla bilimsel araştırma gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Söz konusu ekosistemde girişimcilerin muhasebe ve denetim olan bakış açıları yeni ve daha hassas bilimsel çalışmalarla incelemeye konu edilebilir. Bu yönde bir çalışma gerçekleştirileceği zaman bu ekosistemde söz sahibi kişi ve kurumlar ile hareket ederek ortak çalışmalar gerçekleştirilmenin daha kolay olacağı değerlendirilmektedir.

Gerçekleştirilen araştırma sürecinde incelenen kaynaklar ve gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde ülkemizde risk ve girişim sermayesi ekosisteminin dışardan görüldüğünden daha aktif olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle son birkaç sene içerisinde yatırımların

gerek tutarsal gerekse de miktarsal olarak arttığı gözlemlenmiştir. Buna karşın yatırımcıların yatırımlarının performansları ile ilgili araştırma sayısı çok az sayıdadır. Yakın dönemde gerçekleştirilen yatırımların sonuçları ortaya çıktıkça yakın gelecekte yeni çalışmalar için iyi bir araştırma sahası olacaktır.

6.2 SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın iki ana hipotezinden birisi risk ve girişim sermayesinden yatırım almış şirketlerin bağımsız denetimin kendilerine faydalı olacağına ilişkin görüşlerini ortaya çıkartmak olarak belirlenmiştir.

Bağımsız denetimin sağlayacağı katkıların ortalaması 4,04/5 çıkmıştır. Ayrıca anket çalışmasının bağımsız denetim ile ilgili bir diğer sorusu olan 21nci soruda anket katılımcılarının bağımsız denetimin sağlayacağı faydalar ile ilgili en yakın cümle tanımlanması istenildiğinde ise katılımcıların sadece %4,76 'sı şirkete hiç bir katkı sağlamayan bir müessese olduğunu ifade ederken %95,24'sı bağımsız denetimin şirkete öyle yada böyle bir katkı sağlayacağına ilişkin görüşleri oluşturan seçenekleri seçmişlerdir.

Gerçekleştirilen bu çalışma neticesinde daha önce H_1 – "*Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler bağımsız denetimin şirketlerine katkı sağlayacağına inanmaktadır.*" olarak belirlenen hipotez doğrulanmaktadır.

Araştırmanın bir diğer ana hipotezi olan H_2 – "*Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler uluslararası muhasebe ve raporlama standartları konusunda bilgi sahibi olup ilgili standartları uygulamaktadır.*" hipotezi yanlışlanmış bir hipotez olarak ortaya çıkmaktadır. Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin yalnızca %41,31'i uluslararası standartları doğru bir şekilde uygularken %31,61'inin ise uluslararası standartlar hakkında bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Söz konusu hipotezler değerlendirilirken anket katılımcılarının %57,14'ünün (24 katılımcı) şirketin sahibi yahut yöneticisi olmasına karşın şirketin yönetim organı olarak TTK.' nun ilgili hükümleri gereği finansal tabloları oluşturmaktan sorumlu olmaları nedeniyle tıpkı anket katılımcılarının %42,86 'sı (18 katılımcı) olan muhasebe ve finans departmanlarındaki yetkili kişiler gibi muhasebe ve finansal bilgiye sahip oldukları varsayılmıştır.

Araştırmanın ikinci ana hipotezinin alt hipotezleri aşağıda teker teker değerlendirilmiştir.

H_{2a} —"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 2 Stoklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 2 Stoklar standardını doğru uygulama oranı %50,00 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %23,53 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar katılımcıların yarısının ilgili standardı doğru uyguladığı gözlemlense de yanlış uygulayan ve fikir sahibi olmayanların oranlarının yüksekliği nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2b} —"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 7 Nakit Akış Tablosu standardını doğru uygulama oranı %53,70 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %30,55 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar katılımcıların yarısının ilgili standardı doğru uyguladığı gözlemlense de yanlış uygulayan ve fikir sahibi olmayanların oranlarının yüksekliği nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2c} —"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 12 Gelir Vergileri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 12 Gelir Vergileri standar-

dını doğru uygulama oranı %88,89 olarak ortaya çıkmıştır. Gelir Vergileri ile ilgili standarda ilişkin anket sorusunda fikrim yok seçeneği bulunmadığı için katılımcıların tamamının fikrinin olduğu varsayılmıştır. Bu çerçevede söz konusu hipotezi doğru uygulayanların oranı göz önünde bulundurulduğunda söz konusu hipotez doğrulanmıştır.

H_{2d}—"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardını doğru uygulama oranı %33,33 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %39,29 olarak hesaplanmıştır. Gerek standardı doğru uygulayanların oranının düşük olması gerekse de doğru uygulayan kişi oranından daha fazla fikir sahibi olmayanların oranının bulunması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2e}—"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 17 Kiralama İşlemleri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 17 Kiralama İşlemleri standardını doğru uygulama oranı %11,91 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %41,67 olarak hesaplanmıştır. Gerek standardı doğru uygulayanların oranının düşük olması gerekse de doğru uygulayan kişi oranından daha fazla fikir sahibi olmayanların oranının bulunması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2f}—"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar doğru uygulama oranı %33,33 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %19,05 olarak hesaplanmıştır. Araştırmadan elde

edilen verilere göre standardı doğru uygulayanların oranının çok düşük olması, fikir sahibi olmayanların oranının düşük olmasına karşın standardın uygulanmasında yanlış uygulamada bulunanların oranının %47,62 olması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2g} – "Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 20 Devlet Teşvikleri standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 20 Devlet Teşvikleri standardını doğru uygulama oranı %60 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %40 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar standardı doğru uygulayanların oranı görece yüksek olsa da standart hakkında fikir sahibi olmayanların oranının da yüksek olması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2h} – "Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları standardını doğru uygulama oranı %47,92 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %16,67 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar standardı standart hakkında fikir sahibi olmayanların oranını düşük olsa da standardı doğru ve yanlış uygulayanların oranlarının arasındaki farkın çok büyük olmaması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2i} – "Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardını doğru uygulama oranı %33,33 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %21,44 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar standardı standart hakkında fikir sahibi olmayanların oranını diğer standartlara göre

görece düşük olsa da standardı doğru ve yanlış uygulayanların oranlarının arasındaki farkın çok büyük olmaması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2j} —"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır.

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar standardını doğru uygulama oranı %37,30 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %40,48 olarak hesaplanmıştır. Gerek standardın doğru uygulanma oranındaki düşüklük gerekse de standart hakkında fikir sahibi olmayanların oranının yüksek olması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

H_{2k} —"Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardını bilmekte ve muhasebe kayıtlarını bu standarda göre tutarak ilgililerine raporlamaktadır."

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketlerin TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardını doğru uygulama oranı %19,05 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın standart konusunda fikir sahibi olmayanların oranı %63,10 olarak hesaplanmıştır. Gerek standardın doğru uygulanma oranındaki aşırı düşüklük gerekse de standart hakkında fikir sahibi olmayanların oranının aşırı yüksek olması nedeniyle ileri sürülen bu alt hipotez yanlışlanmıştır.

Risk ve girişim sermayeleri gerek yaratmış olduğu yatırım olanakları gerekse de yatırımcı ile girişimcinin her anlamda güçlerini birleştirerek ortaya koydukları sinerji ile hareket edilmesini sağlayan bir modeldir. Bu model sayesinde yüksek getiri potansiyeli taşıyan iş fikirleri yatırımcının sağladığı finansal kaynak ve iş ağı ile hayata geçme imkanı bulmaktadır. Bu model yatırımcısına ve girişimcisine önemli kazanç fırsatları ortaya çıkartmakta, diğer yan etkileri ile de ülke ekonomisine katkı sağladığı yapılan bir çok akademik çalışmada ortaya konulmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerdeki sınırlı tasarruf oranları ve yüksek faizler özellikle yeni girişimlerin önünde büyük engeller teşkil etmektedir. Her ne kadar devlet yeni girişimciliği çeşitli programlar ile desteklese dahi risk ve girişim sermayeleri uygulamaları iş fikrinin hayata geçirilmesi esnasında daha planlı hareket etmeyi ve risklerden korunmak ve iş fikrinde başarıya ulaşmak için bütün tehditler ile fırsatları değerlendirmeyi ön gören bir yapıya sahiptir.

Bu girişimleri risklerden koruyacak fırsatları değerlendirebilmek için şirket faaliyetleri hakkında doğru bilgiye sahip olmak büyük önem taşımaktadır. Yatırım alan şirket yönünden alınacak her bir karar şirketin mevcut durumunu daha kötüye sokmayacak nitelikte ve öngörülebilir, sürdürülebilir risk sınırları içerisinde kalması için hayati önem taşımaktadır. Yapısı itibarıyla yüksek riske sahip risk ve girişim sermayesi yatırımlarının hem yatırımcı hem de girişimci yönünden fazladan yeni risklere girmesi iş fikrinin başarıyla hayata geçmesine mani olacak, şirketin ömrünün her anında batması tehlikesini doğuracaktır. Bu nedenle şirket faaliyetlerinin özellikle bilgi kullanıcılarının alacağı kararlarda yol gösterici olacak şekilde doğru ve zamanında verebilmesi için faaliyetlerin raporlanması son derece büyük önem taşımaktadır.

Dünyada doğru kararları vermeyi sağlayacak bilginin üretilmesi her zaman tartışılan ve tartışıldıkça gelişen bir olgudur. Özellikle küreselleşen dünyada yatırımların ülkelerden bağımsız hale gelmesi ve bütün yerküreyi sarması nedeniyle oluşturulan bilginin de ülkelerin yerel uygulamalarından arındırılması ve ortak bir bilgi dili haline gelmesi bütün iş çevreleri açısından tartışılmaz bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bilgi kullanıcılarının alacağı ve uygulayacağı kararları etkileyecek bilgilerin en önemli kısmı şirketlerin muhasebe çevrelerinden sağlanmaktadır.

Mali tablolar işletme faaliyetlerinin muhasebe çevrelerince belirli kurallar çerçevesindeki kayıtlarının sonucunu yansıtan raporlar olup şirket ile ilişkili bütün bilgi kullanıcılarına ekonomik kararlarında yol gösterici bir rol oynamaktadır. Mali tablolarda yer alan bilgilerin alınan kararlara etkileri yönünden eksiksiz ve doğru olması karar verici için son derece önemlidir. Özellikle çok uluslu şirketlerde yada yerleşik ülkede bulunmayan

yabancı yatırımcıların yatırım yapmış olduğu işletmelerde bilgi kullanıcılarına sağlanan doğru bilgi tanımlanırken karşılaştırılabilir olması ve bölgesel farklılıkların etkilerinden sıyrılarak ortaya koyabilmesi son derece önemlidir.

Muhasebe çevrelerinin ortak dili olması açısından ülkemiz IASB önderliğinde oluşturulan standartları kullanmayı benimsemiş ve bu amaçla TTK' na bu standartların kullanılmasına ilişkin hükümler koymuştur. Her ne kadar il yasa çıktığında TTK' da böyle bir hüküm olsa da yerel politikalar gereği defterlerin söz konusu standartlara göre tutulma zorunluluğunu 2012 yılında TTK' dan kaldırılmıştır. Aynı düzenlemede geçici madde ile uluslararası standartları uygulamakla zorunluluğu kısıtlı sektör ve büyüklüklerdeki firmalar için düzenlenmiştir. Bu nedenle ülkemizdeki işletmelerin bir çoğu halen muhasebe işlemlerini ve raporlamalarını uluslararası standartlar kapsamındaki düzenlemeler ile değil yerel vergi mevzuatında yer alan hükümlere göre gerçekleştirmektedir. Bu durum da şirketlerin bildikleri eski yöntemler ile bilgi oluşturmaya devam etmesine neden olmuştur.

Risk ve girişim sermayeleri aile şirketlerinden farklı olarak ortaklık temelli yapılardır. Bu yapılarda yatırımcı ortaklar ile girişimci ortaklar aldıkları kararları en doğru bilgiyi devletin vergi toplamadaki endişelerini göz ardı eden ve sadece gerçeğe en yakın durumu yansıtan mali tablolar ile almalıdır. Bu sayede zaten yüksek riske sahip iş birliklerinin yeni risklerden korunmaları amaçlanmalıdır. Bu amaçla ülkemizin de benimsediği uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları bu ihtiyacı karşılayabilecek kapasitede olmasına karşın gerçekleştirilen araştırmada ülkemizde risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirketlerin bu standartları yeterince bilmedikleri ve bildiğini ifade edenlerin ise doğru şekilde uygulamadıkları ortaya konulmuştur.

Bir başka konu olarak bağımsız denetim de şirketlerin finansal tablolarındaki doğru bilginin teyidini sağlayan, şirkette üretilen bilginin daha güvenilir ve kaliteli olmasına olanak tanıyan bir uygulamadır. Bağımsız denetim şirket içerisindeki suistimallerin önüne geçilmesine imkan tanırken şirket ortaklarının da birbirleri arasındaki güvensizliği ortadan kaldıracak potansiyele sahip bir mekanizmadır. Ülkemizde bağımsız denetim belirli büyüklüğü aşmış firmalar ile belirli alanlarda faaliyet gösteren şirketler için zorunlu

tutulmasına karşın diğer şirketler için ihtiyari bir uygulamadır.

Risk ve girişim sermayelerinde bağımsız denetimin sağladığı fayda ve avantajlar girişimin faaliyetlerinin sürekliliği için çok önemli bir durum teşkil etmektedir. Bağımsız denetim muhasebe çevrelerince oluşturulmuş bilginin güvenliğini sınavan bir mekanizmadır. Aynı zamanda bağımsız denetim şirketin şeffaflığına olanak tanıyarak hata ve hilenin şirket bünyesine sirayet etmesine karşı etkili bir enstrümandır. Bağımsız deneti şirket bünyesinde kontrol mekanizmaları oluşturulmasını ve denetimden önce dahi şirketin doğru bilgiyi üretebilecek yapının kurulmasını sağlar.

Risk ve girişim sermayelerinde yatırımcı ve girişimcinin sinerjisinin korunabilmesi için tarafların birbirlerine güvenmeleri ve bu güven ile faaliyetlerini sürdürmeleri esastır. Bağımsız denetimden geçmiş mali tablolar yatırımcı ve girişimcinin yanı sıra şirket faaliyetlerine taraf olan bütün kesimlere karşı güven verici bir görev üstlenmektedir. Aynı zamanda bağımsız denetim şirketlerin kurumsallaşmalarına fayda sağlayan bir uygulamadır. Bağımsız denetimin de katkısıyla kurumsallaşmış ve güvenilen tesis edebilmiş şirketler dış kaynak kullanımlarında daha uygun maliyetlerle borçlanmaları mümkündür.

Risk ve girişim sermayesi yatırımı almış şirketler için çıkış stratejisi yatırım kararı kadar önemli ve stratejik bir karardır. Yatırımcı ön gördüğü çıkış süresi sonunda sahip olduğu hisselerini satarak yatırımını kara dönüştürmek ister. Gerek yatırımcı gerekse de girişimci şirket içi bilgilere sahip olmasına karşın çıkış anında hisseleri devir alacak olan kişi ya da kurumlar şirketin ortakları kadar bilgiye sahip değillerdir. Bu noktada bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar hisseleri satın alacak kişilere bilgilerin doğruluğu konusunda güven vermektedir.

Bağımsız denetim özellikle belirli bir büyüklüğü yakalamış şirketlerin halka arz edilebilmesi içinse yasal bir zorunluluktur. Halka açık piyasalarda işlem görecekt şirketlerin mali tablolarınının bağımsız denetimden geçmesi bu hisseler yatırım gerçekleştirecekleri korumayı amaçlamaktadır. Bu koruma polisiye önlem ve tedbirler yerine yatırımcıya doğru kararı verebilmesi için doğru ve etkin bilgi akışını sağlamaktan geçmektedir. Özel-

likle tasarruf oranlarının düşük olduğu ülkelerde yeni yatırımcı bulmanın zorluğu göz önüne alındığında mali tabloların güvenilir olması bir kat daha önem kazanmaktadır.

Sonuç olarak gün geçtikçe şirketlerin doğru, güvenilir ve zamanında sunulan bilgiye olan ihtiyaçları katlanarak artmaktadır. Risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirketlerin muhasebe çevrelerinde doğru bilgiyi üretmedikleri tespit edilmiştir. Bu şirketlerin faaliyetlerini sürdürdükleri süre boyunca doğru bilgiye ulaşamayan yatırımcı ve girişimcilerinin yanlış bilgi ile şirketin faaliyetlerini sona erdirecek nitelikte yanlış kararlar alma risklerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra gerçekleştirilen araştırmada risk ve girişim sermayelerinden yatırım almış şirketlerin bağımsız denetime bakış açılarının son derece pozitif olduğu ve bu şirketlerin bağımsız denetimin kendi şirketlerine katacakları faydaların bilincinde oldukları tespit edilmiştir.

Ülkemizde risk ve girişim sermayeleri henüz emekleme evresinde olan, yatırım tutarı ve miktarı açısından dünyadaki örneklerine kıyasla çok küçük bir uygulama alanına sahiptir. Türkiye diğer ülkelere kıyasla genç nüfusu sayesinde risk ve girişim sermayesi uygulamalarını genişletebilirse bunun ekonomiye ve sosyal hayata olumlu katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Buna karşın bu ekosistem büyürken dünya ile entegre olabilecek şekilde büyümesi, uluslararası standartları henüz yolun başındayken uygulaması sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Bu uygulamalar sayesinde ülkemizde üretilen ürün ve hizmetlerin katma değerleri yükselecek, ithal ettiğimiz ürün ve hizmetlerin ikamelelerini üretebilecek, istihdama olumlu etki edebilecek ve finansal piyasalarımızda yeni yatırım seçenekleri ile piyasa derinliğinin oluşmasına katkı sağlanacaktır. Girişim yatırımları için kullanılan krediler risk ve girişim sermayeleri ile finanse edildiğinde kullanılmayan krediler diğer ihtiyaç sahiplerine ulaşabilecek ve diğer şirketler yönünden de finansmana erişim kolaylaşacaktır.

Risk ve girişim sermayelerinin ülkemiz uygulamalarının uluslararası ortak dil ile gelişebilmesi için devlete ve özel sektöre önemli görevler düşmektedir. Yürürlükteki yasal mevzuat bu uygulamalar için yatırımcılarına önemli avantajlar sağlamakta olmasına karşın mevcut düzenlemeleri sadece vergi avantajları olarak değerlendirmek yeterli değildir.

Risk ve girişim sermayesi uygulamalarının gelişebilmesi için öncelikle girişimciliğin gelişmesi gerekmektedir. Girişimciliğin gelişebilmesi ise sadece finansal kaynak sunarak değil ülkenin eğitim politikasının bir parçası olarak görülerek ilk okullarda uluslararası normlara uygun girişimcilik ve finansal okuryazarlığa yönelik eğitimlerin oluşturulması sözünü ettiğimiz bu gelişime olanak sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra devletin risk ve girişim sermayesi uygulamalarına taraf kişi ve kuruluşların faaliyetlerine yönelik bir çatı organizasyon oluşturarak bu yatırımlara yönelik istatistiki veri toplaması, şirket kuruluşunu ve şirket faaliyetleri süresince meydana gelen bürokratik iş ve işlemler için yeni kolaylıklar sağlaması gerekmektedir. KOSGEB ve TÜBİTAK gibi kurumların bu ekosistemi geliştirecek teşvik ve yatırımlarını artırması, verilen teşviklerin daha etkin bir şekilde takibinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca diğer ülke uygulamalarında olduğu gibi devletin yönetimindeki fonlardan risk ve girişim sermayesi uygulamalarına yönelik fon ve şirketlere belirli oranlarda sermaye katkısı sağlaması risk ve girişim sermayelerinin gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Kitaplar

- [1] D. J. Cumming ve S. A. Johan. *Venture Capital and Private Equity Contracting: An International Perspective*. Academic Press, 2013. 781 ss.
- [2] N. Sağlam, S. Şengel, ve B. Öztürk. *TMS Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*. 3. Baskı. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2009.
- [3] TTGV. *Girişim Sermayesi: Türkiye için Çıkarımlar ve Öneriler*. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), 2012. 116 ss.
- [4] Z. Tülay. *Risk Sermayesi ve Türkiye’de Uygulama Olanakları*. C. 1995. 00015. Sermaye Piyasası Kurulu, 1995.

Tezler

- [1] B. Aytaşkın. “TMS 38 maddi olmayan duran varlıklar standardının incelenmesi ve bir uygulama”. Master’s Thesis. İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2016.
- [2] H. Beşkardeşler. “Türkiye ve Dünyada Risk Sermayesi”. 00003. PhD thesis. Kadir Has Üniversitesi, 2010.
- [3] A. N. Can. “Girişim Sermayesi ve KOBİ’lerde Uygulanabilirliği”. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2012.
- [4] T. Demirtuyi. “TMS19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardının Yasal Mevzuat Açısından İncelenmesi ve Bir Uygulama Örneği”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, 2013.
- [5] C. Kiremitci. “TMS-36 Standardı Kapsamında Varlıklarda Değer Düşüklüğünün İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2011.
- [6] A. Koçak. “Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı ve Rüzgar Enerjisi Sektöründeki Uygulaması - Türkiye’ den Örnek Bir Çalışma”. PhD thesis. Ankara, 2015.
- [7] B. Kır. “Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardı İle İlgili Türkiye’deki Yasal Düzenlemeler ve Mali Tablolara Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi, 2016.

- [8] N. Varol. “Çalışanlara Sağlanan Faydaların Muhasebe Standartları ve Mevzuat Açısından İncelenmesi: Bir Uygulama Örneği”. Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2017.
- [9] H. Yılmaz. “Girişim Sermayesi Finansman Modeli: İstanbul ilinde Bir Uygulama”. PhD thesis. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2014.
- [10] S. Çakmakoglu. “TMS 12 Gelir Vergisi Standardı Kapsamında Ertelenmiş Vergiler ve Türk Vergi Mevzuatı ile Karşılaştırılması: Bir Uygulama Örneği”. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2018.

Makaleler

- [1] A. Akgün. “Türkiye’de Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü ve Şerefiyenin İncelenmesi”. İçinde: *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18 (2009), ss. 1–34.
- [2] N. Akça ve S. Gönen. “Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi.” İçinde: *Research Journal of Politics, Economics & Management/Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 3.3 (2015).
- [3] N. Aydın. “Teknoloji Ağırlıklı, Genç Girişimleri Değerleme Modelleri Valuation Models for Early-Stage Technology-Based Ventures”. İçinde: (2013). 00000 bibtex: aydin_teknoloji_2013.
- [4] D. Aytaç. “Yeniliğin Finansmanı: Girişim Sermayesi”. İçinde: *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 16.1 (2014). bibtex: aytac_yf_2014, ss. 59–80.
- [5] H. i. Bulut. “Risk Sermayesi Sektöründe Girişimci Tipolojisi”. İçinde: *İktisat İşletme ve Finans* 15.166 (2000), ss. 70–81.
- [6] T. J. Chemmanur, K. Krishnan, ve D. K. Nandy. “How does venture capital financing improve efficiency in private firms? A look beneath the surface”. İçinde: *The Review of Financial Studies* 24.12 (2011), ss. 4037–4090.

- [7] A. Deran ve Savaş. “Maddi Olmayan Duran Varlıkların Ölçümü ve Finansal Tablolarda Sunumu”. İçinde: *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 14.2 (2013), ss. 73–95.
- [8] M. Erdoğan. “Bankacılık Sektöründe Asimetrik Bilgi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. İçinde: *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (2008). bibtex: erdougan2008bankacilik, ss. 1–20.
- [9] H. Ertürk ve G. Sayılğan. “Girişim Sermayesi Fonları ve Bu Fonların Geliştirilmesinde Kamunun Rolü”. İçinde: *Istanbul University Journal of the School of Business Administration* 43.2 (2014). 00000.
- [10] S. Gönen ve N. Akça. “Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS-17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi.” İçinde: *Journal of Accounting & Finance* 64 (2014).
- [11] S. Gözek ve C. Akbay. “Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğitimleri ve Sorunları”. İçinde: *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9.2 (2012). 00003.
- [12] S. G. Günay ve A. Başalp. “Girişimciler, Melek Yatırımcılar ve Risk Sermayesi Firmaları Arasında Kurulacak Bir Ağ, Bu Ağın Yapısı ve Önemi”. İçinde: *Business & Economics Research Journal* 2.2 (2011). 00001.
- [13] O. B. Ipekten. “Risk Sermayesi Finansman Modeli”. İçinde: *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7.1 (2006), ss. 385–408.
- [14] M. E. Karabayır vd. “Melek yatırımcıların yatırım kararlarında girişimci odaklılığın rolü: Türkiye’deki melek yatırımcılar üzerine bir çalışma”. İçinde: *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 67.2 (2012). 00002, ss. 069–093.
- [15] M. Kaygusuzoğlu. “Kıdem Tazminatı Karşılığı Uygulamasının Muhasebe Standardı (IAS-TMS 19) Kapsamında Değerlendirilmesi”. İçinde: *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 47 (2010), ss. 173–191.
- [16] S. Kortum ve J. Lerner. “Assessing the Contribution of Venture Capital to Innovation”. İçinde: *The RAND Journal of Economics* 31.4 (2000), ss. 674–692.

- [17] M. D. Rin, G. Nicodano, ve A. Sembenelli. “Public policy and the creation of active venture capital markets”. İçinde: *Journal of Public Economics* 90.8 (2006). Citation Key: DARIN20061699, ss. 1699–1723.
- [18] W. A. Sahlman. “The structure and governance of venture-capital organizations”. İçinde: *Journal of Financial Economics* 27.2 (1990), ss. 473–521.
- [19] S. Samila ve O. Sorenson. “Venture Capital, Entrepreneurship, and Economic Growth”. İçinde: *Review of Economics and Statistics* 93.1 (2010), ss. 338–349.
- [20] The Economist. “The key to industrial capitalism: limited liability”. İçinde: *The Economist* (1999).
- [21] I. Yıldıztekin. “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Duran Varlıkların Muhassebeleştirilmesi İle İlgili Örnekler”. İçinde: *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 24.4 (2010).
- [22] Yılmaz BAYAR. “Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı”. İçinde: *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 7.2 (2012), s. 133.
- [23] A. Çetin ve A. A. Öğüz. “Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların İncelenmesi”. İçinde: *MU İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 29.2 (2010), ss. 407–430.
- [24] M. Öneren. “İç Anadolu bölgesindeki genç nüfusun girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma”. İçinde: *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 7.2 (2012). 00004.
- [25] R. Örtten ve R. Bayırlı. “TMS 16’ya göre maddi duran varlıkların dönem sonunda değerlemesi ve muhasebe uygulamaları”. İçinde: *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 36 (2007), ss. 34–50.
- [26] A. Özdemir. “Kültür, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi: Amerikan ve Türk üniversite öğrencilerinde karşılaştırmalı bir çalışma”. İçinde: *Istanbul Business Research* 43.2 (2015), ss. 351–367.
- [27] S. Şamil ve M. Esmeray. “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı: BİST 100’de Bir Araştırma”. İçinde: *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi* 48 (2016), ss. 175–198.

- [28] i. K. Şen. “Maddi Duran Varlıklar (TMS 16) Standardının Üretim İşletmelerinde Satışların Maliyetine Etkileri”. İçinde: *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi* 3.1 (2013), ss. 21–36.

Raporlar

- [1] African Private Equity And Venture Capital Association. *2017 Annual African Private Equity Data Tracker With Regional Spotlights*. 2018.
- [2] Devlet Planlama Teşkilatı. *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)*. 1963.
- [3] D. Engel. *The impact of venture capital on firm growth: an empirical investigation*. Discussion Paper No:02-02. Mannheim, Germany: Centre for European Economic Research, 2002.
- [4] European Investment Fund Venture Capital Portfolio. *Performance – EIF own resources Vintage and Team Location As at 30/06/17*. 2017.
- [5] Hazine ve Maliye Bakanlığı. *2018/2. Çeyrek BKS İLerleme Raporu*. 2018.
- [6] Invest Europe. *2017 Private Equity Statistics Anually Report*. 2018.
- [7] M. Kenney. *How Venture Capital Became a Component of the U.S. National System of Innovation*. SSRN Scholarly Paper ID 1847203. Rochester, NY: Social Science Research Network, 2011.
- [8] *Preqin Special Report: Asian Private Equity and Venture Capital*. 2017.
- [9] Statista. *Private Equity*. 2017.
- [10] Statista. *Venture Capital in North America*. 2017.
- [11] *The Venture Capital and Private Equity Country Attractiveness Index - 2016 Annual Report*. 2016.

Online Kaynaklar

- [1] Deloitte Touche Tohmatsu Limited. *International Accounting Standards Committee (IASC)*. URL: <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/history/resource25> (erişim 12/11/2018).

- [2] Deloitte Türkiye. *Bağımsız Denetim Ölçütlerinin Belirlenmesi ve KGK Duyurusu | Bağımsız Denetim 2018 Kriterleri - Verginet*. 2018. URL: <https://www.verginet.net/dtt/11/Vergi-Sirkuleri-2018-67.aspx> (erişim 10/29/2018).
- [3] A. O. Eflatun. *TMS 12 Gelir Vergileri (Ertelenen Vergi)*. 2012. URL: <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/aliosmaneflatun/002/> (erişim 10/29/2018).
- [4] Go4Funding.com. *Types Of Angel Investors*. 2015. URL: <http://www.go4funding.com/articles/angel-investors/types-of-angel-investors.aspx> (erişim 04/16/2017).
- [5] A. Groh vd. *The Venture Capital & Private Equity Country Attractiveness Index*. URL: <https://blog.iese.edu/vcpeindex/turkey/> (erişim 12/12/2018).
- [6] IFAC. *History | IFAC*. URL: <http://www.ifac.org/about-ifac/organization-overview/history> (erişim 12/06/2018).
- [7] Kamu Gözetim Kurumu. *Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Hakkında Duyuru*. URL: <http://www.kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/1454/Bag%CC%86%C4%B1ms%C4%B1z-Denetime-Tabi-S%CC%A7irketlerin-Belirlenmesine-Dair-Bakanlar-Kurulu-Karar%C4%B1-Hakk%C4%B1nda-Duyuru> (erişim 10/29/2018).
- [8] G. Poon. *Private Equity and Venture Capital Activity in Southeast Asia*. EisnerAmper. 2018. URL: <https://www.eisneramper.com/private-equity-venture-capital-southeast-asia-pei-1118/> (erişim 12/01/2018).
- [9] *Research and development (R&D) - Gross domestic spending on R&D - OECD Data*. theOECD. In collab. with OECD. 2017. URL: <http://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm> (erişim 12/12/2018).
- [10] Sermaye Piyasası Kurulu. *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları*. Sermaye Piyasası Kurulu. 2018. URL: <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/16/5> (erişim 08/18/2018).
- [11] Sermaye Piyasası Kurulu. *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Aylık İstatistikler*. 2018. URL: <http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/AylikIstatistikBultenleri> (erişim 10/12/2018).

- [12] M. A. Taksim. *Cari Açık ve Nedenleri*. GazeteBilkent. 2013. URL: <http://www.gazetebilkent.com/2013/03/19/cari-acik-ve-nedenleri/> (erişim 04/23/2018).
- [13] Teknoloji Geliştirme ve Transfer Merkezi. *Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) Nedir?* 2018. URL: <http://www.turktekteknoloji.com.tr/Makaleler.aspx?DataID=10&Baslik=TEKNOLOJ%DD%20TRANSFER%20OF%DDS%DD%20%28TTO%29%20NED%DDR?> (erişim 08/26/2018).
- [14] The SCImago Journal & Country Rank. *SJR - International Science Ranking*. 2018. URL: <http://www.scimagojr.com/countryrank.php?order=h&ord=desc> (erişim 04/23/2018).
- [15] Türkiye Sigorta Birliği. *IASB*. URL: <https://www.tsb.org.tr/iasb.aspx?pageID=835> (erişim 12/06/2018).
- [16] S. Varma. *Asia-Pacific Private Equity Report*. Bain. 2018. URL: <https://www.bain.com/insights/asia-pacific-private-equity-report-2018/> (erişim 12/01/2018).
- [17] *Verimlilik Çeşitleri*. URL: <http://www.ekodialog.com/Konular/verimlilik-cesitleri.html> (erişim 12/13/2018).
- [18] Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu. *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Sistemi*. 2017. URL: <http://www.yoikk.gov.tr/detay.cfm?MID=212> (erişim 10/29/2017).

Sunum Dosyaları

- [1] G. Bayram. “Bağımsız Denetim ve Süreçleri”. İstanbul, 2011.
- [2] Finansal Araçlar ve Piyasalar Geliştirme Dairesi. “Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi”. 2018.
- [3] T. KINIK. “Sermaye Piyasasında Girişim Modelleri”. Sermaye Piyasası Kurulu, 2015.

Uluslararası Standartlar

- [1] Kamu Gözetim Kurumu. “Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Devlet Yardımlarının Açıklaması - TMS 20”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 8. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.
- [2] Kamu Gözetim Kurumu. “Gelir Vergileri - TMS 12”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 16. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.
- [3] Kamu Gözetim Kurumu. “Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar TMS - 37”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 8. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.
- [4] Kamu Gözetim Kurumu. “Kiralama İşlemleri - TMS 17”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 6. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2014.
- [5] Kamu Gözetim Kurumu. “Maddi Duran Varlıklar TMS - 16”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 12. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.
- [6] Kamu Gözetim Kurumu. “Maddi Olmayan Duran Varlıklar - TMS 38”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 13. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.
- [7] Kamu Gözetim Kurumu. “Nakit Akış Tablosu - TMS 7”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 3. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2018.
- [8] Kamu Gözetim Kurumu. “Stoklar - TMS 2”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 3. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2018.
- [9] Kamu Gözetim Kurumu. “Varlıklarda Değer Düşüklüğü - TMS 36”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 22. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2017.

- [10] Kamu Gözetim Kurumu. “Çalışanlara Sağlanan Faydalar TMS - 19”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 9. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2015.
- [11] Kamu Gözetim Kurumu. “İlişkili Taraf Açıklamaları - TMS 24”. İçinde: *Türkiye Muhasebe Standartları*. 8. Güncelleme. Ankara: Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2014.

Sempozyumlar

- [1] H. Taştan, M. Azaltun, ve H. Mert. “Maddi Duran Varlıklarda Amortisman Uygulamalarının VUK ve TMS Açısından Karşılaştırmalı İncelemesi”. İçinde: *Mumeyek II. Uluslararası Türk Coğrafyasında UFRS Sempozyumu Bildirisi*. II. Uluslararası Türk Coğrafyasında UFRS Sempozyumu Bildirisi. Trabzon: Mumeyek, 2012.
- [2] T. İlhan ve K. Tan. “Özel Sermaye Fonlarının Türkiye’de Uygulanabilirliği”. İçinde: *21. Yüzyılda KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. KKTC, 2002.

EK 1 - Anket Soruları

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Anketime Hoş Geldiniz

Değerli Katılımcı;

Bilgilerinize başvurduğumuz bu anketin amacı Risk ve Girişim Sermayesi kapsamında yatırım alan işletmelerin muhasebe uygulamalarında Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını ne denli uyguladığı ve araştırmaya konu şirketlerin Bağımsız Denetim hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktır.

Anketin uygulanması hedeflenen kitle aşağıdaki kurum/kuruluşlardan doğrudan yatırım ve/veya destek almış büyük/küçük fark etmeksizin bütün şirketlerdir.

- Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları
- Girişim Sermayesi Yatırım Fonları
- Melek Yatırımcı Ağları
- Yatırım Melekleri (Bireysel Katılım Sermayesi)
- Özel Sermaye Yatırımları
- Kuluçka Merkezi
- Teknoloji Transfer Ofisi

Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından söz konusu anket kapsamında elde edilen bütün bilgiler gizli tutulacak olup sadece elde edilen sonuçlar sözü edilen tez çalışmasında analiz edilecektir.

Sorulara objektif ve samimi cevaplar vereceğinize inancımızı belirtir, araştırmaya sağlayacağınız katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Anketin tahmini tamamlanma süresi 14 dakika olarak hesaplanmıştır. Lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun olan cevabı/cevapları işaretleyiniz.

Nuh Ziyahan BAŞAR
Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Muhasebe ve Denetim Doktora Programı,
Doktora Adayı

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Katılımcıya İlişkin Bilgiler

* 1. Katılımcının eğitim durumu nedir?

- İlköğretim Mezunu
- Lise Mezunu
- Lisans Mezunu
- Lisansüstü Mezunu

* 2. Katılımcının firmadaki pozisyonu nedir?

- Girişimci ortak veya kurucu ortak tarafından yetkilendirilmiş yönetici
- Yatırımcı ortak veya yatırımcı ortak tarafından yetkilendirilmiş yönetici
- Girişimci ve Yatırımcı ortak mutabakatıyla dışarıdan yetkilendirilmiş yönetici
- Muhasebe ve/veya Finans Müdürü

* 3. Şirketinizin unvanı nedir?

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Girişim Hakkında Bilgiler

Bu bölümde anketi dolduran girişim hakkındaki bilgiler talep edilmektedir. Söz konusu bilgiler tez çalışmasında girişimlerin gruplandırılması ve bu gruplara göre analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

* 4. Girişimin hukuki yapısı nedir?

- Limited Şirket
- Anonim Şirket
- Diğer

* 5. Girişimin kuruluş sermayesi nedir?

- 0 TL ile 10.000 TL arasında
- 10.001 TL ile 50.000 TL arasında
- 50.001 TL ile 250.000 TL arasında
- 250.000 TL üzerinde

* 6. Girişimin kaç yıldır faaliyet göstermektedir?

- 1 Yılda az
- 1 Yıl ile 5 Yıl arasında
- 6 Yıl ile 10 Yıl arasında
- 11 Yıl ile 15 Yıl arasında
- 15 Yıl üzerinde

* 7. Girişiminizin bugün istihdam ettiği kişi sayısı aşağıdakilerden hangisidir?

- 1 ile 10 kişi arasında
- 11 ile 50 kişi arasında
- 50 ile 250 kişi arasında
- 250 kişinin üzerinde

* 8. Girişimin şu anki sermayesi nedir?

- 0 TL ile 100.000 TL arasında
- 100.001 TL ile 500.000 TL arasında
- 500.001 TL ile 1.000.000 TL arasında
- 1.00.000 TL üzerinde

* 9. Girişimin faaliyet gösterdiği sektör aşağıdakilerden hangisidir?

☐ Bilgi Teknolojileri	☐ Finans
☐ Eğitim	☐ Yüksek Teknoloji Ürünleri
☐ Medya & İletişim	☐ Turizm
☐ Enerji	☐ Tekstil
☐ Tüketici ürün ve hizmetleri	☐ Sağlık
☐ Diğer (lütfen belirtin)	

* 10. Girişiminize ait olan ve tescil ile koruma altına alınmış fikri ve mülki haklar nelerdir?

- Marka
- Patent
- Faydalı Model
- Hiçbiri

* 11. Girişimin ürün ve hizmetlerinin satışını yaptığı pazarlar aşağıdakilerden hangisidir?

- Sadece yurt içi müşteriler
- Yurt içi ağırlıklı olmakla beraber yurt dışı müşteriler
- Yurt dışı ağırlıklı olmakla beraber yurt içi müşteriler
- Sadece yurt dışı müşteriler

* 12. Girişiminiz aşağıdakilerden hangisi aracılığı ile destek almıştır?

☐ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	☐ Yatırım Melekleri (Bireysel Katılım Sermayesi)
☐ Girişim Sermayesi Yatırım Fonları	☐ Kuluçka Merkezi
☐ Melek Yatırımcı Ağları	☐ Teknoloji Transfer Ofisi
☐ Diğer (lütfen belirtin)	

* 13. Girişiminiz aşağıdaki yatırım evrelerinden hangisinde yatırım almıştır?

☐ Çekirdek Yatırımı (Seed Investment)	☐ 3. Evre - Karlı ama Nakit Yoksunu (Profitable but Cash Poor)
☐ Başlangıç Finansmanı (Start-up Finance)	☐ 4. Evre - Likidite Yönünde Hızlı Büyüme (Rapid Growth Toward Liquidity Point)
☐ 1. Evre - Erken Aşama (Early Development)	☐ Köprü Evresi (Bridge Stage)
☐ 2. Evre - Genişleme (Expansion)	

* 14. Girişiminiz devlet tarafından sağlanan desteklerden faydalanmış mıdır?

- Hayır
 Evet

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Girişim Hakkında Bilgiler

* 15. Girişiminiz aşağıda yer alan kurumlardan hangilerinin sağladığı desteklerden faydalanmıştır?

- TÜBİTAK
 KOSGEB
 KALKINMA BANKASI
 BAKANLIK TEŞVİKLERİ
 VAKIFLAR

* 16. Yatırımcınızın girişiminiz için planladığı bir çıkış planı var mıdır?

- Evet
 Hayır
 Yatırımcının çıkışı daha önce gerçekleşmiştir

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Girişim Hakkında Bilgiler

* 17. Girişiminizdeki yatırımcı aşağıdaki çıkış planlarından hangisi ile çıkış yapmayı planlamaktadır?

- Halka arz
- Finansal ortağa satış
- Stratejik ortağa satış
- Sahibine/Girişime satış

* 18. Yatırımcı yatırımın yapıldığı tarihten itibaren ne kadar süre sonunda çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır?

- 1 Yıl ile 3 Yıl Arasında
- 3 Yıl ile 5 Yıl Arasında
- 5 Yıl ile 7 Yıl Arasında
- 7 Yıl ile 10 Yıl Arasında
- Ön gördüğü aktif büyüklüğüne ulaştığında çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır.
- Ön gördüğü karlılık hedefine ulaştığında çıkış gerçekleştirmeyi planlamaktadır.
- Çıkış zamanının belirlendiği bir süre bulunmamaktadır.

* 19. Yatırım almaktaki amacınızı aşağıdakilerden hangisidir en iyi şekilde tanımlar?

- İş fikrinin hayata geçirilebilmesi için doğan sermaye ihtiyacı
- Pazar payını ve karlılığı büyütebilmek için doğan sermaye ihtiyacı
- Yatırımcıların iş ağlarından faydalanma ihtiyacı
- Yatırımcıların mevcut bilgi, deneyim ve üretim kapasitesinden faydalanma ihtiyacı

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Bağımsız Denetim

* 20. Bağımsız denetim konusundaki fikirleriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Bu konuda bir fikrim yok
Bağımsız Denetimin şirketin finansal tablolarındaki uygunsuzlukların tespit edilmesine katkı sağlayacağı fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bağımsız denetimin işletme yönetimi ve işletme çalışanlarının sahtekarlık yapma eğilimlerini önemli ölçüde azaltacağı fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların kamu kurumlarınca daha az denetleneceği fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bağımsız denetimin ortaklar arasındaki güveni artıracacağı fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların şirkete kaynak sağlayacak kişiler için (yatırımcı, finans kuruluşları vb.) güven verici bir unsur olduğu fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* 21. Bağımsız denetimin şirketinize sağlayacağı faydalar ile ilgili aşağıdakilerden hangisi en iyi yakın tanımlar?

- Bağımsız denetim şirketin faaliyet sonuçlarının doğruluğunu kontrol etmek için son derece faydalı bir uygulamadır
- Bağımsız denetim şirketin ortakları, yöneticileri ve çalışanları arasındaki güven problemini çözebilecek bir uygulamadır
- Bağımsız denetim yasalar gereği zorunlu olarak yapılırsa bile kısmen şirkete katkı sağlayan bir uygulamadır
- Bağımsız denetimin şirkete hiç bir somut katkısı olmayan ve sadece şirket dışı kişilerin menfaatine katkı sağlayan bir uygulamadır

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları

Bu bölümde girişimin Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları hakkındaki farkındalık ve bilgi düzeyi ile bu standartlara yönelik uygulamaları hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır.

* 22. Muhasebeye bakış açınız hakkındaki fikirleriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Bu konuda bir fikrim yok
Muhasebenin amacının sadece devlete ödenecek verginin hesaplanması olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşletmelerin faaliyetlerini geliştirirken muhasebe aracılığı ile elde ettiği bilgilerin yol gösterici olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muhasebenin şirkete sağladığı faydaların muhasebe ile ilgili maliyetlerden çok daha fazla olduğu görüşüne katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Belirli bir büyüklüğü aşmış işletmelerin muhasebe sistemlerinin şirket bünyesinde tutulmasının daha faydalı olacağı görüşüne katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşletmenizde muhasebeye gereken önemi verdiğinizle ilişkin görüşe katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* 23. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları konusundaki fikirleriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Bu konuda bir fikrim yok
TMS ve TFRS konusunda bilgili olduğunuz fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TMS ve TFRS 'nin anlaşılabilir ve uygulanabilir olduğu fikrine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TMS ve TFRS'nin işletmeniz bünyesinde uygulanması halinde yönetsel kararları daha sağlıklı alabileceğinize katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TMS ve TFRS'nin uygulanması halinde mevcut finansal kaynaklarınızın dışında daha farklı finansal kaynaklara erişebileceğinize katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* 24. Standartların içerikleri hakkındaki fikirleriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Bu konuda bir fikrim yok
Stoklarınızın uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşletmenizin Nakit Akış Tablosu düzenlemesinin şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vergiye tabi gelirlerinizin uluslararası standartlara göre hesaplanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Bu konuda bir fikrim yok
Maddi Duran Varlıkların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(Faaliyet ve/veya Finansal) Kiralama İşlemlerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Çalışanlara sağlanan faydaların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Devlet teşviklerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Şirketinizin İlişkili Taraf Açıklamalarının uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varlıklarınızdaki değer düşüklüklerinin uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum Bu konuda bir fikrim yok

Karşılık, koşullu borç ve koşullu varlıkların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?

Maddi Olmayan Duran Varlıkların uluslararası standartlara göre muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının şirket hakkındaki kararlarda size yardımcı olacağına katılıyor musunuz?

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Stoklar Çerçevesindeki Uygulamalar

* 25. İşletmenizde stok girişi ve çıkışı bulunmakta mıdır?

- Evet
 Hayır

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Stoklar Çerçevesindeki Uygulamalar

* 26. Satın aldığınız stoklar ile ilgili maliyet kaydı aşağıdakilerden hangisine göre yapılmaktadır?

- Sadece alış faturasındaki tutarı muhasebeleştirilir
- Alış faturasındaki tutara ek satınalma maliyetlerini de (faiz vb.) ekleyerek muhasebeleştirilir
- Alış faturasındaki tutar ve satınalma maliyetlerine ek stokların mevcut duruma getirilmesi için yapılan harcamaları da (Nakliye vb.) ekleyerek muhasebeleştirilir
- Bu konuda bir fikrim yok.

* 27. Stoklarınız belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutularak muhasebeleştirilmekte midir?

- Evet, stokların güncel değeri daha düşük ise ise güncel değer muhasebeleştirilmektedir
- Evet, stokların güncel değeri daha yüksek ise güncel değer muhasebeleştirilmektedir
- Evet, güncel değer ile maliyet değeri karşılaştırılarak düşük olan değer muhasebeleştirilmektedir
- Hayır, herhangi bir değerlendirme yapılmamaktadır
- Bu konuda bir fikrim yok.

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Nakit Akışı Çerçevesindeki Uygulamalar

* 28. İşletmeniz nakit akış tablosu düzenlemekte midir?

- Evet, Dolaylı (Endirekt) Yöntem ile Nakit Akış Tablosu düzenlenmektedir
- Evet, Dolaysız (Direkt) Yöntem ile Nakit Akış Tablosu düzenlenmektedir
- Hayır, Nakit Akış Tablosu düzenlenmemektedir

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Nakit Akışı Çerçevesindeki Uygulamalar

* 29. Nakit Akış Tablosu ile ilgili mevcut uygulamalarınız.

	İşletme (Esas) Faaliyetleri Bölümü	Yatırım Faaliyetleri Bölümü	Finansman Faaliyetleri Bölümü	Bu konuda bir fikrim yok
Kredi kullanımlarına ilişkin nakit hareketlerini nakit akış tablosunun hangi bölümünde raporlamaktasınız?	☐	☐	☐	☐
Mal ve/veya hizmet satmış olduğunuz müşterilerinizden gerçekleştirdiğiniz tahsilatları hangi bölümde raporlamaktasınız?	☐	☐	☐	☐
İmalatta kullanılmak üzere satın aldığınız maddi duran varlıkları hangi bölümde raporlamaktasınız?	☐	☐	☐	☐

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Gelir (Kurumlar) Vergilerine İlişkin Uygulamalar

* 30. Şirketinizin finansal tablolarında bulunan hesap kalemlerinde belirli aralıklarla değerlendirme yapılmakta mıdır?

- Evet
 Hayır

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Gelir (Kurumlar) Vergilerine İlişkin Uygulamalar

* 31. Yapılan değerlemelerden ortaya çıkan geçici farkların vergi etkisi kayıtlara yansıtılmakta mıdır?

- Evet, yansıtılmaktadır
- Hayır, yansıtılmamaktadır

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Maddi Duran Varlıklara İlişkin Uygulamalar

* 32. Maddi duran varlıklar ile ilgili maliyet kaydı aşağıdakilerden hangisine göre yapılmaktadır?

- Sadece alış faturasındaki tutarı muhasebeleştirilir
- Alış faturasındaki tutara ek satınalma maliyetlerini de (faiz, iade edilmeyen vergiler vb.) ekleyerek muhasebeleştirilir
- Alış faturasındaki tutar ve satınalma maliyetlerine ek maddi duran varlığın kullanılabilir duruma getirilmesi için yapılan harcamaları da (Nakliye, ilk deneme üretim için yapılan harcamalar vb.) ekleyerek muhasebeleştirilir
- Bu konuda bir fikrim yok.

* 33. Maddi Duran Varlıklarınız (MDV) belirli dönem aralıklarında yeniden değerlemeye tabi tutularak muhasebeleştirilmekte midir?

- Evet, MDV değeri artmışsa ya da azalmışsa MDV ve Amortisman değerleri düzeltilerek aradaki fark öz kaynaklarda muhasebeleştirilir
- Evet, MDV değeri artmışsa ya da azalmışsa MDV ve Amortisman değerleri düzeltilerek aradaki fark gelir tablosunda muhasebeleştirilir
- Hayır, herhangi bir değerlendirme yapılmamaktadır
- Bu konuda bir fikrim yok.

* 34. Maddi Duran Varlıklarınızın amortismanı ile ilgili aşağıdaki yöntemlerden hangisini kullanmaktasınız?

- Doğrusal Amortisman Yöntemi
- Azalan Bakiyeler Yöntemi
- Üretim Miktarı Yöntemi
- Bu konuda bir fikrim yok

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Kiralama İşlemlerine İlişkin Uygulamalar

* 35. Şirketinizde finansal kiralama ve/veya faaliyet kiralama işlemleri bulunmakta mıdır?

- Evet, Finansal Kiralama işlemi yapılmıştır
- Evet, Faaliyet Kiralama işlemi yapılmıştır
- Hayır, Herhangi bir kiralama işlemi yapılmamıştır
- Bu konuda bir fikrim yok

* 36. Finansal Kiralama ile kiraladığınız varlık aşağıda yer alan seçeneklerin hangisindeki gibi muhasebeleştirilmektedir?

- Duran Varlık olarak kaydedilmekte ve amortisman ayrılmaktadır
- Herhangi bir kayıt yapılmamakta sadece kira faturaları gider yazılmaktadır
- Şirketimizde finansal kiralama yapılmamıştır
- Bu konuda bir fikrim yok

* 37. Faaliyet kiralaması ile kiraladığınız varlık aşağıda yer alan seçeneklerin hangisindeki gibi muhasebeleştirilmektedir?

- Duran Varlık olarak kaydedilmekte ve amortisman ayrılmaktadır
- Herhangi bir kayıt yapılmamakta sadece kira faturaları gider yazılmaktadır
- Şirketimizde faaliyet kiralaması yapılmamıştır.
- Bu konuda bir fikrim yok

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uygulamalar

* 38. Şirketiniz çalışanlarının ücret dışındaki hakları ile ilgili (kullanmadıkları yıllık izinleri, kıdem tazminatları, kar payları, primler vb.) konularda önceden hesaplamalar yapılarak finansal tablolara yansıtılmakta mıdır?

- Evet, bütün çalışanlar için ileride gerçekleşecek olası ödemeler hesaplanarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.
- Hayır, bu yönde bir çalışma yoktur
- Bu konuda bir fikrim yok

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Devlet Teşvikleri ve Yardımlarına İlişkin Uygulamalar

* 39. Şirketiniz Devlet tarafından sağlanan teşvik ve/veya yardımlardan faydalanmakta mıdır?

- Evet, teşvik ve yardımlardan faydalanmaktadır
- Hayır, teşvik ve yardımlardan faydalanılmamaktadır

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

* 40. Devlet tarafından sağlanan teşvik ve/veya yardımlardan faydalanırken aşağıdaki yöntemlerden hangisi kullanılmaktadır?

- Sermaye Yaklaşımı; sağlanan teşvik ve yardımlar özkaynaklarda kaydedilmektedir
- Gelir Yaklaşımı; sağlanan teşvik ve yardımlar gelir tablosuna kaydedilmektedir
- Bu konuda bir fikrim yok

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

İlişkili Taraflara İlişkin Uygulamalar

* 41. Şirketinizin ilişkili tarafları ile gerçekleşmiş herhangi bir ticari yahut finansal hareketi var mıdır?

- Evet
- Hayır
- Bu konuda bir fikrim yok

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

İlişkili Taraflara İlişkin Uygulamalar

* 42. Şirketiniz açısından ilişkili taraflara ilişkin açıklamalar finansal rapor dipnotlarında yer almakta mıdır?

- Evet, Finansal Tablo dipnotlarında ilişkili taraflara ilişkin açıklamalar yer almaktadır
- Hayır, İlişkili Taraflara ilişkin Finansal Tablolarda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır
- Bu konuda bir fikrim yok

* 43. İlişkili Taraf açıklamaları ile ilgili uygulamalarınız

	Dipnotlarda açıklanmaktadır	Herhangi bir açıklama yapılmamaktadır	Bu nitelikte bir işlem bulunmamaktadır	Bu konuda bir fikrim yok
Şirket ile ilişkili taraf arasındaki mali değer ifade eden işlem tutarları	☐	☐	☐	☐
İlişkili tarafların şirket hesaplarında görünen mevcut bakiye tutarları ve bunlara ilişkin teminat durumu	☐	☐	☐	☐
Kilit personele ilişkin sağlanan faydalar, tazminatlar, hisse bazlı ödemeler ve fayda planları	☐	☐	☐	☐

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Uygulamalar

* 44. Şirketinizdeki varlıkların düzenli olarak değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığını kontrol ediyor musunuz?

- Evet, varlıklar için değer düşüklüğü testi uygulanmaktadır
- Hayır, varlıkların değer düşüklüğü kontrol edilmemektedir
- Bu konuda bir fikrim yok

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklara İlişkin Uygulamalar

* 45. Karşılıklar, Koşullu Borçlara ilişkin uygulamalarınız:

	Evet	Hayır	Bir fikrim yok
Her raporlama döneminde ayrılması gereken karşılıklar (garanti karşılıkları, dava karşılıkları vb.) tespit edilerek muhasebeleştirilmektedir	☐	☐	☐
Gelecekte gerçekleşmesi kesin olmayan borç ve zararlara ilişkin dipnotlarda açıklamalar yapılmaktadır	☐	☐	☐
Ekonomik yararların işletmeye giriş olasılığını doğuran ancak kesin mahiyette olmayan olaylar dipnotlarda açıklanmaktadır	☐	☐	☐

— İSTANBUL —
OKAN ÜNİVERSİTESİ

Risk ve Girişim Sermayelerinden Yatırım Almış Şirketlerin
Muhasebe Çevrelerinin Uluslararası Standartlara Uyumu Başlıklı
Doktora Tezine Ait Anket Çalışması

Maddi Olmayan Duran Varlıklar

* 46. Şirketinizin Ar-Ge faaliyetlerinde bulunarak ortaya koymuş olduğu bir ürün ya da hizmet var mıdır?

Evet

Hayır

* 47. Ar-Ge faaliyetlerinde bulunarak ortaya konulan ürün ya da hizmet aşağıda açıklanan yöntemlerden hangisi ile muhasebeleştirilmiştir?

Faaliyetler kapsamındaki bütün giderler gelir tablosuna aktarılmıştır

Faaliyetler kapsamındaki bütün giderler varlıklara (aktif) kaydedilmiştir

Bu konuda bir fikrim yok

* 48. Maddi olmayan duran varlığın amortisman uygulamasını ne şekilde gerçekleştirmeniz?

- Sınırlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar sistematik olarak amortisman uygulanırken tutulurken sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar için amortisman uygulanmaz
- Ömrüne bakılmaksızın bütün maddi olmayan duran varlıklar amortismanına tabi tutulur
- Maddi Olmayan Duran Varlıkların hiçbirisi amortismanına tabi tutulmaz
- Bu konuda bir fikrim yok

